

**T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT ANABİLİM DALI
İKTİSAT TEORİSİ VE TARİHİ BİLİM DALI**

**YOKSULLUKLA MÜCADELEDE SOSYAL BELEDİYECİLİK
UYGULAMALARI: SULTANBEYLİ BELEDİYESİ ÖRNEĞİ**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Mücahit PEKDAŞ

KOCAELİ 2019

**T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT ANABİLİM DALI
İKTİSAT TEORİSİ VE TARİHİ BİLİM DALI**

**YOKSULLUKLA MÜCADELEDE SOSYAL BELEDİYECİLİK
UYGULAMALARI: SULTANBEYLİ BELEDİYESİ ÖRNEĞİ**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Mücahit PEKDAŞ

DANIŞMAN: DOÇ. DR. FİGEN BÜYÜKAKIN

KOCAELİ 2019

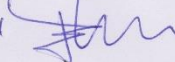
T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT ANABİLİM DALI
İKTİSAT TEORİSİ VE TARİHİ BİLİM DALI

YOKSULLUKLA MÜCADELEDE SOSYAL BELEDİYECİLİK
UYGULAMALARI: SULTANBEYLİ BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Tezi Hazırlayan: Mücahit PEKDAŞ

Tezin Kabul Edildiği Enstitü Yönetim Kurulu Karar ve No: 05.07.2019/05

Jüri Başkanı: Doç. Dr. Figen BÜYÜKAKIN

Jüri Üyesi: Prof. Dr. HANAL YILDIZ

Jüri Üyesi: Doç. Dr. Gülten Dursun

KOCAELİ 2019

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	İ
ÖZET	V
ABSCRAT	VI
KISALTMALAR LİSTESİ.....	VII
ŞEKİL, GRAFİK VE TABLO LİSTESİ	VIII
ŞEKİLLER LİSTESİ	VIII
GRAFİKLER LİSTESİ.....	VIII
TABLOLAR LİSTESİ	IX
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. YOKSULLUĞUN TANIMI VE KAPSAMI	4
1.1. YOKSULLUK KAVRAMI.....	4
1.2. YOKSULLUĞUN NEDENLERİ	7
1.2.1. Ekonomik nedenler	9
1.2.1.1. Bölgeler Arasındaki Farklılıklar	9
1.2.1.2. İşsizlik.....	9
1.2.1.3. Büyüme ve Yoksullaştırıcı Büyüme	10
1.2.1.4. Fiyatlar Genel Düzeyi	10
1.2.1.5. Küreselleşme Olgusu.....	10
1.2.1.6. Vergi Uyumsuzluğu.....	11
1.2.1.7. Fakirlik Çemberi.....	11
1.2.1.8. Ekonomik Şoklar ve Krizler	12
1.2.2. Sosyal ve Beşeri Nedenler	13
1.2.2.1. Cinsiyete Dayalı Yoksulluk	13
1.2.2.2. Nüfus Yapısından Kaynaklanan Yoksulluk	13
1.2.2.3. Eğitimsizlik Faktörü	14
1.2.2.4. Beşeri Sermayenin Yetersiz Oluşu	14
1.2.2.5. Çalışan Çocuklar	15
1.2.2.6. Politik Nedenler	15
1.2.2.7. Sosyal Dışlanma.....	16
1.2.2.8. Sendikaların Yetersizliği	16
1.2.2.9. Küresel Isınma ve İklim Değişiklikleri.....	16
1.2.2.10. Coğrafi Faktörler	16

1.2.2.11. Göç Olgusu.....	17
1.2.2.12. Konut Problemleri	17
1.2.2.13. Yoksulluk Kültürü	17
1.2.2.14. Yoksulluğa Sebep Olan Birey ve Toplum	18
1.3. YOKSULLUK TÜRLERİ.....	18
1.3.1. Mutlak ve Görelî Yoksulluk.....	18
1.3.1.1. Mutlak Yoksulluk	18
1.3.1.2. Görelî Yoksulluk	21
1.3.2. Objektif ve Sübjektif Yoksulluk	22
1.3.3. Kırsal ve Kentsel Yoksulluk.....	22
1.3.4. Kronik ve Geçici Yoksulluk	23
1.3.5. İnsani Yoksulluk	24
1.4. YOKSULLUK ÖLÇÜM YÖNTEMLERİ.....	26
1.4.1. Kafa Sayısı Yoksulluk Endeksi.....	26
1.4.2. Yoksulluk Açığı (Boşluğu) Endeksi.....	27
1.4.3. Amartya Sen Yoksulluk Endeksi.....	27
1.4.4. Foster, Greer ve Thorbecke Yoksulluk Endeksi	28
1.4.5. İnsani Gelişme Endeksi (İGE)	28
1.4.6. Çok Boyutlu Yoksulluk Endeksi (ÇBYE).....	33
1.5. YOKSULLUKLA MÜCADELE YAKLAŞIMLARI.....	36
1.5.1. Doğrudan Mücadele Yaklaşımları	36
1.5.2. Dolaylı Mücadele Yaklaşımları.....	36
1.6. YOKSULLUKLA MÜCADELEDE SOSYAL BELEDİYECİLİK.....	37

İKİNCİ BÖLÜM

2. DÜNYADA VE TÜRKİYE’DE YOKSULLUK	40
2.1. DÜNYADA YOKSULLUK.....	40
2.1.1. Dünyada Yoksulluğun Tarihi	40
2.1.2. Yoksulluğu Ölçen Uluslararası Kuruluşlar (Bu Kuruluşların Ölçüm Sonuçları ve Yoksullukla Mücadeleleri)	44
2.1.2.1. Birleşmiş Milletler (Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP)) Bağlamında Yoksulluk	44
2.1.2.1.1. UNDP Sürdürülebilir Kalkınma İçin Küresel Hedefler	45
2.1.2.1.2. İnsani Gelişme İçin Çalışma.....	47
2.1.2.1.3. Bin Yıllık Kalkınma Hedefleri	49

2.1.2.1.4 UNDP'nin Yoksullukla Mücadele İçin Yaptığı Çalışmalardan Bazı Örnekler	51
2.1.2.2. Dünya Bankası ve Yoksulluk Değerlendirmeleri	52
2.1.2.3. Birleşmiş Milletler Uluslararası Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF) ve Yoksulluk	57
2.1.2.4. Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) ve Yoksulluk	60
2.2. TÜRKİYE'DE YOKSULLUK	61
2.2.1. Türkiye'nin Coğrafi, Fiziki ve Beşeri Özellikleri.....	61
2.2.2. Türkiye'de Yoksulluğun Tarihçesi.....	63
2.2.3. Türkiye'de Yoksulluğun Boyutları	68
2.2.3.1. Türkiye'de Gelire Dayalı Yoksulluk İstatistikleri	70
2.2.3.2. Türkiye'de Harcamaya Dayalı Yoksulluk İstatistikleri.....	74
2.2.4. Türkiye'de Yoksullukla Mücadele Yöntemleri.....	79

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YOKSULLUKLA MÜCADELEDE SOSYAL BELEDİYECİLİK UYGULAMALARI: SULTANBEYLİ BELEDİYESİ ÖRNEĞİ.....	85
3.1. SULTANBEYLİ İLÇESİ ve BELEDİYESİ.....	85
3.1.1. Sultanbeyli İlçesinin Coğrafi Konumu.....	85
3.1.2. Sultanbeyli İlçesinin Tarihi.....	85
3.1.3. Sultanbeyli İlçesinin Mülkiyet Sorunu.....	87
3.1.4. Sultanbeyli'nin Nüfusu	88
3.1.5. Sultanbeyli'de Göç Olgusu	90
3.1.6. Sultanbeyli Gerçeği	92
3.2. YOKSULLUKLA MÜCADELEDE SOSYAL BELEDİYECİLİK UYGULAMALARI	92
3.2.1. Sultanbeyli Belediyesi'nin Yoksullukla Mücadele Yöntemleri.....	92
3.2.2. İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Pendik Belediyesi, Sancaktepe Belediyesi ve Sultanbeyli Belediyesinin Bütçelerinin Sosyal Belediyecilik ve Sosyal Yardım Açısından Karşılaştırılmaları	96
3.3. LİTERATÜR TARAMASI.....	99
3.4. ARAŞTIRMANIN AMACI VE YÖNTEMİ	105
3.4.1. Araştırmanın Amacı	105
3.4.2. Araştırmanın Yöntemi.....	106
3.4.3. Örneklem Büyüklüğünün Belirlenmesi	107
3.5. ARAŞTIRMANIN BULGULARI	108
3.5.1. Sultanbeyli'nin Demografik Özellikleri	108

3.5.2. Sultanbeyli Halkının Ekonomik Durumu ve Sultanbeyli’de Yoksulluk Göstergeleri.....	116
3.5.3. Sultanbeyli Belediyesi ve Sosyal Belediyecilik.....	126
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	144
KAYNAKÇA.....	152
EKLER	162
ÖZGEÇMİŞ	169

ÖZET

İktisat biliminin önemli uğraş alanlarından birisi olan yoksulluk, ne yazık ki Sultanbeyli ilçesinde de varlığını sürdürmektedir. Modern İstanbul'un ötekileşmiş ilçesi olan Sultanbeyli'nin sorunları, hem İstanbul'a hem de Sultanbeyli'ye zararlar vermektedir. Bu nedenle Sultanbeyli, üzerinde önemle durulması gereken ilçelerden birisidir.

Bu tezin amacı, Sultanbeyli Belediyesi'nin yoksullukla mücadelede ne derece etkin olabildiğini ölçmektir. Aynı zamanda Sultanbeyli'de yoksulluğun nedenleri de araştırılmaktadır. Bu nedenlerin çözümü için bazı öneriler de geliştirilmiştir.

Ele alınan bu çalışma üç ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde yoksulluğa dair kavramlar gözden geçirilmektedir. İkinci bölümde Dünya'da ve Türkiye'de yoksulluk olgusu ele alınmakta ve yoksulluğun seyri incelenerek, yoksullukla nasıl mücadele edildiği irdelenmektedir. Son bölümde ise Sultanbeyli halkı, Sultanbeyli Belediyesi ve Sosyal Belediyecilik konuları, tesadüfi olarak seçilen bir örneklem kütesine yapılan anket sonuçları ile değerlendirilmiştir.

Çalışmada, araştırma konusunu oluşturan bulgular anket yoluyla elde edilmiştir. Verilere ulaşabilmek amacıyla Sultanbeyli'de 535 kişiyle anket görüşmesi gerçekleştirilmiştir. Bu anketlerden 520 tanesi başarılı olmuştur. Sultanbeyli'de yapılan anketler SPSS 22.0 adlı paket program kullanılarak değerlendirmeye tabi tutulmuştur.

Araştırma sonucunda, Sultanbeyli halkının demografik özellikleri, Sultanbeyli halkının temel problemleri, Sultanbeyli Belediyesi'nin temel problemleri ve Sultanbeyli Belediyesi'nin sosyal belediyecilik başarısı sonuçları ortaya çıkarılmıştır. Ayrıca son olarak Sultanbeyli'de ki sorunların çözümlenebilmesi için, bazı çözüm önerileri ileri sürülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Yoksulluk, Yoksulluk Ölçümleri, Sultanbeyli Belediyesi, Sosyal Belediyecilik, Tapu Sorunu.

ABSCRAT

Poverty, which is one of the important fields of economics, continues to exist in Sultanbeyli district. The problems of Sultanbeyli, the otherified district of modern Istanbul, both harm Istanbul and Sultanbeyli. Therefore, Sultanbeyli is one of the districts that should be emphasized.

The aim of this thesis is to measure the effectiveness of Sultanbeyli Municipality in combating poverty. At the same time, the causes of poverty in Sultanbeyli are also investigated. Some suggestions for solving these reasons have also been developed.

This study consists of three main sections. In the first chapter, concepts related to poverty are reviewed. In the second part of the poverty phenomenon are discussed and examined in the course of the poverty in the world and Turkey is examined as how to fight poverty. In the last section, the subjects of Sultanbeyli, Sultanbeyli Municipality and Social Municipality were evaluated with the results of a randomly selected sample mass.

In this study, the findings of the research were obtained through a questionnaire. In order to reach the data, interviews were made with 535 people in Sultanbeyli. 520 of these surveys were successful. The surveys conducted in Sultanbeyli were evaluated by using SPSS 22.0.

As a result of the study, demographic characteristics of Sultanbeyli people, basic problems of Sultanbeyli people, basic problems of Sultanbeyli Municipality and social municipality success of Sultanbeyli Municipality were revealed. Finally, some solution proposals have been proposed in order to solve the problems in Sultanbeyli.

Key Words: Poverty, Poverty Measurements, Sultanbeyli Municipality, Social Municipality, Land Issue.

KISALTMALAR LİSTESİ

AGÜ: Az Gelişmiş Ülke

ÇBYE: Çok Boyutlu Yoksulluk Endeksi

DPT: Devlet Planlama Teşkilatı

FGT: Foster, Greer ve Thorbecke Yoksulluk Endeksi

İGE: İnsani Gelişme Endeksi

İGR: İnsani Gelişme Raporu

OECD: Ekonomik İşbirliği Teşkilatı

PPP: Uluslararası Satınalma Gücü Paritesi

SGP: Satın Alma Gücü Paritesi

SRAP: Sosyal Riski Azaltma Projesi

SÜRKAL: Sürdürülebilir Kırsal ve Kentsel Kalkınma Derneği Projesi

SYDV: Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı

TDK: Türk Dil Kurumu

TL: Türk Lirası

TOKİ: Toplu Konut İdaresi Başkanlığı

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

TÜRK-İŞ: Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu

TÜSİAD: Türkiye Sanayici ve İş Adamları Derneği

UN: Birleşmiş Milletler

UNDP: Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı

UNICEF: Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu

WB: Dünya Bankası

ŞEKİL, GRAFİK VE TABLO LİSTESİ

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Yoksulluğun ve Gelir Dağılımındaki Adaletsizliğin Nedenleri	8
Şekil 2. Ekonomik Krizin Yoksullukla İlişkisi	12
Şekil 3. Çok Boyutlu Yoksulluk Endeksinin Unsurları.....	25

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1. Dünya Üzerindeki 7,3 Milyar İnsanın Yaşa Göre Dağılımı, (%).....	48
Grafik 2. Bölgesel Bazda Dünyada Yoksulluk Oranı (%), 2013	54
Grafik 3. Dünyada Yoksulluğun Oransal Seyri, 1990-2013.....	55
Grafik 4. Dünyada Yoksulluğun Sayısal Seyri (milyon), 1990-2013	55
Grafik 5. Yoksulların Bölgelere Göre Karakteristik Özellikleri, Oransal (%) 2013	56
Grafik 6. Dünyada Yoksulların Yaşa Göre Dağılımı (%), 2013.....	56
Grafik 7. Sultanbeyli'nin Eğitim Düzeyi, (%)	109
Grafik 8. Sultanbeyli'de Nüfusun Mesleklere Göre Dağılımı, (%)	110
Grafik 9. Sultanbeyli'de Nüfusun Mahallelere Göre Dağılımı, (%)	111
Grafik 10. Sultanbeyli'de Nüfusun Aile Birey Sayısına Göre Dağılımı, (%)	112
Grafik 11. Sultanbeyli'de ki Evlerin Türü, (%)	113
Grafik 12. Sultanbeyli'deki Evlerde Bulunan Problemlerin Dağılımı, (%)	114
Grafik 13. Sultanbeyli'deki Evlerin Eksik Eşya Durumu, (%)	115
Grafik 14. Sultanbeyli'de Kişilerin Aylık Kazanç Durumu, (%)	116
Grafik 15. Sultanbeyli'de Ailelerin Toplam Aylık Gelirleri, (%).....	117
Grafik 16. Sultanbeyli Halkının Aylık Gelirini Yeterli Bulup Bulmama Düzeyi, (%).....	122
Grafik 17. Sultanbeyli Halkının En Çok Giderini Oluşturan Kalemler, (%).....	123
Grafik 18. Sultanbeyli Halkının Aylık Gelirinin Fiziksel İhtiyaçları Karşılama Durumu, (%)	123
Grafik 19. Sultanbeyli Halkının Aylık Gelirinin Sosyal ve Kültürel İhtiyaçları Karşılama Durumu, (%)	124
Grafik 20. Sürekli Yardımdan Memnuniyet Düzeyi, (%)	125
Grafik 21. Sultanbeyli Belediyesinin Yaptığı Sosyal Yardımlardan Haberdar Olma Düzeyi, (%)	126
Grafik 22. Sultanbeyli Belediyesinden Alınan Sosyal Yardım Türü, (%).....	127
Grafik 23. Sultanbeyli Belediyesinden Alınan Sosyal Yardımdan Memnun Olup Olmama Düzeyi, (%)	127
Grafik 24. Sultanbeyli'de Yaşamaktan Memnun Olma Düzeyi, (%)	129
Grafik 25. Maddi Durumun İyileşmesine Göre Sultanbeyli'de Yaşamaya Devam Edip Etmeme Düzeyi, (%).....	130
Grafik 26. Sultanbeyli Halkının Kendilerini İstanbul Genelinde Yoksul Hissetme Durumu (%)	131
Grafik 27. Sultanbeyli Halkının Kendilerini Sultanbeyli Genelinde Yoksul Hissetme Durumu (%).....	132

Grafik 28. Ankete Katılanların Kendi Durumları Bir Kenara Bırakıldığında, Sultanbeyli Halkının Yoksul Olup Olmama Durumu Hakkındaki Düşünceleri, (%)	132
Grafik 29. Sultanbeyli'de Yoksulluğun Nedenleri, (%)	134
Grafik 30. Sultanbeyli Belediyesi'nin Sorunları, (%)	135
Grafik 31. Sultanbeyli Belediyesi'nin Genel Hizmetlerinden Memnuniyet Düzeyi, (%)	135
Grafik 32. Sultanbeyli Belediyesi'nin En Çok Memnun Ettiği Hizmet Kolu, (%)	136
Grafik 33. Sultanbeyli Belediyesinde Yönetici Olsanız En Çok Hangi Alanda Düzenleme Yapılmak İstendiği, (%)	136
Grafik 34. Sultanbeyli Belediyesi Yöneticilerinin Sultanbeyli Halkı İle İletişim Kurma Düzeyleri, (%)	137
Grafik 35. Sultanbeyli Halkının Sultanbeyli Belediyesi Yöneticileri İle İletişim Kurabilme Düzeyleri, (%)	137
Grafik 36. Sultanbeyli Belediyesi'nin Yoksullukla Mücadele Yöntemlerinden Memnuniyet Düzeyi, (%)	138
Grafik 37. Sultanbeyli Belediyesi'nin Yoksullukla Mücadelede Samimiyet Düzeyi, (%)	139
Grafik 38. Yoksullukla Mücadelede Yalnızca Belediye Faaliyetlerinin Yeterlilik Düzeyi, (%)	139
Grafik 39. Sosyal Yardım İhtiyacınıza, Sultanbeyli Belediyesi'nin Yapacağı Yardıma Duyulan İnanç Düzeyi, (%)	140
Grafik 40. Sultanbeyli Belediyesi'nin ve Halkının 1990'lı ve 2000'li Yıllara Göre Yoksulluk Açısından Gelişim Sergileyip Sergilememesi, (%)	140

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Türkiye'de Eğitim Durumuna Göre İşgücüne Katılım Oranları, (2017) (%)	14
Tablo 2. Dünya Bankasının Belirlediği Mutlak Yoksulluk Çizgisinin Yıllar İçerisindeki Değişimi	21
Tablo 3. İnsani Gelişme Endeksi ve Gayri Safi Milli Hasıla, (2015)	29
Tablo 4. Ülkelerin İnsani Gelişme Endeksi Sırası ve Yoksulluk Oranları, 2016	31
Tablo 5. Dünyada Çok Boyutlu Yoksulluk Endeksi ile Gelir Yoksulluğu Endeksi	34
Tablo 6. Bin Yıllık Kalkınma Hedeflerinin Tablosal Gösterimi	49
Tablo 7. Bölgesel Bazda Dünyada Yoksulluk Oranları (%), 1990-2013	53
Tablo 8. Bölgesel Bazda Dünyada Yoksul Sayıları (Milyon), 1990-2013	53
Tablo 9. UNICEF, Temel İstatistikler, 2016	58
Tablo 10. OECD Ülkelerinde Gini Katsayısı ve Görelî Yoksulluk Oranları	61
Tablo 11. Farklı Yöntemler Kullanılarak Türkiye'de Yoksulluğun Geçmiş Dönemi	69
Tablo 12. Eşdeğer Hane Halkı Kullanılabilir Fert Gelirine Göre Hesaplanan Yoksul Sayıları, Yoksulluk Oranı ve Yoksulluk Açığı, 2007-2016	71
Tablo 13. Satın Alma Gücü Paritesi (SGP) Kullanılarak Hesaplanan Gelire Dayalı Görelî Yoksulluk Sınırına Göre Yoksul Sayıları, Yoksulluk Oranı ve Yoksulluk Açığı, 2007-2016	71
Tablo 14. Eşdeğer Hane Halkı Kullanılabilir Fert Gelirine Göre Bölgesel Yoksul Sayıları ve Yoksulluk Oranları, 2016	72

Tablo 15. Gelire Dayalı Görelî Yoksulluk Sınırına Göre Kent Yoksul Sayıları, Yoksulluk Oranı ve Yoksulluk Açığı, 2006-2013	73
Tablo 16. Gelire Dayalı Görelî Yoksulluk Sınırına Göre Kırsal Yoksul Sayıları, Yoksulluk Oranı ve Yoksulluk Açığı, 2006-2013	73
Tablo 17. Eşdeğer Hane Halkı Kullanılabilir Fert Gelirine ve Eğitim Durumuna Göre Yoksulluk Oranı, Türkiye, 2008-2016	74
Tablo 18. Dünya Bankası ve TÜİK Bağlamında Türkiye İçin Mutlak Yoksulluk Oranları, 2014 (%)	76
Tablo 19. Yoksulluk Sınırı Yöntemlerine Göre Fert Yoksulluk Oranları, 2004-2015 (%)	76
Tablo 20. Cari Satın Alma Gücü Paritesi Cinsinden Yoksulluk Sınırlarına Göre Fert Yoksulluk Oranları, Türkiye, 2007-2015 (%)	77
Tablo 21. Dört Kişilik Bir Aile İçin Açlık ve Yoksulluk Sınırları (TL), 2016-2018 78	
Tablo 22. Dünyada ve Türkiye’de Yoksulluğun Seyri, 1990-2014 (%)	78
Tablo 23. OECD Bağlamında Türkiye’de ve Bazı OECD Ülkelerinde Yoksulluk Oranı ve Gini Katsayısı, 2015	79
Tablo 24. Sultanbeyli’nin Nüfus Gelişimi ve Cinsiyete Göre Dağılımı, 1960-2017. 89	
Tablo 25. Yıllar İtibariyle Bütçe Gerçekleşmeleri (bin TL), 2015-2017	94
Tablo 26. Yıllara Göre Bütçe Giderlerinin Kurumsal Sınıflandırması (bin TL) ... 95	
Tablo 27. 4 Belediyenin Bütçelerinin, Yoksullukla Mücadele Harcamalarının ve Diğer Özelliklerinin Karşılaştırılması, 2017	96
Tablo 28. Sultanbeyli Belediyesinin 2017 Yılındaki Bazı Sosyal Yardımları	97
Tablo 29. Sultanbeyli Belediyesi 2017 Sosyal Belediyecilik Uygulamaları Performans Sonuçları	98
Tablo 30. Sultanbeyli’de Aylık Bireysel Gelir ve Aile Geliri Arasındaki İlişki	118
Tablo 31. Aile Birey Sayısı ve Ailenin Aylık Toplam Geliri	118
Tablo 32. Sultanbeyli’de Çeşitli Kurumlara Göre Hesaplanan Yoksulluk Oranları (%)	121
Tablo 33. Sultanbeyli’de Çeşitli Yöntemlere Göre Hesaplanmış Yoksulluk Oranları, (%)	133
Tablo 34. Anket Sorularının Ortalaması Tablosu	142

GİRİŞ

Bu çalışma İstanbul'un Sultanbeyli ilçesinde yoksulluğun değerlendirilmesi ve yoksullukla mücadelede yapılan sosyal belediyeçilik uygulamalarını analiz etmek amacıyla hazırlanmıştır. Çalışmada öncelikli olarak yoksulluğun ne olduğu ele alınmaktadır. Yoksulluğu tanımlamak, tezin daha kolay anlaşılmasına katkı sağlayacaktır. Yoksulluk, dünya genelinde henüz bilimlere ortaya çıkmadan önce dahi varlığını koruyan iktisadi bir olgudur. Çok farklı tanımlara sahip olmasına rağmen tüm tanımlar insanlığın ne ile karşı karşıya olduğunu açıklamaya çalışmaktadır.

Birinci bölümde, yoksulluk tanımlanırken yoksulluğun nedenlerine de yer verilmekte ve bireyden bireye dahi farklılık gösterebilen nedenler açıklanmaya çalışılmaktadır. Yoksulluğa, hem ekonomik hem de beşeri sorunlar neden olabilmektedir. Bu nedenlerin tanımlanması hiç kuşkusuz sorunu bulup, soruna göre çözüp üretebilmeyi büyük ölçüde kolaylaştırmaktadır.

Yoksulluk, açıklanmak istenen bireye veya topluma göre de farklı türler içermektedir. Bu türler, bazen yoksulluğu fiziksel ihtiyaçlara göre sınıflandırırken bazen de içinde bulunulan toplumun yaşam standardına göre ayırma tabii tutmaktadır ancak çalışmada çok sayıda türü olan yoksulluğun en çok kabul görenleri ele alınıp gözden geçirilmiştir.

Yoksulluk bilimsel bir sorun olarak kabul edilmeye başlandığında, henüz yoksulluğun nasıl ölçüleceğine dair bir argüman bulunmamaktadır. Yoksulluğu ölçmek önemlidir. Çünkü, ölçümü yapılamayan sorun bilimsellikten uzaktır. Bunun için yoksulluğu ölçmek üzere çeşitli hesaplama araçları geliştirilmiştir. Gerek iktisatçılar tarafından ve gerekse de ulusal ve uluslararası kuruluşlar tarafından geliştirilen bu yoksulluk ölçüm araçları, yoksulluğun daha kolay anlaşılmasına katkı sağlamaktadırlar.

Yoksulluk tanımlandıktan ve nasıl ölçülmesi gerekliliği sorunu ortadan kalktıktan sonra sıra yoksullukla nasıl mücadele edilmesi gerekliliğinin tartışılmasına gelmiştir. Araştırmacıların bazıları yoksullukla doğrudan mücadele edilmesi gerekliliğini savunurken bazıları ise yoksullukla mücadelenin dolaylı yollarla yapılması gerekliliğini

savunmaktadırlar. Hiç kuşkusuz yoksullukla mücadelenin nasıl olacağı yoksul olarak bulunan toplumun yoksulluk derecesine göre belirlenmelidir.

İkinci bölümünde Dünyada ve Türkiye’de yoksulluk konusu ele alınarak yoksulluğun aslında kısa bir tarihi irdelenmiştir. Dünyada yoksulluğun boyutlarını araştırmak genellikle araştırmacılarda derin bir üzüntü yaşatmaktadır. Yoksullukla neden mücadele edilmesi gerekliliği bu bölümde daha net anlaşılmaktadır. Çünkü yoksulluk yüzünden, “çocuklar ve insanlar ölmektedirler”. Kurulan cümle kadar basit olmayan bu olay, incelendiği zaman, insana kendi durumunu sorgulatma ihtiyacı doğurmaktadır.

Türkiye’de ise bir yoksulluk sorununun bulunduğu ancak bu sorunun boyutlarının Dünya’da ve özellikle de Asya ve Afrika kıtalarında olduğu kadar derin olmadığı anlaşılmaktadır. Türkiye’nin iktisat tarihi incelendiği zaman, her alanda olduğu gibi ekonomik alanda da bir sivil toplum örgütlenmesine sahip olduğu gözlemlenmektedir. Osmanlı Devleti döneminde vakıflarla sağlanan bu sivil toplum örgütlenmeleri günümüz Türkiye’sinde yerini devlet kurumlarına ve sivil olarak örgütlenen dernek, vakıf ve bireysel aktörlere bırakmıştır.

Türkiye’de yoksulluğun boyutları rakamsal olarak incelendiğinde göze çarpan ilk nokta, mutlak yoksulluğun giderek düşmekte olduğudur. Bunun yanında Türkiye’de mutlak yoksulluğun yok denecek kadar az olması da göze çarpan bir diğer husustur. Bu durum dünya ile kıyaslandığında Türkiye’nin iyi bir durumda olduğunu göstermektedir. Bunun böyle olması, hiç kuşkusuz Türk devlet sistemine ve sivil toplum kültürünün varlığına bağlıdır.

Son bölümde incelenecek olan Sultanbeyli, İstanbul’un en geri kalmış ilçelerinden birisidir. Bu durum Sultanbeyli’nin araştırılması gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. İstanbul’un her bölgesi hızlı gelişime sahiplik yaparken Sultanbeyli’nin gelişim gösterememesinin hiç kuşkusuz bazı nedenleri olmak zorundadır.

Sultanbeyli’de, bu nedenlerin daha kolay anlaşılabilmesi için öncelikle Sultanbeyli’nin fiziksel, coğrafik ve beşeri unsurları mercek altına alınmıştır. Sultanbeyli’yi tanımak, Sultanbeyli’ye dair olanı anlamayı kolaylaştırmaktadır. Gerek

Sultanbeyli'nin kronik sorunları ve gerekse de beşeri sorunları Sultanbeyli'nin İstanbul'da başkalaşmasına neden olmuştur. Özellikle Sultanbeyli'nin önde gelen problemlerinden birisi olan mülkiyet problemi, halkın kaderini alt üst etmeye yetmektedir. Gelişimin ve değişimin önüne geçen bu sorun Sultanbeyli'nin hem ekonomik açıdan hem de kültürel açıdan zayıf kalmasına neden olmaktadır. Bu sorunun aşılması yolunda önemli aşamalar kaydedilmiş olup, yakın gelecekte Sultanbeyli'yi kısa vadeli ve ciddi sorunlar beklemektedir. Bu kısa vadeli ve ciddi sorunların nedeni, tapu sorununun çözümünde ortaya çıkacak olan sınır tartışmaları ve tapu bedellerinin ödenmesinden kaynaklanmaktadır.

Sultanbeyli'nin sorunları, halkta rahatsızlık oluşturmaktadır. Bu sorunlar, bir an önce aşılsa Sultanbeyli, İstanbul'un en gözde yerlerinden birisi olmaya adaydır. Ayrıca Sultanbeyli'nin tek sorunu mülkiyet sorunu da değildir, bu başlıca bir sorun olmakla beraber Sultanbeyli'de; yoksulluk sorunu, iktisadi sorunlar, alt yapı ve üst yapı sorunları, doğru yönetilememe, kültürel faaliyet eksikliği, eğitim eksikliği, güven problemi ve göçmen Suriyeliler gibi önemli sorunları da bulunmaktadır.

Sosyal belediyecilik gerek dünyada gerek Türkiye'de gelişim gösteren ve artık adeta belediyelerin bir yarış içerisinde oldukları kültürel ve ekonomik bir hareket haline gelmiştir. Bu durumdan toplum bireyleri ve Türk kültür sistemi oldukça memnundur. Ama durum her yerde bu şekilde değildir. Sultanbeyli gibi geri kalmış belediyelerin sosyal belediyecilikle bazı sorunları bulunmaktadır. Bu sorunlara şehrin kronik sorunları da eklenince şehir yaşanılmak istenmeyen bir yer haline dönüşmektedir.

Çalışmada, araştırma konusunu oluşturan Sultanbeyli'de sosyal belediyecilik araştırması; zor şartlar altında, sorunları olan bir bölgede ve insanların yeteri kadar destek olmadığı bir ortamda gerçekleştirilmiştir. Tezin sonuç bölümünde değinilen bu hususlar, Sultanbeyli'nin geleceğinin daha iyi olacağı konusunda tereddüde düşülmesine engel değildir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. YOKSULLUĞUN TANIMI VE KAPSAMI

1.1. YOKSULLUK KAVRAMI

Yoksulluk sorunu ilk defa 19. Yüzyılda İngiltere’de Henry Mayhew ve Seebohm Rowntorne tarafından çalışılmaya başlanmıştır (Walker, 2014: 16). Yoksulluk önceleri iktisadi bir problem olarak görülürken günümüzde sosyal ve kültürel problemleri de içerisine almıştır. İlk yoksulluk çalışmalarının İngiltere’de başlamasının nedeni İngiltere’de gelişen sanayi devrimiyle birlikte bazı kesimlerin kapitalizmden daha hızlı etkilenmiş olmasıdır. Piyasa ekonomisinin aksak işleme ve piyasa aktörlerinin kendi çıkarları doğrultularında ilerlemeleri yoksulluk sorununun tartışılması gerekliliğini ortaya çıkarmıştır (Kızılkaya v.d., 2010: 3).

Yoksulluk çok yönlü bir kavramdır. Çok yönlü olması yoksulluğun; mutlak, görelî önel, karma, kültürel, nöbetleşe gibi farklı kavramlar etrafında ele alınarak; siyasal, sosyal, ekonomik ve ideolojik olarak tanımlanmasına neden olmuştur (Demiral vd, 2007: 3). Yoksulluk kelimesi terim anlamı olarak, ‘yokluk’ kelimesinden türetilmiştir. Herhangi bir şeyin veya eşyanın olmaması durumu yokluk olarak nitelendirilmektedir (Özdemir, 2013: 4).

Yoksulluk olgusunun birden fazla tanımı bulunmaktadır. Yoksulluğun ne olduğunun anlaşılabilmesi için öncelikle bu tanımların analiz edilmesi gerekmektedir. Hiç kuşku yok ki hangi tanım yapılırsa yapılsın incelediği temel dayanak; insana ve iktisata dair olmaktadır. İktisat bilimi yoksulluğu, hem somut hem de soyut olarak ele almaktadır. Öte yandan siyaset bilimi ve diğer bazı bilimler ise yoksulluğun yalnızca soyutsal yönünü incelemektedirler.

Yoksulluk tanımlarından ilki, ülkemiz için de önem arz eden ve Türkiye’de yoksulluğu ölçen bir kurum olan Türkiye İstatistik Kurumu’nun (TÜİK) yaptığı tanımdır. TÜİK’e göre yoksulluk; İnsanların temel gereksinimlerinin karşılanamaması durumudur. Yine TÜİK’e göre yoksulluk kavramının iki türü bulunmaktadır. Bunlar; dar anlamda

yoksulluk ve geniş anlamda yoksulluktur. TÜİK'in tanımına göre, dar anlamda yoksulluk; açlıktan ölecek durumda olma veya barınacak yer bulamama durumudur. Geniş anlamda yoksulluk ise; gıda, giyim, barınma gibi olanakları bulunan fakat bu olanakları toplumun genel seviyesinin altında olan yoksulluk durumudur (TÜİK (A) www.tuik.gov.tr Erişim Tarihi: 25.10.2017).

Türk Dil Kurumu'na (TDK) göre en yalın haliyle yoksulluk, sefalet, fakirlik ve zengin olmama durumudur (www.tdk.gov.tr Erişim Tarihi:23.10.2017). İktisadi bir tanımı içermese de TDK'nin yaptığı farklı ve kısa tanım aslında yoksulluğun ne olduğunu tam olarak vurgulamaktadır.

Hayatta kalabilmek için gereken minimum gıda maddelerinin alınmaması yoksulluk olarak tanımlanmaktadır (Şenses, 2006: 61-62). En düşük asgari şartlara sahip olmama olan yoksulluk; işsizlik, yoksunluk, ayrımcılık ve sosyal dışlanma gibi kavramlarla iç içe ve etkileşim içerisinde bulunmaktadır. Aynı zamanda yoksulluk yeterli gelir ve tüketimi gerçekleştirememesi durumunu ifade eden statik bir kavramdır (Öztürk, 2009: 2661-2662).

Türkiye Sanayici ve İşadamları Derneği (TÜSİAD), yoksulluğu geniş anlamda tanımlamıştır. TÜSİAD'a göre genel anlamda yoksulluk, toplumsal refah düzeyi; toplumun yaşam standardının, mutlak ve görel olarak, minimum bir düzeyinin altında kalan kişinin statüsüne yoksulluk denilmektedir. Daha açık bir deyişle yoksulluk; kişinin gelirinin yaşamını sürdürebilmesi için gerekli olan minimum ihtiyaçları karşılayamaması durumudur (TÜSİAD, 2000: 95).

Yüzyıldan daha kısa bir süre önce yoksulluk, yaşamı sürdürmek için gereken az miktarda yiyecek, barınak ve kıyafet eksikliği olarak tanımlandığı için kentte ve kırdaki yaşayanların büyük çoğunluğu bu yoksul kesimin içinde yer alırken, zengin olarak ifade edilen kesimler ise, yani yoksul olmayan kesimler ise elitlerden ve aristokratlardan oluşmaktaydı (Lipsey vd. 1990: 403). Yoksulluk, günümüzde daha çok yiyecek ve barınaktan ziyade servet artışı rekabetine dayanmaktadır (Keşgin, 2016: 84).

Buğra (2008) yoksulluğu iki kısma ayırarak; klasik ve modern yoksulluk tanımlarını yapmıştır. Klasik yoksulluk, insanların, bireysel özelliklerinden, doğa koşullarından ya da savaşlar gibi insan eliyle oluşturulan koşullardan dolayı geçimlerini sağlayamamasıdır. Modern yoksulluk ise, kapitalizmden sonra tarımın çözülmesi, topraktan uzaklaşma, şehirlerde sanayi sektöründe ve ulaşım sektöründe çalışmayla birlikte bu sektörlerde yaşanan ani değişimler ve dengesizlikler sonucu insanların geçimlerini sağlayamamalarıdır. Bir başka deyişle, tarımda kendi kendine yeterliliği olan ve dayanışma içinde olan geleneksel toplumun, kapitalizmin ağır şartları dolayısıyla artık kendine yetemez duruma gelmesidir.

Hız ve Hız (2011) yoksulluğu, kişi başına düşen ortalama kaynak miktarından daha az kaynağa sahip olma durumu olarak tanımlamışlardır. Aynı zamanda yoksulluk, toplumdaki olağan yaşam biçimi ve alışkanlıkları, yetersiz gelir düzeyiyle tam olarak veya hiç ifa edemeyen kişiyi yansıtır. Buna göre yoksulluk, normal yaşam olarak kabul edilen şeylerden mahrum olma durumu veya bunların istenilen düzeyde olmaması durumudur.

Fırat'a (2011) göre; yoksulluk her şeyden önce eşitsizliktir. Çünkü zengin, fakir ayrımı bir eşitsizlik durumudur. Yoksulluğu gösteren şey de en açık haliyle tablolarda, rakamlarla ortaya çıkan eşitsizlik durumudur (Fırat, 2011: 160).

Açıkgöz ve Yusufoğlu da (2012) yoksulluğu, bir insanın asgari yaşam düzeyini karşılayamaması durumu olarak ifade etti. Gıda, giyim, barınma gibi temel ihtiyaçlarını karşılayamayan bireyler, yoksul olarak kabul edilmektedirler. Ancak bu dar bir tanımdır. Geniş anlamda yoksulluk, eğitim, sağlık, iyi bir yaşam düzeyini karşılayamama durumunu ifade etmektedir.

Öte yandan Akyol'a (2003) göre ise yoksulluk: yetersiz beslenmedir, açlıktır, düşük gelirdir, eğitimsizliktir, sağlık bozukluğudur, evsizliktir, kronik işsizliktir, sosyal ve hukuki hizmetlere erişememedir, yönetime katılamamadır, güçsüzlüktür, umutsuzluktur, geleceğe güvenin yok olması ve kötü yaşam kalitesidir. İnsanların kendi durumlarını düşünerek yaptıkları yoksul olma veya olmama durumu bilimsel bir veriyi yansıtmamaktadır. Ancak insanlar yine de kendilerini içinde buldukları topluma göre

yorumlamaktadırlar. Gerek ekonomik gerek sosyal ve gerek kültürel duruma göre yapılan yorumlar kişinin yoksul olup olmama durumunu göstermez (Kızılkaya vd. 2010: 4). Aslında insanların kendileri hakkında yoksul olup olmamalarına karar vermesi durumu ileride görüleceği üzere subjektif yoksulluğun bir ayağını oluşturmaktadır.

Dünyada yoksulluk üzerine çalışan ve yoksulluğu tanımlayan iki temel yaklaşım vardır. Bunlardan birinci yaklaşım Bretton Woods kurumlarının (Uluslararası Para Fonu, Dünya Bankası ve Dünya Ticaret Örgütü) yaptığı tanımlamadır. Bu tanımlamaya göre yoksulluk; kişi başına düşen milli gelir, reel ücret, işsizlik oranı gibi parasal göstergelerle ifade edilir.

İkincisi ise Birleşmiş Milletler kurumlarının yaptığı tanımlamadır. Bu tanımlamaya göre ise yoksulluk; okula kayıt oranı, okuryazarlık oranı, ortalama yaşam süresi, temiz su kaynaklarına ulaşım ve temel sağlık hizmetlerine ulaşım gibi doğrudan parasal olmayan göstergelerle ifade edilmektedir (Habipler ve Aytacı, 2011: 34). Buradan hareketle denilebilir ki; parayla sürekli iç içe olan Bretton Woods sistemi yoksulluğu parasal yönden açıklarken insana ve insanlığa değer veren Birleşmiş Milletler, yoksulluğu, insani değerlerle açıklamaya çalışmaktadır.

1.2. YOKSULLUĞUN NEDENLERİ

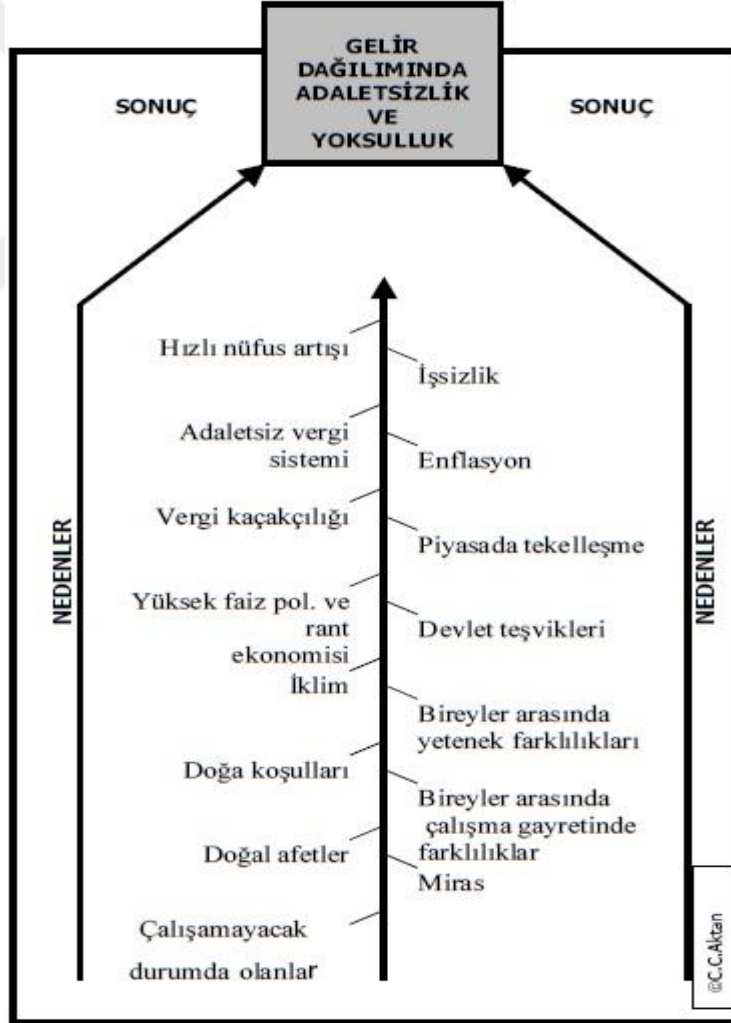
Yoksulluk çok boyutlu bir olgudur. Yoksulluğun birden fazla tanımı olduğuna göre, tanımından daha fazla sayıda nedeni bulunmaktadır. Bu nedenlerin genel kabul görmüş olanları; ekonomik gelişmeler, doğal afetler, savaş, iç çatışma, terör, kaynak dağılımındaki çarpıklıklar, ekonomik krizler, küresel sermaye hareketliliğindeki değişimler, eğitim imkânlarından mahrum kalmak, kültürel ihtiyaçların karşılanmaması, emeğin yeterli düzeyde olmaması, sağlık koşulları... gibi faktörler şeklinde sayılabilirler. Sayılan bu nedenler dışında da yoksulluk oluşabilir ama burada ele alınanlar genel kabul görmüş nedenlerdir (Kayalidere ve Şahin, 2014: 67).

Kotler ve Lee (2010) ise, yoksulluğun genel nedenlerinden ziyade biraz daha özel nedenlerinden bahsetmişlerdir. Buna göre; klinik depresyon, kronik hastalıklar, HIV/AIDS, erozyon, aşırı ekim, kuraklık ve iklim değişiklikleri, suç ve aile içi şiddet,

dini inançlar, yüksek enerji fiyatları, petrol fiyatının artması, Çin'in aşırı derecede büyümesi ve bunun da hammadde fiyatlarını aşırı arttırması, biyoyakıtlar, beslenme alışkanlıklarındaki değişimler, 2008 dünya krizi ve erken yaşta ve bilinçsiz cinsel ilişkiye girme sonucu ya hamile kalınma ya da bulaşıcı hastalığa yakalanma risklerin varlığını yoksulluğun nedenleri olarak sıralamışlardır.

Yoksulluğun nedenleri üzerinde araştırma yapan önemli bir araştırmacı da Aktan'dır. Aktan (2002), çalışmasında yoksulluğun nedenlerini açıklamakla kalmayıp onları şekillendirmiştir (Şekil 1). Bu nedenler yalnızca yoksulluğun değil aynı zamanda gelir dağılımı adaletsizliğinin de nedenleridir.

Şekil 1. Yoksulluğun ve Gelir Dağılımındaki Adaletsizliğin Nedenleri

Kaynak: Aktan, 2002: 3.

Yoksulluk kavramının nedenleri bunlarla sınırlı olmayıp bunlardan daha fazla nedene de dayanmaktadır. Yukarıdaki sıralamaya bağılı kalınmaksızın ve diğere yoksulluk nedenleri de dahil edilerek, yoksulluğun nedenlerinin konunun öneminden dolayı açıklanması gerekmektedir. Buna göre çalışmada yoksulluğun nedenleri iki ana bölümde ele alınmaktadır.

1.2.1. Ekonomik nedenler

Yoksulluk analizi yapılırken, yoksulluğun en büyük nedenlerinin ekonomik sorunlardan kaynaklandığı bilinmektedir. İlerleyen bölümlerde de görüleceğı gibi ekonomik sorunları olmayan ülkelerin daha az yoksulluk çektikleri görülmektedir. Aşağıda yoksulluğa neden olan başlıca ekonomik faktörler irdelenmektedir.

1.2.1.1. Bölgeler Arasındaki Farklılıklar

Bölgeler arasındaki sosyo-ekonomik farklılıklar; tarım, sanayi, hizmet, haberleşme, ulaşım, sağlık, eğitim, nüfus ve sosyal bileşenlerdeki farklılıklardan kaynaklanmaktadır. Bölgeler bazı özelliklerinden dolayı bu etmenlerde ya ileri ya da geri durumda olmaktadır. Bu ileri veya geri olma durumu bir bölgeyi diğelerine göre ya yoksul ya da zengin kılmaktadır. Bölgeler arasındaki gayri safi üretim miktarı farkları da bir bölgeyi diğere bölgelere göre zengin ya da yoksul kılabilmektedir (Kule ve Es, 2005: 270-271).

1.2.1.2. İşsizlik

Günümüzde işsizlik, sadece eğitimsiz kişilerden değil eğitimini tamamlamış üniversite mezunlarından da meydana gelmektedir. İşsizliğin artması genç yoksulluğunun da artmasına neden olmakta ve işsiz kalan bireyler de yaşamalarını devam ettiremeyecek duruma gelmeye başladıklarında yoksulluk sorunu ortaya çıkmaktadır. Aynı zamanda işsizliğin olduğu bir ekonominin üretim gücü de düşük olduğundan, toplum bir bütün olarak yoksulluğa sürüklenmektedir (Açıkgöz ve Yusifoğlu, 2012: 90-91).

1.2.1.3. Büyüme ve Yoksullaştıran Büyüme

Yoksulluk, büyüme ve gelir dağılımıyla doğrudan ilişkilidir. Gelişmekte olan ve az gelişmiş ülkelerde büyüme politikaları gelir dağılımı adaletini bozmaktadır. Zenginle yoksul arasındaki uçurumu da giderek artırmaktadır. Eğer sağlık ve eğitim imkânlarından yararlanma oranı farkı da yüksekse, büyüme yoksulluğa yol açabilmektedir (Kömürcü, 2014: 16-17).

Arda (2002) ekonomik büyüme, ister faktör stokundaki artışlara, ister teknolojik ilerlemeye bağlı olsun üretim hacminin artması demektir. Üretim artışı büyüyen ülkenin refahını artırırken ticaret hadlerindeki bozulma da refahı azaltıcı etkide bulunmaktadır. Ticaret hadlerindeki bozulma çok şiddetliyse, dışarıya aktarılan gelirler büyümenin doğurduğu gelir artışından bile büyük olabilmektedir. Bu durumda ülke büyümeye rağmen refah kaybına uğramakta yani yoksullaşmakta ve böylece yoksullaştıran büyüme durumu ortaya çıkmaktadır.

1.2.1.4. Fiyatlar Genel Düzeyi

Dolanımda bulunan para miktarıyla, malların ve satın alınabilir hizmetlerin toplamı arasındaki açığın büyümesi nedeniyle ortaya çıkan ve fiyatların toptan yükselişi, para değerinin düşmesi biçiminde kendini gösteren, ekonomik ve parasal süreç olan enflasyon, kişilerin gelirlerini reel servet yoluyla emmektedir. Fiyatlar genel düzeyinin sürekli artması durumunda bireyler servetlerinin büyük bir bölümünü tüketime harcamak zorunda kalmakta ve bu durum bireylerin yoksullaşmasına neden olmaktadır (Akçakaya, 2009: 24).

1.2.1.5. Küreselleşme Olgusu

Küreselleşme, çok uluslu şirketleri daha güçlü hale getirmektedir. Küreselleşmeyle birlikte gelişmiş ülkeler ya da şirketler daha fazla gelişmektedirler. Bu durum ise gelişmemiş ülkelerin yani üçüncü dünya ülkelerinin daha fazla yoksullaşmasına neden olmaktadır. Küreselleşmeyle birlikte liberal hale gelmesi ve kalkınması gereken dünya, bunun tam tersine ilerlemekte ve gelişmiş ülkelerle

gelişmemiş ülkeler arasındaki farkın iyice artmasına neden olmaktadır (Açıkgöz ve Yusufoglu, 2012: 85-88).

Kapitalizmde işçi sınıfının en büyük korkusu gelirden mahrum kalmak ve işsiz kalmaktır. Kapitalist şirketler de pazar paylarını artırmak için işçileri kontrol etme yoluna gitmektedirler. İşçilere hak ettikleri payı vermeyen şirketler, işçi kesimin yoksul kalmasına neden olmaktadır (Akkaya, 2003: 104).

1.2.1.6. Vergi Uyumsuzluğu

Devlet, kamusal ihtiyaçlarını gidermek amacıyla anayasanın ilgili maddesi gereğince vergi toplamaktadır. Vergilerin oranı, dolaylı veya dolaysız oluşu, konusu ve kapsamı, bireyler, firmalar ve toplum üzerinde çeşitli etkiler doğurmaktadır. Bilindiği gibi ekonomik birimler gelirlerini ya servet olarak tutarlar ya da tüketirler. Düşük gelirli bireyler gelirlerini genellikle tüketim odaklı kullanmaktadırlar. Vergilerin etkisi de burada ortaya çıkmaktadır. Eğer vergiler dolaylı yoldan ve tüketim üzerinden alınırsa düşük gelirli kişilerin gelirlerinin önemli bir kısmı vergiye gider. Zaten geliri az olan kişilerin gelirlerinin önemli bir kısmının vergilere gitmesi ise onların temel gereksinimlerini karşılamada zor durumda kalmalarına neden olmakta ve bu durum düşük gelirli bireyleri iyice yoksullaştırmaktadır (İncedal, 2013: 37-38).

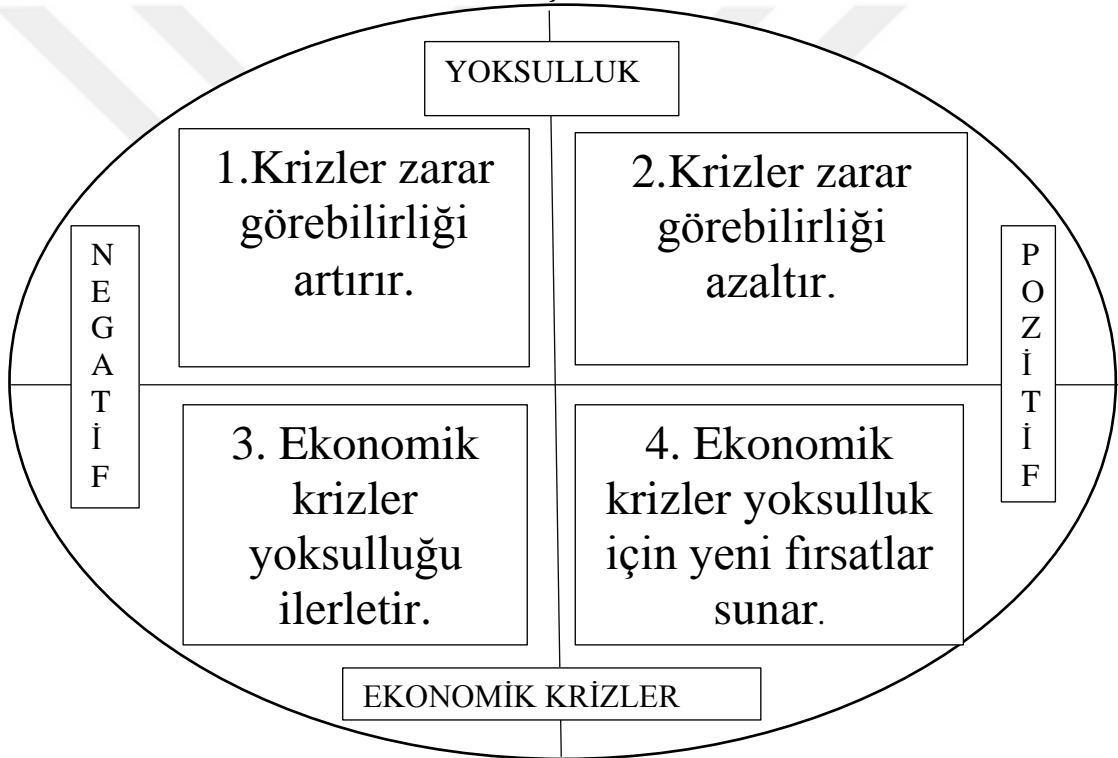
1.2.1.7. Fakirlik Çemberi

Az gelişmiş ülkelerin sanayileşme aşamasında karşılaştıkları en önemli sorunlardan birisi de tasarrufların yetersiz olmasıdır. Tasarrufların yeterli sermaye birikimini sağlayamayacak kadar az olması, kalkınma için gerekli yatırımların yapılmasını engellemekte ve üretimde verim düşüklüğüne neden olmaktadır. Ulusal gelirin, düşük verimlilik sonucunda artması, tasarrufun az olmasına, dolayısıyla yatırımların yetersiz kalmasına yol açmakta, bunun sonucunda da gelirlerle tasarruflar arasında kısır bir döngü ortaya çıkmaktadır (Arda, 2002: 276-277).

1.2.1.8. Ekonomik Şoklar ve Krizler

Aslan (2017) yaptığı çalışmada, yoksulluk ve ekonomik krizler arasındaki ilişkiyi incelemiş ve Endonezya krizini (1997) ele alarak ekonomik krizin yoksulluğu artırdığı ve gelir dağılımı adaletsizliğini ise azalttığı sonucuna varmıştır. Krizden önce Endonezya’da %19 civarında olan yoksulluk oranı, krizden sonra neredeyse iki katına çıkarak %37 oranında seyretmiştir. Endonezya bu krizi ve yoksulluğu önlemek için iki farklı program uygulamıştır: Bunlardan ilki Enflasyonu Düşürme Programı iken, diğeri ise Sosyal Güvenlik Ağı Önlemleridir (Aslan, 2017: 132).

Şekil 2. Ekonomik Krizin Yoksullukla İlişkisi

Kaynak: Bilge, 2009: 131.

Şekil 2’de de görüldüğü üzere ekonomik krizlerle yoksulluk arasında 4 farklı ilişki söz konusudur. Buna göre (Bilge, 2009: 131):

1. Ekonomik krizler, yılların birikimiyle oluşturulan serveti yok ederek yoksulluğa neden olur.
2. Program ve projeler, yoksul kesimin zarar görebilirliğini azaltma gayesiyle hazırlanabilirler.

3. Ekonomik krizler, yoksul kesimin hassas yapısını ve zarar görebilirliğini artırabilirler.

4. Ekonomik krizden sonra oluşturulan program ve projeler, yoksulluğun giderilmesine yardımcı olabilir.

Kömürcü 'ye (2014) göre, hanehalkında yaşanan ekonomik şok, hanehalkını ciddi biçimde yoksulluğa düşürebilmekte ve hatta daha önce durumu iyi olan haneyi yoksulluk sınırının altına da itebilmektedir. Bu durum, sosyal yardım kuruluşlarının ve sivil toplum örgütlerinin eksikliği durumunda ise daha da etkin bir şekilde hissedilmektedir. Örneğin haneye gelir getiren bireyin, ani ölümü veya önemli bir hastalığa yakalanması ya da bir daha iş bulamayacak şekilde işten ayrılması hanehalkı için bir şok durumudur (Kömürcü, 2014: 19).

1.2.2. Sosyal ve Beşeri Nedenler

Yoksulluğa yalnızca ekonomik problemler neden olmamaktadır. Bazen iklimsel özellikler, bazen coğrafik yapı ve bazen de toplumsal olaylar yoksulluğa neden olabilmektedir. Aşağıda yoksulluğa neden olan sosyal ve beşeri nedenler açıklanmaktadır.

1.2.2.1. Cinsiyete Dayalı Yoksulluk

Cinsiyete dayalı ayrımcılığın olduğu toplumlarda kadın yoksulluğu ön planda bulunmaktadır. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) tarafından yapılan çalışmalara göre, dünya genelinde kadınlarla erkekler arasında tam bir eşitlik durumu bulunmamaktadır. Çalışmalar, cinsiyet ayrımcılığıyla yoksulluk arasında doğrudan bir ilişki kurmamaktadırlar. Cinsiyet ayrımcılığı yoksulluğu dolaylı yoldan etkilemektedir (DPT, 2001: 128).

1.2.2.2. Nüfus Yapısından Kaynaklanan Yoksulluk

Gelişmiş ülkelerin nüfusu düşük düzeylerde seyretmektedir. Nüfus artış hızları da düşüktür. Az gelişmiş ülkelerin nüfusu ise fazla ve yoğundur. Bu durum, kişi başı ortalama besin kaynağının düşük seviyede kalmasına neden olmaktadır. Aynı zamanda

hanehalklarının bakması gereken kişi sayısını da artırmaktadır. Eğitimsiz ve üretim düzeyi düşük olan gelişmemiş ülkeleri iyice zora sokan bu durum, yoksulluğun artmasına neden olmaktadır (Kömürcü, 2014: 17).

1.2.2.3. Eğitimsizlik Faktörü

Eğitimsizlikle yoksulluk arasında karmaşık bir ilişki bulunmaktadır. Hangisinin hangisini etkilediğini bulmak zordur. Çünkü her iki kavram hem birbirlerini etkilemekte hem de birbirlerinden etkilenmektedirler. Yapılan araştırmalar, eğitim seviyesinin düşük olduğu ailelerde yoksulluğun daha fazla olduğunu göstermektedir (Açıkgöz ve Yusufoglu, 2012: 91-92). Aynı şekilde eğitimin kalitesi dahi yoksulluğu etkilemektedir. Kaliteli okuldan mezun olan gençler diledikleri yerlerde diledikleri işe girebilirlerken kalitesi düşük olan okullardan mezun olan gençler ise bir süre işsiz kalmakta ve bunun sonunda da düşük ücretli yerlerde işe girmektedirler. Bu da onların diğer eğitimli kişilere karşı daha yoksul durumda olmalarına neden olmaktadır.

Tablo 1. Türkiye’de Eğitim Durumuna Göre İşgücüne Katılım Oranları, (2017) (%)

İş Gücüne Katılım Oranı (%)	Okuma Yazar Olmayanlar	18,8
	Lise Altı Eğitimli	48,9
	Lise Genel	54,8
	Meslek ve Teknik Liseler	66,1
	Yükseköğretim	80,2

Kaynak: TÜİK (B), <http://www.tuik.gov.tr> Erişim Tarihi: 28.10.2018.

Türkiye’nin 2017 yılında işgücüne katılım oranlarının verildiği Tablo 1 incelendiğine, işgücüne en çok yükseköğretim mezunlarının katıldığı gözlemlenmektedir. Yükseköğretimin bir alt basamağı olan lise seviyesinin ise en çok katılımı ikinci sırada olduğu anlaşılmaktadır. Tabloya göre, Türkiye’de 2017 yılında işgücüne katılım ile eğitim düzeyi arasında bir ilişki olduğu ortaya çıkmaktadır.

1.2.2.4. Beşeri Sermayenin Yetersiz Oluşu

Beşeri sermaye kavramı, çeşitli koşullar sayesinde üretim sürecine emekten daha fazla katılan vasıflı, beyaz gömlekli emeğin ifadesi olarak kullanılmaktadır (Orhan, 2017:

307). Aynı zamanda beşeri sermaye emeğin vasıflı ve teknolojiyle donatılmış hali olarak da bilinmektedir.

Eğer ekonomide yeterli düzeyde beşeri sermaye bulunmazsa, teknolojinin ve beşeri sermayenin ithalat yoluyla karşılanması kaçınılmazdır. Hem ülke kaynaklarının dışarıya çıkmasına ve hem de yeterli düzeyde üretimin gerçekleşmemesine neden olan bu durum, ülkelerin iyice yoksullaşmasına yol açmaktadır. Kısır döngü olarak ilerleyen bu durumun kırılması için eğitimin kalitesinin artırılması büyük önem arz etmektedir.

1.2.2.5. Çalışan Çocuklar

Sosyal, ekonomik ve siyasi faktörler birbirleriyle etkileşim içerisinde. Birisindeki eksiklik diğerlerini ya doğrudan ya da dolaylı yoldan etkilemektedir. Çocuk yaşta işe başlama da bu etkilerin önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Bu durum genellikle az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerde görülmektedir. Aslında çocukların erken yaşta işe başlamaları üretimi artırır gibi görünse de bu yanlış bir kanıdır. Kurnaz'a (2007) göre, eğitimden yoksun olarak erken yaşta işe başlayan çocuklar eğitimsiz kalmakta ve bu nedenle daha çok vasıfsız işlerde çalışmaktadırlar. Bu da beşeri sermayenin yetersiz oluşuna neden olmaktadır. Ülkelerin ani atakları gerçekleştirip yoksulluktan kurtulmaları için beşeri sermayeye ihtiyaçları vardır. Beşeri sermaye olması gereken çocukların, eğitim almaları yerine vasıfsız eleman olmaları ülkeleri yoksulluk kısırlığına mahkûm etmektedir.

1.2.2.6. Politik Nedenler

Siyasi aktörler, ülkelerindeki yoksulluk problemini çözmek için bazı politikalar uygulamaktadırlar. Bu politikalar bazen sosyal yardım kuruluşları şeklinde olabilirken bazen de teşviklerle gerçekleşmektedir. Siyasi aktörlerin değişmesi ya da var olan aktörlerin politikalarını değiştirmeleri sonucunda daha önceleri yoksul olmayan kişiler yoksul duruma düşebilirken daha önceleri yoksul olan kişilerse iyice yoksullaşabilirler. Siyasi oy veya kazanılmış siyasi statülerini kaybetmek istemeyen kişilerin ülkenin genel durumunu gözetererek yapılması gereken ekonomik hamleleri, gereken yerlere yapmayıp kendileri için önemli gördükleri bölgelere yapmaları da yoksulluğu yaygınlaştırmaktadır.

1.2.2.7. Sosyal Dışlanma

Sosyal dışlanma, ekonomik sonuçları da olan bir sosyal statü kavramıdır. Bireylerin, sosyal yaşamda diğer bireylerin yapabildiği sosyal faaliyetlerin dışında kalmasına sosyal dışlanma denir (Kömürcü, 2014: 17). Toplumun sosyal yaşantısının dışına itilen kişiler, genelde yoksul kişilerdir. Zaten yoksul olan ve sosyal olarak da dışlanan kişiler gerek iş bulma konusunda ve gerekse diğer durumlarda zorlanarak iyice yoksullaşmaktadırlar.

1.2.2.8. Sendikaların Yetersizliği

İncedal'a (2013) göre, sendikalar yoksulluğu dolaylı yoldan etkileyen kurumlardır. Sendikalar, yoksulluk sınırının altında kalan işçilerin yoksul durumda kalmamaları ve daha yüksek ücret elde edebilmeleri için faaliyetlerde bulunan kuruluşlardır. Dolayısıyla işçilerin haklarının savunucusu durumunda olan sendikaların yetersiz olması işçilerin yoksul olmasına dolaylı yoldan etki etmektedir (İncedal, 2013: 34).

1.2.2.9. Küresel Isınma ve İklim Değişiklikleri

Dünya ısısının sürekli arttığı bilinmektedir. Bunun sonucunda, dünyada kuraklığın artacağı, içme suyu kaynaklarının azalacağı, buzulların eriyeceği, ozon tabakasının delinmeye devam edeceği, bulaşıcı hastalıklar ve mikropların daha kolay yayılacağı beklenmektedir. Tüm bu gelişmeler, hali hazırda zaten yoksulluk sorunuyla mücadele eden Afrika halkını zor durumda bırakmaktadır. Buradan hareketle yoksulluğun pençesindeki insanların daha da yoksullaşacağı ve henüz yoksul olmayan insanların ise yoksulluğa doğru ilerleyecekleri ileri sürülmektedir (Ridley, 2013: 345-352).

1.2.2.10. Coğrafi Faktörler

Ülkelerin coğrafi özellikleriyle yoksulluk arasında doğrudan bir bağlantı bulunmamaktadır. Coğrafi özelliklerin yetersiz olması sonucu oluşan yoksulluk sonucunda, göç gerçekleşmektedir. Özellikle kurak ve verimsiz olan coğrafi bölgeler aynı zamanda yoksulluğa gebe dirler. Toprakta verim alınamaması ve sanayi bölgelerinin de

coğrafi koşullardan dolayı elverişsiz olması, bölge halkının yoksul olmasına neden olmaktadır (Akçakaya, 2009: 21).

1.2.2.11. Göç Olgusu

1950’li yıllarda başlayan kırdan kente göç olgusu, kentlerde oluşan yığılmalar sonucunda kent yoksulluğu sorununu ortaya çıkarmıştır. 1980’li yıllardan sonra başlayan hızlı kentleşme ise yoksulluğu daha da çok perçinlemiştir. Kente uyum sağlayamama, işsizlik, eğitimsizlik, gecekondulaşma ve sıkışıklık, şehirlerin yapısını da bozarak göç olgusunun yarattığı olumsuzluklardır. Bu olumsuzluklar hem kentin hem de kırdan kente göç edenlerin yoksullaşmasına neden olmaktadır (Açıkgöz ve Yusufoğlu, 2012: 94-96).

Türkiye bölgesel konumu itibariyle hem iç hem de dış göçler almaktadır. İran-İrak savaşı, Bosna savaşı, Afganistan iç savaşı ve Suriye iç savaşı dolayısıyla milyonlarca kişi Türkiye’ye göç etmiştir. Bu göçler ülkede yoksulluğun artmasına neden olmuştur. Göçler dolayısıyla yapılan yardımlar da ülkenin üretim gücünün düşmesine yol açmaktadır (DPT, 2001: 128).

1.2.2.12. Konut Problemleri

Yoksulluk yalnızca bireysel bir problem değildir. Aynı zamanda da hanehalkını yani aileyi de kapsamaktadır. Kalabalık hanelerde yaşayan bireylerin daha yoksul olduğu araştırmalar sonucunda elde edilen bir bulgudur. Kalabalık ailelerin bir problemi de konut yetersizliğidir. Kalabalık hanelerde daha sağlıklı ve yoksul hayatlar sürdürülmektedir. Bu tarz aileler, genellikle gecekondularda yaşamaktadırlar. Konut problemleriyle başlayan ve yeterli gelire sahip olmayan bu aileler yoksullukla mücadele içerisindeyler (Açıkgöz ve Yusufoğlu, 2012: 96-97).

1.2.2.13. Yoksulluk Kültürü

Yoksulluk kültürü de yoksulluğun nedenlerindedir. Yoksulluk kültürü, Lewis tarafından ortaya atılmıştır (Erdem vd. 2011: 89). Yoksulluk kültürüne göre, yoksulluk, yoksulların yoksulluklarının nedenidir. Yoksul olan kişiler hayatlarını sefalet içerisinde yaşadıkları için yoksulluğu kendilerinde kültürel bir yaşam haline getirmişlerdir. Bundan

kurtulmak gibi bir amaçları da yoktur. Bunlar gönüllü yoksullar olarak isimlendirilmektedirler (Erdem vd. 2011: 89).

1.2.2.14. Yoksulluğa Sebep Olan Birey ve Toplum

Yoksulluğun nedeni konusunda önemli bir konu da yoksulluğa birey kendisi mi neden olmakta yoksa toplumsal ve ekonomik yapı mı neden olmaktadır. Bu sorunun net bir cevabı olmamasına rağmen tartışmalara konu edilmektedir.

Kişinin ihmalkâr davranması, tembel olması, kayıtsız kalması ve israfkar davranması onun yoksul kalmasına neden olabilmektedir. Toplumun ekonomik yapısı, kültürü, sağlığı, düşünüş tarzı ve kazanç şekli de bireyleri yoksul kılabilir (Dicleli, 1946: 108-109). Dicleli'nin açıklamasında da görüldüğü gibi, kişi bazen kendi ihmalkârlığıyla yoksul kalabilirken bazen de toplumsal statüden kaynaklanan etmenlerden dolayı yoksul kalabilmektedir. Günümüzde bazı kişiler küreselleşmenin de etkisiyle yoksul kalabilmektedirler.

1.3. YOKSULLUK TÜRLERİ

Yoksulluğun birden fazla tanımı olduğu gibi, yine birden fazla türü de bulunmaktadır. Burada açıklanan türler, uluslararası alanda geçerliliği olan yoksulluk türleridir. Aşağıda, son dönemde ortaya çıkan ve üzerine daha az çalışılmış olan bazı yoksulluk türleri de ismen açıklanmakta olup detaya girilmemektedir.

1.3.1. Mutlak ve Görelî Yoksulluk

Dünya genelinde yoksulluk türlerinin en çok kullanılanları mutlak ve görelî yoksulluktur. Özellikle mutlak yoksulluk, yoksulluk türlerinin en önemli alanını oluşturmaktadır.

1.3.1.1. Mutlak Yoksulluk

İnsanların fiziksel yaşamlarını devam ettirebilmek için ihtiyaç duydukları minimum gelir ve harcama düzeylerini ifade etmek için mutlak yoksulluk kavramı

kullanılmaktadır. Mutlak yoksulluk, asgari besin bileşenlerini ve kaloriyi dikkate alarak yapılmış ve uluslararası kabul görmüş bir tanımdır (Demiral vd, 2007: 3).

TÜİK'e göre, mutlak yoksulluk; hanehalkının veya bireyin, yaşamını sürdürebilecek minimum geçim ve refah düzeyini yakalayamaması durumudur. Mutlak yoksulluğun ortaya çıkarılması, bireylerin hayatlarına devam edebilmesi için gerekli olan minimum tüketim ihtiyaçlarının belirlenmesini gerektirir. Mutlak yoksulluk oranının hesaplanabilmesi için, minimum yaşam düzeyini yakalayamayanların sayısının toplam nüfusa oranını dikkate almak gerekmektedir (TÜİK (A), www.tuik.gov.tr 25.10.2017).

Mutlak yoksulluk kavramı aynı zamanda, yoksulluğu en düşük düzeyde yaşayanları adlandırmak için de kullanılmaktadır. Burada asıl olan bireyin asgari yaşam şartlarını gerçekleştirebilmesi için gerekli olan besin ve kalori miktarını hesaplayabilmektir. Bu besin miktarının parasal değeri ise mutlak yoksulluk sınırının çizilmesini¹ sağlamaktadır (Kızılkaya vd. 2010: 4). Ancak söz konusu sınırın hangi kriterlere göre belirleneceği hala tartışmalı bir konudur.

En temel tanıma göre, besin başta olmak üzere temel gereksinimleri karşılama düzeyine bir sınır verildiğinde geliri bu sınırın altında kalan kişiler mutlak yoksul olarak adlandırılmaktadır (Şenses, 2014: 96). Tanımın diğer ayağına göre ise, mutlak yoksulluk sınırın altında kalan kişilerin artık yaşamayacakları duruma geldiklerini göstermektedir. Mutlak yoksulluk sınırın altında kalan kişiler aşırı yoksul olarak tanımlanmaktadırlar (Aktan ve Vural, 2002: 5). Mutlak yoksulluk, ülkeler arasında karşılaştırmaların yapılması amacıyla ortaya atılmış bir kavramdır.

Şenses'e (2006) göre, Mutlak yoksulluk sınırının çizilmesi konusunda zamanla bazı tartışmalar ortaya çıkmıştır. Buna göre öncelikli olarak, gelirin kısa dönemli mi yoksa uzun dönemli mi olduğu tartışılmıştır. Bununla birlikte devletlerin yoksul kesimlere yaptığı sosyal ve ekonomik yardımların bireylerin geliri içinde yer alıp

¹ Yoksulluk çizgisi kavramı ilk olarak 1880'li yıllarda İngiltere'de Booth tarafından ortaya atılmıştır. Daha sonraları ise Rowntree tarafından geliştirilmiştir. İlk uygulaması ise yine İngiltere'nin York şehrinde yapılmıştır. Yapılan çalışmalarda yoksulluk çizgisi uygulamasının ilk olarak "İlkokullar Yasası" olarak adlandırılan yasa çerçevesinde yapıldığı sonucu elde edilmiştir (Şenses, 2006: 108).

almayacağı konusunda ve az gelişmiş ülkelerde piyasa dışı/kayıt dışı ekonomik faaliyetlerin gelirin içinde sayılıp sayılmayacağı, eğer gelir sayılacaksa bunun nasıl hesaplanacağı ve tespiti üzerindeki zorluklar da tartışılan konular içerisinde yer almaktadır. Literatürde yoksulluk çizgisi kıstasının belirlenmesinde parasal gelir ve tüketim harcamalarının esas alınması global bir ölçüm yapılmasına olanak tanımaktadır.

Yoksulluk kavramı, görece düşük gelirli olmaktan daha ötesini ifade etmektedir. Yoksulluk seviyesini tanımlamak için, bir ailenin yoksul olduğu seviyenin tespit edilmesi gerekmektedir. Bunu yapmanın en kolay yolu ise minimum gereksinimlerin fiyat cinsinin Amerikan Doları ile hesaplanmasıdır (Lipseý, 1990: 402).

Mutlak yoksulluk sınırı, ilk defa Dünya Bankası'nın 1990 yılında yaptığı bir çalışmada belirlenmiştir (DPT, 2001: 104-105). Buna göre, bir insanın, yaşamını devam ettirebilmesi için gerekli olan asgari kalori miktarı günlük 2400 kalori (k/cal) olarak tespit edilmiştir (DPT, 2001: 104-105). Fiziki olarak bir yetişkinin hayatta kalabilmesi için 2800-3000 kaloriye ihtiyacı vardır. Ağır işlerde çalışan yetişkinler içinse bu asgari kalori miktarı günlük 3200-3800 kaloridir. Bu değerler belirlendikten sonra günlük 2400 k/cal kalori almaya geliri olmayan kişiler mutlak yoksul olarak belirlenmiştir (DPT, 2001: 104-105). Yoksulluğun evrenselliği ve farklılıkları da düşünülerek, ortalama bir hesaplama yöntemiyle az gelişmiş ülkeler için kişi başı günlük 1\$ geliri olmayan kişiler mutlak yoksul sayılmışlardır. Bu sınır Latin Amerika ülkeleri ve Karaîpler için günlük 2\$, Türkiye'nin de içinde bulunduğu Doğu Avrupa ülkeleri için 4\$, gelişmiş sanayi ülkeleri içinse günlük 14,40\$ olarak belirlenmiştir (DPT, 2001: 104-105). Bu sınır, araştırmayı yapan kurum ve kuruluşlara göre değişebilmektedir. Bu farklılıkların birbirleri üzerinde bir üstünlükleri söz konusu değildir.

Her ülkede yoksulluk ve zenginlik farklı nedenlere dayanmaktadır. Her ülke için ayrı yoksulluk çizgileri belirlemek ve uluslararası karşılaştırmalar yapmak oldukça güç olmaktadır. Bu karmaşıklığı gidermek için Dünya Bankası uluslararası satın alma gücü (PPP)'ne göre bir yoksulluk sınırı belirlemektedir (DPT, 2001: 104-105). Bulunan bu yoksulluk sınırı günlük gelire ilişkilendirilmiştir. Dönemin uzun olması karşılaştırmayı zorlaştırmaktadır. Gelir uzun dönemde aşırı farklılık gösterebilmektedir. Bu yüzden gelir seviyesi kişi başına günlük gelir olarak belirlenmiştir.

Tablo 2. Dünya Bankasının Belirlediği Mutlak Yoksulluk Çizgisinin Yıllar İçerisindeki Değişimi

Yıllar	Mutlak Yoksulluk Çizgisi(dolar cinsinden)
1990	1\$
2008	1,25\$
2015	1,90\$

Kaynak: WB (A), www.worldbank.org Erişim Tarih: 01.11.2017.

Uluslararası yoksulluk sınırı, ilk kullanılmaya başlandığında (1990) yoksulluk sınırı günlük 1\$ olarak belirlenmişken bu oran 2008 yılında günlük 1,25\$ olarak güncellenmiştir (WB (A), www.worldbank.org 01.11.2017). Şartlar yeniden değiştiğinde tekrardan güncellenme ihtiyacı duyulmuş ve 2015 yılında Dünya Bankası uluslararası yoksulluk sınırını günlük kişi başı 1,90\$ olarak açıklamıştır (WB (A), www.worldbank.org 01.11.2017). Bu değişimin nedeni insani yaşamın kalitesinin artmasından değil, fiyatlar genel seviyesinin esas alınmasındandır (WB (A), www.worldbank.org 01.11.2017). Yani 2008 yılında 1,25\$ ile alınabilen ürün sepeti 2015 yılında 1,90\$ ile alınabilmektedir. Tekrar ihtiyaç duyulması halinde Dünya Bankası, bu oranı yeniden güncelleyeceğini ifade etmektedir.

1.3.1.2. Göreli Yoksulluk

Türkiye İstatistik Kurumu'na (TÜİK) göre, toplumun genel düzeyine bağlı olarak belirli bir sınırın altında gelir ve harcamaya tabi olan birey veya hanhalkları, göreceli olarak yoksul sayılmaktadırlar (TÜİK (A), www.tuik.gov.tr 25.10.2017). Göreli yoksulluk oranı, geliri, ortalama gelirin bir bölümünü oluşturan gelirin altında kalan nüfusun toplam nüfusa oranıdır (Şenses, 2014: 96). Göreli yoksulluk sınırı ülkeden ülkeye, toplumdan topluma değişkenlik gösteren ve mutlak yoksulluğa göre daha soyut olan bir kavramdır.

Mutlak yoksulluk çizgisinin üzerinde kalan kişilerin durumları da çizginin altında kalanların durumlardan bazı farklı özellikleri taşıyabilmektedirler. Burada karmaşık bir durum ortaya çıkmaktadır. Yoksul olanla olmayan arasında bu yüzden nispi bir ayırım yapılması önem arz etmektedir. Daha açık bir ifadeyle hanehalkı gelir ve tüketim harcamaları veya benzeri anketlerden elde edilen gelir ve harcamalara ilişkin verilerin

yine hanehalkı yüzdeler gruplarının birbirine kıyaslanmasına göreli/nispi yoksulluk denir (Dumanlı, 1996: 7).

Mutlak yoksulluk tanımlarını, birey başı sabit bir reel gelir üzerinden yaparken göreli yoksulluk toplumun genel refah düzeyini incelemektedir. Refahın ve gelirin dağılımıyla ilgilenen göreli yoksulluk incelemesini tüm toplumun ortalama yaşam düzeyine göre belirler ve ortalama düzeyin altında kalan kişileri diğer kişilere göre göreli yoksul kabul etmektedir (Yıldırım ve Arpacıoğlu, 2011: 63).

1.3.2. Objektif ve Sübjektif Yoksulluk

Objektif yoksulluk, yoksulluğa neden olan etmenleri, insanların ve toplumların yoksulluktan nasıl kurtarılacağını araştıran ve sorunu çözmek için çözümler üretmeye çalışan yoksulluk türüdür ve aynı zamanda objektif yaklaşım, bir refah yaklaşımıdır (Aktan ve Vural, 2002: 6). Sübjektif yoksulluk ise öznel veya özsel yoksulluk olarak adlandırılmaktadır. Burada kişi yoksul olup olmadığını ve bunun sınırını, kendisi, içinde bulunduğu toplumsal ve fiziki şartlara göre belirlemektedir (Kömürcü, 2014: 9).

Sübjektif yoksulluk, fayda yaklaşımını ve bireysel tercihleri ele almaktadır. Ancak kişilerin kendileri için neyin en faydalı olduğunu net olarak kavrayamamaları bu yaklaşımın sorunlar içermesine neden olmuştur (Aktan ve Vural, 2002: 6). Bazı kişiler yaşamlarını devam ettirebilmek için kaloriyi yeterli görürken bazı kişiler daha farklı şeyleri yaşamları için koşul olarak öne sürmektedirler. Bu da sübjektif yoksulluğun bir sorununu teşkil etmektedir. İktisatçılar bu yüzden sübjektif yoksulluğa önem vermemekte, değerlendirmelerini daha çok objektif yoksulluğa göre yapmaktadırlar.

1.3.3. Kırsal ve Kentsel Yoksulluk

Kırsal ve kentsel yoksulluk, coğrafi alanla ilgili olan yoksulluk türleridir. Yerleşim yerlerine göre adlandırılan bu yoksulluk türleri, nedensel olarak birbirlerinden ayrılmaktadırlar. Kırsal yoksulluk tarım ve hayvancılık alanında görülürken kentsel yoksulluk, kent alanında sanayi ve hizmet sektörlerinde görülmektedir (Kömürcü, 2014:10). Yapılan çalışmalar kırsal yoksulluğun daha ağırlıkta olduğunu göstermektedir. Kentleşme ile birlikte kırsal alanların ihmal edilmesi buralarda yoksulluğa sebebiyet

vermiştir. Kentsel yoksulluk, daha çok konut problemleri nedeniyle ortaya çıkan bir yoksulluktur (DPT, 2001: 105)

Üzümcü ve Korkat'a (2014) göre, ülkelerin çoğunda yoksulluk daha çok kırsal alanda, tarım sektörünün hızla çözülerek gizli işsizliğin açık işsizliğe dönüşmesi şeklinde ortaya çıkmaktadır. Kırsal bölgelerdeki yoksulluğun nedenleri; eğitim yetersizliği, sağlıksız yaşam, temiz içme suyu bulamama, konutsuzluk, iletişim problemleri ve ulaşım gibi niteliksel problemlerden kaynaklanmaktadır. Kentlerdeki yoksulluk olan kent yoksulluğunun nedenleri ise; yetersiz gelir düzeyi ve yetersiz tüketim düzeyi gibi niceliksel faktörlerden kaynaklanmaktadır.

Aslında bu iki tür yoksulluk birbirlerini zincirleme olarak etkilemektedirler. Şöyle ki, kırsal yoksulluk ve yoksunluk göçe, göç de kentsel yoksulluğa neden olmaktadır. Kırsal yoksulluktan kentsel yoksulluğa uzanan bu süreç bir kısır döngü halini alır. Her geçen gün üzerine yenisi eklenen kentsel yoksullukların da sosyal yardımdan aldıkları pay giderek azalmakta ve bu da yoksulluğu daha da derinleştirmektedir (Kartal ve Demirhan, 2014: 137).

1.3.4. Kronik ve Geçici Yoksulluk

Kronik yoksulluk, yoksulluğun uzun süre devam etmesi ve artık kalıcı hale gelmesidir. Geçici yoksulluk ise kısa dönemli ve geçicidir, bu yoksulluğa ülkede veya bireyde meydana gelen ani değişimler sebep olabilmektedir (Habipler ve Aytaç, 2011: 15).

Kronik yoksulluğun nedenleri birden fazladır. Kronik yoksullukta sürekli yoksul olanlar ve çoğunlukla yoksul olanlar ayrımı vardır. Sürekli yoksul olanlar, her dönemde yoksulluk çizgisinin altında kalırlarken; çoğunlukla yoksul olanlar, her dönemde yoksulluk çizgisinin altında kalmayanlar ve her zaman yoksul olmayanlar şeklinde ifade edilmektedirler (Habipler ve Aytaç, 2011: 15).

1.3.5. İnsani Yoksulluk

İnsani yoksulluk kavramı, ilk kez 1997 yılında Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) kapsamında yayımlanan İnsani Gelişme Endeksi Raporunda öne çıkmıştır (UNDP (A) <http://hdr.undp.org> Erişim Tarihi: 18.10.2017). İnsani yoksullukla, gelir yoksulluğu kavramları birbirleriyle yakından ilişkilidirler. Gelir yoksulluğu mutlak yoksulluk üzerine odaklanmışken insani yoksulluk; okur-yazarlık, yetersiz beslenme, kısa yaşam süresi, yetersiz sağlık koşulları gibi temel insani gereksinimlere sahip olmama durumunu ifade etmektedir (Taş ve Özcan, 2012: 425).

İnsani yoksulluk, daha önce açıklanan mutlak yoksulluk ve görelî yoksulluktan farklı bir kavramdır. Bilindiği üzere, mutlak yoksulluk temel gereksinimlerin eksikliğiyle görelî yoksulluk temel ihtiyaçların yanında toplumsal bir statüyü de dikkate almaktadır. Ancak insani yoksulluk, bireyin insanca bir yaşam sürmesi için gereken asgari durumları göstermektedir (Açıkgöz ve Yusufoglu, 2012: 85-86).

İnsani yoksulluk, katlanılabilir bir hayat için lüzumu olan fırsat, seçenek ve imkânlardan mahrum olmaktır. Buradaki yoksulluk tanımı ekonomik değil, insaniliktir. Sağlık hizmetlerine, su imkânlarına, eğitim hizmetlerine, uzun bir yaşam sürme imkânına sahip olabîrlîk, insani yoksulluğun ana temalarıdır (DPT, 2001: 105).

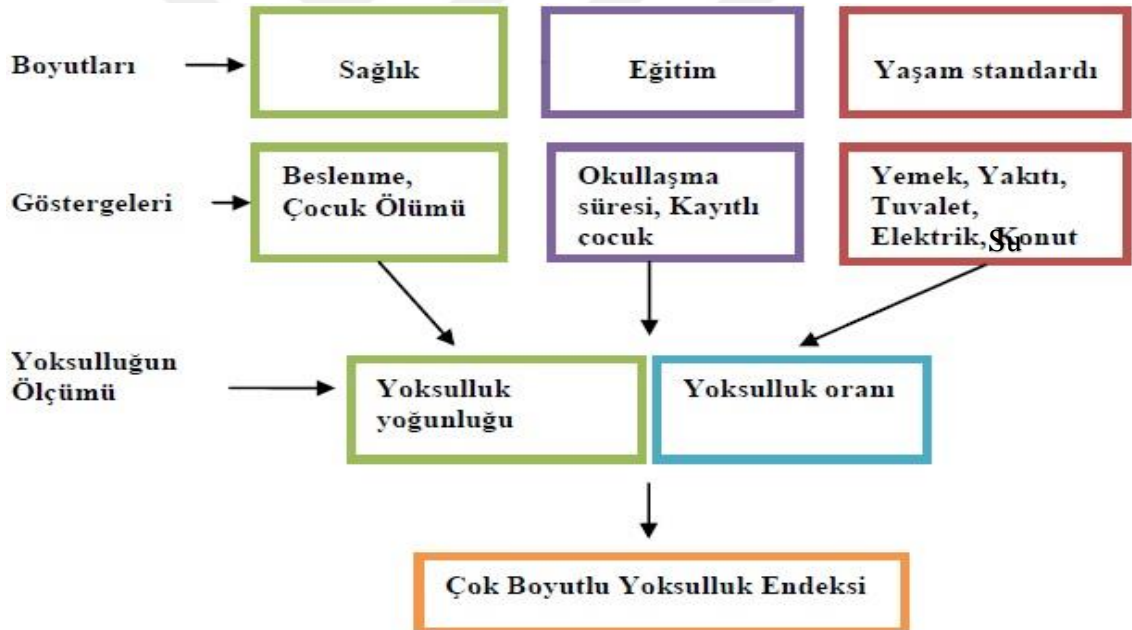
İnsani yoksulluğu ölçmek amacıyla ‘İnsani Yoksulluk Endeksi’ geliştirilmiştir (UNDP (A) <http://hdr.undp.org> Erişim Tarihi: 18.10.2017). Gelişmekte olan ülkeler için 3 kriter esas alınarak insani yoksulluğun ölçülmesi sağlanmıştır (Taş ve Özcan, 2012: 425):

1. Yaşam Süresi: 40 yaşın altındaki nüfusun toplam nüfus içerisindeki yüzdesi,
2. Eğitim-Öğretim: Toplam nüfus içerisinde okuma yazma bilmeyen kişilerin yüzdesi,
3. Makul Bir Yaşam Standardı:
 - a) Sağlıklı içme suyuna sahip olmayan nüfusun toplam nüfus içerisindeki yüzdesi,
 - b) Temel sağlık imkânlarından yoksun nüfusun toplam nüfus içerisindeki yüzdesi,

c) 5 yaşının altında olan ve yetersiz beslenip de olması gereken kilonun altında olan çocuk nüfusunun toplam nüfus içerisindeki yüzdesi.

UNDP insani yoksulluk endeksini ölçmek için ilk başlarda İnsani Gelişim Endeksini kullanırken değişen şartlar nedeniyle 2009 yılında yeni bir sistem geliştirilmiş ve 2010 yılında kullanılmaya başlamıştır. 2010 yılında ilan edilen İnsani Gelişim Raporunda (İGR) kullanılan yeni ölçüm aracı Çok Boyutlu Yoksulluk Endeksi'dir (ÇBYE). ÇBYE, aynı hane içerisinde, eğitim, sağlık ve diğer yaşam standardı alanlarında birden fazla yoksulluğu ölçmektedir. ÇBYE, Şekil 3'te görüldüğü üzere yoksulluğu 10 temel göstergeye dayanarak belirler bu 10 göstergeden en az 3'üne sahip olmayan hane insani yoksul sayılmaktadır (Doğan ve Tatlı, 2014: 118-119).

Şekil 3. Çok Boyutlu Yoksulluk Endeksinin Unsurları

Kaynak: Doğan ve Tatlı, 2014: 118-119.

Yoksulluğun türleri, yukarıdaki açıklananlarla sınırlı olmayıp, çeşitli kurum, kuruluş ve bireylerce türetilmiş yoksulluk türleri de bulunmaktadır. Bu türlerden bazılarını ismen ifade etmek gerekirse; ultra yoksulluk, kadınların yoksulluğu, etnik yoksulluk, genç yoksulluğu,... gibi (DPT, 2001: 105-106). Yeni yoksulluk, karma yoksulluk, nöbetleşe yoksulluk, sosyal imkânlar yoksulluğu, bu yoksulluk türleri ise İncedal'ın tezinde açıklanan yoksulluk türleridir (İncedal, 2013: 28-30).

1.4. YOKSULLUK ÖLÇÜM YÖNTEMLERİ

Yoksulluğun ölçümü matematiksel ve istatistiksel yöntemlerle yapılmaktadır. Başlıca yoksulluk ölçümleri şunlardır; kafa sayısı yoksulluk endeksi, yoksulluk açığı endeksi, Sen endeksi ve Foster, Greer ve Thorbecke endeksleri (Dumanlı, 1996: 22-23). Konunun dağılmaması amacıyla söz konusu endekslerin matematiksel ve istatistiksel ispatlarına çalışmada fazla yer verilmeyip sadece endekslerin tanımlarına yer verilmiştir.

1.4.1. Kafa Sayısı Yoksulluk Endeksi

Yoksulluğun sorun olarak tartışılmaya başlanmasıyla birlikte yoksulluğun ölçülmesi gerekliliği de ortaya çıkmıştır. İlk çıkan endekslerden birisi olan Kafa Sayısı Yoksulluk Endeksi yoksulluk çizgisinin altında kalan kişilerin toplam nüfusa oranını göstermektedir (Şenses, 2006: 65).

$$P = N\gamma/N$$

P: Yoksulluk Oranı

$N\gamma$: Geliri Yoksulluk Sınırının Altında Kalan Nüfus

N: Toplam Nüfus

Bu endeks ile yoksulluk sınırı altında bulunan bireylerle hanehalklarının, yoksulluk oranlarında meydana gelen değişimleri izlenebilmektedir. Bu endeksin olumsuz yanı ise yoksulluğun derecesi ve yoksulluğun dağılımı hakkında bilgi verememesidir (Hatipler ve Aytaç, 2011: 28-29).

Dumanlı'ya (1996) göre, Kafa Sayısı Yoksulluk Endeksi, yoksulluğu azaltmak için uygulamaya koyulan programların yorumlanması ve değerlendirilmesi amacıyla kullanılabilir. Örneğin, yoksulluk çizgisinin altında kalan bireylerin toplam nüfusa oranında bir azalma oluyorsa yoksulluk sorunu çözülüyor demektir. Tersini durumda ise yoksulluğun arttığı söylenebilir. Bu yöntemin daha çok yoksullukla mücadelede kullanılan program ve uygulamaların başarısını ölçmek için kullanıldığı gözlemlenmektedir. Bu endeks ile yalnızca yoksulluk ölçülebilmektedir. Yoksulluğun şiddeti veya yoksulların kendi aralarındaki dağılım ile ilgilenmemektedir. Yüzeysel bir

ölçüm metodudur. İlgili kişi diğer faktörlerle ilgilenmiyorsa yalnızca yoksulluk oranını yeterli görüyorsa bu yöntemi kullanmayı tercih etmektedir.

1.4.2. Yoksulluk Açığı (Boşluğu) Endeksi²

Yoksulların, yoksulluk sınırının üzerine çıkabilmeleri için gerekli olan ortalama gelir düzeyini saptamaya çalışır. Yoksulluk açığı endeksi, yoksullar arasındaki gelir dağılımı ile ilgilenmez. Yaptığı iş yoksulların, yoksulluk sınırının altında ne kadar gelir elde ettiklerini bulmaya çalışmaktır (Hatipler ve Aytaç, 2011: 29).

Yoksulluk boşluğu yoksulluğun derecesi hakkında bilgi verir. Bir kişinin yoksulluk açığı, yoksulluk çizgisi ile geliri arasındaki farka eşittir (TUİK (C), 2011: 7). Bu endeks, yoksulluğun derinliğini ölçebilmek ve yoksulluk oranının yoksulluk çizgisine duyarlılığını azaltabilmek için yoksulların gelirlerinin/tüketimlerinin yoksulluk çizgisinden uzaklığının ortalamasının yoksulluk çizgisine oranını ölçmek için kullanılır (Şenses, 2006: 66). Yoksulluk açığı, toplumdaki ortalama yoksulluk açığının, yoksulluk çizgisine oranına eşittir. Yoksulluk açığının 100'e yaklaşması, yoksulluğun derecesinin çok fazla olduğunu, küçülmesi ise yoksulluk risk derecesinin daha az olduğunu ifade etmektedir (TUİK (C), 2011: 7).

Yoksulluk boşluğu değerinin 100 olarak belirlenmesi, TÜİK'in verisidir (TÜİK (C) <http://tuik.gov.tr> Erişim Tarihi: 03/02/2018). Uluslararası kuruluşlar bu değeri farklı olarak açıklamaktadırlar. Örneğin Birleşmiş Milletler tarafından Bin Yıllık Kalkınma Plan'ında bu değer 0 ile 1 arasında belirlenmiştir (WB (E), web.archive.org Erişim Tarihi: 03.11.2017).

1.4.3. Amartya Sen Yoksulluk Endeksi³

Endeks, diğer endekslerin (Kafa Sayısı Yoksulluk Endeksi ve Yoksulluk Açığı Endeksi) ve Gini katsayısının harmanlanmasıyla oluşturulmuştur. Endeks, yoksulluğun boyutunu, yoksullar arasındaki gelir dağılımı farklılıklarını ve yoksulların sayısını

² Yoksulluk açığı endeksi, ilk defa Batchelder tarafından ortaya atılmıştır. (Hatipler ve Aytaç, 2011: 29).

³ Bu endeks ismine özgü olan ve kendi ismiyle anılan ve Nobel ödülü alan Amartya Sen tarafından ortaya atılmıştır (Hatipler ve Aytaç, 2011: 29).

dikkate almaktadır (Hatipler ve Aytaç, 2011: 29). Amartya Sen endeksinin yoksulluk literatürüne en önemli katkısı, yoksul bir hanehalkının geliri düştüğünde yoksulluk endeksinin artması gerekir ve yoksul bir hanehalkından daha yüksek gelirli bir hanehalkına gelir transfer edildiğinde yoksulluk endeksinin artması gerekir tezleri olmuştur (Şenses, 2006: 66).

1.4.4. Foster, Greer ve Thorbecke Yoksulluk Endeksi⁴

Foster, Greer ve Thorbecke Yoksulluk Endeksi, kısaca FGT endeksi olarak adlandırılmaktadır. FGT endeksi, Amartya Sen endeksinden farklı olarak nüfus oranı ağırlığına göre toplanmakta ve ayrıştırılabilmektedir (Hatipler ve Aytaç, 2011: 29).

Şenses'e (2006) göre, bu endeksin en önemli yanı diğer endekslere yapılan olumsuz eleştirileri gidermiş olmasıdır. Endeksin katkılarında biri, yoksul kesim birbirinden kesin çizgilerle ayrılmakta değişik sosyo-ekonomik veya bölgesel gruplara bölünebilmekte ve bunlara ilişkin yoksulluk oranları ayrı ayrı hesaplanabilmektedir. Alt gruplara ilişkin endeksler, alt grupların paylarıyla ağırlıklandırılarak toplandığında da toplam yoksulluk oranı ortaya çıkmaktadır. Böylece yoksulluk sayısının ötesinde, yoksulluğun yoğunluğuna ilişkin bilgiler de edinilebilmektedir. Endeksin katkılarında bir diğeri ise, yoksul kesimlerin gelirlerindeki artışların diğer kesimlerdeki artışlara kıyasla daha fazla fayda sağlayacağı yaklaşımıyla yoksulluğa karşı tepkinin derecesine koşut olarak artan bir yoksulluk tepkisi katsayısı içermesinden ve bölüşüm sorunlarına duyarlı olmasından kaynaklanmaktadır.

1.4.5. İnsani Gelişme Endeksi (İGE)

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) tarafından yıllık olarak yayımlanmaktadır. Bu endeksin amacı, uzun vadeli yaşamayı ve gelişmeyi sağlamaktır. Bu endeksin ölçümünde yalnızca gelir değil, gelir dışı etmenler de kullanılmaktadır. Bu endeksin yayımlanma amacı tüm dünyada yoksullukla ilgili ortak bir ölçüm yapabilmeyi

⁴ Amartya Sen'in endeksinde söz konusu olan alt grup yoksulluk düzeyindeki artışın, toplam yoksulluk düzeyinde de görülmesi gerektiği noktasındaki eksikliği kapatmak amacıyla Foster, Greer ve Thorbecke tarafından ortaya atılmıştır (Hatipler ve Aytaç, 2011: 29).

sağlamaktır. İlk olarak 1997 yılında ölçüm yapılmıştır (UNDP (B) hdr.undp.org Erişim Tarihi: 30.12.2017).

Ülkelerin gelişme endeksini ölçerken eğitim, sağlık ve gelir olmak üzere 3 araç kullanılmaktadır. Ölçüm sonucunda bir sıralama yapılmakta ve ülkelerin bu 3 etmen çerçevesinde gelişimi gösterilmektedir. Daha önceden belirlenmiş ölçüm yöntemleriyle ölçümü yapan kurum, ülkelere insani gelişmişliklerine göre 0 ile 1 puan arasında değerler vermektedir. Değer ne kadar yüksek çıkarsa ülke de o kadar insani gelişmiş sayılmaktadır (UNDP (B), hdr.undp.org Erişim Tarihi: 30.12.2017).

Tablo 3. İnsani Gelişme Endeksi ve Gayri Safi Milli Hasıla, (2015)

İnsani Gelişme Endeksi ve Gayri Safi Milli Hasıla			
		İnsani Gelişme Endeksi (İGE)	Gayri Safi Milli Hasıla, Kişi Başı
İGE Sırası	Ülke	Değer	Dolar Cinsinden
		2015	2015
ÇOK YÜKSEK İNSANİ GELİŞME			
1	Norveç	0,949	67.614
2	İsviçre	0,939	56.364
4	Almanya	0,926	45.000
5	Danimarka	0,925	44.519
5	Singapur	0,925	78.162
7	Hollanda	0,924	46.326
8	İrlanda	0,923	43.798
9	İzlanda	0,921	37.065
10	Kanada	0,920	42.582
10	Amerika Birleşik Devletleri	0,920	53.245
51	Kuveyt	0,800	76.075
YÜKSEK İNSANİ KALKINMA			
52	Belarus	0,796	15.629
52	Umman	0,796	34.402
68	Küba	0,775	7.455
69	İran	0,774	16.395
70	Gürcistan	0,769	8.856
71	Türkiye	0,767	18.705
105	Maldivler	0,701	10.383

105	Özbekistan	0,701	5.748
ORTA İNSANİ GELİŞME			
107	Moldova	0,699	5.026
108	Botswana	0,698	14.663
144	Nepal	0,558	2.337
145	Myanmar	0,556	4.943
146	Kenya	0,555	2.881
147	Pakistan	0,550	5.031
DÜŞÜK İNSANİ GELİŞME			
149	Suriye	0,536	2.441
169	Afganistan	0,479	1.871
170	Malawi	0,476	1.073
174	Etiyopya	0,448	1.523
175	Mali	0,442	2.218
176	Kongo	0,435	680
177	Liberia	0,427	683
185	Burkina Faso	0,402	1.537
186	Çad	0,396	1.991
187	Nijer	0,353	889
188	Orta Afrika Cumhuriyeti	0,352	587
DİĞER ÜLKELER VEYA BÖLGELER			
	Gelişmekte olan ülkeler	0,668	9.257
	Bölgeler		
	Arab Bölgesi	0,687	14.958
	Doğu Asya ve Pasifik	0,720	12.125
	Avrupa ve Orta Asya	0,756	12.862
	Latin America and the Caribbean	0,751	14.028
	Güney Asya	0,621	5.799
	Sahra Altı Afrika	0,523	3.383
	En az gelişmiş ülkeler	0,508	2.385
	Ekonomik İşbirliği Örgütü	0,887	37.916
	Dünya	0,717	14.447

Kaynak: UNDP (C), www.hdr.undp.org Erişim Tarihi:18.02.2018.

Tablo 3 incelendiği zaman, Türkiye'nin İnsani Gelişme Endeksi sıralamasında 71. sırada olduğu görülmektedir. Aynı zamanda Türkiye, Yüksek İnsani Kalkınma grubunda yer almaktadır. Bu durum Türkiye'nin Çok Yüksek İnsani Kalkınma grubuna göre ise,

dezavantajlı olduğunu göstermekteyken geriye kalan 117 ülkeye göre avantajlı durumda olduğunu göstermektedir.

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP), ülkelerin insani gelişme endeksiyle birlikte yoksulluk oranlarını da vermektedir. Tablo 4 incelendiğinde görülmektedir ki, yoksulluk oranları yüksek olan ülkelerin, İnsani Gelişme Endeksleri düşük seviyede çıkmaktadır.

Tablo 4. Ülkelerin İnsani Gelişme Endeksi Sırası ve Yoksulluk Oranları, 2016
Günlük 1.90 Doların Altında Geliri Olup Yoksul Sayılanların Ülke Nüfuslarına Oranı

İGE Sırası	Ülke	Yoksulluk Oranı(%)	İGE Sırası	Ülke	Yoksulluk Oranı(%)
75	Arnavutluk	1,1	170	Malawi	70,9
150	Angora	30,1	59	Malezya	0,3
45	Arjantin	1,7	105	Maldivler	7,3
84	Ermenistan	2,3	175	Mali	49,3
78	Azerbaycan	0,5	157	Moritanya	5,9
139	Bangladeş	18,5	64	Mauritius	0,5
52	Belarus	0	77	Meksika	3
167	Benin	53,1	127	Micronezya	7,4
132	Bhutan	2,2	107	Moldova	0
118	Bolivya	6,8	92	Moğolistan	0,2
81	Bosna Hersek	0,1	48	Karadağ	0
108	Botsvana	18,2	123	Fas	3,1
79	Brezilya	3,7	181	Mozambik	68,7
56	Bulgaristan	2	125	Namibiya	22,6
185	Burkina Faso	43,7	144	Nepal	15
184	Burundi	77,7	124	Nikaragua	6,2
122	Cabo Verde	8,1	187	Nijer	45,7
143	Kamboçya	2,2	152	Nijerya	53,5
153	Kamerun	24	147	Pakistan	6,1
186	Çad	38,4	60	Panama	3,8
38	Şili	0,9	154	Papua Yeni Gine	39,3
90	Çin	1,9	110	Paraguay	2,8
95	Kolombiya	5,7	87	Peru	3,1
160	Komorlar	13,5	116	Filipinler	13,1
135	Kongo	37	36	Polonya	0

45	Hrvatistan	0,9	159	Ruanda	60,4
28	Çek C.	0,1	104	Samoa	0,8
171	Cote	29	142	Sao Tome	32,3
172	Cibuti	22,5	162	Senegal	38
99	Dominic C.	2,3	66	Sırbistan	0,2
89	Ekvator	3,8	63	Şeyseller	1,1
117	El Salvador	3	179	Sierra Leone	52,3
30	Estonya	1	40	Slovakya	0,2
174	Etiyopya	33,5	25	Slovenya	0
91	Fiji	41,1	156	Solomon Adaları	45,6
109	Gabon	8	119	Güney Afrika	16,6
70	Gürcistan	9,8	181	Güney Sudan	42,7
139	Gana	25,2	73	Sri Lanka	1,9
125	Guatemala	9,3	165	Sudan	14,9
183	Gine	35,3	148	Svaziland	42
178	Guinea-Bissau	67,1	129	Tacikistan	19,5
163	Haiti	53,9	151	Tanzanya	46,6
130	Honduras	16	87	Tayland	0
43	Macaristan	0,3	82	Makedonya	1,3
131	Hindistan	21,2	133	Timor-Leste	46,8
113	Endonezya	8,3	166	Togo	54,2
69	İran	0,1	101	Tonga	1,1
94	Jamaika	1,7	97	Tunus	2
56	Kazakistan	0	71	Türkiye	0,3
146	Kenya	33,6	0	Tuvalu	2,7
137	Kiribati	14,1	163	Uganda	34,6
138	Lao	16,7	54	Uruguay	0,3
44	Letonya	1,4	134	Vanuatu	15,4
160	Lesotho	59,6	115	Viet Nam	3,1
177	Liberya	68,6	139	Zambia	64,4
37	Litvanya	1	154	Zimbabve	21,4
158	Madagaskar	77,8			

Kaynak: UNDP (D), www.hdr.undp.org Erişim Tarihi:18.01.2018.

Tablo 4 incelendiği zaman ortaya çıkan sonuç, İnsani Gelişme Endeksi'nin yoksullukla olan ilişkisidir. Yoksulluk oranları yüksek olan ülkelerin İnsani Gelişme Endeksi sıralamaları da yüksek seviyede çıkmaktadır. İnsani Gelişme Endeksi'nde 71. sırada olan Türkiye'nin yoksulluk oranı yalnızca %0,3 seviyesinde ölçülmüştür.

İnsani Gelişme Endeksi doğrudan yoksulluğu ölçmemektedir. Bu ölçüm yöntemi yukarıda da açıklandığı gibi insani gelişmeyle alakalı sağlık, eğitim ve gelir konularını ölçmektedir. Aynı zamanda ülkelerin yoksulluk konusunda ne kadar yol alabildikleri de bu endeks sayesinde öğrenilebilmektedir. Daha önce ifade edildiği üzere, mutlak yoksulluk ise doğrudan gelire ilişkilendirilmektedir. Bu yüzden geliri düşük olan ülkelerin insani gelişmeleri düşük kalmakta ve aynı zamanda gelir de düşük olduğu için yoksullukları yüksek çıkmaktadır.

1.4.6. Çok Boyutlu Yoksulluk Endeksi (ÇBYE)

UNDP tarafından 2010 yılında kullanılmaya başlanan bir endekstir. Bu endeks insanların karşı karşıya kaldığı ciddi bir sorun olan yoksulluğu ölçmek için kullanılmaktadır. İnsanların karşı karşıya olduğu yoksulluğu hem miktar olarak hem de yoğunluk olarak ölçmeye yarayan bir endekstir. Endeks sayesinde hem yoksul olan insanların profiline bakılabilirken hem de ülkeler ve bölgeler arasında karşılaştırmalar yapma imkânı vermektedir (UNDP (E) <http://www.tr.undp.org>, Erişim Tarihi: 03.01.2018).

Endeks, ölçümünü 104 ülke üzerinden yapmaktadır. Ölçüm yaptığı ülkelerin toplam nüfusu 5,4 milyar kişidir. Yapılan ölçüm sonucunda dünyada (ölçüm yapılan ülkeler arasında) 1,7 milyar kişinin çok boyutlu yoksul olduğu sonucuna varılmıştır. UNDP, Türkiye için Çok Boyutlu Yoksulluk Endeksi ölçümü yapmamaktadır. Bunun nedenini ise yeterli veri olmadığına dayandırmaktadır (UNDP (F), <http://www.tr.undp.org> Erişim Tarihi: 03.01.2018)

ÇBYE, İGE'den farklı olarak yoksulluğu yoğunluk olarak da ölçmektedir. Kullanılan ölçütler İGE ile benzerdir. ÇBYE'de yoksulluğu ölçerken sağlık, eğitim ve yaşam standardı baz alınır. İGE'de üçüncü ölçüm olarak gelir yer alırken, ÇBYE'de yaşam standardı yer almaktadır. ÇBYE yoksulluğu hane bazında ölçmektedir. Bir insanın yoksul olabilmesi için bağlı bulunduğu hanenin 3 temel veya 10 ara etmeden %30 olarak mahrum olması gerekmektedir (UNDP (G), hdr.undp.org Erişim Tarihi:03.01.2018).

Ayrıca İnsani Gelişme Endeksinin ve Çok Boyutlu Yoksulluk Endeksinin karşılaştırması yapılırsa, ÇBYE, İGE'nin tam tersidir. İnsani Gelişme Endeksinde değer ne kadar yüksekse ülke o derece gelişmiş demek iken ÇBYE'de değer ne kadar düşükse yoksulluk da o derece az olmaktadır. Yani İnsani Gelişme Endeksi'nde değer 1'e yaklaştıkça gelişme artmakta, ÇBYE'de değer 0'a yaklaştıkça yoksulluk azalmaktadır.

Tablo 5. Dünyada Çok Boyutlu Yoksulluk Endeksi ile Gelir Yoksulluğu Endeksi

	Çok Boyutlu Yoksulluk Endeksi		Gelir(Mutlak) Yoksulluk Endeksi (%)
	Yıl	Endeks	Günlük \$1.90 altında gelir elde edenlerin ülkedeki yüzdeler dilimleri
Ülke	2005-2015	Değer	2005-2014
Bangladeş	2014	0,188	18,5
Benin	2011/2012	0,343	53,1
Burkina Faso	2010	0,508	43,7
Burundi	2010	0,442	77,7
Kamboçya	2014	0,150	2,2
Kamerun	2011	0,260	24,0
Orta Afrika C.	2010	0,424	66,3
Çad	2010	0,545	38,4
Çin	2012	0,023	1,9
Kongo	2013/2014	0,369	77,1
Cibuti	2006	0,127	22,5
Gana	2014	0,147	25,2
Gine	2012	0,425	35,3
Haiti	2012	0,242	53,9
Honduras	2011/2012	0,098	16,0
Hindistan	2005/2006	0,282	21,2
Endonezya	2012	0,024	8,3
Kenya	2014	0,166	33,6
Lao	2011/2012	0,186	16,7
Lesotho	2009	0,227	59,7
Liberya	2013	0,356	68,6
Madagaskar	2008/2009	0,420	77,8

Malawi	2013/2014	0,273	70,9
Maldivler	2009	0,008	7,3
Mozambik	2011	0,390	68,7
Namibiya	2013	0,205	22,6
Nepal	2014	0,116	15,0
Nikaragua	2011/2012	0,088	6,2
Nijer	2012	0,584	45,7
Nijerya	2013	0,279	53,5
Filipinler	2013	0,033	13,1
Ruanda	2014/2015	0,253	60,4
Sao Tome	2008/2009	0,217	32,3
Senegal	2014	0,278	38,0
Sırbistan	2014	0,002	0,2
Sierra Leone	2013	0,411	52,3
Güney Afrika	2012	0,041	16,6
Güney Sudan	2010	0,551	42,7
Sudan	2010	0,290	14,9
Svaziland	2010	0,113	42,0
Tacikistan	2012	0,031	19,5
Tanzanya	2010	0,335	46,6
Timor	2009/2010	0,322	46,8
Togo	2013/2014	0,242	54,2
Uganda	2011	0,359	34,6
Ukrayna	2012	0,001	0,0
Özbekistan	2006	0,013	..
Vanuatu	2007	0,135	15,4
Viet Nam	2013/2014	0,016	3,1
Yemen	2013	0,200	..
Zambia	2013/2014	0,264	64,4
Zimbabve	2014	0,128	21,4

Kaynak: UNDP (D), hdr.undp.org Erişim Tarihi:18.01.2018.

Tablo 5 incelendiği zaman, gelişmiş ülkelerin tabloda yer almadığı görülmektedir. Çünkü gelişmiş ülkelerde yoksulluğun yoğunluğu, az gelişmiş ülkelerde ki kadar derin değildir. Örnek olması sebebiyle Sırbistan da Tablo 5'e eklenmiştir. Aradaki farkın görülmesi için Sırbistan ile herhangi bir Afrika ülkesinin karşılaştırılması yeterli olmaktadır.

1.5. YOKSULLUKLA MÜCADELE YAKLAŞIMLARI

Yoksullukla mücadele, toplumun en küçük birimi olan bireyi ve toplumda oluşturulmuş olan en büyük organizmaları da ilgilendiren geniş kapsamlı bir iyileşme sürecidir. Yoksullukla mücadelede çok fazla araç bulunmaktadır. Bu araçları belirli bir gruba ayırmak, araçların tanınmasına yardımcı olmaktadır. Yoksullukla mücadele yaklaşımları bu yüzden doğrudan ve dolaylı olmak üzere 2 kısma ayrılmıştır (Çınar, 2015: 95). Hangi mücadele yaklaşımı seçilirse seçilsin amaç, yoksulluğun toplumda hissedilebilirliğini azaltmak, yoksulları insan onuruna göre yaşatmak ve yoksulluğun şiddetini düşürmektir (Ertem, 2015: 145).

1.5.1. Doğrudan Mücadele Yaklaşımları

Gündoğan'a (2008) göre, yoksullukla doğrudan mücadele yöntemlerinde, ekonomik program ve projelerin doğrudan yoksulluğa çözüm olması beklenmektedir. Bunun için de aynı ve nakdi yardımlar başta olmak üzere; vergi, sosyal güvenlik, eğitim, sosyal yardım ve asgari ücret gibi enstrümanların yoksullukla doğrudan mücadelede araç olarak kullanılması gerekmektedir.

Yoksullukla doğrudan mücadele yaklaşımları bazı olumsuz durumlar yaratabilmektedirler. Örneğin yoksullara yönelik yapılan karşılıksız transferler emek arzı üzerinde olumsuzluklar yaratarak emek arzını azaltıcı yönde etkilemektedir (Arpacıoğlu 2012: 90).

Yoksullukla doğrudan mücadelede, yoksullara ilk elden ulaşım sağlanmaktadır. Kişiye özel mücadele yöntemi de doğrudan mücadele yoluyla uygulanabilmektedir. Nakdi ihtiyacı olan nakdi yardım, eğitim, sağlık ihtiyacı olana da eğitim ve sağlık hizmeti doğrudan sunulabilmektedir (Ertem, 2015: 146).

1.5.2. Dolaylı Mücadele Yaklaşımları

Yoksullukla dolaylı mücadele, doğrudan mücadelenin aksine program ve projelerin yoksulluğun çözümüne yönelik olmayanlarını kapsamaktadır. Doğrudan

mücadelede olduğu gibi yoksullara aynı ve nakdi yardımlar yapılmamakta, ekonomik yöntemlerin yoksulluğun çözümüne faydası olması beklenmektedir.

Yoksullukla mücadelede dolaylı yaklaşıma örnek vermek gerekirse, ekonomik büyümenin yoksulluğu azaltacağı yönündeki görüştür. Tarihsel sürece de bakıldığında zaman ekonomisi büyüyen ülkelerde yoksulluk oranları da giderek azalma eğilimi göstermektedir (Gündoğan, 2008: 49). Yoksullukla dolaylı mücadelede amaç; ekonomik kalkınmanın sağlanması, refah seviyesinin artırılması ve gelir dağılımı adaletinin sağlanması yollarıyla yoksulluğun azaltılması veya minimum düzeye inmesinin sağlanmasıdır (Ertem, 2015: 145-146).

1.6. YOKSULLUKLA MÜCADELEDE SOSYAL BELEDİYECİLİK

Sosyal belediyecilik, mahalli idareye sosyal alanlarda planlama ve düzenleme işlevi yükleyen, bu çerçevede kamu harcamalarını konut, sağlık, eğitim ve çevrenin korunması alanlarını kapsayacak şekilde sosyal amaca kanalize eden; işsiz ve kimsesizlere yardım yapılması, sosyal dayanışma ve entegrasyonun tesis edilmesi ile sosyo-kültürel faaliyet ve çalışmaların gerçekleştirilebilmesi için gerekli olan altyapı yatırımlarının yapılması için bilinçli politikalar üretilmesini öngören; bireyler ve toplumsal kesimler arasında zayıflayan sosyal güvenlik ve adalet kavramlarını güçlendirmeye yönelik olarak mahalli idarelere sosyalleştirme ve sosyal kontrol işlevleri yükleyen bir modeldir (Akdoğan; 2002: 35).

Kesgin (2008); yerel yönetimlerin, dünyadaki gelişmelere paralel olarak 'desantralizasyon (yetkinin yerele devri)' ve 'subsidiarity (yerindelik)' ilkelerine uygun bir şekilde -dünyanın birçok bölgesinde olduğu gibi Türkiye'de de- görev ve sorumlulukları artmıştır. Geçmişte yerel yönetimler yalnızca teknik anlamda yerel nitelikli belli başlı hizmetleri sağlarken artık yerel yönetimler sosyal belediyecilikten, sosyal konuta, sosyal yardımdan sosyal hizmete kadar 'refah belediyeciliği' hizmetleri de sunmaya başlamıştır. Karmaşık, çok yönlü ve çok boyutlu olan yoksulluk sorununa karşı yerel yönetimler refah belediyeciliği sunmada birbirleri ile rekabet eder olmuşlardır. Özellikle 1990 sonrası, yerel yönetimlerin sosyal politikalarda aktif olmaya başladıkları yıllar olmuştur. Uygulamanın yoğunluğuna rağmen bu alanda yeterli çalışma yapıldığı söylenemez.

Belediyeler, yoksullukla birden fazla nedene dayalı olarak mücadele etmektedirler. Bunlardan belli başlıları; yoksulların demokratik hayata katılımını sağlamak, bazı kamu hizmetlerinin daha kolay, daha hızlı ve daha doğru biçimde sunulmasını sağlamak, merkezi yönetimin eksikliklerini gidermek ve yoksullukla ilgili bilgi, kavrama ve anlama düzeylerinin artırılmasını sağlamaktır (Önen, 2010: 68).

Yukarıda bahsi geçen nedenler, belediyelerin üstlendiği sosyal belediyeçilik yöntemleridir. Bunlara ek olarak aslında belediyeler tarafından zorunlu olarak yerine getirilmesi gereken yoksullukla mücadele yöntemleri de bulunmaktadır. Bunlar kanunlardan, tüzüklerden, yönetmeliklerden ve ilgili mevzuatlardan kaynaklanan zorunlulardır. Bu mevzuatlardan birkaç tanesini açıklamak gerekirse;

1. 5393 sayılı Belediyeler Kanunu'nun 14. Maddesine göre belediyeler: Mahalli müşterek nitelikte olmak kaydıyla; imar, su ve kanalizasyon, çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık, zabıta, itfaiye, acil yardım, kurtarma ve ambulans, şehir içi trafik, defin ve mezarlıklar, ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar, konut, kültür ve tabiat varlıkları ile tarihi dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerin korunmasını sağlayabilir. Bu amaçla bakım ve onarımını yapabilir, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa edebilir. 14. Maddenin b fıkrasında ise: devlete ait her derecedeki okul binalarının inşaatı ile bakım ve onarımını yapabilir veya yaptırabilir, her türlü araç ve gereç ihtiyaçlarını karşılayabilir, sağlıkla ilgili her türlü tesisi açabilir ve işletebilir, mabetlerin bakımı ve yapım onarımıyla ilgilenir, sporu teşvik eder, sporun ve sporcunun gelişimine katkıda bulunur (<http://www.mevzuat.gov.tr> Erişim Tarihi: 21.02.2018).

2. 5393 sayılı Belediyeler Kanunu'nun 15 maddesinde ise: Belde sakinlerinin mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla her türlü faaliyet ve girişimde bulunmak, yönetmelik çıkarmak ve yasaklar koymak, izin ve ruhsat vermek, tahsilat yapmak, kullanma ve endüstri suyu sağlamak, toplu taşıma hizmetlerini yerine getirmek, katı atık sorunlarını çözmek, istirahat yerlerini düzenlemek ve il belediyeleri ile nüfusu 100000'i geçen belediyelerde kadın sığınma evleri ve çocukların korunabileceği yerler kurmak (<http://www.mevzuat.gov.tr> Erişim Tarihi: 21.02.2018).

Görüldüğü gibi, belediyelerin zorunlu olarak yapması gereken işleri bulunmaktadır. Belediyeler yapması gerek işleri yerli yerince yaparsa hem sosyal belediyecilik işlerlik kazanmakta hem de yoksulluk azalmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE YOKSULLUK

2.1. DÜNYADA YOKSULLUK

2.1.1. Dünyada Yoksulluğun Tarihi

Yoksulluk kavramı, uzmanlar tarafından tartışılmaya başlamadan önce, devletler bu sorunu çözmek amacıyla kendilerine göre çeşitli yollar geliştirmişlerdir. Örneğin İngiltere'de Kraliçe Elizabeth fakirler için çiftlikler kurdurmuş, Kraliçe Victoria ise yoksul ve yetim olan çocuklar için yetimhaneler açmıştır. Kiliselerde bedava çorbalar dağıtılıp, dilencilere yardımlar yapılmıştır. Hastalara ücretsiz bakılmakta, kuşaklar yaşlanan anne ve babalarını yalnızlığa terk etmeyip onların bakımlarını kendileri üstlenmişlerdir (Samuelson, 1973:914).

Sanayi devrimi öncesi yoksullukla sanayi devriminden sonraki yoksulluk farklılık taşımaktadır. Geçmişin (sanayi devrimi öncesi) yoksulluğu sefalet ve açlıktan ibaretken, günümüzde ise yoksulluk sosyal dışlanma, marjinalleşme, sınıflaşma, açlık ve yetersizlik şeklinde anılmaktadır. Sanayi devriminin getirdikleriyle insanlar kitlesel olarak yoksulluğa sürüklenmişlerdir. Özellikle de kentte iş bulma ümidiyle köydeki işini bırakıp kente göç edenler yoksulluğu hızlandırmışlardır. Kentlere taşınan insanlar burada gecekondulaşma yoluna gitmişlerdir.

Kentteki yoksul nüfusu oluşturan gecekondulu insanları, gelirlerini emekleri sayesinde kazanmaktadırlar. Fakat emeklerinin karşılığını alamamakta ve fabrika sahipleri tarafından sömürülmektedirler. Uzun çalışma süreleri, monoton iş, düşük ücretler ve çocuk işçiler yoksulluğun perçinleşmesine neden olmaktadır (Açıkgöz ve Yusifoğlu, 2012: 81).

Şenses'e (2006) göre yoksulluk gelişmiş ülkelerde 1970'li yıllarda artan işsizlikle birlikte bir sorun olmaya artarak devam etmiştir. Avrupa Topluluğu'na üye devletlerde

işsizliğin büyüme karşısında yüksek oranlara ulaşması, Avrupa ülkelerinde de sorunlar yaratmıştır. Topluluk nüfusunun üçte birinin yoksulluk sınırına yaklaşması Avrupa’da ‘*üçte ikilik toplum*’ kavramının doğmasına neden olmuştur. Yoksulluk 1980 ve 1990’lı yıllarda da artmaya devam ederek Avrupa’nın sosyal birlikteliğini yıpratmaya başlamıştır. Yoksulluk Amerika Birleşik Devletleri’nde Avrupa’dan daha önce var olan bir sorundur. 1960’lı yıllarda yoksulluk sorunu tartışılmaktayken, eşitsizliğin ve yoksulluğun yalnızca durgunluk dönemlerinde değil canlanma dönemlerinde de görüldüğü tespit edilmiştir. Yine yoksulluk Sovyetler Birliği’nin sosyalist yapısının çözülüp liberal yapıya geçmesi döneminde de görülmüştür (Şenses, 2006:18-19).

1980’li yıllarda ihmal edilen yoksulluk sorunu, 1990’lı yıllara gelindiğinde Dünya Bankası’nın çabalarıyla değişikliğe uğramıştır. Dünya Bankası 1990 yılında Dünya Kalkınma Raporu hazırlayarak yoksulluk sorununa dikkat çekmiştir. Bu raporla yoksulluk sorununa tekrar ilgi duyulmaya başlanmış, raporlar periyodik olarak yayımlanmak suretiyle yoksulluk sürekli gündemde tutulmuştur. Bu raporda (Dünya Kalkınma Raporu) yoksulların emeğe dayalı olan büyüme, sağlık ve eğitim gibi konularına önem verilmiştir (Okumuş, 2010: 71).

Yoksulluk günümüzde de dünyanın en büyük sorunlarından birisidir. Yoksulluk, açlık ve kötü beslenme, Amerika Birleşik Devletleri’nde de varlığını sürdürmektedir. 1980’li yıllarda Amerika Birleşik Devletleri’nde milyonlarca insan yoksulluk yüzünden acı çekmiş, yine aynı yıllarda doğan bazı çocuklar yoksulluk yüzünden yaşamlarını yitirmişlerdir (Lipsey, 1990: 403).

Yoksul kişi, asgari yaşam standardına ulaşamayan birey olarak tanımlanabilir. Dünyada yoksullukla mücadele, II. Dünya Savaşı sonrasında beri Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı, Dünya Bankası ve Uluslararası Çalışma Örgütü gibi kurumların katkısıyla gündemde tutulmaktadır. İlk defa 1972 yılında Birleşmiş Milletler Yeni Dünya Düzeni adıyla bir dizi karar çıkarmış, bu yeni düzende gelişmekte olan ülkeler ve gelişmiş ülkeler arasındaki giderek açılan gelir ve yaşam kalitesi farkını azaltmayı hedeflemiştir (Danışoğlu, 2004: 225). Ancak, o dönemde Kuzey ve Güney ülkeleri olarak adlandırılan iki grup arasındaki gelir farklılıkları bugüne kadar azaltılamamıştır.

Dünya üzerinde yoksul insanlar genellikle Afrika ve Asya kıtalarında yaşamaktadırlar. Dünyanın en yoksul 50 ülkesi nüfusun %20'sini oluşturmaktayken gelirin yalnızca %2'sini almaktadırlar. Gelir gruplarının en üstünde bulunan %20'lik nüfus ise gelirin %80'ini almaktadır. Tüm bunların nedeni küreselleşmeyle birlikte başlayan emeğin sömürüsüdür.

Dünyada yoksul bazı gruplar bulunmaktadır. Bu gruplar yoksulluğa karşı daha hassastırlar. Bu gruplarda bulunan herkes yoksuldur denilemez ama yoksulluğa en kolay şekilde düşecek kişiler genellikle bu grupların içerisinde bulunan kişilerdir. Söz konusu grupları şu şekilde ifade etmek mümkündür (Lipsey, 1990: 404-405):

1. Yoksulluğa en kolay düşecek ilk grup, işsizlerden oluşan gruptur. İşsizler işi olan kişilere karşı 4 kat daha yoksuldurlar.
2. Bir diğer yoksul grubu ise, küçük çocuğu olan kadınlardır. Bu kadınların iş bulması zordur, iş bulmuş olsalar dahi çocuğun bakım masrafları, onları, çocuğu olmayan kadınlara karşı daha yoksul yapmaktadır.
3. Bir diğer grup ise, yaşlılar ve hastalardır. Bu iki grup çalışıp gelir sağlayamadıkları için diğer kişilere karşı daha yoksuldurlar.
4. Bir diğer grup ise, tarımda çalışıp yalnızca günü birlik ihtiyaçlarını karşılayabilen kırsal kesimdir.
5. Bir diğer grup ise, kentte düşük ücretlerle çalışan işçi kesimlerinden oluşmaktadır.
6. Son grup ise, istatistiksel veriye dayanarak belirlenmiştir. Dünya nüfusunun %8'ini oluşturmasına rağmen yoksul kesimin %33'ünü oluşturan siyahi insanlardan oluşmaktadır.

İlk İnsani Gelişme Raporunun yayımlandığı 1990 yılı ile 2015 yılları arasında, gelişme aşamasında olan ülkelerde gelir yoksulluğu, üçte iki oranından daha fazla oranda azalmıştır. Dünya üzerinde aşırı yoksul kişilerin sayısı 1,9 milyar kişiden 836 milyon kişiye düşmüştür. Çocuk ölüm oranları yarıdan fazla oranda azalarak 12,7 milyon çocuktan 6 milyon çocuğa düşmüştür. Dünya nüfusu ise 5,3 milyar kişiden 7,3 milyar kişiye yükselmiştir (UNDP (H), <http://www.tr.undp.org> Erişim Tarihi: 25.01.2018.)

Dünyada son 20 yılda insani gelişme açısından önemli aşamalar kaydedilmiştir. Mutlak yoksulluk azaltılmış, eğitim, sağlık ve cinsiyet eşitliği açısından gelişim sağlanmıştır. Bu önemli kazanımlara rağmen dünya üzerinde hala 700 milyon insan mutlak yoksulluk sınırının altında yaşamaktadır (WB (B), www.openknowledge.worldbank.org Erişim Tarihi: 04.01.2018). Bu 700 milyon insan, genelde az gelişmiş ülkelerde yaşamaktadırlar. Bu ülkelerde istihdam sistemi güvensizlikler içermektedir. Yine bu ülkelerde makroekonomik krizler ve doğal felaketler insanların yaşamını olumsuz yönde etkilemektedir. Tüm bu olumsuz gelişmelere dur demek için UNDP vizyonunu her yerde, yoksulluğun her türlüşünü ortadan kaldırmak olarak açıklamıştır (UNDP (I), <http://www.tr.undp.org/> Erişim Tarihi: 03.01.2018.).

700 milyon insan hala yoksulluk içerisinde. Bu, dünya için çok büyük bir sayıdır. Günde 1,90 doların altında yaşayan insan sayısının bu kadar fazla olması tüm insanlığın problemidir. Üstelik bu 700 milyon insan dünyanın belli bölgelerinde toplanmıştır. Yoksulluk sınırının altında yaşayan 700 milyon insanın %70'i Güneydoğu Asya ve Alt Sahra Afrika bölgelerinde yaşamaktadırlar. Küresel yoksul insanların önemli bir kısmı aynı zamanda Çin, Hindistan, Endonezya ve Nijerya gibi alt orta gelir seviyesinde olan ülkelerde yaşamaktadırlar (UN (A), www.un.org.tr Erişim Tarihi: 14.01.2018).

Birleşmiş Milletlerin Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri Raporu'na (2018) göre, bir insanın refahı diğer insanların refahıyla dolaylı yoldan ilintilidir. Artan eşitsizlikler ekonomik gelişmeyi engellemekte, toplumsal uyumu zedelemekte, siyasi ve sosyal gerginliği artırmakta ve istikrarsızlık ve çatışmaları tetiklemektedir⁵.

Walker'e (2014) göre, mutlak yoksulluk ekonomik büyüme ile çözülebilecek bir problemidir. Ekonomi büyüdükçe yoksul kesimler azalabilir. Ancak göreceli yoksulluğun çözülmesi için ekonomik büyüme yeterli gelmez, göreceli yoksulluğun çözümü için gelir dağılımı adaleti de sağlanmalıdır (Walker, 2014:18).

⁵ Yoksullukla mücadele bu yüzden önemlidir. Bir kişi ben zaten yoksul değilim diyerek yoksulluk konusundan kendisini soyutlamamalı ve elinden gelenin en iyisini başkalarının refahı için olmasa dahi kendi refahı için yapmalıdır.

Yine aynı raporla (Birleşmiş Milletlerin Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri Raporu, 2018) yoksullukla mücadele için neler yapılması gerekliliğine vurgu yapılmaktadır. Yoksulluğun 20 yıl içerisinde her yıl yaklaşık 175 milyar Amerikan Doları ile çözülebileceği söylenmekte ve bu miktarın zengin ülkelerin toplam gelirinin %1'inin altında olduğu ifade edilmektedir. Bu yalnızca mali yönden bir çözüm önerisidir. Raporla kişi ve kurumlara bir takım görevler düştüğü de söylenmektedir. Bu görevler:

1. Gençler, siyasi mekanizma ile iletişime geçerek seslerini duyurmalıdır.
2. Siyasiler, yoksul kesime istihdam alanı açmalı ve yoksulluğu azaltacak stratejik mali ve sosyal atılımlar yapmalıdırlar.
3. Özel sektör, büyümenin lokomotifidir. Gerek istihdam açısından gerek üretim açısından her türlü yoksullukla mücadele edebilmelidir.
4. Bilim insanları ve akademisyenler ise, yoksulluk konusunda daha çok araştırma yapmalıdırlar ve çözüm önerileri üretebilmelidirler. İnsanlığın yoksulluğa kayıtsız kalmamasını sağlayabilmelidirler.

2.1.2. Yoksulluğu Ölçen Uluslararası Kuruluşlar (Bu Kuruluşların Ölçüm Sonuçları ve Yoksullukla Mücadeleleri)

Dünya genelinde, uluslararası faaliyet yürüten kurum ve kuruluşların büyük çoğunluğu yoksulluk konusuyla yakından ilgilenmektedirler. Özellikle ekonomik, ticari ve insanlık sorunlarıyla uğraşan kurum ve kuruluşlar yoksullukla mücadele kapsamında önemli adımlar atarak örgütlenme yoluna gitmişlerdir. İlerleyen kısımlarda bu kurumlar gruplandırılarak açıklanmaktadır. Bu kurumlar, dünya genelinde yoksullukla en çok ilgilenen kurumlardır. Ayrıca kurumların yoksulluğa hangi açılardan yaklaştıkları da konu içerisinde ele alınmaktadır.

2.1.2.1. Birleşmiş Milletler (Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP)) Bağlamında Yoksulluk

Bu kısımda öncelikle UNDP'nin yoksulluğu ölçmek için kullandığı yöntemler incelenmektedir⁶. Aynı zamanda UNDP'nin yoksullukla ve diğer küresel sorunlarla

⁶ Bakınız: 1.4.5. İnsani Gelişim Endeksi (İGE) ve 1.4.6. Çok Boyutlu Yoksulluk Endeksi (ÇBYE) bu konular daha önce anlatıldığı için burada tekrar edilmeyecektir.

mücadele için ortaya koyduğu; plan, program ve hedeflere de değinilmektedir. Akabinde ise yoksullukla mücadele için yaptığı çalışmalar kısaca ele alınacaktır.

Yoksulluk denilince akla ilk gelen az gelişmiş ülkeler olmaktadır. Az gelişmiş ülke tanımı ilk olarak Birleşmiş Milletler tarafından 1971 yılında yapılmıştır. Bir ülkenin az gelişmiş ülke olabilmesi için bazı özelliklere sahip olması gerekmektedir. Birleşmiş milletlere göre bu özellikler şu şekilde açıklanmaktadır (Özüye, www.mfa.gov.tr Erişim Tarihi:18.01.2018):

1. Gelir Kıstası: Kişi başına milli gelirin üç senelik ortalamasının 900 doların altına düşmesi.

2. Beşeri Kaynaklarda Zayıflık Kıstası: beslenme, sağlık, ömür beklentisi, eğitim ve yetişkin okuryazarlığı düzeylerini dikkate alan yaşam kalıntısı göstergesine uygunluk.

3. Ekonomide Çeşitlilik Yetersizliği Kıstası: tarımsal üretimde istikrarsızlık, mal ve hizmet ihracında istikrarsızlık, geleneksel olmayan faaliyetlerin ekonomide hâkim olması, ihracatın sınırlı sayıda ürünle yapılması ve ekonominin yetersiz düzeyde olması.

Dünya üzerinde 48 tane az gelişmiş ülke bulunmaktadır. Listeye girebilmek için yukarıdaki 3 kıstasın da ülkenin profiline uyması gerekmektedir. Liste dışı kalabilmek içinse en az 2 kıstasta profilin yukarisına çıkılması gerekmektedir. En az gelişmiş ülkelerin büyük çoğunluğu (35'i) Afrika'da bulunmaktadır⁷.

2.1.2.1.1. UNDP Sürdürülebilir Kalkınma İçin Küresel Hedefler

UNDP 2015 yılında dünya liderlerinin katıldığı toplantıda, 2030 yılına kadar dünyada yoksulluğun kaldırılması ve insanlığın ortak refahı için 17 küresel hedef ortaya koymuştur. Bu hedefler küresel hedefler olarak adlandırılmıştır. Amaç, yoksulluğu ortadan kaldırmak, dünyayı daha yaşanılır bir yer haline getirmek ve tüm insanlığın refah

⁷ Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun verdiği kararla En Az Gelişmiş Ülkeler İstanbul Eylem Planı Değerlendirme Toplantısı, 26.05.2016 tarihinde Antalya'da yapılmıştır. Yapılan toplantı sonucunda, dünyanın en az gelişmiş ülkesi; kişi başına milli geliri 255 dolarla en düşük olan Malawi seçilmiştir. İkinci sırayı 286 dolarla Burundi izlemiştir (Sabah Haber 2016, www.sabah.com.tr Erişim Tarihi: 15.12.2017).

ve barış içerisinde yaşamasına vesile olmaktadır. Hedefler, daha önce üzerinde fazla durulmamış konuları da içermektedir (UNDP (İ), www.tr.undp.org Erişim Tarihi:03.01.2018). UNDP Sürdürülebilir Kalkınma İçin 17 Küresel Hedef (UNDP (İ), www.tr.undp.org Erişim Tarihi:03.01.2018.):

1. Yoksulluğa Son
2. Açlığa Son
3. Sağlıklı Bireyler
4. Nitelikli Eğitim
5. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği
6. Temiz Su ve Sıhhi Koşullar
7. Erişilebilir ve Temiz Enerji
8. İnsan Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme
9. Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı
10. Eşitsizliklerin Azaltılması
11. Sürdürülebilir Şehir ve Yaşam Alanları
12. Sorumlu Tüketim ve Üretim
13. İklim Eylemi
14. Sudaki Yaşam
15. Karasal Yaşam
16. Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar
17. Hedefler İçin Ortaklıklar

Küresel hedefler içerisinde en önemli olan ve ilk sırayı alan yoksulluk sorunudur. 'No Poverty' tanımlamasıyla yoksulluğa dikkatler çekilmiştir. Diğer bir slogan ise 'yoksulluğun tüm biçimlerinin her yerde ortadan kaldırılmasıdır'. Dünyada yoksulluğun giderilmesi için yapılması gerekenler ve hedefler maddeler şeklinde açıklanmıştır (kureselhedefler.org Erişim Tarihi: 05.01.2018):

1. Mutlak (aşırı) yoksulluk sınırı olan günlük 1.90 doların altında geliri olan kimsenin dünyanın hiçbir yerinde kalmaması,
2. 2030 yılına kadar her yaşta erkek, kadın ve çocukların yoksulluk oranının en az yarıya indirilmesi,

3. Temel mal ve hizmetler dâhil olmak üzere herkes için uygun sosyal koruma sistemlerinin hayata geçirilmesi ve 2030 yılına kadar yoksulluk sınırında olanlar için önemli ölçüde koruma sağlanması,

4. 2030'a kadar özellikle yoksullar ve kırılgan durumdaki insanlar olmak üzere, bütün erkek ve kadınların ekonomik kaynaklara ulaşma, temel hizmetlere erişim, toprak ve diğer mülk türlerine sahip olma ve üzerinde kontrol kurabilme, miras, doğal kaynaklar, uygun yeni teknolojiler ve mikro finansı da kapsayan finansal hizmetler gibi konularda eşit haklara sahip olmalarının güvence altına alınması,

5. 2030 yılına kadar yoksul durumda olanların ve kırılgan kişilerin afetlere ve ekonomik krizlere karşı dayanıklılık kazanması,

6. Özellikle az gelişmiş ülkelerin ve gelişmekte olan ülkelerin programlara dâhil edilerek yoksulluklarının giderilmesi ve kırılganlıklarının azaltılması,

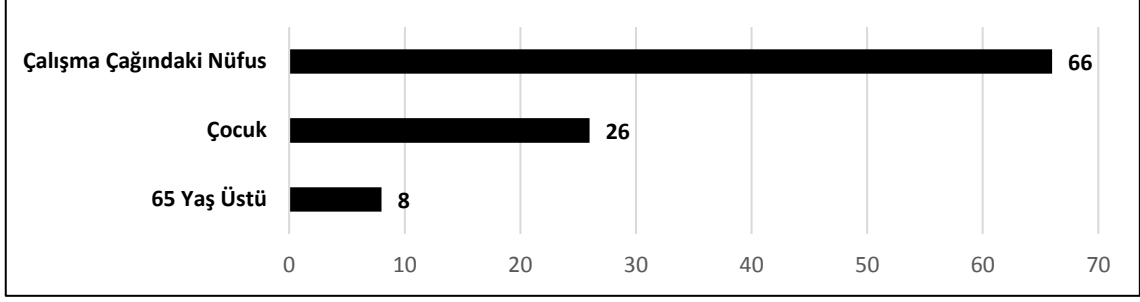
7. Hükümetlerin yoksul olan kişilere karşı yatırımlarını artırması.

Sürdürülebilir kalkınma için 17 Küresel Hedef belirleyen UNDP bu planı 2016-2030 yılları arasında uygulama kararı almıştır. 2000-2015 yılları arasında kapsayan ve ileride bahsedilecek olan Bin Yıllık Kalkınma Hedefleri adlı programın başarısı düşünüldüğünde bu programın da başarılı olabileceği umudu dünya genelinde iyimser bir hava oluşturmaktadır. 17 Küresel Hedef programı uygulamaya yeni geçtiği için gerçekçi bir değerlendirme yapmak henüz mümkün değildir.

2.1.2.1.2. İnsani Gelişme İçin Çalışma

UNDP'nin 2015 yılı İnsani Gelişme Raporunda çalışmanın gerekliliğinden bahsedilmiştir. Rapora göre çalışmak; insanlara gelir sağlar, insanları güvende tutar ve yoksulluk sorununun çözülmesine yardımcı olur. Çalışma yalnızca istihdam ve gelir sağlamak değildir. Çalışma, insani gelişme ve yoksulluk arasında gelişim bağlantısı vardır. Tarım alanında çalışın 1 milyar kişinin ve yaklaşık 500 milyon ailenin tarımsal üretimi dünya besin ihtiyacının %80'ini karşılamaktadır. Dünya üzerinde 80 milyon insan ise sağlık ve eğitim sektörlerinde çalışmaktadırlar (UN (B), <http://www.un.org/> Erişim Tarihi: 30.12.2017).

Grafik 1. Dünya Üzerindeki 7,3 Milyar İnsanın Yaşa Göre Dağılımı, (%)

Kaynak: UN (B), <http://www.un.org/> Erişim Tarihi: 30.12.2017.

İnsani gelişme raporlarında da bahsedildiği gibi, yoksulluğun en temel göstergesi, sağlık, eğitim ve gelirdir. Dünyadaki 7,3 milyar insanın, çalışabilecek kapasitede olanlarının yani Grafik 1'e göre dünya nüfusunun %66'sının; maksimuma yakın emekle çalışmaları sonucunda, yoksulluğa neden olan sorunların kalıcı şekilde çözülebilmesi mümkündür.

Çalışma ile insani gelişme arasında doğrudan bir bağlantı bulunmamaktadır. Çalışma, bazen insani kalkınmayı desteklerken bazen de insani gelişmeye zarar verebilmektedir. Yalnızca çalışma, insani gelişmişlik şartı değildir. UNDP'ye göre çalışmanın insani gelişmeye ve insani yoksulluğa çözüm üretebilmesi için aşağıdaki sorulara olumlu cevaplar verebilmesi gereklidir (UN (B), <http://www.un.org/> Erişim Tarihi: 30.12.2017):

1. İş güvenli mi?
2. İnsanlar işlerinden memnunlar mı?
3. İşte ilerleme olanakları mevcut mu?
4. İstihdam, esnek bir çalışma yaşam dengesini destekliyor mu?
5. Kadınlara ve erkeklere eşit fırsatlar sunuluyor mu?
6. İş yerinde ayrımcılık ve şiddet var mı?
7. Çocuklar ağır işlerde çalıştırılıyor mu?

Bu sorulara olumlu yanıt veren bir çalışma hayatı, insani gelişmeyi desteklemektedir. Aksi takdirde, insanlar çalışarak yalnızca maddi çıkar elde edebilmekte ve belki emeklerinin karşılığını dahi alamamaktadırlar. Yine aynı şekilde yukarıdaki

sorulara olumlu yanıt veren bir çalışma sistemi yoksulluğun giderilmesinde de öncü olmayı başarabilmektedir.

2.1.2.1.3. Bin Yıllık Kalkınma Hedefleri

Bin yıllık kalkınma hedefi Birleşmiş Milletler tarafından ileri sürülmüş bir programdır. Bu program ile dünya üzerindeki yoksulluğun giderilmesi amaçlanmıştır. Hatta bir sonraki aşama olarak net bir hedef yılı koyulmuştur. Bu hedef yılına göre 2015 yılında dünya üzerinde yoksulluğun minimuma indirilmesi öngörülmüştür.

Tablo 6. Bin Yıllık Kalkınma Hedeflerinin Tablosal Gösterimi

<p>Amaç 1: Mutlak Yoksulluk ve Açlığı Ortadan Kaldırmak:</p> <ul style="list-style-type: none">• 1990 ile 2015 yılları arasında günlük geliri bir doların altında olan nüfusu yarıya indirmek,• Kadınlar ve gençler de dâhil olmak üzere, herkes için insan onuruna yaraşır iş yaratmak ve tam ve verimli istihdama ulaşmak,• 1990 ile 2015 yılları arasında açlıkla karşı karşıya olan nüfusun oranını yarıya indirmek.
<p>Amaç 2: Herkesin Temel Eğitim Almasını Sağlamak:</p> <ul style="list-style-type: none">• 2015 yılına kadar dünyanın her yerindeki kız ve erkek çocuklarının ilköğretim hakkından eksiksiz yararlanması.
<p>Amaç 3: Kadınların Konumunu Güçlendirmek ve Cinsiyet Eşitliğini Sağlamak:</p> <ul style="list-style-type: none">• Toplumsal cinsiyet eşitsizliğini ilk ve orta öğretimde tercihen 2005 yılına kadar ve eğitimin her düzeyinde 2015 yılına kadar ortadan kaldırmak.
<p>Amaç 4: Çocuk Ölümlerini Azaltmak:</p> <ul style="list-style-type: none">• 1990 ve 2015 yılları arasında, beş yaş altı çocuk ölümlerinin 2/3 oranında azaltılması.
<p>Amaç 5: Anne Sağlığını İyileştirmek:</p> <ul style="list-style-type: none">• 1990 ve 2015 yılları arasında gebelik, doğum ve loğusalık sırasında meydana gelen anne ölümlerinin ¾ oranında azaltılması,• 2015 yılına kadar, üreme sağlığında evrensel erişimin sağlanması.
<p>Amaç 6: HIV/AIDS, Sıtma ve Diğer Salgın Hastalıklarla Mücadele Etmek:</p> <ul style="list-style-type: none">• 2015 yılında HIV/ AIDS yayılımını durdurmuş olmak ve geriletmeye başlamak,• 2010 yılına kadar HIV/ AIDS için gerekli olan tedaviye ihtiyaç duyanların tedaviye erişiminin sağlanması,

- 2015 yılına gelindiğinde sıtmanın ve diğer salgın hastalıkların yayılımını durdurmuş olmak ve geriletmeye başlamak.

Amaç 7: Çevresel Sürdürülebilirliğin Sağlanması:

- Sürdürülebilir kalkınma ilkelerini ülke politikaları ve programları ile bütünleştirmek ve çevresel kaynakların yok oluşunu tersine çevirmek,
- 2010 yılına kadar önemli bir oranda düşüş sağlayarak bioçeşitlilik kaybını azaltmak,
- 2015 yılına kadar güvenli içme suyuna ve temel atık sistemine erişimi olmayan nüfusun oranının yarı yarıya azaltılması,
- 2020 yılına kadar gecekonduda yaşayan en az 100 milyon kişinin yaşamlarında belirgin bir iyileşmenin sağlanması.

Amaç 8: Kalkınma için Küresel Ortaklıklar Geliştirmek:

- Açık, kurallara bağlı, tahmin edilebilir, ayrımcılık içermeyen ticaret ve finans sistemleri geliştirmek,
- En az gelişmiş ülkelerin özel ihtiyaçlarına yönelmek,
- Denize kıyısı olmayan ülkelerin ve kalkınmakta olan küçük ada ülkelerinin özel ihtiyaçlarını ele almak,
- Borçları uzun vadede sürdürülebilir hale getirmek için ulusal ve uluslararası önlemler almak ve kalkınmakta olan ülkelerin borç problemleri ile kapsamlı şekilde ilgilenmek,
- Kalkınmakta olan ülkelerin önemli ilaçlara makul fiyatlarla ulaşması için ilaç şirketleri ile işbirliği yapmak,
- Başta bilgi ve iletişim teknolojileri olmak üzere yeni teknolojilerin özel sektörle işbirliği içinde yaygınlaştırılmasını sağlamak.

Kaynak: www.surdurulebilirlik.gov.tr Erişim Tarihi: 28.12.2017.

Tablo 6'ya göre Bin Yıllık Kalkınma Hedeflerinin öncelikli amaçları şunlardır (UN (B), <http://www.un.org/> Erişim Tarihi: 30.12.2017):

1. Aşırı yoksulluğu ve açlığı ortadan kaldırmak,
2. Herkesin eğitimden yararlanmasını sağlamak,
3. Toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak ve güçlendirmek,
4. Çocuk ölümlerini azaltmak,
5. Anne sağlığını iyileştirmek,
6. HIV/AIDS, sıtma ve diğer hastalıklarla mücadele etmek,
7. Çevresel sürdürülebilirliği sağlamak,

8. Kaliteli ve sağlıklı ürünler üretilmesini ve yetiştirilmesini sağlamak.

Bin yıllık kalkınma hedeflerinden ilk sırada olan yoksulluğun sona erdirilmesi projesinin sonuçlarının sayısal olarak ifade edilmesini de ayrı bir raporla yayımlayan Birleşmiş Milletlere göre (UN (B), <http://www.un.org/> Erişim Tarihi: 30.12.2017):

1. Aşırı yoksulluk son 20 yılda ciddi oranda düşmüştür. 1990 yılında gelişmekte olan ülkelerinin nüfuslarının neredeyse yarısı yoksulluk sınırının altında yaşıyorken bu oran 2015 yılında %14 olmuştur.

2. Küresel olarak, aşırı yoksulluk sınırının altında yaşayan insan sayısı da ciddi oranda azalmış ve 1990 yılında 1,9 milyar olan bu sayı 2015 yılına gelindiğinde 836 milyon kişiye düşmüştür.

3. Gelişmekte olan ülkelerdeki yetersiz beslenme oranı yarı yarıyayken 2015 yılına gelindiğinde 12,9'a düşmüştür.

Buradan hareketle, amaçlara ulaşmada ve özellikle yoksullukla mücadele bağlamında olumlu sonuçlar elde edilmiştir. 1990 yılında 1,9 milyar olan yoksul sayısını 2015 yılında 836 milyon kişiye düşürmek önemli bir başarı sayılmaktadır.

2.1.2.1.4 UNDP'nin Yoksullukla Mücadele İçin Yaptığı Çalışmalardan Bazı Örnekler

Dünya üzerinde yoksulluk sorunuyla mücadele eden en önemli kuruluş olan UNDP'nin az gelişmiş ülkelerde yoksullukla mücadele kapsamında yaptığı icraatlar 2016 yılında yayımladığı Support To The Implementation Of Sustainable Development Goals 1: Poverty adlı çalışmasında açıklanmıştır. Bu rapora göre, az gelişmiş ülkelerde yapılan çalışmalar (UNDP (I), <http://www.tr.undp.org> Erişim Tarihi: 03.01.2018).

1. Bangladeş'te, 90000 kişiye mobil destek sağlanmıştır. Yaklaşık 2,5 milyon kişiye finans ve danışmanlık hizmeti verilmiştir.

2. Kolombiya'da, bakanlık ile birlikte çalışılıp kamu ve özel sektördeki cinsiyet eşitsizliklerin kaldırılması kapsamında çalışmalar yapılmıştır. İşe alımda, maaş konusunda ve istihdam düzeyinde kadınların erkeklerle aynı haklara sahip olması yönünde kararlar alınmıştır

3. Kenya’da, girişimcilik üzerine çalışmalar yapılmıştır. Gençlik Kuruluş Fonu oluşturulmuş ve bu fon 89000 genç girişimciyi desteklemiştir. Gençlerin özel sektörde girişimcilik yapmaları için yapılan çalışmalar olumlu sonuçlar vermiştir.

4. Afganistan’da, ulaşım, altyapı, enerji, su temini, doğal kaynaklar ve tarım alanında 279’un üzerinde kurum kurulmuştur. Böylece, 28 milyon kişiye kırsalda ve kentlerde istihdam imkanı sağlanmıştır.

5. Suriye’de, iç savaş yüzünden 200.000 kişi yaşamını yitirmiş ve yaklaşık olarak 2.000.000 kişi ise vatanından ayrılmak zorunda kalmıştır. UNDP katı atıkların yok edilmesi için Suriye’de çalışmalar yapmıştır.

6. Yemen’de, okuma yazama eğitimi verilmiş ve gençler istihdam edilmiştir. Çatışmalardan etkilenen kesimlere finansal destek sağlanmıştır.

Bu destekler, UNDP’nin yaptığı çalışmalardan yalnızca bazılarıdır. UNDP’nin bunların dışında da çok sayıda çalışması bulunmaktadır. Daha önce de bahsedildiği gibi, dünya üzerinde yoksullukla en çok mücadele eden kurum UNDP’dir.

2.1.2.2. Dünya Bankası ve Yoksulluk Değerlendirmeleri

Dünya Bankası Direktörleri Yönetim Kurulu 2013 yılında iki iddialı hedef ortaya koymuştur. Bunlardan ilki küresel aşırı yoksulluğun sona erdirilmesiyken; ikincisi herkes için sürdürülebilir ortak refahı tesis etmektir (WB (B), www.openknowledge.worldbank.org Erişim Tarihi: 04.01.2018.). Bu amaçlar doğrultusunda Dünya Bankası, 2016 yılında ‘Poverty and Shared Prosperity 2016 Taking on Inequality’ adlı raporu yayımlamıştır. Dünya Bankasının verilerini açıklamadan önce değinilmesi gereken bir konu, verilerin en son 2013 yılına dayanmasıdır. Dünya bankasının yayınları ve web sitesi üzerindeki verilerinin incelenmesine rağmen yoksullukla ilgili güncel bir veri bulunamamıştır. En son 2013 yılına dayanmasına rağmen burada bu verilerin açıklanmasının nedeni 1990 yılından beri süregelen yoksulluk sorununu daha somut şekilde görebilme ihtiyacından doğmuştur. UNDP verileri incelendiği zaman geçmişe dair bu kadar detaylı verinin açıklanmamış olması, dünya üzerindeki yoksulluğun seyrini daha somut görebilmek adına Dünya Bankası’nın verilerinin incelenmesi gerekliliğini doğurmaktadır.

Tablo 7. Bölgesel Bazda Dünyada Yoksulluk Oranları (%), 1990-2013

Bölge	1990	1993	1999	2002	2008	2010	2011	2012	2013
Doğu Asya ve Pasifik	60,2	52,4	37,2	29,0	14,9	11,1	8,4	7,1	3,5
Doğu Avrupa ve Orta Asya	4,0	6,9	8,1	6,3	3,3	3,0	2,7	2,6	2,3
Latin Amerika ve Karayipler	15,8	14,4	13,9	13,0	7,1	6,5	6,0	5,6	5,4
Orta Doğu ve Kuzey Afrika	6,0	5,6			2,8				
Güney Asya	44,6	44,8		38,5	29,4	24,6	19,9	17,5	15,1
Sahra Altı Afrika	54,3	58,4	57,1	55,6	47,0	45,7	44,1	42,6	41,0
Dünya	35,0	33,5	28,1	25,3	17,8	15,6	13,5	12,4	10,7

Kaynak: WB (B), www.openknowledge.worldbank.org Erişim Tarihi: 04.01.2018.

Tablo 8. Bölgesel Bazda Dünyada Yoksul Sayıları (Milyon), 1990-2013

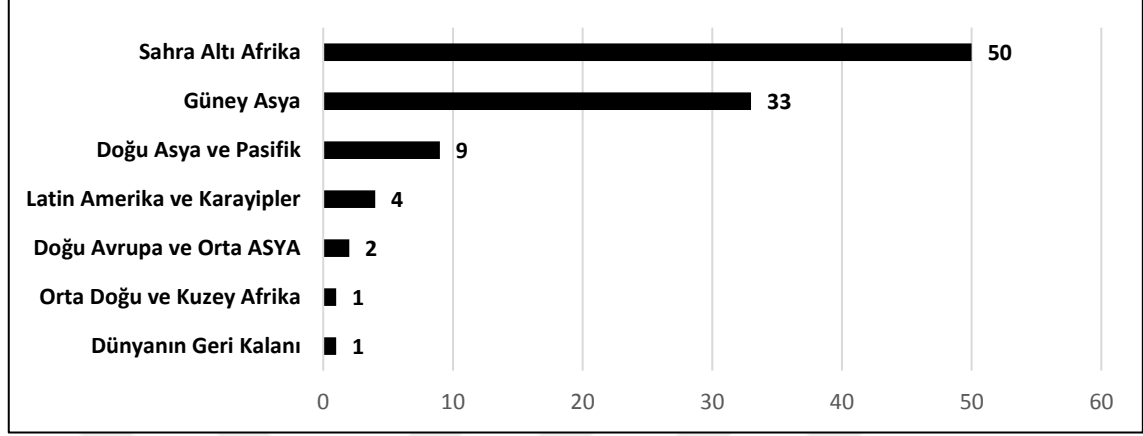
Bölge	1990	1993	1999	2002	2008	2010	2011	2012	2013
Doğu Asya ve Pasifik	965,9	876,8	669,0	535,1	288,2	218,2	166,9	141,8	71,0
Doğu Avrupa ve Orta Asya	18,2	32,2	37,8	29,3	15,5	14,2	13,0	12,2	10,8
Latin Amerika ve Karayipler	71,2	68,3	72,2	70,6	41,9	38,8	36,4	34,1	33,6
Orta Doğu ve Kuzey Afrika	13,7	13,6			6,7				
Güney Asya	505,0	541,5		552,4	464,7	400,3	327,9	293,3	256,2
Sahra Altı Afrika	276,1	323,1	371,3	391,3	389,1	399,1	395,7	393,1	388,7
Dünya	1.850	1.855	1.666	1588	1205	1077	946,3	880,9	766,2

Kaynak: WB (B), www.openknowledge.worldbank.org Erişim Tarihi: 04.01.2018.

Dünya Bankası verileri Tablo 7 ve Tablo 8 üzerinden incelendiği zaman 1990-2013 yılları arasında yoksulluğun dünya genelinde azalmaya başladığı görülmektedir. Gerek sayısal olarak ve gerekse oransal olarak azalan yoksulluğun, son yıllarda ise daha hızlı azalmaya başladığı görülmektedir. Örneğin 1990 yılından 1993 yılına gelindiğinde yalnızca %1,5 oranında bir azalma yaşanırken 2012 yılından 2013 yılına gelindiğinde %1,7 oranında bir azalma yaşandığı görülmektedir. Aynı şekilde sayısal olarak baktığımızda ise, son yıllarda yıllık 100 milyon kişinin yoksulluktan kurtulduğu görülmektedir. Tabloyu incelediğimiz zaman yoksulluğun en fazla olduğu yer Sahra altı

Afrika'dır. İkinci sırayı ise Güney Asya almaktadır. Güney Asya'daki yoksulluk oranı Hindistan'ın hızlı gelişimiyle hatırı sayılır oranda düşmüştür.

Grafik 2. Bölgesel Bazda Dünyada Yoksulluk Oranı (%), 2013

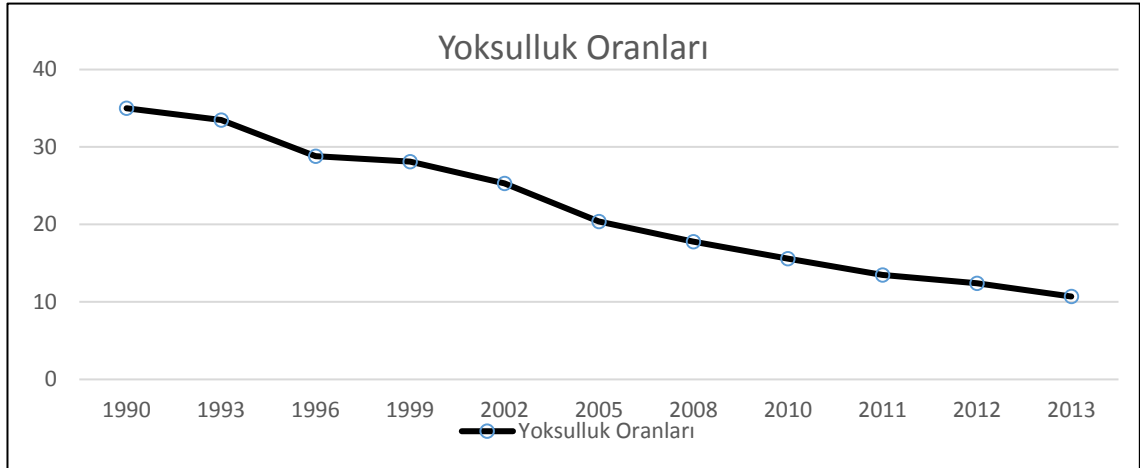

Kaynak: WB (B), www.openknowledge.worldbank.org Erişim Tarihi: 04.01.2018.

Tablo 7 ve Tablo 8'in grafiksel gösterimi olan Grafik 2 incelendiği zaman, aslında Sahra Altı Afrika'nın dünyadaki yoksulluk payının ne kadar da çok olduğu görülmektedir. Sahra altı yoksulluk oranı, dünya yoksulluk nüfusunun yarısını oluşturmaktadır.

Yoksulluk sayısı, dünya genelinde her yıl oransal ve sayısal olarak düşüş göstermektedir. Bu düşüşün baş aktörleri kuşkusuz UNDP'nin ve WB'nin çalışmaları olmuştur. Dünya genelinde yoksulluğun seyrinin oransal ve sayısal olarak vermek gerekirse:

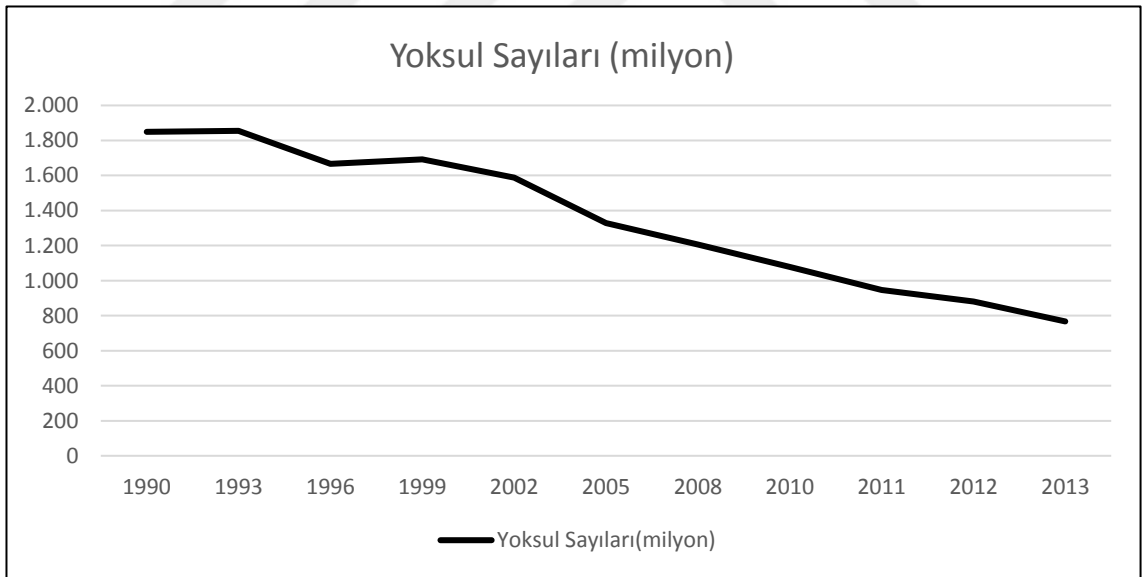
Grafik 3. Dünyada Yoksulluğun Oransal Seyri, 1990-2013

Kaynak: WB (B), www.openknowledge.worldbank.org Erişim Tarihi: 04.01.2018.

Grafik 3 ve Grafik 4 incelendiği zaman yoksulluğun, %30'lardan %10'lara kadar düştüğü gözlemlenmektedir. Dünya genelinde yoksulluğun bu denli azalmasında hiç kuşkusuz Birleşmiş Milletler kurumlarının yaptığı çalışmalar oldukça etkili olmuştur.

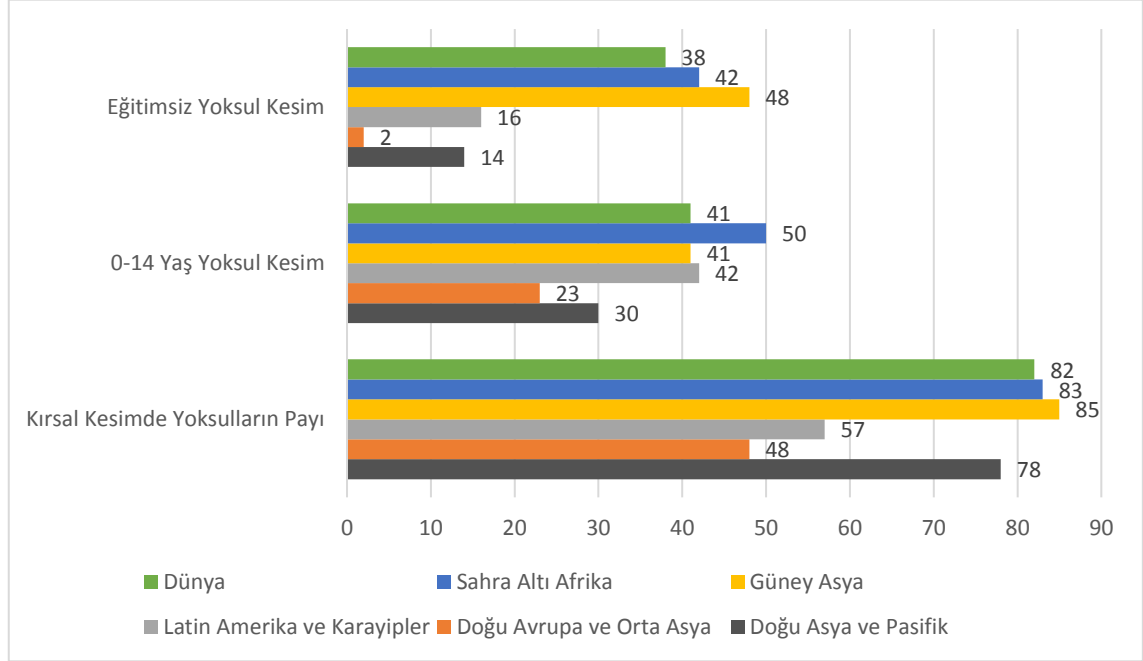
Grafik 4. Dünyada Yoksulluğun Sayısal Seyri (milyon), 1990-2013

Kaynak: WB (B), www.openknowledge.worldbank.org Erişim Tarihi: 04.01.2018.

Yoksulluğun seyri de yine yoksulluğa dair iyimser bir havanın oluştuğu kanaatini uyandırmaktadır. Yoksullukla mücadele kapsamında gelinen nokta yetersizdir, ama bir mücadelenin olduğu yadsınamaz bir gerçektir.

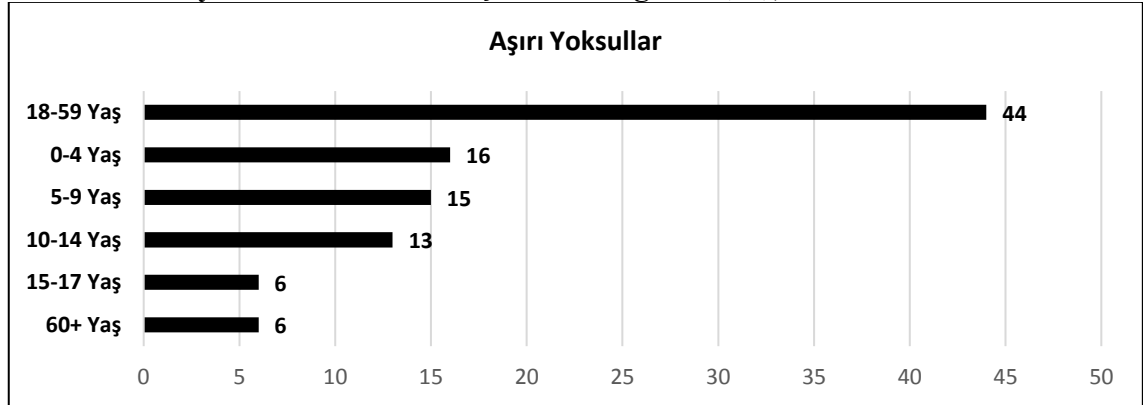
Grafik 5. Yoksulların Bölgelere Göre Karakteristik Özellikleri, Oransal (%) 2013

Kaynak: WB (B), www.openknowledge.worldbank.org Erişim Tarihi: 04.01.2018.

Grafik 5 incelendiği zaman en dikkat çeken nokta her türlü yoksulluk konusunda Sahra Altı Afrika öndeyken eğitimsiz yoksulluk ve kırsal yoksulluk konularında Güney Asya'nın, Sahra Altı Afrika'yı geçtiği görülmektedir. Bunun nedeni Güney Asya'nın nüfus yoğunluğunun yüksek olmasıdır.

Grafik 6. Dünyada Yoksulların Yaşa Göre Dağılımı (%), 2013

Kaynak: WB (B), www.openknowledge.worldbank.org Erişim Tarihi: 04.01.2018.

Grafik 6'ya göre, dünya üzerinde yoksulluğun yaşa göre dağılımında en büyük payı 18-59 yaş arasındaki çalışma çağındaki nüfus oluşturmaktadır. Daha önce de bahsedildiği gibi, ülkenin ekonomik yapısının sorunlu olması kişilerin yoksul kalmasına sebebiyet vermektedir. İşsizlik, düşük ücret gibi ekonomik sorunlar sonucunda aslında

çalışma çağında olan nüfusun yoksul kalması ülke ekonomisiyle yakından ilgilidir. Bir sonraki yaş grubunu ise 0-4 yaş arası çocuklar oluşturmaktadır. Bu yaş grubunun yoksul olmasının sebebi yine ülke ekonomisinden ve siyasal faktörlerden kaynaklanmaktadır. Ailesi işsiz kalan çocuklar, ailelerini iç savaş ve çatışmalardan dolayı kaybeden çocuklar ve ciddi sağlık sorunlarıyla uğraşan aileler yüzünden çocuklar yoksul kalmaktadırlar.

2.1.2.3. Birleşmiş Milletler Uluslararası Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF) ve Yoksulluk

UNICEF, dünyada 190 ülkede ve her bölgede çocuk haklarını korumak için çalışan Birleşmiş Milletlere bağlı bir örgüttür. Çocukların ve ailelerinin yaşam koşullarını iyileştirmek için 70 yıldır aralıksız çalışmalarına devam etmektedir (UNICEF (A), www.unicef.org erişim tarihi:19.01.2018).

UNICEF, amacı itibariyle doğrudan yoksullukla mücadele eden bir kurum değildir. UNICEF'in amacı, dünyadaki çocukların daha iyi bir yaşam seviyesine sahip olmasıdır. Çocukların koşullarının iyileştirilmesi, bir nevi yoksullukla da mücadele etmektedir. Yoksul ülkelerdeki çocuklara yapılan yardımlar dolaylı yollardan yoksulluk sorununu çözmektedir. UNICEF'in istatistiklerine göre (UNICEF (B), www.unicef.org Erişim Tarihi:19.01.2018);

1. Dünyada günde 16 bin çocuk ölmektedir. Bu çocukların çoğunluğu tedavisi mümkün olan hastalıklar yüzünden ölmektedirler.
2. Dünyada yaklaşık 35 milyon kişi HIV virüsüne yakalanmıştır. Virüse yakalanan kişiler arasında çocukların sayısı oldukça fazladır.
3. Dünyadaki kızların yaklaşık 3 te 1'i çocuk yaşta gelin olmaktadır.
4. Her 10 dakika bir, bir kız şiddetten dolayı ölmektedir.
5. 5 yaşın altında ölen çocukların yarısı beslenme yetersizliğinden dolayı ölmektedir.

Tablo 9. UNICEF, Temel İstatistikler, 2016

Ülkeler ve Bölgeler	5 Yaş Altı Ölüm Sıralaması	5 Yaş Altı Ölüm Oranı		Yeni Doğan Ölüm Oranı	Toplam Nüfus(bin)	Yıllık Doğum Sayısı(bin)	5 Yaş Altı Ölüm Sayısı(bin)	Doğumda Yaşam Beklentisi(yıl)
		1990	2016	2016	2016	2016	2016	2016
Afganistan	25	177	70	40	34.656	1.143	80	64
Azerbaycan	68	95	31	18	9.725	176	5	72
Bahreyn	142	23	8	3	1.425	21	0	77
Bangladeş	62	144	34	20	162.952	3.110	106	72
Barbados	123	18	12	8	285	3	0	76
Belarus	164	15	4	2	9.480	114	0	73
Belçika	164	10	4	2	11.358	129	1	81
Botsvana	56	54	41	26	2.250	53	2	67
Brezilya	106	64	15	8	207.653	2.966	45	76
Burkina Faso	16	199	85	26	18.646	716	60	60
Orta Afrika	3	174	124	42	4.595	166	20	52
Çad	2	211	127	35	14.453	615	77	53
Şili	142	19	8	5	17.910	239	2	80
Kongo	8	184	94	29	78.736	3.269	304	60
Danimarka	164	9	4	3	5.712	59	0	81
Cibuti	31	118	64	33	942	22	1	62
Eritre	51	151	45	18	4.955	160	7	65
Etiyopya	35	203	58	28	102.403	3.230	187	65
Fiji	82	28	22	9	899	18	0	70
Haiti	27	145	67	25	10.847	263	17	63
Hindistan	53	126	43	25	1.324.171	25.244	1.081	69
İsrail	164	12	4	2	8.192	167	1	83
Lüksemburg	192	9	2	2	576	6	0	82
Mali	5	254	111	36	17.995	758	82	58
Meksika	106	46	15	8	127.540	2.330	34	77
Nijerya	6	213	104	34	185.990	7.141	733	53
Pakistan	20	139	79	46	193.203	5.439	424	66
Rusya	142	22	8	3	143.965	1.852	14	71
Somali	1	181	133	39	14.318	609	79	56
Türkiye	118	74	13	7	79.512	1.294	16	76
Birleşik Krallık	164	9	4	3	65.789	805	3	82
Tanzanya	36	179	57	22	55.572	2.087	117	66

Amerika Birleşik Devletleri	151	11	7	4	322.180	4.003	26	79
ÖZET								
Doğu Asya ve Pasifik	–	57	16	8	2.291.492	31.393	510	75
Avrupa ve Orta Asya	–	31	10	5	908.161	11.087	107	77
Doğu Avrupa ve Orta Asya	–	47	14	7	416.914	6.139	88	73
Doğu Avrupa	–	11	4	2	491.247	4.948	19	81
Latin Amerika ve KaraYipler	–	55	18	9	633.773	10.749	187	76
Orta Doğu ve Kuzey Afrika	–	66	24	14	435.225	9.953	237	74
Kuzey Amerika	–	11	6	4	358.469	4.389	28	80
Güney Asia	–	129	48	28	1.765.989	35.853	1.713	69
Sahra Altı Afrika	–	181	78	28	1.034.153	37.038	2.860	60
Doğu ve Güney Afrika	–	164	61	25	542.206	18.203	1.104	63
Batı ve Orta Afrika	–	199	95	31	491.947	18.835	1.756	57
Az Gelişmiş Ülkeler	–	176	68	26	979.388	31.163	2.101	64
Dünya	–	93	41	19	7.427.263	140.462	5.642	72

Kaynak: UNICEF (C), data.unicef.org Erişim Tarihi:19.01.2018.

Tablo 9 incelendiği zaman, çocuk ölümleriyle yoksulluk arasındaki ilişki ortaya çıkmaktadır. Yoksul olan Afrika ve Asya kıtalarında çocuk ölümlerinin oldukça yüksek olduğu tablodan anlaşılmaktadır. Bunun yanında zengin olan Avrupa ülkelerinde ise çocuk ölümlerinin oldukça düşük seviyelerde olduğu tablodan anlaşılmaktadır.

UNICEF yoksulluk ölçümünü doğrudan yapmamaktadır. UNICEF çocukların yoksulluğu ve çaresizliğiyle ilgilenmektedir. Çocukların öncelikle hayata tutunabilmelerini amaçlayan UNICEF, aynı zamanda eğitim, sağlık ve insani gelişmelerin sağlanmasını da amaçlamaktadır. UNICEF'in yaptığı çalışmalar yoksulluk

sorununun çözümüne katkı sağlamaktadır. Çocukların iyi şartta yaşayabilmeleri için uğraşmak, çocukların ve dünyanın geleceğine yatırım yapmaktır.

2.1.2.4. Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) ve Yoksulluk

Türkiye’de yoksulluğa neden olan en önemli problemler büyüme oranı ve gelir dağılımı bozukluğudur. Türkiye’nin gelir dağılımı önemli oranda düzensiz ve adaletsizdir. Aynı şekilde gelir dağılımı eşitsizliğini ölçen bir araç olan Gini katsayısı da 2016 yılı itibariyle Türkiye’de yeterli düzeyde değildir. Gini katsayısı 0’a yaklaştıkça gelir dağılımında adalet sağlanmakta, 1’e yaklaştıkça ise gelir dağılımı adaleti bozulmaktadır. Türkiye için gini katsayısı 2016 yılı itibariyle 0,404 olarak hesaplanmıştır (TÜİK (D), <http://www.tuik.gov.tr> Erişim Tarihi: 25.10.2017.).

Türkiye’nin de içinde olduğu Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Teşkilatı (OECD), genellikle Avrupalı zengin ülkelerden oluşan ve içerisinde diğer zengin ülkelerin de yer aldığı bir kuruluştur. OECD ülkelerine bakıldığı zaman, Türkiye, gelir dağılımı adaletsizliği bakımından 0,404 puanla Şili’nin arkasından 2. sırada yer almaktadır. Göreli yoksulluğa bakıldığında ise en yüksek yoksulluk oranı sıralamasında İsrail’in arkasından %17,3’lük oranla 2. sırada yer almaktadır. Dikkatten kaçmaması gereken nokta OECD kurumunun dünyanın en zengin devletlerinin önemli bir kısmından oluştuğudur. Bu dikkate alınmadan Türkiye’nin değerlendirilmeye tabi tutulması olumsuz yargıların oluşmasına neden olabilmektedir.

OECD yoksulluk oranını, göreli yoksulluğa göre ölçmektedir. Bunun en önemli nedeni OECD’ye bağlı olan devletlerin belirli bir zenginlik düzeyini yakalamış olmalarından kaynaklanmaktadır. OECD içindeki en fakir ülkelerden biri olan Türkiye’de bile mutlak yoksulluk oranının %1’in altında olduğu düşünülürse OECD’nin mutlak yoksulluğu hesaplama ihtiyacı oluşmamaktadır (OECD (A) <https://data.oecd.org/inequality/poverty-rate.htm> Erişim Tarihi:20.01.2018)

Tablo 10. OECD Ülkelerinde Gini Katsayısı ve Görelî Yoksulluk Oranları

Ülke	Gini Katsayısı (2016)	Görelî Yoksulluk (2015)
Şili	0,454	16,1
Türkiye	0,404	17,3
Amerika	0,390	16,8
İngiltere	0,360	10,9
İsrail	0,360	19,5
Letonya	0,346	16,2
İspanya	0,345	15,3
Yunanistan	0,340	14,8
Portekiz	0,336	13,5
Estonya	0,330	15,5
Kanada	0,318	12,6
Hollanda	0,303	7,9
Güney Kore	0,295	13,8
Fransa	0,295	8,2
Polonya	0,292	10,4
İsveç	0,278	9
Avusturya	0,276	9
Norveç	0,272	8,1
Belçika	0,268	9,1
Finlandiya	0,260	6,3

Kaynak: OECD (B) www.compareyourcountry.org Erişim Tarihi: 20.01.2018.

OECD'nin doğrudan yoksullukla mücadelesi bulunmamaktadır. Tablo 10 incelendiği zaman ortaya çıkan sonuç, Gini katsayısıyla ve dolayısıyla gelir dağılımı adaletiyle yoksulluk arasında bir ilişkinin olduğudur. Gelir dağılımı adaletini sağlayabilen ülkelerde yoksulluk oranı daha düşük seviyelerde çıkarken adaleti sağlayamayan Türkiye, İsrail ve Şili gibi ülkelerde yoksulluk oranları daha yüksek seviyelerde çıkabilmektedir.

2.2. TÜRKİYE'DE YOKSULLUK

2.2.1. Türkiye'nin Coğrafi, Fiziki ve Beşeri Özellikleri

Asya, Avrupa ve Afrika kıtalarını birbirine bağlayan olmasi, zengin doğal kaynaklarını barındıran coğrafyaya yakın olması, üç farklı dini kültürün orta noktasında

bulunması, zengin Avrupa kıtası ile yoksul Afrika kıtasına yakın olması, uygun iklim koşullarının ve turistik alanlarının olması gibi özellikler Türkiye'nin önemli bir coğrafya olmasındaki etkenlerdir.

Türkiye hakkında bilgilere detaylı olması ve güncel olması nedeniyle UNDP üzerinden ulaşılmıştır. Bu bilgiler Türkiye'nin resmi araştırma kurumu olan TÜİK'le kıyaslandığında büyük ölçüde benzerlik taşımaktadır. Farklılıklar barındıran istatistiklerde ise TÜİK'in istatistikleri tercih edilmiştir. Her iki kurumdan alınan veriler, 2017 yılı verileri olup 2018 yılı verileri henüz yayımlanmamıştır. Bu yüzden UNDP'nin resmi sitesinde yer alan bilgiler eşliğinde Türkiye hakkında yoksulluk, ekonomi ve yaşam istatistiklerini vermek gerekirse (ayrıca bazı bilgilere kıyaslama yapılabilmesi amacıyla dünyada insani gelişme endeksi sıralamasında birinci olan Norveç hakkında da bilgiler eklenmiştir) (UNDP (J), hdr.undp.org Erişim Tarihi:16.02.2018);

1. Türkiye'nin nüfusu 31 Aralık 2017 itibariyle **80.8105.25** kişidir. Norveç, **5.2** milyon kişidir.
2. Doğumdan beklenen ortalama ömür yaşı **75,5** senedir. Norveç, **81,7** yıl.
3. Kamunun sağlık harcamaları gayri safi milli hasıladaki payı **%4,2'tür**.
4. 5 yaş altı her 1000 çocuktan **13,5'i** ölmektedir.
5. Yoksulluk oranı (mutlak yoksulluk) **%0,3'tür**.
6. Ortalama eğitim süresi **14,6** yıldır. Norveç, **17,7** yıl.
7. 15 yaş üstü okuryazarlık oranı **%95'tir**.
8. İlköğretimde öğretmen başına **20** öğrenci düşmektedir.
9. Kişi başına düşen gayri safi milli hâsıla **11.409** dolardır. Norveç **67.614** dolardır.
10. 5-14 yaş arası çocuk işçiliği **%6'dır**.
11. İşsizlik oranı **%10,3'tür**.
12. 15-24 yaş arası işsizlik oranı **%16,4'dir**.
13. Cinayet oranı 100 bin kişide **4,3'tür**.
14. Cezaevi nüfusu 100 bin kişide **220** kişidir.
15. Kadın intihar sayısı 100 bin kişide **4,2** kişidir.
16. Erkek intihar sayısı 100 bin kişide **11,8** kişidir.
17. İnternet kullanım oranı **%53,7'dir**. Norveç, **%96,8**.
18. Ülkeye gelen turist sayısı yıllık **39.811.000** kişidir.

19. Mobil telefon kullanım oranı **%96**'dır.
20. Her 1000 kişiden **5,3'ü** göç etmektedir.
21. Kişi başına karbondioksit emisyonu yıllık **4,2** tondur.
22. İnsani gelişme endeksi **0.767** oldu. Norveç, **0.949**.
23. İnsani gelişme endeksinde dünya üzerinde **71**. Sırada yer almaktadır.
24. Gini katsayısı 2016 verilerine göre **0.404**'tür.
25. Tüketici fiyatları endeksi **10.35**'tir
26. Üretici fiyatları endeksi **13.69**'dur.
27. Bütçe açığı **47,7** milyar Türk Lirasıdır.
28. Merkezi yönetimin iç dış toplam **876,5** milyar Türk Lirası borcu vardır.
29. Dış ticaret dengesi **58,6** milyar dolar açık vermiştir.
30. Türkiye'de gelir dağılımı adaletine batığımızda en yüksek gelirli **%20**'lik grubun gelir dağılımından aldığı pay **%47,2**dir. Bunun yanında en düşük **%20**'lik grubun gelir dağılımından aldığı pay ise yalnızca **%6,2**dir
31. Türkiye'de hane halkı fert geliri bir önceki yıla göre **%15,9** artarak **19 bin 139** Türk Lirası olmuştur.

2.2.2. Türkiye'de Yoksulluğun Tarihçesi

Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk dönemlerinde yoksulluk köylü (kırsal) yoksulluğu olarak görülmüştür. Cumhuriyet döneminin ilk yıllarındaki yoksulluğun en önemli nedeni ise kuşkusuz savaşlar olmuştur. Bir diğer nedeni de savaştan sonra yapılan nüfus mübadeleleri anlaşmalarıdır. Türkiye Cumhuriyetinin nüfusu 1913 yılında 17 milyondan fazlayken 1924 yılına gelindiğinde 13 milyona düşmüştür. Bunun en büyük nedeni ise azınlıkların kendi ülkelerine göç etmeleridir. Azınlıkların gitmesi ve savaşta erkek nüfusun şehit olması ülkenin ekonomik yapısını bozmuştur. Cumhuriyetin ilk yıllarındaki yoksulluğun diğer nedenleri ise; 1928 yılındaki kuraklık ve 1929 Dünya Buhranıdır (Buğra,2013: 100-101).

Kentleşme, Türkiye'de ikinci dünya savaşından sonra başlamıştır. Türkiye'deki kentleşmenin nedeni iç göç hareketleridir. Kentleşme Türkiye için önemli bir problem olmuştur. Kentleşme aşaması Türkiye için yalnızca nüfus değişimi değil aynı zamanda da toplumsal ve kültürel hareketliliğe yol açmıştır. Kentleşme hareketine kadar Türk

insanı geleneksel yapısını korumaktayken kentleşme hareketiyle birlikte toplumsal, kültürel ve geleneksel yapı değişmeye başlamıştır. Türkiye'nin ekonomik ve sosyal yapısı bu aşırı göçü kaldırmakta zorlanmıştır. Bunun sonucunda çarpık kentleşme ve gecekondulaşma yoksulluğa neden olmuştur (Es ve Ateş, 2004: 208-209). Es ve Ateş'e (2004) göre, Türkiye'de kentleşmenin ortaya çıkardığı ekonomik sorunlar; yoksulluk, işsizlik, sektörler arası dengesizlikler, altyapı sorunları ve konut problemleridir. Türkiye'de kentleşmenin ortaya çıkardığı sosyal sorunlar; çevrenin tahribi, yerleşme düzensizliği, gelir dağılımında eşitsizlik, sosyal tabakalaşma, sınıflaşma, kültürel değişme, toplum hayatında çözülme, planlama ve siyasal sorunlardır.

Anadolu'dan kente ve özellikle de metropol kenti olan İstanbul'a göç eden kişiler geldikleri yerde göçmen grupları oluşturmuşlardır. Geldikleri yörelere göre oluşturulan bu göçmen grupları kentte baskın bir hemşehri kültürü oluşturmuşlardır. Bu gruplaşma onları kentin yalnızlığından ve sorunlarından kurtarıırken, kent yaşamından ve kentlileşmeden uzak tutmuştur. Köyden kente göç eden ailelerin kentteki temel sorunu konut problemi olmuştur. Bu konut problemini çözmekte zorlanan insanlar çözümü gecekondulaşmada bulmuşlardır (Yolcuoğlu, www.sosyalhizmetuzmani.org Erişim Tarihi: 25.01.2018).

Türkiye'de yoksulluğun gelişimi ve görünümü dünyadakiyle büyük ölçüde paralellik göstermektedir. Türkiye'de kent yoksulluğu 1950'lerden sonra ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu dönemden sonra Türkiye'de makineli tarıma geçilmeye başlanmıştır. Makineli tarıma geçilmesi kentin ve köylerin yapısını değiştirmiştir. Köylerde makine kullanımı ile birlikte beden gücüne olan ihtiyaç azalmış ve insanlar işsiz kalarak kentlere göç etmeye zorlanmışlardır. Kırdan kente olan göçler kentlerin yapılarında önemli değişiklikler meydana getirmiştir. Bu değişiklikler; çarpık kentleşme, gecekondulaşma ve altyapı gibi sorunlardır.

Türkiye'de gelenekselleşmiş tarımsal yapıdan 1970'li yıllarda endüstriyel tarıma geçilmiştir. Sanayi ülkesi olma yolunda ilerleyen Türkiye'de 1980'li yıllarda liberal yapıya geçilmesi ve serbest piyasa ekonomisinin uygulanmaya koyulması hızlı bir değişim yaşanmasına neden olmuştur. Serbest piyasa ekonomisinin uygulanmaya

koyulması ülkedeki dengesizlikleri artırmış ve yoksulluğun boyutunun artmasına neden olmuştur.

Kartal ve Demirhan'a (2004) göre, Türkiye, sanayileşme sürecini tedrici olarak yaşamadığı ve yeni kurulan bir devlet güdüsüyle hızlı bir kalkınma çabası içine girdiği için; plansız ve çarpık kentleşme, bölgeler arası dengesizlik, göç ve tarımda çağın gereklerine ayak uyduramama gibi sonuçları olan bir süreci yaşamıştır. Kırsal alandaki ekonomik şartlar, kendi kendine yeterli olamayan kır insanını göçe zorlamıştır. Hızla eriyen kırsal alan ve tarım kesimi devletin tarımı yaşatma, geliştirme ve bilimsel hale getirme politikalarına da yeterince imkân vermemiştir. Kentin kendine çeken cazibesine/artılarına, kırın iticiliği/sorunları da eklenince Türkiye, kent yoksulluğu ile önce olgusal, daha sonra da teorik olarak tanışmıştır. 1950'lilerde ortaya çıkan, genellikle kırdaki yaşayanların yoksunluklarına dayanan, daha iyi bir yaşam umuduyla kentlere doğru akan ve gittikçe önlenemez bir hal alan "göç", Türkiye'de, daha birçok sorunu da beraberinde getirmiştir. Göç edenlerin bir kısmı belli bir refah seviyesini yakalamışlarken, önemli bir bölümünün sonu kırsal yoksulluktan kentsel yoksulluğa terfi etmekle noktalanmıştır.

Türkiye'de göçlerle yoksulluk arasındaki ilişkiye yönelik kesin veriler olmasa bile, özellikle son 10 yıldır yaşanan 'zorunlu göç', göçerlerin geldikleri kırsal alan ile bağlarını da kestiğinden, bu kitlelerin yoksulluğunun daha da artmasına neden olmuştur. Kendi hedefleri doğrultusunda göç edenler ile zorunlu göçle gelenlerin gerek ekonomik, gerekse sosyolojik ve psikolojik tutumları farklılık göstermekte, kentin yerlilerinin her iki gruba karşı tutum ve davranışları da farklılıklar göstermektedir (Kule ve Es, 2005: 273). Hatta her iki kesimin birbirine yaklaşımı da farklı olabilmektedir.

Türkiye'de uzun yıllar boyunca yoksulluğa karşı kurumsal altyapı oluşturulamamıştır. Bunun nedeni yoksulluğun bir sorun olarak görülmemesidir. 1989 yılına gelindiğinde ilk defa bir fon kurulmuştur. Bu fon ile yoksullukla mücadele çalışmalarına başlanmıştır. Lakin 1991 ve 1994 yıllarında yaşanan ekonomik krizler yoksullukla mücadele konusunda başarısızlığa neden olmuştur (Hatipler ve Aytaç, 2011:103).

Ancak bu krizler sosyal devlet olgusu sayesinde fazla hissedilmemiştir. Devletin yaptığı planlı çalışmalar yoksulluğun ani şekilde artmasını önlemiştir. Ancak kırdan kente olan göçün aşırı derecede arttığı 1980’li yıllar yoksulluğun Türkiye’de hissedilmesine ve bir sorun olarak ortaya çıkmasına neden olmuştur (Yolcuoğlu, www.sosyalhizmetuzmani.org Erişim Tarihi: 25.01.2018).

Türkiye’deki yoksulluktan en çok etkilenen kesim ise kadınlar olmuştur. Bu durum, halen var olan cinsiyet ayrımcılığını daha da körüklemektedir. Türkiye’de yoksulluğun önemli nedenlerinden biri ise doğal afetlerdir. Özellikle depremler Türkiye’deki yaşamı olumsuz etkilemekte ve önemli derecede servet ve gelir kaybına neden olmaktadır. Büyük kentlerde yaşanan depremler ise ülke ekonomisini genel olarak etkilemektedir (Ceylan, www.sosyalhizmetuzmani.org Erişim Tarihi: 25.01.2018).

Başaran (2012) yaptığı çalışmada Türkiye için yoksulluk ve suç arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışmalarının sonucunda yoksullukla suç arasında pozitif ilişki bulmuştur. Yani Türkiye’de yoksulluk oranı arttıkça suç oranı da artmaktadır. Diğer bir deyişle bireylerin ve ailelerin gelirleri arttıkça suç işleme oranları azalmaktadır. Bu da yoksulluğun ne derece önemli bir sorun olduğunu ortaya koymaktadır. Ama yaptığı çalışma ve elde ettiği sonuç her yerde ve herkes için geçerli değildir. Aşırı derecede yoksul olduğu halde suç işlememeyi tercih eden insanların oranı da azımsanmayacak derecede yüksektir.

Türkiye’de yoksulluk konusunun literatür çalışmaları 1990’lı yıllarda başlamaktadır. Bu dönemde dünya üzerinde yoğunlaşılacak yoksulluk konusu, tüm bu gelişmeler çerçevesinde Türkiye’de de tartışılmaya başlanmıştır. Ebetteki yoksulluk sorunu 1990’lı yıllarda ortaya çıkan bir sorun değildir. Akademik tartışmaları o yıllarda ortaya çıkmıştır (Metin, 2013: 92).

Yoksulluğun nedenleri her ülkede ve toplumda farklılıklar göstermektedir. Bunun nedeni her ülkenin kendi iç dinamiklerinin, ekonomik, sosyal ve kültürel yapısının farklı olmasıdır. Türkiye’de yoksulluğa neden olan başlıca faktörler, daha önce farklı kaynaklardan derlenerek şu şekilde belirlenip sıralanmıştır;

1. Göçler,
2. Ekonomik krizler,
3. Eğitim,
4. Şoklar,
5. İşsizlik,
6. Makroekonomik gelişmeler,
7. Gelir dağılımı adaletsizlikleri,
8. Vergiler ve iktisadi politikalar,
9. Siyasi krizler,
10. Çarpık ve düzensiz kentleşme,
11. Gecekondulaşmadır.

Yoksullukla mücadele konusunda birçok uluslararası kuruluş çalışmalar yürütmektedir. Uluslararası çalışmalara ek olarak ulus devletler de son zamanlarda artan hızla, yoksulluk konusunda çalışmalara başlamıştır. Yoksulluk sorunu Türkiye için de önemli sorunlardan birisidir işte bu problemleri çözmek için son dönemlerde çalışmalara başlanmış ve Türkiye’de bu çalışmalar için kamu kurum ve kuruluşları kurulmuş veya görevlendirilmiştir (Kesgin, 2016: 84).

Yoksullukla sosyal politika yoluyla mücadele edilmesi gerektiğini ifade eden Buğra (2013) kitabında, Türkiye tarihinde sosyal politika ve yoksullukla mücadele amacıyla yapılan çalışmaları ve kurulan kurum ve kuruluşları geniş biçimde incelemiştir. Konunun dağılmaması amacıyla geçmişte uygulanan bu kurum ve kuruluşlar bu tezde geniş bir şekilde incelenmemekte ismen ele alınmaktadırlar. Buğra’ya göre sosyal politika ve yoksullukla mücadele için Türkiye tarihinde uygulanan resmi politikalar, kurum ve kuruluşlar ve geliştirilen mevzuatlar kronolojik olarak aşağıda sıralanmıştır (Buğra, 2013:157-240);

1. 1945 yılında Çalışma Bakanlığı kurulmuştur.
2. 1945 yılında İş Kazalarıyla Meslek Hastalıkları ve Analık Sigortası Hakkında Kanunla yürürlüğe girmiştir.
3. 1946 yılında İşçi Sigortaları Kurumu kurulmuştur.
4. 1946 yılında 10 Yıllık Milli Sağlık Planı oluşturulmuştur.

5. 1950 yılında Emekli Sandığı kurulmuştur.
6. 1955 yılında Hastaneler Talimatnamesi yürürlüğe girmiştir.
7. 1959 yılında Sosyal Hizmetler Enstitüsü kurulmuştur.
8. 1950'li yıllarda 6 çocuktan fazla çocuğu olan ailelere ayda 30 lira maddi yardım yapılmıştır.
9. 1960 yılında Devlet Planlama Teşkilatı kurulmuştur.
10. 1961 Anayasası ilan edildi ve grev anayasal bir hak olarak kabul edilmiştir.
11. 1964 yılında Sosyal Sigortalar Kurumu kurulmuştur.
12. 1966 yılında Gecekondu Kanunu yürürlüğe girmiştir.
13. 1976 yılında 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun yürürlüğe girmiştir.
14. 1984 yılında gecekondu sorununu çözmek amacıyla Toplu Konut İdaresi kuruldu.
15. 1986 yılında Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu yürürlüğe girdi. Kanunun amacı yoksulluk içinde olan kişilere ve muhtaç durumda olan kişilere yardım etmektir. Kanunun bir diğer amacı ise Osmanlı döneminde olan Vakıf sistemini tekrardan canlandırmak ve yoksullukla bu şekilde mücadele edebilmektir.
16. 1992 yılında Ödeme Gücü Olmayan Vatandaşların Tedavi Giderlerinin Yeşil Kart Verilerek Devlet Tarafından Karşlanması Hakkında Kanun yürürlüğe girmiştir.
17. 2000'li yıllarda başlayıp halen günümüzde de devam etmekte olan öğrencilere ders kitaplarını ücretsiz dağıtma kampanyası başlatılmıştır. Bu sayede hem yoksul kesim kazançlı çıktı hem de eğitim de zenginle yoksul arasında fırsat eşitsizliği giderilmiştir.
18. 2006 yılında Bağkur, Emekli Sandığı ve Sosyal Sigortalar Kurumu; Sosyal Güvenlik Kurumu çatısı altında birleştirildi ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına bağlanmıştır.

2.2.3. Türkiye'de Yoksulluğun Boyutları

Yoksulluk kadınları ve erkekleri farklı şekilde etkilemektedir. Yoksulluk hane içi ilişkilerde en çok kadınları etkilerken, yoksulluğun getirdiği olumsuz şartlardan da en çok kadınlar etkilenmektedir (Fidan, 2016: 86). Fidan yaptığı araştırmada hane içerisinde yaşayıp gelir getirici bir işi olmayan kadınların yoksullukla mücadele için yaptığı icraatları araştırmıştır. Buna göre kadınlar hane içi yoksullukla mücadele için; pazar parasından tasarruf ederler, evde el işi üretirler, kozmetik gibi ürünleri pazarlarlar, çocuk

bakarlar, temizliğe giderler, altın günleri yaparlar, aile desteği alırlar, hasta ve yaşlı bakımı yaparlar (Fidan, 2016: 130-132).

Yoksulluğun etkisinde kalan bir diğer grup ise çocuklardır. Hatta öyle ki çocuklar yoksulluğun ne demek olduğunu dahi anlayamamaktalar. Yoksul çocukların en vahimi ise sokakta yaşayan çocuklardır. Bir ailede yaşayıp yoksul olan çocukla sokakta yaşayıp yoksul olan çocuk arasında ciddi oranda farklar vardır. Sokakta yaşayan çocukların, şiddet, fiziksel ve cinsel istismar, suç işlenmeye zorlanmak, yanma ve yaralanma, kronik ve bulaşıcı hatalıklara yakalanma, kaçırılma ve öldürülme gibi tehlikeleri bulunmaktadır (Kulca ve Korkmazlar, 2003: 273).

Türkiye’de yoksullukla mücadelede 1990’ların ortasında resmen karar verilmiştir. Yedinci ve sekizinci kalkınma planları yoksullukla mücadelede dikkatleri çekmiştir. Bu planların amacı, yoksulluğu ortadan kaldırmak ve gelir dağılımı adaletini sağlamaktır. Türkiye’nin yoksullukla mücadele politikası Bin Yıllık Kalkınma Hedefiyle uyumdadır.

Birleşmiş Milletlerin 2005 yılında yayımladığı Millennium Development Goals Report Turkey 2005 adlı raporunda Türkiye’nin yoksulluk haritası çıkarılmıştır. Bu haritadaki yoksulluk türleri 3’e ayrılarak incelenmiş ve ilk olarak mutlak yoksulluk oranı ikinci olarak yoksulluk boşluğu oranı ve üçüncü olarak da ulusal tüketimin en yoksul 5’lisidir. Raporda Türkiye için oluşturulan verilerin tablosal gösterimine Tablo 11’de yer verilmiştir (UNDP (K), www.tr.undp.org Erişim Tarihi: 25.01.2018).

Tablo 11. Farklı Yöntemler Kullanılarak Türkiye’de Yoksulluğun Geçmiş Dönemi

YÖNTEM	Yoksulluk Türü	Yoksulluk Oranı(%) 1994	Yoksulluk Oranı(%) 2002	Yoksulluk Oranı(%) 2003
MUTLAK YOKSULLUK	Kişi Başı Günlük 1\$	1,1	0,20	0,01
GIDA YOKSULLUĞU	Minimum Yerel Gıda Sepeti	2,9	1,35	1,29
GIDA DIŞI YOKSULLUK	Temel İhtiyaçların Yerel Değeri	28,3	26,96	28,12

Kaynak: UNDP (K), www.tr.undp.org Erişim Tarihi: 25.01.2018.

Tablo 11 incelendiği zaman Türkiye’ de Mutlak yoksulluğun düştüğü sonucuna ulaşılmaktadır. Gıda dışı yani görelî yoksulluğun ise bazen düştüğü bazen ise arttığı gözlemlenmektedir.

Türkiye’de yoksulluk hakkındaki bilgilere genelde TÜİK üzerinden ulaşılmaktadır. TÜİK’in yanında farklı kurum ve kuruluşlar da Türkiye hakkında yoksulluk üzerine araştırmalar yapmakta ve bilgi paylaşımında bulunmaktadır.

2.2.3.1. Türkiye’de Gelire Dayalı Yoksulluk İstatistikleri

Türkiye’ye dair yoksulluk verileri Türkiye İstatistik Kurumu’ndan alınmaktadır. Verilerin daha iyi analiz edilebilmesi amacıyla öncelikli olarak tablolardaki verilerin ne anlama geldiğinin açıklanması gerekmektedir. TÜİK’in eşdeğerlik ölçeği tanımlamasına göre, günümüzde eşitsizlikler, bireysel gelirler arasındaki farklılıklardan yola çıkılarak hesaplanmaktadır. Bunun yapılabilmesi için hanenin topladığı gelirin bireysel gelire dönüştürülmesi gerekmektedir. Bu işlemi, toplam geliri fert sayısına bölerek yapmak yanlış sonuç verecektir. Hanelerde çocuklar da bulunmaktadır. Çocukların ihtiyaçları ve gerekli kalori miktarları da farklılık göstermektedir. Bu sorunu gidermek için OECD verilerine dayanılarak bir eşdeğerlik ölçütü geliştirilmiştir (TÜİK (C), www.tuik.gov.tr Erişim Tarihi: 03.02.2018). Bu ölçüt gerekli hesaplamaları yaparak hanedeki bireylerin kişi başına düşen gelirini bulmaktadır. Belli ölçütler kullanılarak hanede çocuk yokmuş gibi hesaplama yapılmakta, kaç çocuk bir yetişkine denk geliyorsa o kadarlık pay bir yetişkine verilmekte ve bu şekilde hesaplanan değer kullanılmaktadır. TÜİK, yoksulluk çalışmalarında, hanehalkındaki referans kişi için ‘1’, 14 yaş ve üzerindeki tüm fertler için ‘0,5’ ve 14 yaşın altındaki tüm fertler için ‘0,3’ katsayısı ile çarpılarak hesaplanan OECD ölçeğini kullanmaktadır (TÜİK (C), www.tuik.gov.tr Erişim Tarihi: 03.02.2018).

Tablo 12. Eşdeğer Hane Halkı Kullanılabilir Fert Gelirine Göre Hesaplanan Yoksul Sayıları, Yoksulluk Oranı ve Yoksulluk Açığı, 2007-2016

	Yıllar						
	2007	2008	2009	2013	2014	2015	2016
Yoksulluk sınırı (TL)	3 041	3 164	3 522	5 007	5 554	6 246	7 116
Yoksul sayısı (Bin kişi)	11 163	11 580	12 097	11 137	11 332	11 219	11 026
Yoksulluk oranı (%)	16,3	16,7	17,1	15,0	15,0	14,7	14,3
Yoksulluk açığı (%)	26,4	25,6	28,0	26,0	24,4	25,3	24,3

Kaynak: TÜİK (A), www.tuik.gov.tr Erişim Tarihi: 25.10.2017

Tablo 12 incelendiğinde, yoksulluk sınırının her yıl arttığı gözlemlenirken yoksul sayısının ve yoksulluk oranının bazen artıp bazen azaldığı anlaşılmaktadır. Özellikle de yoksulluk oranının başlangıç tarihi olan 2007 yılı ile 2016 yılı arasında azalması yoksulluk açısından iyimser bir izlenim oluşturmaktadır.

Tablo 13. Satın Alma Gücü Paritesi (SGP) Kullanılarak Hesaplanan Gelire Dayalı Görelî Yoksulluk Sınırına Göre Yoksul Sayıları, Yoksulluk Oranı ve Yoksulluk Açığı, 2007-2016

	Yıllar						
	2007	2008	2009	2013	2014	2015	2016
Yoksulluk sınırı (TL)	2 935	3 075	3 419	4 871	5 390	6 032	6 896
Yoksul sayısı (Bin kişi)	10 007	10 613	11 391	10 321	10 451	10 503	10 296
Yoksulluk oranı (%)	14,6	15,3	16,1	13,9	13,8	13,8	13,4
Yoksulluk açığı	25,0	25,0	26,1	24,5	23,6	23,8	23,0

Kaynak: TÜİK (A), www.tuik.gov.tr Erişim Tarihi: 25.10.2017.

Tablo 13, satın alma gücü paritesine göre düzenlenmiştir. Belli bir besin değeri daha önce de bahsedildiği gibi yoksulluk sınırını vermektedir. Tablo 13 incelendiği zaman, Türkiye’de yoksulluk sınırının sürekli arttığı, yoksul sayısının ve yoksulluk

oranının ise bazen artma eğilimi gösterirken bazen de azalma eğilimi gösteriyor olması dikkatleri çekmektedir.

Tablo 14. Eşdeğer Hane Halkı Kullanılabilir Fert Gelirine Göre Bölgesel Yoksul Sayıları ve Yoksulluk Oranları, 2016

Bölge	Yoksulluk sınırı (TL)	Yoksul sayısı (bin kişi)	Yoksulluk oranı (%)
Türkiye	7 116	11 026	14,3
TR1 İstanbul	9 059	1 490	10,2
TR2 Batı Marmara	7 796	388	11,9
TR3 Ege	7 842	970	9,9
TR4 Doğu Marmara	8 145	672	9,2
TR5 Batı Anadolu	8 692	831	11,1
TR6 Akdeniz	6 422	1 486	15,1
TR7 Orta Anadolu	6 337	390	10,3
TR8 Batı Karadeniz	6 716	417	9,6
TR9 Doğu Karadeniz	6 932	195	7,8
TRA Kuzeydoğu Anadolu	5 435	274	12,7
TRB Ortadoğu Anadolu	4 765	452	12,1
TRC Güneydoğu Anadolu	3 835	958	11,5

Kaynak: TÜİK (A), www.tuik.gov.tr Erişim Tarihi:25.10.2017.

Medyan gelirin %50'sine göre düzenlenen Tablo 14 incelendiği zaman Türkiye ortalaması olan %14,3'lük yoksulluk oranını geçen tek yerin %15,1'lik oranla Akdeniz bölgesi olduğu görülmektedir. Türkiye'de yoksulluk oranının en düşük olduğu bölge ise %7,8'lik oranla Doğu Karadeniz bölgesidir.

Tablo 15. Gelire Dayalı Görelî Yoksulluk Sınırına Göre Kent Yoksul Sayıları, Yoksulluk Oranı ve Yoksulluk Açığı, 2006-2013

	Yoksulluk sınırı(TL)	Yoksul sayısı (Bin kişi)	Yoksulluk oranı (%)	Yoksulluk açığı
2006	2 352	5 810	12,3	29,3
2007	3 013	4 558	9,5	21,8
2008	3 146	4 841	10,4	23,5
2009	3 498	5 324	10,9	23,2
2010	3 689	5 168	10,5	21,2
2011	4 041	5 389	10,8	23,7
2012	4 477	5 271	10,5	22,0
2013	4 963	4 950	9,7	23,0

Kaynak: TÜİK (A), www.tuik.gov.tr Erişim Tarihi: 25.10.2017.

Türkiye’de kent nüfusu hızla artıyor olsa da kentsel yoksulluk oranı düşmeyi başaramamıştır. Yoksulluk sınırı 2 katına çıkmış olsa da yoksulluk oranı %3’e yakın oranda düşme göstermiştir.

Tablo 16. Gelire Dayalı Görelî Yoksulluk Sınırına Göre Kır Yoksul Sayıları, Yoksulluk Oranı ve Yoksulluk Açığı, 2006-2013

Yoksulluk riski	Yoksulluk sınırı	Yoksul sayısı (Bin)	Yoksulluk oranı (%)	Yoksulluk açığı
2006	2 352	6 602	32,5	33,1
2007	3 013	5 967	28,8	28,0
2008	3 146	6 281	27,8	26,4
2009	3 498	6 566	30,3	29,1
2010	3 689	6 648	30,0	31,3
2011	4 041	6 200	27,5	29,8
2012	4 477	6 644	28,6	30,9
2013	4 963	6 126	26,0	28,5

Kaynak: TÜİK (A), www.tuik.gov.tr Erişim Tarihi: 25.10.2017.

Tablo 16 incelediğinde Türkiye’de kırsal yoksulluk oranının yüksek oranlarda olduğu gözlemlenmektedir. Kırdan nüfus her ne kadar azalış gösterse de yoksulluk oranı o kadar azalış gösterememektedir.

Tablo 17. Eşdeğer Hane Halkı Kullanılabilir Fert Gelirine ve Eğitim Durumuna Göre Yoksulluk Oranı, Türkiye, 2008-2016

Yıl	Yoksulluk oranı (%)				
	Okur- yazar olmayanlar	Okur- yazar olmayanlar	Lise altı eğitilmişler	Lise ve dengi okul	Yüksek öğretim mezunu
2008	29,5	24,2	13,3	5,2	0,7
2009	32,7	27,2	13,9	5,1	1,2
2010	28,8	27,5	14,3	4,5	1,0
2011	28,9	27,0	13,1	5,8	1,1
2012	30,1	26,1	13,5	5,9	1,1
2013	26,6	23,7	12,4	5,6	1,8
2014	27,7	25,1	12,5	5,7	1,3
2015	27,2	23,7	12,8	5,6	1,6
2016	26,2	24,1	12,5	6,2	1,7

Kaynak: TÜİK (A), www.tuik.gov.tr Erişim Tarihi:25.10.2017.

Tablo 17’ye göre, okur-yazar olmayan kişiyle yükseköğretim mezunu kişi arasında yoksulluk oranı açısından çok ciddi bir fark bulunmaktadır. Bu durum eğitimin önemini göstermektedir. Yükseköğretim mezunu kişi sayısının artması ise ihtiyaçtan fazla mezun oluşmasına neden olmaktadır ki bu da bazı mezunların işsiz kalmasına ve bu kişilerin de yoksul olmasına yol açmaktadır.

2.2.3.2. Türkiye’de Harcamaya Dayalı Yoksulluk İstatistikleri

TÜİK’in 2002-2009 döneminde yürütülen çalışmalarında, gıda yoksulluğunun temelini teşkil edecek olan gıda sepetinin belirlenmesinde hanehalkı bütçe anketi verileri kullanılmıştır. Gıda harcamasına göre sıralı 3. ve 4. %10’luk dilimler, referans grup olarak alınmış ve bu hanelerin gıda tüketiminde en önemli paya sahip 80 madde, gıda sepeti olarak tespit edilmiştir. Bir ferdin günlük asgari 2100 kalori almasını sağlayacak

miktarlar, bu 80 maddeden oluşturulmuştur. Bu sepetin maliyeti gıda yoksulluk sınırı olarak alınmıştır. Gıda yoksulluk oranı, eşdeğer fert başına tüketim harcaması, gıda yoksulluk sınırının altında kalan hane halklarının oluşturduğu nüfusun, toplam nüfus içindeki payı olarak hesaplanmıştır (TÜİK (C), www.tuik.gov.tr erişim tarihi: 03.02.2018).

TÜİK'in haber bültenlerine göre, bireylerin gıdanın yanı sıra gıda dışı ihtiyaçları da bulunmaktadır. Bu ihtiyaçları gözönüne almak için gıda yoksulluk sınırına, gıda dışı mal ve hizmet payının da eklenmesi gerekmektedir. Bu yoksulluk sınırının belirlenmesi amacıyla da toplam tüketimleri gıda yoksulluk sınırının hemen üstünde olan hanelerin toplam harcama içindeki gıda dışı harcama payı kullanılmaktadır. Bu oranlar her yıl hanehalkı bütçe anketi verilerine göre yeniden hesaplanmaktadır. Buna göre gıda ve gıda dışı mal ve hizmetleri kapsayacak şekilde yoksulluk sınırı belirlenmiştir. Gıda ve gıda dışı yoksulluk oranı ise, eşdeğer fert başına tüketim harcaması, gıda ve gıda dışı yoksulluk sınırının altında kalan hane halklarının oluşturduğu nüfusun, toplam nüfus içindeki payı olarak alınmıştır. 2002-2009 döneminde; eşdeğer kişi başına tüketim harcaması medyan değerinin %50'si de görel yoksulluk sınırı olarak tanımlanmıştır. Görel yoksulluk oranı ise, eşdeğer fert başına tüketim harcaması, görel yoksulluk sınırının altında kalan hane halklarının oluşturduğu nüfusun, toplam nüfus içindeki payı olarak hesaplanmıştır. 2002 yılından itibaren yürütülen çalışmada, uluslararası karşılaştırmalarda kullanılan çeşitli yoksulluk sınırlarına göre ise eşdeğer fert başına günlük tüketim harcaması, cari satın alma gücü paritesi cinsinden 1\$, 2.15\$ ve 4.30\$'ın altında kalanlar yoksul olarak belirlenmiştir (TÜİK (D), www.tuik.gov.tr Erişim Tarihi 25.10.2017).

TÜİK'in 1\$'dan sonraki yoksulluk sınırı 2,15\$'dır. Dünya Bankası tarafından belirlenen güncel oran olan 1,90\$ şartına en yakın oran 2,15\$ sınırındadır. Bu açıdan bakıldığında Türkiye'de geliri 2,15\$ altında olanların oranı %0,06'dır. Yani TÜİK uluslararası olan 1,90\$ sınırını uygulasa dahi bu oranın ulaşacağı maksimum değer %0,06 olacaktır.

Bir diğer konu ise 1,90\$ sınırın en alt sınır olmasıdır. Bu sınır ilk haliyle 1\$ iken güncelleme ile birlikte 1,90\$ olmuştur. Dünya bankası 1,90\$ sınırının üzerinde belirlediği 2 üst sınır daha vardır. Bunlar; 3,20\$ ve 5,50\$ sınırlarıdır (WB (D),

databank.worldbank.org Erişim Tarihi:29.01.2018). TÜİK açısından baktığımızda ise 1\$ olan alt sınırın üzerinde Dünya Bankası'nın ki gibi 2 üst sınır daha bulunmaktadır; bunlar 2,15\$ ve 4,3\$ sınırlarıdır (WB (D), databank.worldbank.org Erişim Tarihi: 29.01.2018).

Tablo 18. Dünya Bankası ve TÜİK Bağlamında Türkiye İçin Mutlak Yoksulluk Oranları, 2014 (%)

Yoksulluk Sınırı	Dünya Bankası	TÜİK
Günlük 3,20\$	2,4	
Günlük 5,30\$	10,5	
Günlük 2,15\$		0,03
Günlük 4,3\$		1,62

Kaynak: Dünya Bankası ve TÜİK verileri derlenerek oluşturulmuştur.

Tablo 18 incelendiği zaman aradaki oransal farklılık görülecektir. Türkiye, Dünya Bankası'na göre daha düşük gelir düzeyleri kullanmaktadır. Bu durum uluslararası karşılaştırmalar yapmayı büyük ölçüde zorlaştırmaktadır.

Tablo 19. Yoksulluk Sınırı Yöntemlerine Göre Fert Yoksulluk Oranları, 2004-2015 (%)

Yöntemler									
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2013	2014	2015
Türkiye									
Gıda yoksulluğu (açlık)	1,29	0,87	0,74	0,48	0,54	0,48	.	.	.
Yoksulluk (gıda+gıda dışı)	25,60	20,50	17,81	17,79	17,11	18,08	.	.	.
Kişi başı günlük 1 \$'ın altı	0,02	0,01
Kişi başı günlük 2.15 \$'ın altı	2,49	1,55	1,41	0,52	0,47	0,22	0,06	0,03	0,06
Kişi başı günlük 4.3 \$'ın altı	20,89	16,36	13,33	8,41	6,83	4,35	2,06	1,62	1,58
Harcama esası göreli yoksulluk	14,18	16,16	14,50	14,70	15,06	15,12	.	.	.

Kaynak: TÜİK (A), www.tuik.gov.tr Erişim Tarihi: 25.10.2017.

Tablo 19 incelendiği zaman göze ilk çarpan nokta, Türkiye'de günlük 1\$ altında yaşayan kişi sayısının kalmamasıdır. Bu durum Türkiye'nin Afrika ülkelerinden ve bazı Asya ülkelerinden çok da iyi konumda olduğunu göstermektedir. Türkiye'nin asıl

yoksulluk sorunu harcamaya dayalı yoksullukta ortaya çıkmaktadır. Yani Türkiye'nin yoksulluk sorunu mutlak ve gıda yoksulluğu temelli değil, görelî yoksulluk temellidir.

Tablo 20. Cari Satın Alma Gücü Paritesi Cinsinden Yoksulluk Sınırlarına Göre Fert Yoksulluk Oranları, Türkiye, 2007-2015 (%)

Yoksulluk Yöntemi/Yıllar	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Kişi başı günlük 2,15\$ altı	0,52	0,47	0,22	0,21	0,14	0,06	0,06	0,03	0,06
Kişi başı günlük 4,3\$ altı	8,41	6,83	4,35	3,66	2,79	2,27	2,06	1,62	1,58

Kaynak: TÜİK (D), <http://www.tuik.gov.tr/> Erişim Tarihi: 25.10.2017.

Türkiye' de günlük 4,3\$ altında geliri olan birey sayısı da oldukça düşük orandadır. Türkiye'de dövizin sürekli artıyor olmasına rağmen yoksulluk oranının düşüş içinde olması da Türkiye için yoksullukla mücadelede başarılı olduğunu sonucunu vermektedir.

Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu (TÜRK-İŞ) dönemler itibariyle Türkiye'deki açlık sınırını ve yoksulluk sınırını hesaplamakta ve bu bilgilerini resmi internet sitesinde açıklamaktadır. TÜRK-İŞ açlık sınırını hayatta kalabilmenin şartı olarak görmektedir. Bu şart uluslararası düzeyde kabul gören mutlak yoksulluk tanımlamasına benzetilebilir. Yine aynı şekilde yoksulluk sınırı kavramını ise gıda harcaması ile birlikte konut, ulaşım, eğitim, sağlık ve benzeri standartları yakalayabilmenin tanımı olarak görmektedir (TÜRK-İŞ (A), <http://www.turkis.org.tr> Erişim Tarihi: 30.01.2018). TÜRK-İŞ'in yoksulluk sınırı kavramı uluslararası düzeyde kabul görmüş olan göreceli yoksulluk kavramına benzetilebilir. Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun açıkladığı son verilere göre Türkiye'de açlık sınırı ve yoksulluk sınırı rakamları 4 kişilik bir aile için Türk lirası cinsinden Tablo 21'de gösterilmektedir.

Tablo 21. Dört Kişilik Bir Aile İçin Açlık ve Yoksulluk Sınırları (TL), 2016-2018

	Aralık 2016	Ocak 2017	Aralık 2017	Ocak 2018	Kasım 2018
Yetişkin Erkek Gıda Harcaması	399,91	413,76	445,58	447,75	534,26
Yetişkin Kadın Gıda Harcaması	328,19	339,19	368,86	370,29	446,19
15-19 Yaş Grubu Çocuk Gıda Harcaması	424,40	439,17	476,69	478,38	578,60
4-6 Yaş Grubu Çocuk Gıda Harcaması	279,67	287,05	317,01	319,06	383,66
Açlık Sınırı	1.432,17	1.479,18	1.608,13	1.615,49	1.942,71
Yoksulluk Sınırı	4.665,04	4.818,16	5.238,22	5.262,18	6.328,05

Kaynak: TÜRK-İŞ (B), www.turkis.org.tr Erişim Tarihi: 30.01.2018 ve 09.12.2018.

Türkiye’de açlık ve yoksulluk sınırları yıllar itibariyle artış göstermektedir. Bunun nedeni fiyatlar genel düzeyindeki artış sonucunda aynı gıda sepetinin daha yüksek paraya satın alınabilmesidir.

Tablo 22. Dünyada ve Türkiye’de Yoksulluğun Seyri, 1990-2014 (%)

	1990	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Dünya	35,3	18		15,7	13,7	12,5	10,7	
Türkiye		0,6	0,9	0,8	0,3	0,3	0,3	0,3

Kaynak: WB (C), databank.worldbank.org Erişim Tarihi:30.01.2018.

Tablo 22’de Dünyada ve Türkiye’de mutlak yoksulluğu karşılaştırıldığı zaman, Türkiye’de yoksulluğun çok düşük düzeylerde olduğu gözlemlenmektedir. Bunun haricinde dünyanın yoksulluk seyri incelendiği zaman ise önemli bir gelişim sergilendiği anlaşılmaktadır. Bu gelişimde Birleşmiş Milletlerin ve Dünya Bankasının önemi büyüktür.

Tablo 23. OECD Bağlamında Türkiye’de ve Bazı OECD Ülkelerinde Yoksulluk Oranı ve Gini Katsayısı, 2015

Ülke	Görelî Yoksulluk Oranı (%)	Gini Katsayısı
İsrail	19,5	0,36
Türkiye	17,3	0,398
Hollanda	7,9	0,303

Kaynak: OECD (A), www.compareyourcountry.org Erişim Tarihi:20.01.2018.

Üç OECD ülkesinin karşılaştırması Tablo 23’de yapıldığında, gelişmiş ülkeler arasında bulunan Hollanda’nın hem görelî yoksulluk oranı açısından hem de gelir dağılımı adaleti açısından iyi bir durumda olduğu gözlemlenmektedir. Ancak Türkiye’nin ve İsrail’in gerek görelî yoksulluk oranı konusunda ve gerekse de gelir dağılımı adaleti konusunda gelişmiş ülkelere göre daha zayıf kaldıkları söylenebilir.

2.2.4. Türkiye’de Yoksullukla Mücadele Yöntemleri

Yoksulluk tarih boyunca bütün ulusların ortak problemlerinden birisi olmuştur. Bu sorunu çözmek ise insanlığın en öncelikli görevlerindedir. Amaç aynı olsa da araçlar toplumdan topluma sürekli değişkenlik göstermiştir. Kimileri çözümü sosyal devlette ararken kimileri de sosyal güvenlik sistemini geliştirmenin yollarıyla bu sorunu çözmeye çalışmıştır. Fakat bu mücadele yöntemlerinden hiçbirisi yoksulluk sorununu çözmeye tek başına yetmemiştir. Türk kültürünün ürettiği çözüm yöntemi ise tüm bu sistemlerin üzerinde olmuştur. Türkler’de var olan sivil toplum anlayışı kapsamında Osmanlı Devletinde ağırlıklı olarak kullanılan vakıf sistemi, yoksullukla mücadelede Türk’lerin diğer milletlerin önüne geçmesine vesile olmuştur (Öztürk, 2003: 9).

Vakıflar, sivil inisiyatiflerin oluşturduğu iktisadi sivil toplum kuruluşlarıdır. Kamunun yükünü azaltmak ve toplumun ihtiyaçlarını gidermek amacıyla oluşturulurlar. Din, dil ve ırk ayrımı gözetmeden faaliyetlerini yürütürler. Ayrıca vakıflar günün şartlarına ve ihtiyaçlarına göre kurulmuşlardır. En hayırlı vakıf, en faydalı olan ve en şiddetli ihtiyacı karşılayan vakıftır görüşü hâkimdir. Yapılan araştırmalar, Türk iktisadi hayatının %16’sına vakıfların hâkim olduğunu göstermiştir. Osmanlı Devleti’nin yıkılmasıyla ülkemizde vakıf sistemi zayıflayarak yerini daha çok, toplumsal birliktelik oluşturmak için bir araya gelmekte olan derneklere bırakmıştır (Öztürk, 2003: 17-19).

Osmanlı devletinin en önemli vakıflarından biri ‘eytam sandıkları’dır. Bu vakıf Osmanlı Devleti’nde yakınlarını kaybederek yetim kalan çocuklara hizmet etmek amacıyla kurulmuştur. Yetimlerin haklarını temsil etmesi için bir yakını görevlendirilirdi, bu vasi, yetimin mallarını korur ve onun yoksulluğa düşmesini hukuki olarak engellemeye çalışırdı. Yine aynı şekilde yetimlerin haklarını korumak ve onların yoksulluğa düşmesini engellemek için ‘darüleytam’ adlı verilen kurumlar oluşturulmuştur. Bu vakıf ise yetimlerin her türlü ihtiyaçlarını gidererek, kalacak yeri olmayan çocuklara kalacak yer sağlamaktadır. Bu vakfin günümüzdeki görünümü ‘Darüşşafaka’ adlı kuruluştur. Osmanlı Devleti’nde yoksullukla mücadele için oluşturulan bazı vakıfları ismen zikretmek gerekirse; Avarız vakıfları (köy halkı için), Esnaf sandıkları ve Orta sandıklarıdır (yetimler için) (Özcan, 2003: 33-34).

Türkiye’de yoksullukla mücadele açısından günümüz uygulamaları arasında Sürdürülebilir Kırsal ve Kentsel Kalkınma Derneği (SÜRKAL) Projesi dikkat çekmektedir. SÜRKAL’in yoksullukla mücadelesi bütüncül bir yaklaşımdır. Amacı; yoksullukla mücadele, kadının güçlenmesi, toplumsal cinsiyet rolleri, proje ve uygulama safhalarına katılımı sağlama, kamu-halk-sivil toplum işbirliğini sağlama, beşeri ve toplumsal sermayenin gelişmesi, doğal çevre ve kaynakların sürdürülebilir kullanılmasıdır (Saltık, 2003: 55-60).

Arı’ya (2003) göre, yoksullukla mücadele için iki yol önerilmektedir. Birinci yol, yoksullukla mücadelede uzun vadeli eylem planı iken ikinci yol, kısa vadeli ve acil eylem planı olmak üzere iki strateji kullanılmalıdır. Uzun vadeli eylem planında, kişilere mesleki eğitimler verilmeli bu şekilde geleceğinde yoksulluğa düşmeleri önlenmelidir (Arı, 2003: 161-162). İkinci strateji olan kısa vadeli ve acil eylem planının da ise, mutlak yoksulluk sınırın altında kimsenin kalmamasını sağlamak, geçici istihdam politikalarınca kişi başı 1000 dolar yardım yapılacak ve mikro kredi sistemine işlerlik kazandırılması amaçlanmaktadır. Bu şekilde yoksulluk için kısa vadede çözüm üretilmiş olacak ama önemli olan uzun dönemde yoksulluğu çözebilmek için uzun vadeli eylem planına işlerlik kazandırmaktır (Özşahin, 2003: 171).

Yoksullukla mücadele her şeyden önce iktisadi bir kavramdır. Yoksullukla mücadelede öncelikle iktisadi politikalar uygulanmalıdır. Bunun yanında sosyal, kültürel,

siyasi ve beşeri politikalarında uygulanması gerekmektedir. Yoksulluk çok boyutlu bir olgu olduğu için yalnızca iktisadi politikalar yoksulluğun giderilmesinde yetersiz kalabilir. Bu yüzden iktisadi altyapıyla birlikte sağlam temelli politikalar da uygulanmalıdır.

Yoksullukla mücadeleyi konu edinen her araştırmacı yoksullukla mücadele konusunda bir takım çözüm önerileri getirmiştir. Bu bağlamda Kabaş (2007) yoksullukla mücadele konusunda ülkemiz için bir takım çözüm önerileri ortaya atmıştır. Bu çözüm önerilerine kısaca değinmek gerekirse; makroekonomik istikrar sağlanarak, büyüme sağlanmalı, gelir dağılımı düzenlenmeli, enflasyon düşürülmeli, cari açık giderilmeli, bütçe dengesi sağlanmalı, finansal krizlerin önüne geçilmelidir; beşeri sermaye geliştirilmeli; etkin ve güçlü bir devlet yapısı oluşturulmalı; cinsiyet ayrımcılığına son verilmeli; çocuk işgücü sayısı azaltılmalı ve aile planlaması yapılmalıdır.

Ceylan da Yoksullukla mücadele konusunda yapılması gerekenleri şu şekilde sıralamaktadır (www.sosyalhizmetuzmani.org Erişim Tarihi: 25.01.2018):

1. Eğitim, sağlık ve diğer sosyal hizmetlere yapılan yatırımlar artırılmalıdır. Sürdürülebilir kalkınma sağlanmalıdır.
2. İnsanların istihdam edilmelerine ve beceri kazanmalarına yönelik eğitimler verilmelidir.
3. Yatırımlarla istihdam oranları artırılmalıdır.
4. Devletin sosyal hizmetler kapsamında; yiyecek, konut, sağlık, altyapı, çocuk, gençlik, kadın ve özürülere yönelik yatırım ve uygulamaların genişlemesi ve tüm bireylerin sosyal güvenlik hizmetlerinden yararlanması sağlanmalıdır.
5. Asgari gelir düzeyleri artırılmalıdır.
6. Ekonomik büyümenin paylaşılması; ulusal olarak elde edilen toplam gelirin eşit, adil dağılmasını sağlayacak tedbirler alınmalı ve gelirin büyük kısmının çok azınlıkta bir nüfus tarafından paylaşılmasının önüne geçilmesi gerekmektedir.
7. Kaynakların hareketliliğinden; yurtiçi kaynakların topyekûn harekete geçirilmesi, yurtdışı kaynaklardan da olabildiğince faydalanılması gerekmektedir.

8. Uluslararası yoksullukla mücadele eden kurum ve kuruluşlarla iletişim halinde olunarak gerekli sosyal yardım ve çözüm önerilerinin ülkeye getirilmesi adına çalışmalar yapılmalıdır.

9. Ülke şartlarının nitel ve nicel özellikleri saptanmalı, yoksul bireylere yönelik yardımlaşmanın artırılması gereklidir.

10. Devletlerin, hükümetlerin ve sivil toplum kuruluşların kendi aralarında işbirliği içinde olmaları ve üzerlerine düşen görevleri yerine getirmesi gereklidir.

11. Bireylerin yoksul olmalarına neden olan sorunlar tespit edilmeli ve bu sorunları çözmek adına bilgilendirme yapılmalı, rehabilitasyon verilmeli, beceri kazandırılmalı ve güçlendirme çalışmaları yapılmalıdır.

12. Sosyal programlar çerçevesinde sosyal hizmetler ve sosyal güvenlik yatırımlarına hız verilmesi gerekmektedir.

13. Doğrudan yardıma ihtiyacı olan birey ve hanhalklarına ayni ve nakdi yardımlar yapılmalı ve sosyal hizmetlerden daha fazla yararlanmaları sağlanmalıdır.

14. Yoksulların yoksulluklarının giderilmesine yönelik sosyal refah politikaları geliştirilmeli, iyileştirilmeli ve etkili bir şekilde uygulanmalıdır.

15. Sosyal sorunlar ülke gündeminde olmalı, basın yayın aracılığıyla aktif şekilde konuşulmalı ve çözüm önerileri üzerine tartışılmalı.

16. Gelir dağılımı iyileştirilmeli, ekonomik refah artışı sağlanmalı ve bu refah artışından özellikle yoksul kesimin yararlanmasının sağlanması için gerekli tedbirler alınmalıdır.

17. Ekonomik büyümeyi esas alan, mutlak yoksulluğu ortadan kaldıracak, göreceli yoksulluğu azaltacak ve yoksul kişileri ortalama refah seviyesine ulaştıracak ekonomik ve sosyal politikalar uygulanmaya konulmalıdır.

18. Kırsal kesimde yaşayan bireylerin verimlilikleri artırılmalı, tarımsal üretim çeşitliliği geliştirilmeli, mesleki ve teknik eğitimler verilerek kırsal kesimin bu hizmetlerden yararlanması için aktif şekilde kurumlar görev almalıdır.

19. Bölgeler arası gelişmişlik farkları azaltılmalı, yalnızca ekonomik yatırımlar değil, sağlık, eğitim ve sosyal hizmet yatırımları yoğun şekilde yapılmalıdır.

20. Sosyal yardımlar özellikle yoksul kesimlere daha etkin şekilde ulaştırılmalıdır.

21. Yoksul kesimler için önemli olan konut problemleri çözülmeli ve çarpık kentleşmeyle gecekondulaşmanın önüne geçilmeye çalışılmalıdır.

Türkiye’de yoksullukla mücadele için teorik altyapı oluşturulmalıdır. Yoksullukla mücadele için öncelikle ekonomik büyüme sağlanabilmelidir. Ekonomik büyümeyle birlikte gelir dağılımdaki adalet de sağlanmalıdır. Bu iki tedbir birlikte uygulanırsa yoksulluktan kurtulmak kaçınılmaz olacaktır. Hatipoğlu ve Aytaç (2011) yoksulluktan kurtulmak için ekonomik tedbirlerin yanında bazı tedbirlerin de uygulanması gerektiğini vurgulamışlardır. Bu tedbirler (Hatipoğlu ve Aytaç, 2011:143-144);

1. Yoksul kesim yeniden ve doğru yöntemlerle tespit edilmeli, hanehalkı ekonomisinde ölçek ekonomisi dikkate alınmalı, hanenin genişliği ve hanedeki kişilerin demografik yapıları ayrı ayrı ele alınarak yoksulluk ölçümleri yeniden yapılmalıdır.

2. Türkiye’de yoksulluğa neden olan göç olgusunun yoksulluğu artırıcı etkisinin kırılması gerekmektedir. Bunun içinde alternatif istihdam olanakları ve kalkınma modelleri oluşturulmalıdır.

3. Sosyal transferlerin ve yardımların, tembelliği ve çalışmamayı özendirici etkisi yok edilmelidir.

4. Yoksul kesimin eğitimi sağlanmalı ve eğitimde fırsat eşitliğine önem verilmelidir.

5. Öncelikle eğitim olmak üzere meslek edindirme ve mesleğe yöneltme gibi çalışmalara hız verilmelidir.

6. Toplum merkezlerinin, yoksulluğun fazla olduğu bölgelere yönlendirilmesi ve buralarda toplum merkezlerinin yoğunlaştırılması gerekmektedir.

Türkiye’de yoksullukla mücadele eden birçok kurum ve kuruluş bulunmaktadır. Bunlardan bazıları önceki kısımlarda tarihleriyle ve kuruluş sıralamasına göre açıklanmıştı. Burada Türkiye’de yoksullukla mücadele eden kurum ve kuruluşlar ismen belirtilecek olup konunun dağılmaması amacıyla bunların nasıl ve ne şekilde mücadele ettiklerine değinilmeyecektir. Türkiye’de yoksullukla mücadele eden önemli kurum, kuruluş ve örgütlenmeler yapılan derlemeler sonucunda temel itibariyle şunlardan oluşmaktadır:

1. Sağlık Bakanlığı

2. Milli Eğitim Bakanlığı

3. Kredi ve Yurtlar Kurumu

4. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu

5. Vakıflar Genel Müdürlüğü
6. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü
7. Belediyeler
8. Sivil Toplum Kuruluşları, Vakıflar ve Özel Kuruluşlar

Önceki bölümde incelendiği üzere, Türkiye yoksulluk sorunuyla önemli oranda boğuşan bir ülke değildir. Yoksulluk oranlarından da anlaşılacağı üzere Türkiye’de mutlak yoksulluk oranı çok düşük düzeydedir. Bu, Türkiye için önemli bir göstergedir.

Türklerde yoksulluğun önemli bir problem olmamasında hiç kuşkusuz en önemli rolü sivil toplum kuruluşları üstlenmiştir. Adeta bir kültüre, bir yaşam biçimine dönüşen sivil toplum kültürü halen daha günümüzde de varlığını ciddi şekilde hissettirmektedir. Bu durum da Türk milletinin nasıl bir dayanışma içerisinde olduğunu göstermektedir. Sivil toplum kuruluşlarının yanı sıra devlet kurumları da Türkiye’de yoksullukla mücadele etmektedirler.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YOKSULLUKLA MÜCADELEDE SOSYAL BELEDİYECİLİK UYGULAMALARI: SULTANBEYLİ BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

3.1. SULTANBEYLİ İLÇESİ VE BELEDİYESİ

3.1.1. Sultanbeyli İlçesinin Coğrafi Konumu

Sultanbeyli ilçesi İstanbul ilinin ilçelerinden birisidir. Konumu itibariyle kuzeyinde ve batısında Sancaktepe ilçesi, doğu ve güneyinde Pendik ilçesi ve kuzeybatısında Kartal ilçesi olan Anadolu yakasının önemli ilçelerinden birisidir. Alan olarak İstanbul'un en küçük ilçelerinden birisidir. 39 ilçe arasında alan olarak 25. sıradadır. 1960 yılında 433 kişi olan nüfusu, aşırı göç hareketliliğiyle 2011 yılına gelindiğinde 298 bin kişi olmuştur. 2018 yılına gelindiğinde ise nüfusu 330 bin kişi olmuştur. İlçeye bağlı köy yoktur ve ilçe 15 mahalleden oluşmaktadır. Sultanbeyli'nin köy olduğu dönemlerdeki nüfusu örneğin 1985 yılında 3 bin civarındadır (Engin vd. 2013: 155).

Aydos kalesi, 538 metre yükseklikle İstanbul' un ve Sultanbeyli'nin en yüksek noktasıdır. Sultanbeyli ilçesinde, önceleri yoğun olarak tarımsal faaliyetler gerçekleştirilmiştir. Osmanlı döneminde İstanbul-Bağdat kara yolu olarak bilinen yol, Sultanbeyli'den geçmekteyken daha sonra İstanbul-İzmit (E5) yolunun ulaşımına açılmasıyla Sultanbeyli'den geçen yol eski önemini yitirmiştir. 1990'lı yıllara gelindiğinde Anadolu otoyolunun yapılmasıyla Sultanbeyli güzergâhı tekrardan eski konumunu kazanmıştır. Sultanbeyli'den geçen bu yola Sultanbeyli'den giriş çıkış olmaması önemli bir sıkıntı niteliğindedir. 2011 yılında Sultanbeyli'den geçen otoyola Sultanbeyli'den giriş çıkışın da açılmasıyla hem önemli bir sorun çözüme kavuşturulmuş hem de Sultanbeyli'nin önemi daha da artmıştır (Engin v.d. 2013: 133-137).

3.1.2. Sultanbeyli İlçesinin Tarihi

İstanbul'un fethi öncesine ait arşiv kayıtlarının yok denecek kadar az olması nedeniyle Sultanbeyli hakkında yeterli kaynağa ulaşılamamaktadır. Sultanbeyli'nin en

önemli simgesi ve hâkim noktası olan Aydos Kalesi İstanbul'un fethinden yaklaşık 125 yıl önce fethedilmiştir. Sultanbeyli hakkındaki ilk bilgilere Aşıkpaşazade'nin Tevari-i Al-i Osman adlı eserinden ve Neşri'nin kaynaklarından ulaşılmaktadır (Öztürk, 2009: 14-15).

Engin ve diğerlerine (2013) göre Sultanbeyli'nin tarihi, Bizans dönemine kadar gitmektedir. Türk akınlarından korunmak isteyen Bizans, 11. Yüzyılda Sultanbeyli ilçesinin zirvesine Aydos Kalesini yaptırmıştır. Aydos kalesi ve Sultanbeyli ilçesi 1328 yılında Osmanlı Devletinin himayesine girmiştir. 1337 yılında İzmit'in de alınmasıyla konumsal güvenliğini artıran Osmanlı Devleti Aydos Kalesindeki mevzilenmesinden vazgeçmiştir. Bu tarihten sonra Sultanbeyli ilçesi 19. yüzyıla kadar sıradan ve sakin bir yaşam sürmüştür. 19. yüzyıla gelindiğinde İstanbul'da yaşanan olumsuzluklar Sultanbeyli'yi de etkilemiştir. O zamanlar Sultanbeyli Çiftliği olarak tabir edilen Sultanbeyli, Sultan Abdülhamid döneminde damat Mahmut Celalettin Paşa'ya verilmiştir. Mahmut Paşa'dan sonra mirasçılara geçmiştir. Çiftlik 1890-1891 yılları arasında uzun süredir Bahriye Nazırlığı yapan Hasan Hüsnü Paşa tarafından satın alınmıştır. Hasan Paşa 1903 yılında vefat edince Çiftlik 1911 yılında, Yahudi Kolonizasyon Birliği başkanı olan Belçika uyruklu Frans Filipo'nun mülkiyetine geçti. Bir süre Yahudilerin hüküm sürdüğü Çiftlik'te 1920'lere gelindiğinde Müslümanlar etkin olmaya başladı. 1940'lara gelindiğinde ise Çiftlik tamamen Müslümanların himayesine geçmiştir.

Sultanbeyli ilçesinin bir de tartışmalı olan daha eski bir tarihi bulunmaktadır. Kesin olarak bilinmeyen bu ilçenin tarihi, kaynaklara göre; antik çağda Bithynia adı verilen ülkenin bir parçasıydı. Küçük Asya'nın kuzeybatısında, İzmit Körfezinin kuzeyinde Kadıköy'den (Chalcedon) Sakarya Nehri'ne kadar doğu batı yönünde uzanan bölgenin en batısında yer almaktadır. M.Ö. 74 yılında Bithynia kralı Nikomedes'in ülkesini Roma İmparatorluğu'na hediye olarak bağışladığı rivayet edilmektedir. Bu bilgiler kesinlik kazanmamıştır (Öztürk, 2009: 19).

Sultanbeyli Çiftlik'i 1957 yılında köy statüsünü kazanmıştır. Daha sonra 1987 yılında belde statüsüne yükselmiş ve bu tarihten sonra da Sultanbeyli'ye göçler hızlı bir şekilde artmıştır. 1990'lı, yıllar Türkiye'de en fazla göç olgusunun yaşandığı yıllar

olmuştur. Bu dönemde İstanbul'un en çok göç alan yerlerinden birisi Sultanbeyli olmuştur. Göçün nüfusu hızlıca artırması sonucu 1992 yılında Sultanbeyli artık bir ilçe olmuştur ve ilçe belediyesi statüsünü kazanmıştır (Engin vd. 2013:11).

3.1.3. Sultanbeyli İlçesinin Mülkiyet Sorunu

Sultanbeyli İlçesinin mülkiyet sorununa dair bilimsel bir kaynak elde edilemediği için bu başlık Işık ve Pınarcıoğlu'nun (2013) çalışmasından sağlanmıştır. Sultanbeyli'nin en ciddi sorunlarının başında gelen mülkiyet sorunu tarihsel süreci içerisinde hep varlığını korumuştur. Sultan Abdülhamid döneminde Mahmut Celalettin Paşa'ya hediye edilen Sultanbeyli, Samandıra, Kurnaköy ve Paşaköy arazileri daha sonra 84 hisseye bölünmüştür. Bunların 27'sinin içinde çeşitli vakıfların da mülkiyetleri bulunmaktadır. Cumhuriyet döneminde sınır çalışmalarının yapıldığı zamanlarda ciddi tartışmalara neden olmuştur. Daha önce bahsi geçen Franz Filipso'nun oğullarının Sultanbeyli arazilerini ellerinden çıkarmaya çalışmaları, uzun yıllar sürecektir ciddi bir sorunu da beraberinde getirmiştir. Henüz sorun sonuçlanmadan 1945 yılında çıkarılan Devletleştirme Kanunu tüm ormanların devlete ait olduğunu söylemiştir. Sultanbeyli'de ormanlık arazide olduğu için mülkiyet sorununun çıkmaza girmesine neden olmuştur. Demokrat parti döneminde henüz dava sonuçlanmadan 7.381.000 metrekarelik alanın Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu'yla Filipso'nun elinden alınarak Bulgar göçmenlere verilmesine karar verilmiştir. Adil mahallesi olarak adlandırılan bu bölgenin tapuları devlet tarafından göçmenlere dağıtılmıştır.

Işık ve Pınarcıoğlu'nun (2013) çalışmasına göre, Filipso'nun varislerinin açtığı davada avukatın yanında 103 kişiyi temsilen Ali Şen isimli bir kişi de bulunmaktadır. 103 kişi, varislerin elden çıkaracağı arsalar talip olan kişilerdir. Bu kişiler, arsaları satın almak için 30 sene boyunca uğraşmışlardır. Bu arsalar zamanla binlere ve on binlere bölünmüştür. Araya hisse sahibi olmayan kişilerin de karışmasıyla Sultanbeyli'nin mülkiyet sorunu içinden çıkılmaz bir hale dönüşmüştür. İlerleyen zamanlarda nerelerin orman arazisi olduğu belli bile olmayan Sultanbeyli'de arsa ve mülkiyet savaşları yaşanmış ve bu süreç günümüze kadar devam etmiştir. Daha önce bahsi geçen 103 kişi, arazileri Filipso'nun varislerinden almak için gayri meşru anlaşmalar da yapmışlardır. Ancak tapuda tescil gerçekleşmediği için anlaşmaların kanunen hiçbir hükmü

bulunmamaktadır. Konu ile ilgili açılan davalarda ise, bir kısmın göçmenlere verildiği kalan kısmın ise orman arazisi içinde olduğu için devredilemeyeceği kararı çıkmıştır. Ancak bir süre sonra ormanlık alanların, devlet tarafından net olarak belirlenmediğini iddia eden mahkeme, toprakların 103 kişiye satılmasına onay vermiştir.

Işık ve Pınarcıoğlu'nun (2013) çalışmasına göre, 1956 yılında ise yeni bir ormanlaştırma kanunu çıkmış ve bu yasaya göre orman bakanlığının belirlediği alanlar orman alanlarının dışında tutulmuştur. Bu bölgelerin tapulaştırma işlemleri gerçekleştirilmiştir. O tarihe kadar bilinen tüm sınırlar değişmiş ve yeni parselleme işlemleri yapılmıştır. Ancak, yeni yasalar yüzünden ve mahkemelerin çeyrek yüzyıl sürmesinden dolayı Sultanbeyli'de arsa satışı yasaklanmıştır. Arsalarını satmak isteyen kişiler satışlarını el altından yapmışlardır. Yapılan satışlarda tapu kişilere geçmemiştir. Fakat yeni sahipler de aldıkları arsalarla evlerini yapmaya başlamışlar ve böylece ruhsatsız, kaçak ve çarpık yapılaşma sorunu ortaya çıkmıştır. Sultanbeyli'nin köy statüsünü kazanmasıyla birlikte bireyler muhtardan aldıkları evraklarla mülkiyet edinmeye başlamışlardır. Bunun sonucunda hisseler iyice ufak parçalara bölünmüştür. Ayrıca kaçak yapılaşmanın önüne geçmek mümkün olmamıştır.

Işık ve Pınarcıoğlu'nun (2013) çalışmasına göre, 1987 yılına gelindiğinde, mahkemeler önemli oranda sonlandırılmıştır. Mahkeme, Sultanbeyli'nin bir bölümünün orman arazisi olarak kalmasını kararlaştırmıştır. Davayı açan 103 kişiye ise tapuları verilmiş ve tescil işlemleri yapılmıştır. Ancak bu kararın uygulamasının pek de önemi kalmamıştır. Arsa sahipleri, mahkemenin sonuçlanmasını beklemeden arsalarını gayri meşru yollardan ellerinden çıkarmışlardır.

3.1.4. Sultanbeyli'nin Nüfusu

Sultanbeyli'nin nüfus artış hızı çok yüksek seviyelerdedir. Bunun en önemli nedeni yukarıda bahsedilen tapusuz ve ruhsatsız yapılaşmadır. Sultanbeyli'ye her gelen göçmen, memleketinden bir yakınına getirme girişiminde bulunmuştur. Tapuya ve ruhsata para vermediğini gören ve duyan herkes Sultanbeyli'ye göç girişiminde bulunmuştur. Tablo 24 incelendiği zaman, Sultanbeyli'nin nüfus artışının ne kadar yüksek olduğu gözlemlenmektedir.

Tablo 24. Sultanbeyli'nin Nüfus Gelişimi ve Cinsiyete Göre Dağılımı, 1960-2017

Yıllar	Toplam nüfus	Nüfus artış miktarı	Nüfus artış oranı (%)	Erkek nüfus	Kadın nüfus
1960	433	-	-	212	221
1965	499	66	15,2	243	256
1970	1105	606	121,4	549	556
1975	1804	699	63,2	966	838
1980	2431	627	34,7	1222	1209
1985	3741	1310	53,8	2007	1734
1990	82298	78557	2099,8	44666	37632
1997	144540	62242	75,6	-	-
2000	175700	31160	21,5	91275	84425
2010	291063	115363	65,6	149610	141453
2011	298143	7080	2,4	153350	144793
2012	302388	4245	1,4	155314	147074
2013	309347	6959	2,3	159326	150021
2014	302722	-6625	2,1	162321	152701
2015	305967	3245	1,07	165784	155946
2016	324709	18742	6,1	167194	157515
2017	329985	5276	1,6	169441	160544

Kaynak: Engin vd. 2013:167 ve TÜİK (B) biruni.tuik.gov.tr Erişim Tarihi: 28.10.2017.

Sultanbeyli nüfusunun yaklaşık %4,9'u okuma-yazma bilmemektedir. Bu oranla İstanbul'daki 39 ilçe arasında birinci sırada yerini almaktadır. Okuma yazma bilen fakat herhangi bir okul bitirmeyen kişi oranı %25'tir. Yani her dört kişiden biri herhangi bir okul bitirmemiştir. Yine nüfus artış hızında binde 75,8 ile İstanbul'un en hızlı nüfus artış hızına sahip olan ilçesidir (2000 yılı verilerine göre). Yine aynı şekilde İstanbul'da 3,9 olan hanehalkı büyüklüğü Sultanbeyli ilçesinde 5,1'dir. Sultanbeyli ilçesi aynı zamanda İstanbul'da nüfusu en genç olan ilçedir (Engin vd. 2013:1 69-170). Sultanbeyli'de yaşayan kişilerin 154.319 kişisi evlidir. 64733 kişisi hiç evlenmemiştir. 4221 kişisi boşanmış ve 6801 kişinin ise eşi ölmüştür (TÜİK (B), biruni.tuik.gov.tr Erişim Tarihi: 28.10.2017).

Sultanbeyli’de yaşayanların kütüğe kayıtlı olan illerine baktığımızda, en fazla Erzurum’unun yaşadığı gözlemlenmektedir (28989 kişi). Erzurum’u 26004 kişi ile Ordu ili izlemektedir. Sultanbeyli nüfusuna kayıtlı olan kişilerin %97’si dışarıdan göç etmiştir. Nüfusun yalnızca %3’ü (8593) İstanbul kütüğüne kayıtlıdır. Bu da Sultanbeyli’nin ne kadar göç aldığı göstermektedir. Burdur kenti Sultanbeyli’nin en az göç aldığı kenttir. Sultanbeyli’de yalnızca 19 Burdurlu kişi yaşamaktadır. Burdur’u 26 kişiyle Muğla ve 71 kişiyle de Denizli takip etmektedir. Sultanbeyli’de ki göçün bir diğer göstergesi de sokak ve cadde isimlerine yansımıştır. İnsanlar genellikle geldikleri bölgelerin ismini veya kültürünü sokak ve cadde isimlerine yansıtmışlardır (Engin vd. 2013:176).

3.1.5. Sultanbeyli’de Göç Olgusu

Sultanbeyli’de göçü Işık ve Pınarcıoğlu’nun (2013) ifadeleriyle 3 döneme ayırmak mümkündür (Işık ve Pınarcıoğlu, 2013: 296):

Birinci dönem yani kuruluş dönemindeki göç, İstanbul dışından gelen kişilerin oluşturduğu göç dalgasıdır. Genellikle Karadeniz bölgesinden gelmişlerdir. Bu göçlerle gelen kişilerin önemi, Sultanbeyli’nin şekillenmesinde ve geleceğinin inşasında etkili olmalarıdır.

İkinci dönemde gerçekleşen göç, Sultanbeyli’nin yavaş yavaş şekillendiği sınırların belli olduğu gelecekte de nasıl olacağına az çok belirlendiği göç dönemidir. Bu göç dalgası, 1983’lü yıllarda başlayıp 1988’li yıllarda hız kazanmıştır. Burada ağırlığı oluşturan kesim İstanbul’un başka yerleşim yerlerinden gelen kişilerin oluşturduğu göç dalgasıdır. İstanbul’un içinden gelen kişilerin ağırlığını da Ümraniye ve Üsküdar ilçelerinden gelen kişiler oluşturmuştur. Bu grup Sultanbeyli’nin gelişim sürecine ağırlığını koymuştur.

Üçüncü dönem göç dalgası ise, 1990’ların başından başlayıp 1995’li yıllarda hız kazanmıştır. Bu dönemde de ağırlığı yine İstanbul dışından gelenler oluşturmuştur. Özellikle Güneydoğu Anadolu bölgesinden gelen kişiler, bu dönemde Sultanbeyli’ye yoğun göç yapmışlardır.

Sultanbeyli nüfusunun bu kadar hızlı artmasının belli başlı nedenlerinin başında Sultanbeyli’de kaçak yapılaşmaya müsaade edilmesi olmuştur. Kaçak yapılaşma sayesinde köyden kente göç etmek isteyen insanlar, tapuları olmadığı halde gelip Sultanbeyli’ye yerleşmişlerdir. Sultanbeyli’ye göçte etkili olan bir diğer neden ise, İstanbul’a yakın olmasıdır (Engin vd. 2013: 155).

Sultanbeyli’nin ilk yerleşimcilerinin hayat hikâyelerinin anlatıldığı Sultanbeyli’nin Yarım Asırlık Çınarları adlı kitapta göç olgusunun etkisi derinlemesine incelenmiştir. Akdoğan ve Zayim (2013) çalışmasında Sultanbeyli’ye ilk yerleşen kişilerin hayatlarından kesitler vermişlerdir. Söz konusu çalışmaya göre, Sultanbeyli’nin ilk dönemlerinde başlıca ekonomik faaliyet, tarım ve hayvancılıktır. Nüfusun artmasıyla birlikte insanlar inşaat sektöründe de istihdam olmaya başlamışlardır. O dönemlerde Sultanbeyli’de sosyal fayda doğuran alanlardan birer adet bulunmaktadır; camii, mezarlık, okul v.b.

Sultanbeyli, kaçak yapılaşmaya müsaade edilen bir yer olduğu için Anadolu’dan ve hatta İstanbul’dan dahi yoğun göç almıştır. Sultanbeyli’de tapu sorunu vardır. Evlerin tapusu ya yoktur ya da sorunludur. Yalnızca bir mahallenin büyük çoğunluğunda tapular vardır. O mahalle Adil mahallesidir. Adil mahallesinde tapular olduğu için kaçak yapılaşma yoluna gidilememiştir. Bu yüzden bu mahallede nüfus diğer mahallelere göre daha az kalmıştır (Işık ve Pınarcıoğlu, 2013: 209-210).

Sultanbeyli’ye göç genelde akrabalık ve hemşehrilik ağına dayanılarak gerçekleşmiştir. Sultanbeyli’ye gerçekleşen ilk göç dalgası bu şekilde gerçekleşmiştir. Daha sonraları ise karmaşık bir göç hareketi sergilenmiştir.

Sultanbeyli’ye ilk göç eden kesimler genellikle Karadeniz ve Erzurum bölgelerinden gelen kişilerdir. Daha sonraki dönemde yani 1990’lı yıllarda göç eden kişilerse genellikle Güneydoğu Anadolu ve Doğu Anadolu bölgelerinden insanlar göç etmiştir (Işık ve Pınarcıoğlu, 2013: 270). 2000’li yıllarda ise göçün ağırlığını İstanbul’un başka yerlerinden gelen kişiler oluşturmaktadır. Bu kişilerin göç sebebinde genellikle ucuz konut bulma ümidi yatmaktadır.

3.1.6. Sultanbeyli Gerçeği

Işık ve Pınarcıoğlu'nun yılında yaptıkları çalışmaya göre (1998), Sultanbeyli'nin 15 mahallesinden yalnızca 4 mahallesinde içme suyu bulunmaktadır. Nüfusun yaklaşık %40'ı Abdurrahman Gazi, Fatih, Hasan Paşa ve Mehmet Akif Ersoy mahallelerinde yaşamaktadır. Bu mahallelerde yaşayanların refah durumu diğerlerine göre daha iyi durumdadır. Diğer mahallelerde içme suyu ya çeşmelerden ya da tankerle su taşımacılığından sağlanmaktadır. O dönemde kanalizasyon altyapısı ise hiçbir yerde yoktur (Işık ve Pınarcıoğlu, 2013:211).

3.2. YOKSULLUKLA MÜCADELEDE SOSYAL BELEDİYECİLİK UYGULAMALARI

Yoksulluk, hiç kuşkusuz insanlığın en temel sorunlarından birisidir. İnsan haklarının gelişimi, insana verilen değerin artması ve yoksulluğun o toplumda yaşayan herkese zararlı olması gibi sebepler, yoksullukla mücadele yöntemlerinin ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Yoksullukla mücadele eden kurum, kuruluş ve sivil toplum örgütlerinin sayısı oldukça çoktur. Burada bu kurum ve kuruluşların yoksullukla mücadele yöntemlerine değinilmeden yerel yönetim birimi olan belediyelerin yoksullukla mücadele yöntemleri ele alınmaktadır. Uluslararası alanda yoksullukla mücadele eden; UN, WB, UNDP, ILO ve daha birçok kurum ve kuruluşa daha önce değinilmiştir. Ayrıca Türkiye'de yoksullukla mücadele kapsamında geliştirilen mevzuatlar da açıklanmıştır. Yoksullukla mücadele eden bir diğer yapılanma olan sivil toplum kuruluşlarının özellikle Osmanlı Devleti'ndeki öneminden bahsedilmiştir.

3.2.1. Sultanbeyli Belediyesi'nin Yoksullukla Mücadele Yöntemleri

Daha nce Sultanbeyli hakkında genel bilgiler verilmiş olup burada daha çok belediye hakkında bilgilere yer verilmektedir. Sultanbeyli Belediyesinin temel misyonu '*insanların ortak ihtiyaçlarını karşılayarak kentin yaşam kalitesini artırmaktır*'. Belediyenin vizyonu ve sloganı ise '*kendini ve kentini geliştiren belediye*'dir. Sultanbeyli

Belediyesi'nin 2016 Faaliyet Raporunda belediyenin ilkeleri şu şekilde sıralanmıştır (Sultanbeyli Belediyesi 2016 Faaliyet Raporu, 2017:20):

1. Belediye karar ve uygulamalarında hesap verebilir ve şeffaf olmak.
2. Adaletli ve güler yüzlü olmak.
3. Vatandaş memnuniyetini gözlemlemek ve hizmetlerin sunumunda esas almak.
4. Kentin gelişimini yeni hizmetler geliştirerek yakalamak.
5. İlçenin yaşam kalitesini artırmak.
6. Hizmetlerde çözüm odaklı, etkin ve verimli yönetim anlayışını benimsemek ve kültürel çeşitliliği korumak ve geliştirmek.
7. Yönetimden katılımcılığı esas almak.
8. Kentsel ve kurumsal araştırmaları artırmak.
9. Hizmetlerde teknolojik imkânları azami düzeyde kullanmak.
10. Kurum genelinde beşeri sermayenin kişisel ve kurumsal gelişimine önem vermek.

Sultanbeyli Belediyesi'nin 2017 yılı Faaliyet Raporu incelendiğinde, Sultanbeyli Belediyesinin en büyük geliri, diğer gelirlerden sağlanmaktadır. Doğrudan bir kalem olarak düşünüldüğünde ise vergi gelirleri en büyük payı oluşturmaktadır. Sultanbeyli Belediyesi'nin toplam hesaplanan geliri 200.000.000 TL'dir. Ancak bu hesaplanan gelir toplanamamış, yalnızca 158.574.000 TL gelir olarak toplanabilmiştir. Sultanbeyli Belediyesinin gelirleri incelediğin de, tahakkuk eden bütçeyle toplanan gelirin birbirine oranı %81 olduğu görülmektedir. Bu durum aslında Sultanbeyli'de vergi ahlakının ve belediyeye sadakatının iyi bir düzeyde olduğunu göstermektedir. 196 milyon TL bütçe tahakkuku varken 159 milyon TL gelir elde edilmiştir.

Sultanbeyli Belediyesi'nin 2017 yılı Faaliyet Raporu'na göre, Sultanbeyli Belediyesinin 2017 yılı bütçe gerçekleştirmeleri incelendiğinde giderler arasında en yüksek paya 58.794.311 TL ile genel kamu hizmetleri hâkimdir. Genel kamu hizmetlerinden sonra en yüksek paya ise ekonomik işler ve hizmetler 46.981.470 TL ile sahiptir. Yoksulluk bağlamında düşündüğümüzde ise çevre koruma hizmetleri, iskân ve toplum refahı hizmetleri, dinlenme kültür ve din hizmetleri, sosyal güvenlik ve sosyal yardım hizmetleri toplamı 61.659.589 TL'dir. Rakamlara bir bütün olarak bakıldığında sonuç yüksek çıkmaktadır. Ancak bunların içinde en düşük pay sosyal güvenlik ve sosyal

yardım hizmetlerine ayrılmaktadır. Bu kalemin toplam gideri 5.074.968 TL'dir. Hatta içeriğine baktığımızda 1.170.871 TL'si personel gideri 213.634 TL'si ise devlete ödenen primlerden oluşmaktadır. Vatandaşa doğrudan aktarılan bütçe gideri ise yalnızca 2.300.944 TL'dir.

Sultanbeyli Belediyesi'nin 2017 yılı Faaliyet Raporu'na göre, Sultanbeyli belediyesinde en büyük harcama payı genel kamu hizmetlerindedir. Değeri '0' olan hizmetleri bir kenara bıraktığımızda ise en düşük gider kalemini sosyal güvenlik ve sosyal yardımlar oluşturmaktadır. Bu durum belediyenin sosyal harcamalara olan tutumunu ortaya koymaktadır. Sosyal harcamaların da yalnızca %50'si halka cari transfer olarak gitmekte geri kalanı ise maliyetleri oluşturmaktadır.

Tablo 25. Yıllar İtibariyle Bütçe Gerçekleşmeleri (bin TL), 2015-2017

Giderin Türü	2015		2016		2017	
	Tutarı	Toplam İçindeki Payı(%)	Tutarı	Toplam İçindeki Payı(%)	Tutarı	Toplam İçindeki Payı(%)
Personel Giderleri	23.706	21,45	26.693	19,94	26.731	15,97
SGK Devlet Primi Giderleri	3.443	3,12	3.764	2,81	4.019	2,40
Mal ve Hizmet Giderleri	61.415	55,58	77.942	58,21	90.347	53,96
Faiz Giderleri	485	0,44	257	0,19	695	0,42
Cari Transferler	4.622	4,18	5.640	4,21	6.343	3,79
Sermaye Giderleri	16.829	15,23	19.604	14,64	32.298	23,47
Sermaye Transferleri	0	0	0	0	0	0
Yedek Ödenek	0	0	0	0	0	0
Toplam	110.503	100.0	133.902	100.0	167.435	100.0

Kaynak: Sultanbeyli Belediyesi 2017 Faaliyet Raporu, 2018: 40.

Sultanbeyli Belediyesi'nin cari transfer harcamaları⁸ Tablo 25'te gösterilmiştir. Buna göre, yıllar itibariyle söz konusu harcamada bir artış olduğu gözlemlenmektedir.

⁸ Cari transfer harcamaları: Devletin ve diğer kamu yönetim organlarının herhangi bir mal veya hizmet alımı olmaksızın karşılıksız olarak satın alma gücünün kişi veya gruplara aktarılması suretiyle yaptığı

Aynı zamanda bütçe içerisindeki payları da yıllar itibariyle artış göstermektedir. Bu artışlar için iyi denilebilir fakat henüz yeterli düzeyde bulunmamaktadırlar.

Tablo 26. Yıllara Göre Bütçe Giderlerinin Kurumsal Sınıflandırması (bin TL)

Fonksiyon Adı	2015	2016	2017
Genel Kamu Hizmetleri	40.915	45.340	58.794
Kamu Düzeni ve Güvenlik Hizmetleri	8.172	10.301	10.789
Ekonomik İşler ve Hizmetler	24.136	27.869	46.981
Çevre Koruma Hizmetleri	19.707	27.337	21.626
İskan ve Toplum Refahı Hizmetleri	3.507	4.289	6.113
Sağlık Hizmetleri	0	0	0
Dinlenme Kültür ve Din Hizmetleri	10.459	14.144	18.054
Eğitim Hizmetleri	0	0	0
Sosyal Güvenlik ve Sosyal Yardım Hizmetleri	3.602	4.620	5.074
Toplam	110.503	133.902	167.435

Kaynak: Sultanbeyli Belediyesi 2017 Faaliyet Raporu, 2018: 43.

Tablo 26'yı yoksullukla mücadele kapsamında incelediğimiz zaman, sosyal güvenlik ve sosyal yardım hizmetlerinin yeterli düzeyde olmadığı gözlemlenmektedir. Diğer hizmetler yıllar itibariyle önemli artışlar sergilerken sosyal güvenlik hizmetleri 2015 yılında bir önceki yıla göre artış bir yana azalış yaşamıştır. 2016 yılına gelindiğinde ise yalnızca 1 milyon TL artış göstermiştir. Bu artış yoksullukla mücadele kapsamında değerlendirildiğinde oldukça yetersizdir.

Bütçe harcamaları müdürlük bazında incelendiğinde, sosyal yardımların giderek artıyor olması belediye adına olumlu bir gelişmedir. Bu artışın nedeni, eğer yoksulluğun artışından kaynaklıysa Sultanbeyli adına üzücü bir durum ortaya çıkmaktadır. Artış

giderlerdir. Sosyal hizmetler, yardımlar, öğrenci bursları, gazilere ödenen maaşlar, vergi iadeleri, ihracatı teşvik amacıyla yapılan sübvansiyonlar (mal ve hizmetlerin fiyatlarının ucuzlatılması), kamu borçlarının faiz ödemeleri transfer giderlerine birer örnektir. Transfer harcamaları her yıl artış göstermektedir. Transfer giderleri, örnekte de görüldüğü gibi mali, ekonomik ve sosyal özellik taşımaktadır. Bu giderler uzun vadede üretimi, gelir dağılımını ve tüketimi etkilemektedir. Vatandaşlara gelir sağlamakta kamu hizmetlerinin finansmanını sağlamakta ve hazine yardımı sağlamaktadır (muhasebedersleri.com Erişim Tarihi: 02.03.2018).

yoksulluk temelli değil de sosyal belediyeçilikten kaynaklanıyorsa Sultanbeyli yoksulluk adına bir gelişim sergilemiş olmaktadır. Diğer taraftan müdürlüklere bakıldığında, hala daha sosyal belediyeçiliğe yeteri kadar önem verilmediği ortaya çıkmaktadır.

3.2.2. İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Pendik Belediyesi, Sancaktepe Belediyesi ve Sultanbeyli Belediyesinin Bütçelerinin Sosyal Belediyeçilik ve Sosyal Yardım Açısından Karşılaştırılmaları

Sultanbeyli Belediyesi'nin komşularıyla ve ilişkili olduğu belediyelerle arasındaki gelir-gider farkının ve sosyal belediyeçilik bağlamındaki farkların gözlemlenmesi amacıyla bir tablo hazırlanması uygun görülmüştür. Bu amaçla Sultanbeyli Belediyesi'nin bütçesinin daha iyi analiz edilebilmesi amacıyla Tablo 27 oluşturulmuştur.

Tablo 27. 4 Belediyenin Bütçelerinin, Yoksullukla Mücadele Harcamalarının ve Diğer Özelliklerinin Karşılaştırılması, 2017

Araç	Sultanbeyli Belediyesi	Sancaktepe Belediyesi	Pendik Belediyesi	İstanbul Büyükşehir Belediyesi
Nüfus	329.985	377.047	698.260	15.3 milyon
Gelirler Toplamı	158.5 milyon TL	335 milyon TL	428 milyon TL	15 milyar TL
Giderler Toplamı	167.5 milyon TL	395 milyon TL	373 milyon TL	19.4 milyar TL
Bütçe dengesi	9 milyon TL olumsuz fark	60 milyon TL olumsuz fark	55 milyon TL olumlu fark	4.6 milyar TL olumsuz fark
Cari Transferler	6.3 milyon TL	10.6 milyon TL	22.3 milyon TL	1 milyar TL
Hane Halkına Doğrudan Yardımlar	216.644 TL	4.7 milyon TL	16 milyon TL	600 milyon TL
Sosyal Güvenlik ve Sosyal Yardım Hizmetleri (Fonksiyonel Sınıflandırma)	5 milyon TL		22.8 milyon TL	
Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü	4.7 milyon TL		23.8 milyon TL	

Kaynak: Sultanbeyli, Sancaktepe, Pendik Belediyeleri ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2017 Yılı Faaliyet Raporları dikkate alınarak tarafımızca oluşturulmuştur.

Tablo 27'de, Sancaktepe Belediyesinin bütçesindeki 60 milyon TL'lik olumsuz farkın nedeni, vergi gelirlerinde yaşanan muafiyetler ve vergilerin taksitlendirilmesidir. Bunların yanında planlanmayan yasal düzenlemeler, bütçeden aşırı derecede sapılmasına neden olmuştur (Sancaktepe Belediyesi 2017 Faaliyet Raporu, 2018:49).

Tablo 27'de ki diğer bir eksiklik ise, Sancaktepe Belediyesi'nin ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin, fonksiyonel sınıflandırmaya dair sosyal güvenlik ve sosyal yardım hizmetleri kalemiyle sosyal yardım işleri müdürlüğü kalemlerinin boş olmasıdır.

Bu alanların boş bırakılmasının nedeni, belediyelerin ayrıntılı bütçe tablolarını faaliyet raporlarına eklememelerinden kaynaklanmaktadır.

Tablo 27’de belediye bütçelerinin tahakkukları değil gerçekleştirmeleri gösterilmiştir. Hiç kuşku yok ki yoksullukla mücadele kağıt üzerinde gerçekleşen bir olay değildir. Yoksullukla mücadele aktif şekilde bütçe harcamalarıyla gerçekleştirilmelidir.

Tablo 28. Sultanbeyli Belediyesinin 2017 Yılındaki Bazı Sosyal Yardımları

Yardım Kapsamı	2015	2016	2017
Sosyal Yardım Müracaat Sayıları	2.258	1.717	1.585
Doğrudan Nakit Yardımı Müracaat Sayıları	1.600	3000	3000
Doğrudan Nakit Yardımı Yapılan Aile Sayısı	5.138	6.134	5.493
Erzak Yardımı Müracaat Sayıları	-	5.138	5.493
Erzak Yardımı Yapılan Aile Sayısı	1.528	2.950	3000
Kömür Yardımı Yapılan Aile Sayısı	430	416	380
Tekerlekli Sandalye Yardımı	28	15	28
Akülü Sandalye Yardımı	6	7	4
Teslim Edilen Hasta Yatağı Sayısı	14	26	39
Engelli Nakil Aracı Sefer Sayısı	853	895	974
Hasta Nakil Sefer Sayısı	1.234	1.289	1.663
Evde Bakım Hizmeti	-	59	847
Eğitim Seti Yardımı Yapılan Aile Sayısı	2.386	2.730	2.507

Kaynak: Sultanbeyli Belediyesi 2017 Faaliyet Raporu, 2018: 128-134.

Tablo 28’e göre, nüfusu yaklaşık olarak 330.000 kişi olan Sultanbeyli’de 5493 ailenin nakit yardımı için belediyeye başvurması, halkın yoksulluk sorunuyla karşı karşıya olduğunu göstermektedir. Ortalama 4 kişilik aile olarak hesaplandığında yaklaşık 20000 kişi ve diğer yardımlara başvuran kişi sayısını da eklediğimizde yaklaşık olarak 35000 kişi belediyeye yardım başvurusunda bulunmuştur.

Belediye nüfusunun yaklaşık olarak %10’unun belediyeye başvurması yörede bir yoksulluk sorunu olduğu gerçeğini ortaya koymaktadır. Bu durum araştırmacılara

incelenmesi gereken bir saha açarken yetkililere de ilgilenmeleri gereken bir sorun ortaya çıkarmaktadır.

Tablo 29. Sultanbeyli Belediyesi 2017 Sosyal Belediyecilik Uygulamaları Performans Sonuçları

Gösterge Adı	Durum	Değerlendirme
Nakdi yardım sağlanacak aile sayısı	İyi	Hedefe ulaşılmıştır
İhtiyaç sahibi yetim/öksüz öğrencilerin ailelerine yapılan nakdi yardım sayısı	Orta	Çalışmalar devam etmektedir
Yakacak yardımı yapılan aile sayısı	Orta	Çalışmalar devam etmektedir
Engelli araç gereç, protez ve cihaz desteği sağlanan ve bakımı için ilgili kurumlara yönlendirme oranı	İyi	Hedefe ulaşılmıştır
Okul kıyafeti yardımı yapılan ihtiyaç sahibi öğrenci sayısı	İyi	Hedefe ulaşılmıştır
Eğitim seti yardımı yapılan ihtiyaç sahibi öğrenci sayısı	İyi	Hedefe ulaşılmıştır
Erzak yardım sağlanacak aile sayısı	İyi	Hedefe ulaşılmıştır
Talep karşılanma oranı (Evde Sağlık Hizmeti)	Zayıf	Başka birime devir
Talep karşılanma oranı (Engelli-Engelli aracı ile)	İyi	Hedefe ulaşılmıştır

Kaynak: Sultanbeyli Belediyesi 2017 Faaliyet Raporu, 2018: 191-198.

Tablo 28’de Sultanbeyli Belediyesi’ne yapılan yardım başvuruları ortaya konmaktadır. Bir bütçesi olan belediye, şüphesiz ki her ihtiyaca karşılık veremeyebilir. Tablo 28’den de bu durum kolaylıkla anlaşılmaktadır.

Performans Tablosu, (Tablo 29) incelendiği zaman, belediyenin, evde sağlık hizmetinde zayıf kaldığı gözlemlenmektedir. Belediye yetim ve öksüz ailelere yapılacak olan nakdi yardım ve yakacak yardımında ise orta düzeyde bulunmaktadır. Diğer yardım türlerinde ise, hedefe ulaşan belediye, ulaşamadığı hedefler için çalışmalara devam ettiğini beyan etmektedir.

3.3. LİTERATÜR TARAMASI

Yoksulluk çok boyutlu bir olgudur. Yoksulluğun her bir aşaması ayrı bir ilgi alanını oluşturmaktadır. Yoksulluk üzerine çokça çalışma yapılmış olup diğer iktisadi sorunlar gibi kesin bir çözüme kavuşturulamamıştır.

Yoksullukla ilgili araştırmalar, kimi zaman gözleme dayalı olurken kimi zaman vaka anketlerine dayandırılmıştır ve kimi zaman da istatistiksel ve matematiksel yöntemler kullanılarak yoksulluk olgusu incelenmiştir. Aşağıda yoksullukla ilgili çalışmalara yer verilmektedir.

Ravallion ve Chen (1977), 1981-1994 yılları arasındaki büyüme ve yoksulluk arasındaki ilişkiyi 67 gelişmekte olan ve geçiş ekonomisi sürecindeki ülkelerde anketler kullanarak incelemişlerdir. Anketler sonucunda büyüme gerçekleştiği zaman yoksulluğun azaldığı, büyüme gerilediği zaman ise yoksulluğun arttığı bulgusu elde edilmiştir.

Gizir (2004), bu çalışmanın temel amacı, yoksulluk içindeki sekizinci sınıf ilköğretim okulu öğrencilerinin akademik sağlıklarının gelişmesine yardım eden koruyucu bireysel özellikler ile çevresel faktörlerin incelenmesidir. Araştırma Ankara'nın sosyo-ekonomik statüsü düşük olan gecekondu bölgelerindeki 6 ilköğretim okuluna devam eden 872 (439 kız, 433 erkek) sekizinci sınıf öğrencisinin beyanlarına dayanmaktadır. Bu çalışmada, Demografik Bilgi Formu, Sağlık ve Ergen Gelişim Ölçeği, Akademik Yeterlik Ölçeği, Beck Umutsuzluk Ölçeği ve Nowicki-Strickland İç-Dış Kontrol Odağı Ölçeği olmak üzere beş ölçme aracı kullanılmıştır. Öğrencilerin 6. 7. ve 8. sınıf genel not ortalamaları Akademik Başarı ölçütü olarak kabul edilmiştir. Bu çalışma için toplanan veriler açıklayıcı faktör analizi ve yapısal eşitlik modeli teknikleri kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma bulgularında, evdeki yüksek beklentiler, okuldaki ilişkilerde ilgi ve sevecenlik, arkadaş ilişkilerindeki ilgi ve sevecenlik, yoksul öğrencilerin akademik sağlığını belirleyen en temel dışsal ve koruyucu faktörler olarak ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte, içsel koruyucu faktörler dikkate alındığında, öğrencilerin kendi akademik yeterlikleri konusundaki olumlu algılan, yüksek eğitimsel beklenti, empatik bir anlayışa sahip olmak, içten denetimlilik ve gelecek konusunda

umutlu olmak ile yoksul ergenlerin akademik sağlamlığı arasında olumlu bir ilişki olduğu gözlemlenmiştir.

Çapık (2006), yoksulluk ve sağlık algısı üzerine çalışma yapmıştır. Çalışmasını anketler yoluyla oluşturmuş ve anket verilerini SPSS 11 programını kullanarak analiz etmiştir. Elde ettiği bulgulara göre, sağlık algısı düzeyi yoksul kadınlarda daha sık saptanmıştır. Kadınlar yoksulluktan kurtuldukça sağlık algılarının düzeldiği gözlemlenmiştir.

Güneş (2006), çalışmasında yoksul kadınların yoksulluğa karşı mücadelede emeklerini üretim ve yeniden üretim süreçlerinde nasıl kullandıklarını ve bu sürecin kadınların yoksullaşması üzerindeki etkilerini kadınların bilgisine başvurarak incelemektedir. Kadın yoksulluğunun maddi temeli, toplumsal yeniden üretim süreçlerinde kullanılan kadın emeğinin çift yönlü değersizleşmesi olarak kavramsallaştırılmaktadır. Ayrıca, ataerkil, kültürel ve ideolojik yapı ve ilişkiler kadın yoksulluğunun diğer belirleyenleri olarak ele alınmaktadır. Bu çerçevede kadın yoksulluğu Eskişehir'de düzenli ve düzensiz çalışan, ev kadını, evli ve bekar anne olan 120 kadınla gerçekleştirilen bir alan araştırmasına dayanarak incelenmektedir. Kadınların yoksulluk deneyimleri üretim sürecinde kadın emeği, kadının ev içi emeği, kadınların toplumsal yaşama katılım, kadına karşı şiddet, kadınların yoksulluk algısı ve güç ilişkilerindeki konumları açısından değerlendirilmiştir.

Aksan (2009), yoksulluk çalışmalarının tarihsel gelişimi ile Türkiye'de yoksulluk ve yoksulun profilini analiz etmeye çalışmıştır. Yapılan alan çalışmasına göre, 1080 görüşme cetvelinden elde edilen veriler istatistikî testler kullanılarak yorumlanmıştır. Bu bölümde özellikle resmi kurumlar ve sivil toplum kuruluşlarından yardım alan yoksullara ilişkin önemli bulgular elde edilmiştir.

Tarozzi ve Deaton (2009)'da çalışmalarında, küçük alanlarda yoksulluğu ve eşitsizliği tahmin etmek için anket ve nüfus sayımı verilerini kullanmışlardır. Anket ve nüfus verilerinin kullanılmasıyla yoksulluk ve eşitsizlik adına daha ampirik verilerin elde edilmesini sağlamışlardır.

Zülfikar (2010) ise çalışmasında, yoksullukla mücadele aktörlerinden biri olan Dünya Bankası'nın, 2001 yılında Türkiye'de başlattığı Sosyal Riski Azaltma Projesi'nin (SRAP) Gelir Getirici Projeler alt bileşeninin Ankara İli örneğinde değerlendirilmesini yapmaktadır. Bu amaç doğrultusunda, derinlemesine mülakat tekniği kullanılmıştır. Ankara ili örneğinde SRAP'ın başarısını ele almak amacıyla yanı sıra, çalışmada, faydalanıcıların bilgi/deneyim ve algılarından yararlanarak, bu kişilerin genel anlamda yoksulluk olgusuna; kendilerinin öznel yoksulluk hallerine ve yoksullukla mücadelede SRAP uygulamasına yönelik bakış biçimleri değerlendirilmiştir. Çalışma ile SRAP-Gelir Getirici Projelerin ekonomik olarak başarılı olamadığı ancak projenin, faydalanıcıların yaşam kaliteleri üzerinde olumlu etkileri olduğu, dolayısıyla sosyal ve psikolojik güçlenme noktasında başarılı olduğu görülmüştür. Küçük ve sistematik olmayan yardımların bile sosyal ve psikolojik güçlenmeye kattığı değerlerin çok büyük olduğu anlaşılmıştır.

Şeker (2011) ise, çalışmasında Türkiye'de yoksulluk dinamiklerini 2006 ve 2007 yılları için Gelir ve Yaşam Koşulları panel verilerini ele alarak değerlendirmiştir. Amaç, kalıcı yoksullukla ilgili hususları aydınlatmak ve buna ilişkin çözüm önerilerine katkıda bulunmaktır. Bulgular, yoksul ve yoksul olmama durumları arasındaki geçişlerde emek gelirinin çok önemli olduğunu ve bugün yoksul olan kişilerin önümüzdeki dönemde de yoksul olma ihtimalinin bugün yoksul olmayan kişilere göre daha yüksek olduğunu göstermektedir. Kişiler arasındaki farklılıklar ve bir önceki yoksullukla bugünkü yoksulluk arasındaki nedensellik ilişkisi (duruma bağımlılık) yoksulluktaki kalıcılığı ortaya çıkaran etmenlerdir. Bu iki etkiyi ayırt edebilmek için dışsal seçim modeli uygulanmıştır. Buna göre, kişiye ve haneye ilişkin özellikler kontrol edildikten sonra bile, kalıcı yoksullukta önemli oranda duruma bağımlılık olduğu görülmüştür. Yoksulluktaki duruma bağımlılığın sebebi işgücü piyasasında aranmıştır. Kalıcı yoksulluk için yapılan modele benzer bir modelle; düşük ücretli işlerde çalışmanın bir sonraki dönemde de düşük ücretli işlerde çalışma olasılığı üzerinde önemli bir etkisinin olduğu bulunmuştur. Yoksullar düşük-ücret tuzağına yakalandıklarında, yoksulluk tuzağına da yakalanmaktadırlar.

Şengür (2011), çalışmasında, mikro kredi uygulamasından faydalanan ve yoksul olarak nitelenen kimselerin kredi vasıtasıyla yoksulluktan ne ölçüde çıkabildiklerini ele

almıştır. Araştırma sonuçlarına göre, Eskişehir’de mikro kredinin kullanımının kredi müşterilerine gelir, istihdam, yaşam standardı ve sosyal açıdan önemli katkıların olduğu tespit edilmiştir.

Çetin (2012), bu çalışmanın amacı, yerel yönetimlerin kentsel yoksullukla mücadeledeki yerel politika uygulamalarını merkezi hükümetin çalışmalarını da dikkate alarak araştırmaktır. Denizli, Aydın ve Muğla alan çalışmalarıyla, kentsel yoksullukla mücadele; yoksullara anket uygulaması ve yerel-merkezi hükümet çalışanlarıyla derinlemesine mülakat tekniklerini kapsayan bir metotla araştırılmıştır. Çalışmada, her alan çalışmasındaki yerel yönetimlerin farklı kurumsal, politik ve sosyal hizmete bağlı değişkenleri olduğu gözlemlenmiştir. Alan çalışmalarındaki yerel yönetimlerin, doğasına özgü eşitsiz gelişme ve yerele bağlı yerel yönetim farklılaşmasına dayalı olarak; yoksullukla mücadelede sistematik, standart, eşit ve genel politikalar ve hizmetler üretmedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Ancak çalışmanın sonuçlarını Türkiye’de diğer alanlara genellemek mümkün değildir.

Ergün (2012), 2008 küresel krizinden sonra Türkiye’deki düşük gelirli hane halklarının fakirlikle başa çıkma stratejilerini araştırmış ve bu stratejileri etkileyen başlıca faktörleri ortaya koymaya çalışmıştır. Türkiye Refah İzleme Anketi (2009) sonuçlarına göre, fakir hanehalkları sağlık hizmetlerinin kullanımını azaltmışlar, yiyecek tüketimini kısıtlamışlar ve eğitim harcamalarında kesintiye gitmişlerdir. Bunun yanında, en düşük gelir seviyesindeki hanehalkları arasında, ihtiyacı olduğu ve hukuken hak ettiği halde, sosyal güvenceye erişemeyen birçok aile bulunmaktadır. Kriz ortamında fakirlikle başa çıkabilmek için, bu aileler genellikle resmi olmayan kanalları kullanmaktadırlar. Bu kapsamda, bu çalışma kentsel ve düşük gelirli hanehalklarının belirleyici özelliklerini ve fakirlikle başa çıkma stratejilerini istatistiksel olarak özetlemektedir. Stratejileri belirleyen başlıca özelliklerin saptanmasında probit regresyon analizi yöntemi kullanılmıştır. Genel olarak, hanehalkı boyutu, hane refahı, hane reisinin istihdam durumu ve sosyal güvence sahipliği kentsel hane halklarının fakirlikle başa çıkma yolları üzerinde önemli etkiye sahip olduğu anlaşılmaktadır. Zor durumlarda kalındığında ise; refah seviyesi, hane reisinin yaşı, istihdam durumu ve hane içerisinde konuşulan dilin Türkçe’den farklı olması, kullanılan ilişki çeşidi üzerinde istatistiksel olarak önemli bir

etkiye sahip olduğu bulgusu elde edilmiştir. Araba sahipliği ve 15 yaş altı çocuk sayısı ise regresyonda önemli bir faktör olmamıştır.

Acar (2014), çalışmasında ilk olarak 2007-2010 yılları arasında Türkiye'de hanehalklarının gelir yoksulluğuna giriş ve çıkışlarını etkileyen önemli faktör ve olayların ne olduğunu araştırmaktadır. Bu amaç doğrultusunda Gelir ve Yaşam Koşulları Anketi'nden (GYKA) elde ettiği dengeli panel veri setini kullanarak ve hanehalklarının yoksulluk durumlarındaki değişiklere neden olan faktörlerin görelî katkılarının incelendiği ikili seçim kestirim modellerini uygulamıştır. Elde ettiği bulgulara göre de gelir türlerindeki parasal değişikliklerin yoksulluk durumu değişikliklerini açıklama gücünün fazla olmasının yanında, hanehalkı reisinin istihdam durumunun ve hane halkı kompozisyonundaki değişimin de yakından ilgili olduğu sonucunu elde etmiştir. İkinci adımda ise yoksulluğun çok boyutlu yönüne yoğunlaşmıştır. GYKA'dan elde edilmiş panel veri setini kullanarak, çalışma öncelikle Türkiye için çok boyutlu yoksulluk ölçütü önermeyi hedeflemektedir. Buna göre, yeni ölçütü diğer yoksulluk ölçütleri (Görelî gelir yoksulluğu ve Avrupa Birliği şiddetli maddî yoksunluk) ile rastsal etkiler probit modeli kullanılarak karşılaştırılmıştır. Elde ettiği bulgular ise, yeni ölçütün karşılaştırılan diğer ölçütlerle kısmen tutarlı olduğunu göstermektedir. Ayrıca, eğitim süresi, ev sahipliği veya kira/varlık geliri alıyor olmak yoksulluk ölçütüne bağlı olmaksızın yoksul olma ihtimalini azaltırken, tarım istihdamı veya sosyal refah geliri alıyor olmak yoksul ihtimalini arttırmaktadır. Son adımda ise yoksulluğun kuşaklararası aktarımı üzerine yoğunlaşmaktadır. GYKA'dan elde edilmiş dezavantajların kuşaklararası aktarımı ile ilgili bir modülün yer aldığı kesit veri setini kullanarak, yoksulluğun ebeveynlerden çocuklara aktarılıp aktarılmadığını ve çocuklukta yoksulluğu deneyimlemenin yetişkinlikteki çıktılara olan etkisi incelenmektedir. Bulgular, yoksul ailelerde yetişen çocukların yetişkinlikte yoksul olma ihtimalinin daha fazla olduğunu göstermektedir ki bu bulgu Türkiye'de gelir seviyelerindeki kuşaklararası mobilitenin düşük olduğunu göstermektedir. Bu çocuklar, erken yaşlarda işgücü piyasasına girmektedirler, daha az kazanmaktadırlar ve daha kalabalık hanelerde yaşamaktadırlar. Ayrıca, yetişkinlikte kayıt dışı işlerde istihdam edilme ihtimali ve kronik sağlık problemine sahip olma ihtimallerinin de daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ceren (2015), araştırmasını internet üzerinden çalışanlara e-mail göndererek gerçekleştirmiştir. Araştırma, Türkiye’de Sosyal Hizmet Uzmanlarının yoksullukla ilgili algılarının ve yoksullara yönelik tutumlarının belirlenebilmesi, yoksulluğa yönelik algı ve tutumlar ile ilgili verilerin sonuçlarının ortaya konulması amacı ile planlanmıştır. Araştırmasını SPSS 16 programı ile gerçekleştirmiştir. Yaptığı anketler sonucunda şu sonuçlara varmıştır: Yoksullukla mücadele için küreselleşme politikalarından vazgeçilmeli, özelleştirmeler bitirilmeli, özelleştirilen kurumlar yeniden devlet bünyesine alınmalı, taşeron yapı kaldırılmalı, ücret eşitliği getirilmelidir. Devlet vatandaşlarına gıda, ekonomik, sağlık, eğitim, barınma gibi ihtiyaçlarını karşılamalı ve bunu kendisine ödev ve sorumluluk olarak görmelidir. Yoksullukla mücadele bilinci tüm vatandaşlarda yerleşmeli, haklarını savunabilmek için modern çağda köleliğe hayır demeli ve eylemlerde bulunmalı, haklarını aramalı ve almalıdır.

Gedikoğlu (2015) çalışmasında, Türkiye' de yoksulluk ve yoksullukla mücadeleyi daha çok kurumlar açısından ele almış ve yoksullukla mücadele yöntemleri, çözümleri ve etkili olup olmadıklarını araştırmıştır. Biga İlçesinde yoksulluk analizine ve yoksullukla mücadele eden kurum ve derneklere yer verilmektedir. Sonuçta, kadınlara yönelik politikaların geliştirilmesi gerekliliği, engelli istihdamının artırılmasının gerekliliği ve çocuk yaştakilerin özellikle korunması gerekliliğine vurgu yapılmıştır.

Karadağ ve Saraçoğlu (2015) çalışmalarında, harcamaya dayalı resmi yoksulluk sonuçlarını değerlendirmişler, Türkiye’de yoksulluk düzeyinin 2002 yılından itibaren önemli bir düşüş gösterdiği sonucuna ulaşmışlardır. Ancak, çok boyutlu yapısı gereği yoksulluğu yalnızca gelir/harcama üzerinden ölçen yöntemler yoksulluğu bütün yönleriyle açıklamada yeterli gelmemektedir. Bu çalışmada Alkire, Apablaza ve Jung (2014) yöntemi izlenerek 2006-2012 yılları için iki farklı çok boyutlu yoksulluk ölçütü hesaplanmış; elde edilen sonuçlar Avrupa Birliği (AB) ülkeleri ile karşılaştırılmıştır. Parasal göstergeye ek olarak; aşırı maddi yoksunluk, çalışma yoğunluğu, sağlık, eğitim ve çevresel faktörlere ilişkin göstergeler de çok boyutlu yoksulluk içerisinde ele alınmıştır. Elde edilen sonuçlara göre, Türkiye’deki yoksulluk düzeyi 2006’dan 2012 yılına gelindiğinde önemli derecede düşüş göstermesine karşın hala AB ortalamasının oldukça üzerindedir.

Yavuz, Erdal v.d. (2016) çalışmada, kırsal kesimde yoksulluk algısını ve kırsal kesimde yaşayan bireylerin yoksulluğa bakış açısını, Yozgat ili Aydıncık ilçesi örneği ile değerlendirmişlerdir. Çalışmadan elde edilen veriler ışığında kişilerin sosyoekonomik ve demografik özellikleri belirlenmiştir. Araştırmadan elde edilen bazı sonuçlara göre kişilerin %51'i kendini yoksul hissederken sadece %5'lik bir kesim kendini zengin sınıfında görmektedir. Araştırma kapsamında ele alınan kırsal kesim insanların yoksulluk algıları, yaşanılan çevre, gelenekler ve kültürel özelliklere göre değişmektedir.

3.4. ARAŞTIRMANIN AMACI VE YÖNTEMİ

3.4.1. Araştırmanın Amacı

Söz konusu araştırmanın alanını Sultanbeyli Belediyesi, Sultanbeyli halkı ve Sultanbeyli'de sosyal belediyeçilik uygulamaları oluşturmaktadır. Sultanbeyli halkının fiziksel analizini yapmak öncelikli amaçlardan birisidir. Sultanbeyli halkının profili doğru şekilde oluşturulursa, çıkan sonucun yorumlanması da o kadar kolay olması beklenmektedir. Sultanbeyli halkının profili oluşturulduktan sonra halkın yoksulluğa bakışı ve halkın yoksulluğu yorumlanabilir hale gelmiş ve analizler buna göre yapılmıştır.

Çalışmanın öncelikli amacı Sultanbeyli'de yoksulluğu ölçmek değildir. Çıkan veriler sayesinde Sultanbeyli'de yoksulluğa dair sonuçlar ortaya konmuştur. Birleşmiş Milletler, Türkiye İstatistik Kurumu ve Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu gibi kurumların standart olarak kabul ettikleri yoksulluk değerlerinin Sultanbeyli'ye uyarlanması bu tezdeki bir diğer amaç olarak benimsenmiştir.

Ayrıca Sultanbeyli Belediyesinin sosyal belediyeçilikte ne kadar etkin olduğunu ölçmek de amaçlanmıştır. Belediyenin faaliyet raporları incelendiğinde de sosyal belediyeçilikte iyi durumda olduğu gözlemlenmiştir. Belediyenin faaliyet raporunda yanılıp yanılmadığını yani gerçekte ne kadar etkin olduğunu ölçmek de aynı zamanda ulaşılmak istenen amaçlar arasında yer almaktadır.

Öte yandan, aynı zamanda Sultanbeyli halkının belediyeye karşı tutumu ve belediyeden beklentileri de değerlendirilmek istenmiştir. Halkın belediyeye olan güveni, belediyenin projelerinin daha etkin şekilde uygulanmasına yardımcı olmaktadır. Bu

yüzden belediyeye olan güven, gerek yoksulluk bağlamında ve gerekse de normal projelerde önem taşımaktadır.

Ele alınan bu çalışma, Sultanbeyli'ye dair projelerin üretilmesine yardımcı olmaya yönelik bir referans olma niteliği de taşımaktadır. Sultanbeyli halkının profili doğru şekilde oluşturulmadığı sürece, içerisinde bulunduğu durumdan kurtulması da bir o kadar zor olacağı düşünülmektedir

3.4.2. Araştırmanın Yöntemi

Sultanbeyli'de yoksulluk analizi yapılmadan önce, yoksullukla ilgili daha önce yapılmış olan literatür özenle taranmış olup gerekli yararlanmalar ve edinimler sağlanmıştır. Yoksullukla ilgili daha önce yapılmış olan araştırmalarda, saha anketlerinin sıkça kullanıldığı gözlemlenmektedir. Bir devlet kurumu olan ve sürekli Türkiye'nin güncel durumunu ölçen kurum olan Türkiye İstatistik Kurumu'nun da yoksullukla ilgili ölçümlerini anketlerden sağladığı tespit edilmiştir. Önceki bölümlerde detaylıca incelenmiş olan ve dünya genelinde yoksullukla mücadele eden uluslararası kuruluşların da yoksullukla ilgili verilerini anketler sayesinde oluşturdukları tespit edilmiştir. Anketlerin yanı sıra bazı araştırmacılar, kurum ve kuruluşların yayımladığı ekonomik ve sosyal verilerden de yararlanmaktadırlar.

Yoksullukla ilgili yerel araştırma yapan araştırmacılar, genellikle saha anketlerine başvurmuşlardır. Bunun nedenini de yeterli veri bulunmamasına bağlamaktadırlar. Gerçekten de veriler incelendiği zaman, yoksulluğun genellikle ülke bazında veya bölge bazında incelendiği görülmektedir. Özellikle Türkiye İstatistik Kurumu yoksulluk verilerini ülke ve bölge düzeyinde yayınlamaktadır.

Bu araştırmada, Sultanbeyli halkı ile birebir mülakat yapılarak anket uygulamasına başvurulmuştur. Anket soruları Sultanbeyli halkının görüşlerine dayandırılarak oluşturulmuştur. Araştırma sırasında elde edilen bulgular SPSS 22 adlı program sayesinde analiz edilerek yorumlanmaya hazır hale getirilmiştir.

Saha anketleri için 53 soruluk bir anket hazırlanmıştır. Anket sorularına EK-I'de yer verilmiştir. Anket sorularının oluşturulmasında daha önce yapılmış olan anketlerden yararlanılmıştır. Anket yapılırken Sultanbeyli Belediyesi'nin doğru analiz edilebilmesi için Sultanbeyli halkı hakkında bilgi sahibi olan ve halk arasında saygın konumda bulunan bireylerden de destek alınmıştır.

3.4.3. Örneklem Büyüklüğünün Belirlenmesi

Örneklem büyüklüğünün belirlenmesi, kaç kişiye anket uygulanması gerektiği sorusunun cevabını oluşturmaktadır. Örneklem büyüklüğünün belirlenmesi için birden fazla formül ve yine birden fazla metot bulunmaktadır.

Bu çalışmada, formülü bilgisayar programıyla oluşturulmuş ve gerekli verilerin girilmesi sonucunda oluşan, örneklem büyüklüğü hesaplama aracı kullanılarak örneklem büyüklüğü belirlenmiştir. Bu araç, dünya genelinde güvenilirliğini ispatlamış ve büyük firmalar başta olmak üzere kurum ve kuruluşlara anketler yapan bir internet sitesi yardımıyla gerçekleştirilmiştir⁹. Web sitesinde bulunan örneklem büyüklüğü hesaplama aracı kullanılarak oluşturulan örneklem sayısına göre Sultanbeyli için; 330.000 nüfus %95 güven oranı ve %5 hata payı ile yapılması gereken anket sayısı 384 olarak hesaplanmıştır¹⁰.

Sultanbeyli halkının bazı farklılıklar taşımaması ve anketlerin güvenilirlik seviyesinin artırılması amacıyla Sultanbeyli de 535 adet anket görüşmesi yapılmıştır. Bunlardan geçerli olanlar analize dahil edilmiş olup geçersiz sayılanlar analizden çıkarılmıştır. Geçerliliği olan toplam 520 anket bulunmaktadır. Analizler, 520 katılımcı üzerinden gerçekleştirilmiştir.

⁹ Bakınız: <https://tr.surveymonkey.com/mp/sample-size-calculator/>

$$\frac{\frac{z^2 \times p(1-p)}{e^2}}{1 + \left(\frac{z^2 \times p(1-p)}{e^2 N} \right)}$$

¹⁰ Ayrıca formül kullanılarak da aynı sonuca ulaşılabilmektedir.
N: Kitle Boyutu, e:Hata Payı (ondalık olarak), z: Güven Seviyesi, p:Yüzde Değeri (ondalık olarak)

3.5. ARAŞTIRMANIN BULGULARI

3.5.1. Sultanbeyli'nin Demografik Özellikleri

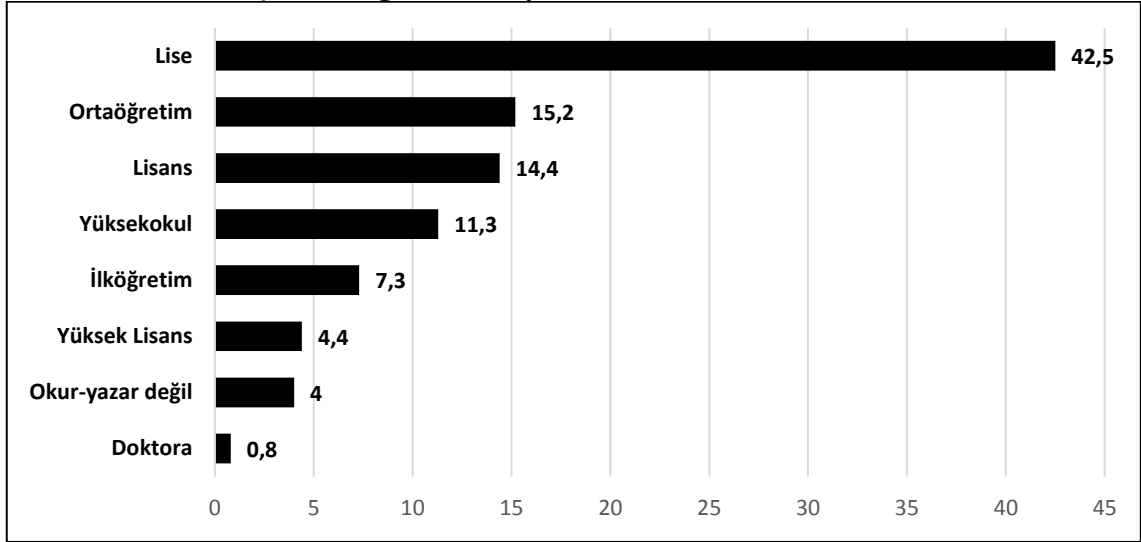
Toplamda 520 kişiyle yapılan anketlere %70,2 oranında katılımcı erkek cevabını verirken %29,8 oranında katılımcının kadın cevabını verdiği gözlemlenmiştir. Kadınların anketlere daha az katılım sağlaması Sultanbeyli'de erkek nüfusunun daha baskın olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Sultanbeyli'de yapılan anketlere katılıma, genç nüfusun daha çok rağbet gösterdiği gözlemlenmiştir. Orta yaştaki bireyler iş yoğunlukları veya diğer gerekçelerle anketlere katılımı geri planda kalmışlardır. Yaşlı nüfus ise anketlere gerek duymadıklarını belirttikleri için katılım sağlamamışlardır.

Anketlere katılımı yaş aralığı düzeylerine bakıldığında %42,7'lik oranla 18-27 yaş arası gençlerin daha fazla katılım sağladığı tespit edilmiştir. Anketlere katılım oranı yaş aralığı arttıkça azalmıştır. Şöyle ki, 28-37 yaş arası %18,3, 38-47 yaş arası %16,5, 48-57 yaş arası %14, 58-67 yaş arası %6, 68 yaş ve üzeri %2,7. Anketlere katılımı erkek nüfus oranının ve genç nüfus oranının diğerlerine göre daha fazla oranda olduğu gözlemlenmiştir.

Sultanbeyli'nin eğitim düzeyi incelendiği zaman Grafik 7'de görüleceği üzere, %42,5'lük oranla en fazla lise mezununun olduğu tespit edilmiştir. Lise mezunlarını %15,2'lik oranla ortaöğretim mezunları takip etmektedir. Daha sonra sırasıyla; %14,4 ile lisans, %11,3 ile yüksekokul, %7,3 ile ilköğretim, %4,4 ile yüksek lisans ve %0,8 ile doktora mezunları gelmektedir. Sultanbeyli'de okuma yazma bilmeyenlerin oranı ise %4'tür.

Sultanbeyli'de okuma yazma bilmeyenlerin oranı, doktora mezunlarından çok daha fazlayken çok ufak bir oran farkıyla yüksek lisans mezunlarının gerisinde kalmıştır. Bu durum Sultanbeyli'deki eğitim durumunu ortaya koymaktadır. Anketler sırasında yapılan görüşmelerden ve gerçekleştirilen analiz sonuçlarından görüldüğü üzere, Sultanbeyli halkının ve özellikle de Sultanbeyli'de yaşayan genç nüfusun eğitim sorununa dair ciddi endişeleri olduğu gözlemlenmiştir. Eğitim eksikliğinin giderilmesi ve kaliteli eğitim isteyen Sultanbeyli halkı, kronik sorunların temelinde de eğitim sorununun yattığını ifade etmektedirler.

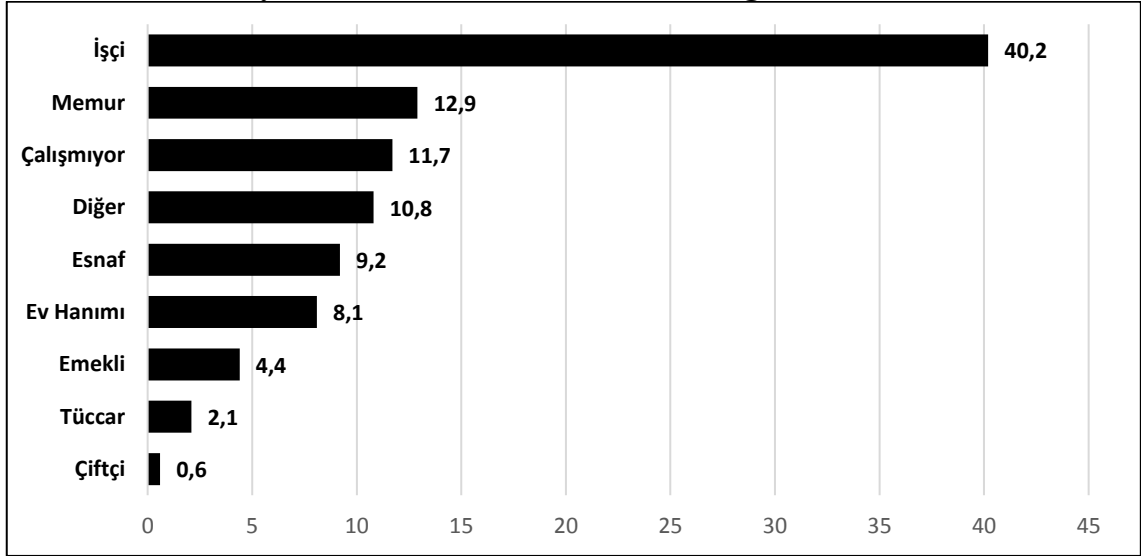
Grafik 7. Sultanbeyli'nin Eğitim Düzeyi, (%)

Sultanbeyli halkının, her sabah erkenden otobüslere binerek İstanbul'un diğer ilçelerine giden ve genelde hizmet sektörünün 2. Sınıf işlerini yapan işçi kesiminden oluştuğu gözlemlenmiştir. Bu işe gitme süreci İstanbul'un çoğu ilçesinde mevcuttur. Ama diğer ilçelerdeki insanlar, başka ilçelere daha iyi bir işte çalışabilmek için gidenlerden oluşmaktadır. Sultanbeyli'ye gelindiğinde, durum bundan farklı olmaktadır. İnsanlar Sultanbeyli'de iş imkanı olmadığı için farklı ilçelere gitmektedirler. Sultanbeyli'nin eğitim seviyesi de düşük olduğu için nitelikli bir işte çalışmayan bu insanlar, adeta İstanbul'daki angarya işleri yapmaya mahkum olmaktadır.

Sultanbeyli halkının hangi meslekten olduğu Grafik 8'de gösterilmiştir. Grafik 8'e göre halkın %40'lık bölümünün işçi olarak çalıştığı gözlemlenmiştir. İşçi sınıfını %12,9'luk oranla memur sınıfı takip etmektedir. Sultanbeyli'de işçi ve memur sınıfından sonra en yüksek orana (% 11,7) çalışmayan kişiler sahiptir. Diğer işlerde çalışanların oranı ise %10,8'dir. Diğer işleri, %9,2 ile esnaf sınıfı takip etmektedir. Sultanbeyli'de ev hanımlarının oranının da oldukça yüksek (%8,1) çıktığı gözlemlenmiştir. Ev hanımlarını %4,4'lük oranla emekliler, %2,1 ile tüccarlar ve %0,6'lık oranla çiftçiler takip etmektedir.

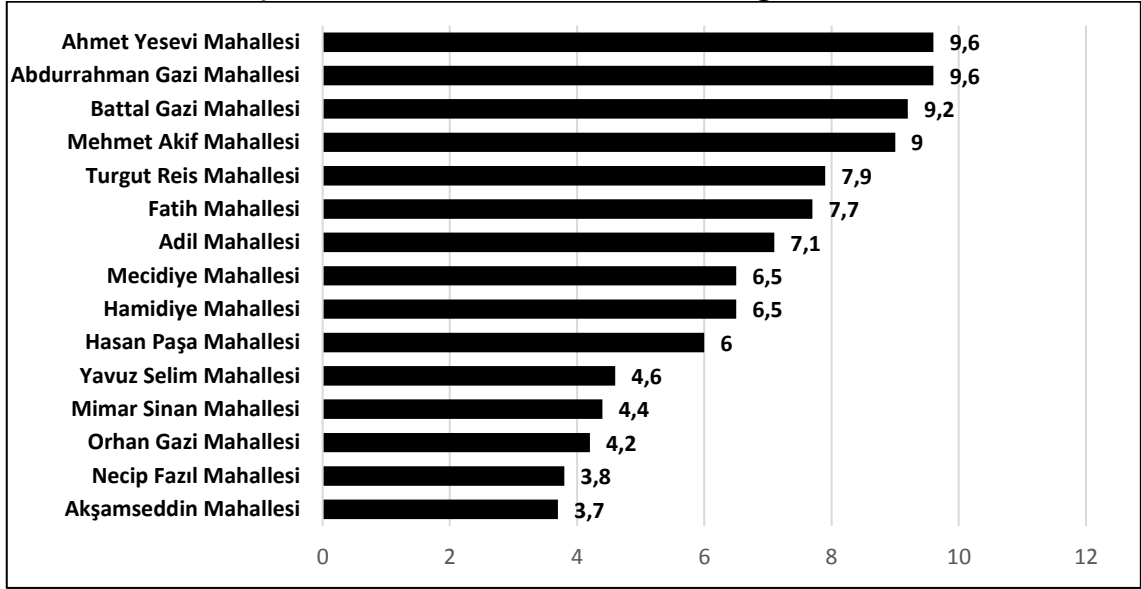
Grafik 8. Sultanbeyli’de Nüfusun Mesleklere Göre Dağılımı, (%)

Grafik 8 incelendiği zaman Sultanbeyli’de işsizlik oranı %11,7 olarak gözlemlenmektedir. Bu oran Türkiye İstatistik Kurumu’nunki kadar detaylı bir ölçümü vermese de Sultanbeyli’nin gerçek profiline yakın bir oran vermektedir. Henüz öğrenci durumunda olanlar, diğer kısımda izlendiği için değerlerin gerçeğe yakın olması muhtemeldir. %11,7’lik oran, daha çok iş arayıp da çalışmayanların oranıdır. Ev hanımları da işsizlik oranının içerisine eklenirse Sultanbeyli’de %20’lere varan bir işsizlik oranı ortaya çıkmaktadır. Ev hanımları her ne kadar iş aramıyor da olsalar gelire katkı yapmamaktadırlar.

Sultanbeyli’de işçi olarak çalışan erkeklerin %16,2’si lise mezunuyken kadınların %5,2’si lise mezunudur. Memur olan erkeklerin %2,9’u lisans mezunuyken kadınların %2,5’i lisans mezunudur. Ayrıca çiftçi kadın bulunmamaktadır. Diğer önemli bir nokta ise, ev hanımı olan kadınların eğitim düzeyleri en fazla yüksekokula kadardır. Yüksekokul üstü mezuniyete sahip kadınlar ya bir işte çalışmakta ya da şu anda işsiz konumda bulunmaktadırlar.

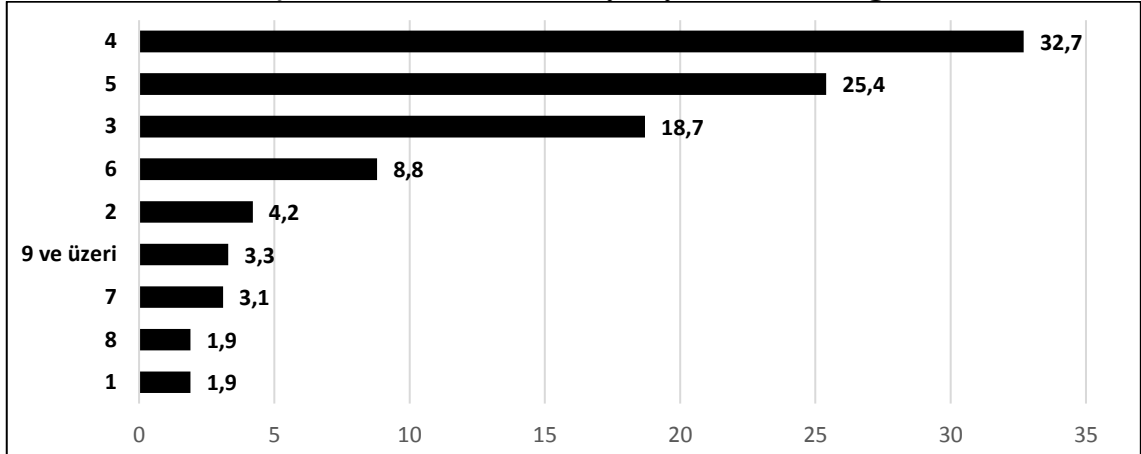
Grafik 9. Sultanbeyli'de Nüfusun Mahallelere Göre Dağılımı, (%)

Sultanbeyli'de ankete katılan bireylerin yaşadıkları mahalleler incelendiğinde, Grafik 9'da görüldüğü üzere Ahmet Yesevi ve Abdurrahman Gazi mahalleleri %9,6'lık oranla en fazla katılımcıya sahip mahalleler olmuşturlar. Bunları Battal Gazi Mahallesi %9,2'lik oranla takip etmektedir. Diğer mahallelerden ise, Mehmet Akif mahallesi %9,0, Turgut Reis mahallesi %7,9, Fatih mahallesi %7,7, Adil mahallesi %7,1, Mecidiye mahallesi %6,5, Hamidiye mahallesi %6,5, Hasan Paşa mahallesi %6,0, Yavuz Selim mahallesi %4,6, Mimar Sinan mahallesi %4,4, Orhan Gazi mahallesi %4,2, Necip Fazıl mahallesi %3,8 ve Akşamseddin mahallesi %3,7 oranında katılım olmuştur.

Sultanbeyli'de nüfusun mahallelere orantılı şekilde dağılmadığı gözlemlenmektedir. Bazı mahalleler, hem nüfus açısından hem de gelişmişlik açısından diğer mahallelerden daha ileri düzeydedirler. Bu durum her zaman geçerli değildir. Örneğin Adil mahallesi nüfus olarak çoğu mahalleden daha az orana sahip olsa da tapu sorununu aşmıştır ve gelişmişlik açısından çoğu mahalleden daha ileri düzeydedir. Grafik 9 incelendiği zaman, Abdurrahman Gazi, Ahmet Yesevi, Battal Gazi ve Mehmet Akif gibi mahallelerin nüfuslarının diğerlerine göre daha fazla olduğu gözlemlenmiştir. Hatta bu mahalleler, bazı mahalleleri nüfus açısından neredeyse ikiye katlamaktadırlar.

Grafik 10. Sultanbeyli'de Nüfusun Aile Birey Sayısına Göre Dağılımı, (%)

Sultanbeyli'de ailede yaşayan birey sayısına ilişkin bir analiz yapıldığında bireylerin, Grafik 10'a göre %32,7'lik oranla en çok 4 kişilik ailelerde yaşadığı gözlemlenmiştir. 4 kişilik aile yapısından sonra %25,4'lük oranla 5 kişilik aile yapısı gözlemlenmiştir. 4 ve 5 kişilik ailelerin toplamı, nüfusun yarısından fazlasını oluşturmaktadır. Bunlardan sonra sırasıyla aile birey sayıları şu şekilde sıralanmaktadır: %18,7 ile 3 kişilik aileler, %8,8 ile 6 kişilik aileler, %4,2 ile 2 kişilik aileler, %3,3 ile 9 ve üzeri bireyi bulunan aileler, %3,1 ile 7 kişilik aileler, %1,9 ile 8 kişilik aileler ve %1,9 ile 1 kişilik aileler yer almaktadır.

Sultanbeyli'nin aile yapısı incelendiğinde, 4 kişilik aile birey sayısının çoğunlukta olduğu anlaşılmaktadır. Bunu sırasıyla 5 kişilik ve 3 kişilik aile sayıları izlemektedir. Sultanbeyli'de çoğunlukla kalabalık bir aile yapısı bulunmaktadır. Kalabalık aile yapısının nedeninin, Sultanbeyli halkının ailevi değerlere sahip çıkmasından kaynaklandığı tespit edilmiştir. Kalabalık ailelerde, bireyler yaşlanan anne ve babalarını farklı bir eve ayırmamakta, kendileriyle birlikte yaşamalarına müsaade etmektedirler. Sultanbeyli'de geniş iş sahası olmadığı için buraya memur olarak veya farklı işler nedeniyle gelen kişiler de fazla sayıda olmadığı için Sultanbeyli'de tek kişilik aile yapılarının az sayıda olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

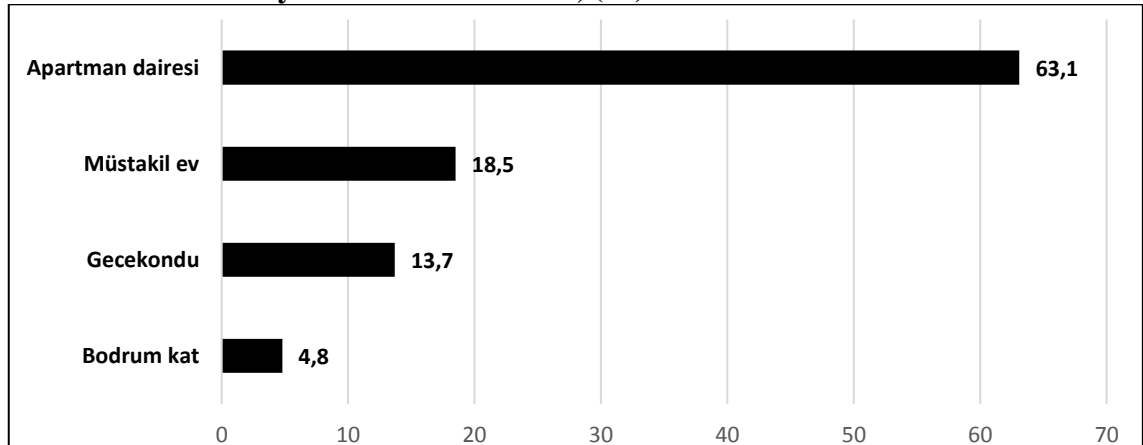
Anketler incelendiği zaman görülmektedir ki, 1 kişilik ailelerde yaşayan bireyler genellikle lisans ve yüksek lisans mezunlarından oluşmaktadır. 9 ve üzeri birey sayılı aileler incelendiğinde ise lisans ve lisansüstü eğitilmiş bireylerin bulunmadığı da göze çarpan durumlardan birisi olmaktadır.

Sultanbeyli'nin ev yapısına ilişkin değerlendirmeye göre ilçede kaçak yapılaşmanın yoğun olduğu ortaya çıkmaktadır. Bundan 20-25 yıl ve öncesinde gelenlerin bir yeri sahiplenerek ve yalnızca malzeme parası ödeyerek ev sahibi oldukları gözlemlenmiştir. Bu insanların ya kendileri ya da yakın akrabaları da inşaat sektöründe çalıştığı için ve işçilik parasını da ya bedavaya ya da çok ucuza getirdikleri için o dönemlerde ev sahibi olmak, Sultanbeyli halkı için yoksul dahi olsalar oldukça kolay olmuştur. Bu yüzden Sultanbeyli halkının birçoğunun kendi evlerinde oturdukları söylenebilir. Buna göre Sultanbeyli halkının %62,1'inin kendi evlerinde oturdukları kalan %37,9'unun ise kiracı olduğu anketler sonucunda ortaya çıkmıştır.

Sultanbeyli'nin en büyük ve kronik sorunu ise daha önceden ifade edildiği üzere tapu sorunudur. Bu sorunun doğruluğu anket sonuçlarıyla da gözlemlenmiştir. Sultanbeyli'deki evlerin %70,6'sının tapusu bulunmamaktadır. Bu sorun çözülmediği sürece Sultanbeyli halkı, gereken gelişimi ve kalkınmayı asla gerekleştirmeyeceklerini düşünmektedirler.

Sultanbeyli'de tapu sorunu olduğu için beraberinde ruhsat yani yapı izni belgesi sorunu da bulunmaktadır. Kaçak yapılaşmayla oluşmuş bir şehirde yapı izni belgesinin olmaması normal bir durumdur. Son dönemde ortaya çıkan ve devlet tarafından oluşturulmuş olan imar barışı sistemi, kişilerin tapusu olmasa da yapı kayıt belgesi alabilmelerine imkan tanımaktadır. Sultanbeyli'de de bu imkandan yararlanan, yararlanmak isteyen ve yaralanabilmeyi araştıran insan sayısının da hayli yüksek seviyede olduğu gözlemlenmiştir. Sultanbeyli'deki evlerin %69,2'sinin ruhsatsız olduğu yapılan anketler sonucunda tespit edilmiştir.

Grafik 11. Sultanbeyli'de ki Evlerin Türü, (%)

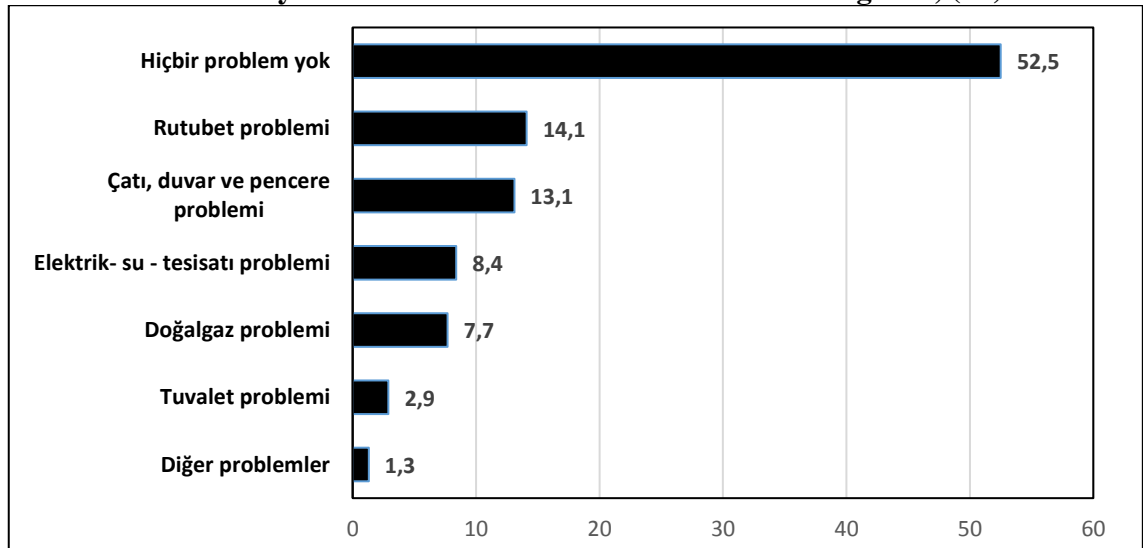
Grafik 11'e göre, Sultanbeyli'deki evlerin %63,1'i apartman dairesinden oluşmaktadır. Müstakil evler ise %18,5'lik bir orana sahiptir. Daha sonra %13,7'lik oran ile gecekondular ve %4,8'lik oran ile bodrum katlarda yaşayanlar gelmektedir.

Sultanbeyli bir gecekondulu ilçesidir. Evlerinin müstakil olduğunu beyan eden birçok kişinin aslında evinin gecekondulu olduğu da gözlemlenmiştir. Sultanbeyli'de evlerinin apartman dairesi olduğunu beyan eden çoğu kişinin evlerinin; seçim dönemlerinde veya diğer dönemlerde kaçak olarak yapılmış olan 3, 4 ve 5 katlı boyasız veya sıvasız evlerden oluştuğu anlaşılmaktadır.

Sultanbeyli'deki evlerin oda sayıları sırasıyla şu şekilde bir dağılım sergilemektedir. En çok oda sayısı %45,6 ile 3 odalı evlerden oluşmaktadır. %29,2 ile 4 odalı evler ikinci sırada yer almaktadır. 2 odalı evler, %11,7 ile üçüncü sırada, 5 odalı evler %9,6 oranla 4. sırada, 6 ve üzeri oda sayılı evler %3,5 ile beşinci sırada ve son olarak ise 1 odalı evler %0,4 ile 6. sırada yer almaktadırlar.

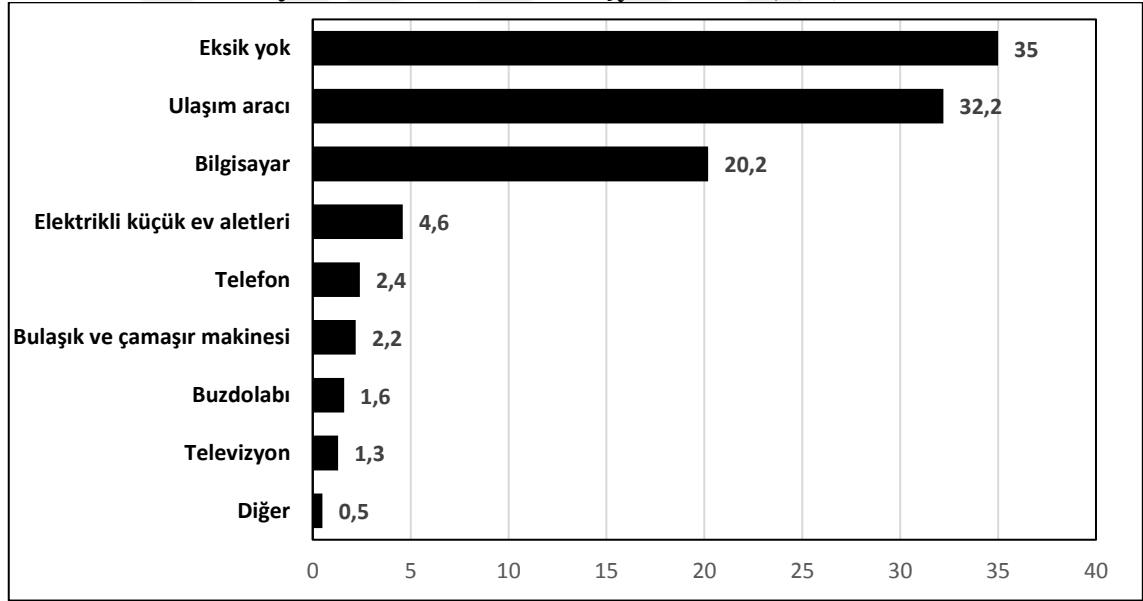
Buna göre, Sultanbeyli halkının neredeyse yarıya yakını 3 odalı evlerde yaşamaktadır. 6 ve üzeri oda sayısı bulunan evlerin 1 odası bulunan evlere göre 9 kat daha fazla olması Sultanbeyli halkının kalabalık aile yapısından kaynaklanmaktadır. Sultanbeyli'de oda sayısı yoğunlaşması orta derecelerde kalmıştır.

Grafik 12. Sultanbeyli'deki Evlerde Bulunan Problemlerin Dağılımı, (%)

İkamet edilen evlerde karşılaşılan sorunların neler olduğu sorulduğunda ise katılımcılar tarafından toplam 596 işaretlenme yapılmıştır. Grafik 12'ye göre bu soruya %52,5 oranında kişi hiçbir problem yok diyerek evlerinde bir sorun olmadığını ortaya koymuşlardır. Evlerinde sorun olan kişiler de bu soruya %14,1 oranla rutubet problemini bir sorun olarak beyan etmişlerdir. Yani Sultanbeyli'de ki evlerin %14,1'i rutubet sorunuyla karşı karşıyayken %13,1'i ise çatı, duvar ve pencere problemleri ile karşı karşıyadır. Elektrik ve su tesisatı sorunu olanların oranı %8,4'tür. Evinde doğalgazı olmayan ya da tesisatında sorun bulunan kişilerin oranı %7,7'dir. Evinde tuvalet problemi olan kişilerin oranı %2,9 iken diğer problemlere maruz kalanların oranı %1,3'tür. Bu soruya verilen diğer şikâyet cevapları ise; güneş görmüyor, mantolama sorunu, otopark eksikliği, yalıtım sorunu, internet altyapısı... gibi cevaplardan oluşmaktadır.

Grafik 13. Sultanbeyli'deki Evlerin Eksik Eşya Durumu, (%)

Evlerdeki eksik eşyaların neler olduğu sorulduğunda ise katılımcılar toplamda 625 işaretleme yapmışlardır. Grafik 13'e göre bunlardan 219 kişi yani %35 oranındaki kişi, evlerinde herhangi bir eşya eksikliğinin bulunmadığını ifade etmişlerdir. Bunun yanı sıra 201 kişi yani %32,5 oranında kişinin ulaşım aracı bulunmamaktadır. 126 kişinin yani %20,2 oranında kişinin evinde ise bilgisayar bulunmamaktadır. Buradan Sultanbeyli halkının teknolojiye olan uzaklığı ortaya çıkmaktadır. Gerek iş, gerek eğitim ve gerekse de günlük hayatta önemli yer tutan bilgisayarın olmaması, Sultanbeyli halkı için önemli

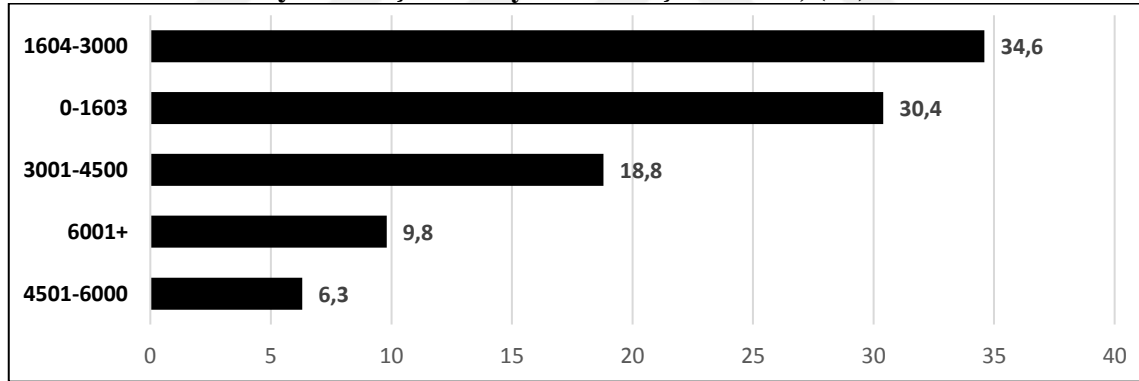
sorunlar arasında yer almaktadır. Elektrikli küçük ev aletleri, telefon, bulaşık ve çamaşır makinesi, buzdolabı, televizyon ve diğer eksik eşyaların oranı ise toplamda %12,6'dır.

3.5.2. Sultanbeyli Halkının Ekonomik Durumu ve Sultanbeyli'de Yoksulluk Göstergeleri

Sultanbeyli'de ailelerin %46,3'ünde yalnızca 1 kişi çalışmaktadır. %36,7'sinde ise yalnızca 2 kişi çalışmaktadır. 3 kişinin çalıştığı aile oranı %12,5'dir. Hiç kimsenin çalışmadığı aile sayısı ise %3,1'dir. Ailelerin %1,3'ünde ise 4 kişi gelir getiren bir işte istihdam edilmektedir.

Buna göre Sultanbeyli ilçesinde hanelerin kalabalık olmasına rağmen hanelerde çalışan sayısının oldukça az sayıda olduğu anlaşılmaktadır. Hanelerde çalışan sayısının az olmasının nedenlerinin, işsizliğin yüksek olması ve bazı hanelerde kadınların çalışmasına karşı çıkılıyor olmasından kaynaklandığı tahmin edilmektedir.

Grafik 14. Sultanbeyli'de Kişilerin Aylık Kazanç Durumu, (%)

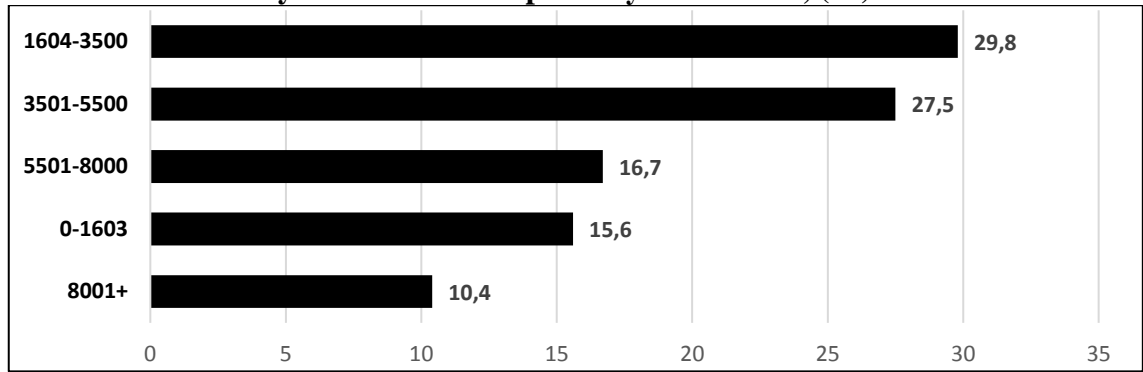

Yapılan anket bulgularına göre, Sultanbeyli halkının çok düşük ücretlere çalışan ve İstanbul'un ikinci sınıf işlerini yapan kişilerden olduğu anlaşılmaktadır. Halkın genelde asgari ücrete çalışan, işçi toplumundan oluştuğu gözlemlenmiştir. Gelir düşüklüğü yetmezmiş gibi sabahın erken saatlerinde ağzına kadar dolu belediye otobüslerinde 1 ya da 2 saatlik yolculuk yaparak İstanbul'un diğer ilçelerine çalışmaya gittikleri de ortaya çıkmaktadır.

Grafik 14 incelendiği zaman, Sultanbeyli halkının %30,4'ünün aylık gelirinin 0-1603 Türk Lirası aralığında bulunduğu tespit edilmiştir. Halkın %34,6'sının geliri ise

1604-3000 Türk Lirası aralığındadır. Geliri 3001-4500 Türk Lirası aralığında olanların oranı %18,8'dir. Halkın %6,3'ünün aylık geliri 4501-6000 Türk Lirası düzeyinde seyretmektedir. Geliri 6001 Türk Lirası ve üzerinde olanların oranı ise yalnızca %9,8 oranındadır. Sultanbeyli'de çalışan insanların %65'i aylık 3000 Türk Lirasının altında gelir elde etmektedirler. 520 kişinin içinden çalışmayan ve ev hanımı olan 103 kişilik nüfus çıkarıldığında 0-1603 arası gelire sahip olan 55 kişilik bir kesim bulunmaktadır. Bu da yaklaşık olarak %10,5 kesimlik bir nüfusa denk gelmektedir. Bu oran bir toplum için önemli oranda bir sorun teşkil etmektedir.

Grafik 15. Sultanbeyli'de Ailelerin Toplam Aylık Gelirleri, (%)

Sultanbeyli'de ailelerin aylık toplam gelirleri Grafik 15'ten incelendiği zaman, 0-1603 Türk Lirası gelire sahip aile oranının %15,6 olduğu, 1604-3500 Türk Lirası gelire sahip aile oranının %29,8 olduğu, 3501-5500 Türk Lirası gelire sahip aile oranının %27,5 olduğu, 5501-8000 Türk Lirası gelire sahip aile oranının %16,7 olduğu ve 8001 Türk Lirası ve üzeri gelire sahip aile oranının %10,4 olduğu anlaşılmaktadır. Ailede çalışan sayısının artması ve ailelerin iş dışında elde ettiği resmi ve gayri resmi gelirlerinin olması, aile gelirlerinin bireysel gelirlerden fazla olmasına neden olmaktadır. Ailenin gelirleri içinde yer alan resmi gelirler; alınan yardımlar, kira gelirleri veya gayrimenkullerden elde edilen gelirlerden oluşurken, resmi olmayan gelirler ikinci iş, kendi işi harici inşaat sektöründe saatlik çalışmalar, boş zamanlarda taksi şoförlüğüne çıkma gibi işlerden oluşmaktadır.

Tablo 30. Sultanbeyli'de Aylık Bireysel Gelir ve Aile Geliri Arasındaki İlişki

		Ailenizin toplam aylık geliri ne kadar? (TL)					Toplam
		0-1603	1603-3500	3501-5500	5501-8000	8001+	
Aylık geliriniz ne kadar? (TL)	0-1603	81	41	24	12	0	158
	1604-3000	0	112	44	18	6	180
	3001-4500	0	2	68	27	1	98
	4501-6000	0	0	7	18	8	33
	6001+	0	0	0	12	39	51
Toplam		81	155	143	87	54	520

Grafik 13 ve Grafik 14'ün bir arada ele alındığı Tablo 30'da durumun bir bütün halinde irdelenmesi mümkün olmaktadır. Buna göre gelir yığılmasının 0-1603, 1604-3500 ve 3501-5500 aralığında meydana geldiği tespit edilmiştir. Bireysel geliri 0-1603 olup da aile geliri 8001+ üzerinde olan ailenin bulunmaması, zengin durumda olan ailelerin daha nitelikli işlerde çalıştıkları sonucunu ortaya çıkarmıştır. Tablodan çıkarılabilecek bir diğer sonuç da aylık kişisel geliri yüksek olan kişilerin aylık aile gelirlerinin de yüksek olduğudur.

Tablo 31. Aile Birey Sayısı ve Ailenin Aylık Toplam Geliri

		Ailenizin toplam aylık geliri ne kadar? (TL)					Toplam
		0-1603	1604-3500	3501-5500	5501-8000	8001+	
Aile Birey Sayısı	1	1	2	5	1	1	10
	2	4	4	6	4	4	22
	3	20	27	30	15	5	97
	4	33	42	45	30	20	170
	5	11	53	34	24	10	132
	6	7	13	13	8	5	46
	7	0	6	5	2	3	16
	8	2	4	2	1	1	10
	9 ve üzeri	3	4	3	2	5	17
Toplam		81	155	143	87	54	520

Tablo 31 ise, Sultanbeyli'de çeşitli kurum ve kuruluşlar tarafından kabul edilmiş yoksulluk sınırı yöntemlerine göre, Sultanbeyli'de yoksulluk sınırının hesaplanması,

amacıyla oluşturulmuştur. Sultanbeyli’de yoksulluk sınırı hesaplaması kurumların belirli bir para karşılığı olarak vermiş olduğu hesaplamalara göre yapılabilmektedir. Öncelikli olarak tüm dünyada kabul görmüş olan ve kullanımı en yaygın olan Birleşmiş Milletler (Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı) yoksulluk ölçütleri esas alınarak hesaplama gerçekleştirilmektedir.

Daha önce de ifade edildiği üzere Birleşmiş Milletler, dünya genelinde mutlak yoksulluk sınırını günlük kişi başı 1,90\$ olarak belirlemiştir¹¹. Bu değer, Sultanbeyli halkına uyarlandığında, Sultanbeyli’de mutlak yoksulluk olup olmadığını ölçmek kolaylaşmaktadır. Bu ölçüm, kişisel gelire göre değil aile gelirine göre yapılmaktadır. Bunun nedeni, bireysel olarak bir işte çalışmasa da kişiye, ailesinin gelirinden harcama yapma imkanı doğmasıdır. Hesaplamayı yapabilmek için öncelikli olarak dolar kurunun tespit edilmesi gerekmektedir. Merkez Bankası’ndan alınan verilere göre; 1\$=5,3601 Türk Lirası’dır (<https://www.tcmb.gov.tr> Erişim Tarihi: 11/12/2018). 1\$ 5,3601 Türk Lirası ise $1,90\$=10,18419$ Türk Lirası olarak hesaplanmaktadır. $1,90\$$ ’ı aylık 30 gün ile çarptığımızda $10,18419 \times 30 = 305,5257$ Türk Lirası yapmaktadır. Bu değer, bir kişiye düşen aylık mutlak yoksulluk sınırı değeridir. Buna göre, kaç kişinin bu değer altında kaldığını bulmak gerekmektedir. Aile geliri 0-1603 arası olan aileler de kaç kişi olduğunu hesaplamak önemlidir. Örneğin 4 kişilik ailede yaşayıp geliri 0-1603 arası olan 33 anket katılımcısı bulunmaktadır. Bu da toplamda 132 kişi yapmaktadır. Bu şekilde hesaplandığında, geliri 0-1603 arası olan kişiler toplamı 281’ye denk gelmektedir. Yani Sultanbeyli’de **281** kişi mutlak yoksulluk sınırının altında yer almaktadır.

Öte yandan diğer gelir dilimlerinde olup da ailedeki birey sayısının fazlalığından dolayı mutlak yoksulluk sınırın altında kalanların hesaplanması da gerekmektedir. Bunun için de önce gelir dilimlerinin ortasını ailelerin aylık geliri olarak kabul etmek gerekmektedir. Örneğin 1604-3500 gelir dilimin ortası 2554 Türk Lirası yapmaktadır. Bu şekilde hesaplama yapıldığında gelir dilimi 1604-3500 arası olan ailelerde 9 ve üzeri nüfusa sahip olan aileler mutlak yoksulluk sınırının altında kalmaktadırlar. 9 ve üzeri olan 4 aile olduğu için bu ailelerden de **36** kişi mutlak yoksulluk sınırın altında yaşamaktadır. Diğer gelir dilimleri için hesaplama yapıldığında ise mutlak yoksulluk sınırın altında

¹¹ Bakınız: 2.2.3.2. **Türkiye’de Harcamaya Dayalı Yoksulluk İstatistikleri**

kalan herhangi bir kişinin bulunmadığı ortaya çıkmıştır. Ayrıca mutlak yoksulluk oranının hesaplanması için anketin kaç kişiye hitap ettiğini bilmek gerekmektedir. Ailede yaşayan sayısı ankete katılan bireylerle çarpıldığında anketin **2307** kişiyi kapsadığı ortaya çıkmaktadır. Elde edilen sonuçlara göre, 2307 kişinin **317** kişisi mutlak yoksulluk sınırının altında yaşamaktadır. Bu da Sultanbeyli halkının **%13,7'sinin Mutlak Yoksulluk Sınırının altında** yaşadığı sonucunu vermektedir.

Türkiye İstatistik Kurumunun verilerine göre, Sultanbeyli'de yoksulluk analizinin sağlıklı olması için, yukarıda yapılan hesaplamayı TÜİK değerlerine göre de yapmak gerekmektedir¹². Daha önce de ifade edildiği gibi TÜİK yoksulluk analizini 1\$, 2,15\$ ve 4,3\$ dolara göre hesaplamaktadır. Bunlardan 1\$ mutlak yoksulluk sınırı olarak belirlenmiştir. Bu analizde de TÜİK'in 1\$ üzerinden yaptığı yoksulluk analizi dikkate alınmaktadır. 1\$=5,3601 Türk Lirasıdır. Bu da aylık 160,83 Türk Lirası yapmaktadır. Geliri 0-1603 Türk Lirası aralığında olanları, günlük gelirleri 1\$'ın da altında olduğu için bu kişiler doğrudan bu düzeyde alınabilmektedir. Bu da **281** kişiye denk gelmektedir. Geriye kalan dilimler için hesaplama yapıldığında günlük geliri 1\$ altında olan kimse bulunmamaktadır. Yani 2307 kişiden **281** kişi mutlak yoksulluk sınırının altında kalmaktadır. Bunun sonucuna göre Sultanbeyli halkının **%12,18'i Mutlak Yoksulluk Sınırı altında** yaşamaktadır.

TÜRK-İŞ'e göre 2018 yılı Kasım ayında 4 kişilik bir aile için Açlık Sınırı: 1.942,71 Türk Lirası olarak: Yoksulluk Sınırı: 6.328,05 Türk Lirası olarak açıklanmıştır¹³. Tablo 31'e göre, Sultanbeyli'de 4 kişilik aileler içinde geliri 0-1603 Türk lirası olan 33 aile doğrudan açlık sınırının altında yaşamaktadır. Geliri 1604-3500 Türk Lirası olan ailelerin ise bir kısmı, bunu %50 olarak alırsak 21 aile açlık sınırının altında yaşamaktadır. Yani toplamda 4 kişilik 170 aileden 54'ü Sultanbeyli'de açlık sınırının altında yaşamaktadır. 4 kişilik 170 aile toplamda 680 kişiye denk gelmektedir. Buna göre **açlık sınırının altında** yaşayan 216 kişinin oranı **%31,76**'dır. Yapılan analiz sonuna göre, Sultanbeyli nüfusunun **%31,76'sı açlık sınırının altında** yaşamaktadır.

¹² Bakınız: Tablo 19: **Yoksulluk Sınırı Yöntemlerine Göre Fert Yoksulluk Oranları, 2004-2015**

¹³ Bakınız: Tablo 21: **Dört Kişilik Bir Aile İçin Açlık ve Yoksulluk Sınırları (TL), 2016-2018**

TÜRK-İŞ'e göre, Yoksulluk Sınırını Sultanbeyli'ye uyarladığımızda ise, geliri 0-1603 olan 33 aile, 1603-3500 olan 42 aile, 3501-5500 olan 45 aile ve 5501-8000 arasında olan ailelerin ise bir kısmı yoksulluk sınırının altında yaşamaktadır. Geliri 5501-8000 arasında olan ailelerin de %50'sini aldığımızda 15 aile yapmaktadır. Toplamda ise 135 aile yoksulluk sınırının altında bulunmaktadır. Yani toplamda 4 kişilik 170 aileden 135'i Sultanbeyli'de yoksulluk sınırının altında yaşamlarını sürdürmektedirler. Bu da 540 kişiye denk gelmektedir. 680 kişinin 540'ı yoksulluk sınırının altında bulunmaktadır. Buna göre, **%79,41 kişi yoksulluk sınırın altında** yer almaktadır. Yapılan analiz sonuna göre, Sultanbeyli nüfusunun **%79,41'i yoksulluk sınırının altında** yaşamaktadır. Yukarıda bulunan ve çeşitli kurumlara göre yaklaşık olarak ölçülen yoksulluk değerleri tablolatırıldığında Tablo 32'ye ulaşılmaktadır.

Tablo 32. Sultanbeyli'de Çeşitli Kurumlara Göre Hesaplanan Yoksulluk Oranları (%)

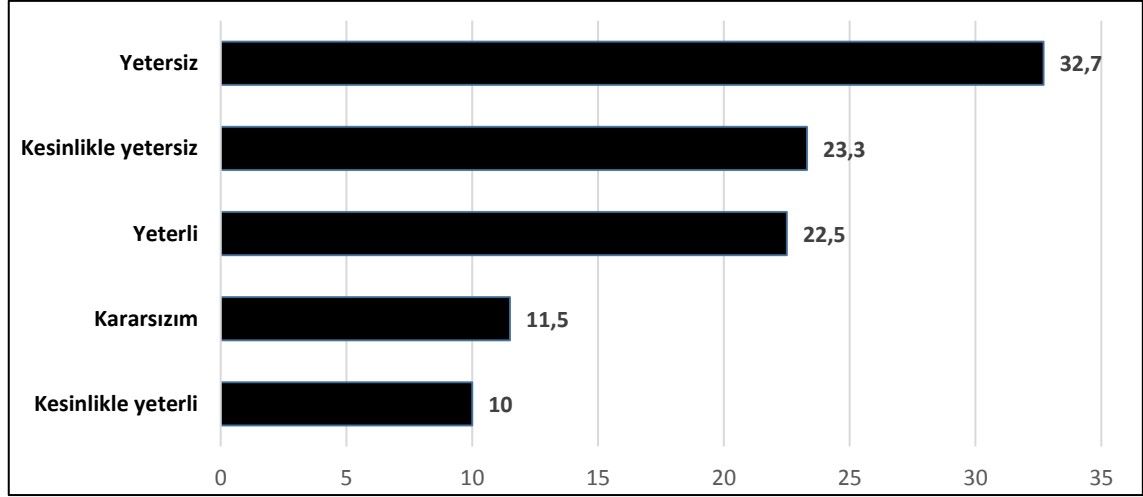
	Yoksulluk Yöntemi	Yoksulluk Yöntemi	Yoksulluk Yöntemi	
	Günlük 1,90\$	Günlük 1\$	Açlık Sınırı: 1.942,71 (TL) (Aylık) Yoksulluk Sınırı: 6.328,05 (TL) (Aylık)	
	Yoksulluk Oranı	Yoksulluk Oranı	Açlık Sınırı	Yoksulluk Sınırı
Birleşmiş Milletler (UNDP)	13,7 (mutlak yoksulluk)			
TÜİK		12,18 (mutlak yoksulluk)		
TÜRK-İŞ			31,76	79,41

Önceki bölümlerde bahsedildiği gibi Sultanbeyli'nin, İstanbul'da ötekileştirilmiş bir ilçe olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum, eğitimden, kültüre, çalışma hayatından, tüketim hayatına, yönetimden, denetime her alanda hissedilmektedir. Oluşturulan yoksulluk tablosu da bu durumu ortaya çıkarmaktadır. Sultanbeyli'nin yoksulluk oranı hangi yöntemle göre hesaplanırsa hesaplanırsa oldukça yüksek seviyelerde çıkmaktadır. Bu durumun nedenleri ve sonuçları bulunmaktadır.

Yapılan araştırma sonucunda, Sultanbeyli halkının %12,5'inin ek bir gelir sağlamak amacıyla farklı bir işte çalıştıkları tespit edilmiştir. Kalan %87,5'lik nüfus ise

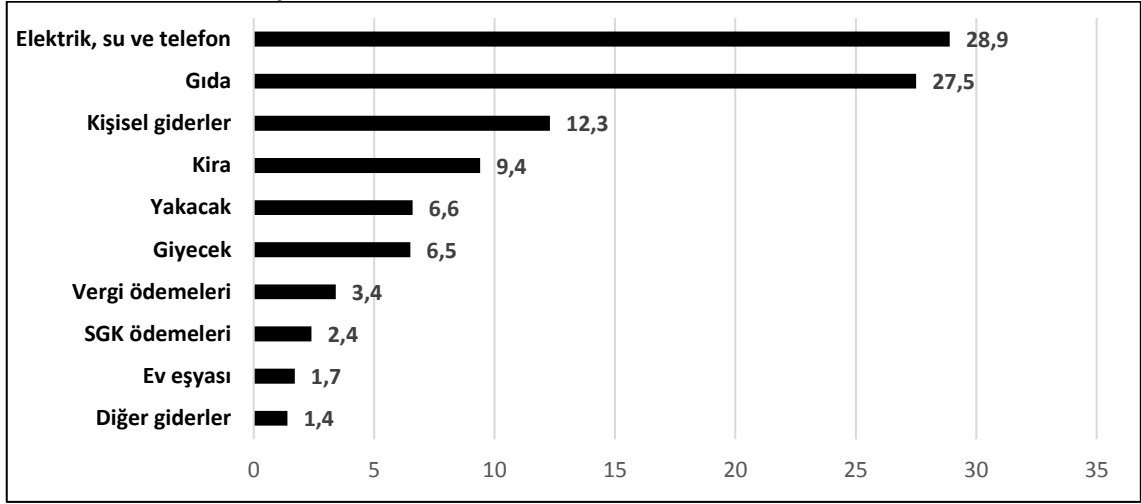
tek bir işte çalıştığını beyan etmiştir. Sultanbeyli halkının ekonomik açıdan zor duruma düşmemek adına ve yoksulluk sorunuyla baş edebilmek adına gerektiği zaman ek işte çalışan insanlardan oluştuğu gözlemlenmiştir. Anket görüşmelerinde bazı kişiler ek işte çalışmadığını ama günlük 12 saatten fazla çalıştıklarını söylemişlerdir. Bu insanlar, çoğunlukla Sultanbeyli dışında çalıştıkları için günde minimum 2 saatini yolda geçirerek hayatta kalmaya çalışmaktadırlar. Ortalama çalışma süresinin günlük 9 saat olması gerektiği düşünüldüğünde bu insanların bir nevi ek iş yaptıkları anlaşılmaktadır. Bu şekilde düşünüldüğünde Sultanbeyli’ de ek iş yapan insanların oranının yaklaşık %40'lara kadar çıkabilmelidir.

Grafik 16. Sultanbeyli Halkının Aylık Gelirini Yeterli Bulup Bulmama Düzeyi, (%)

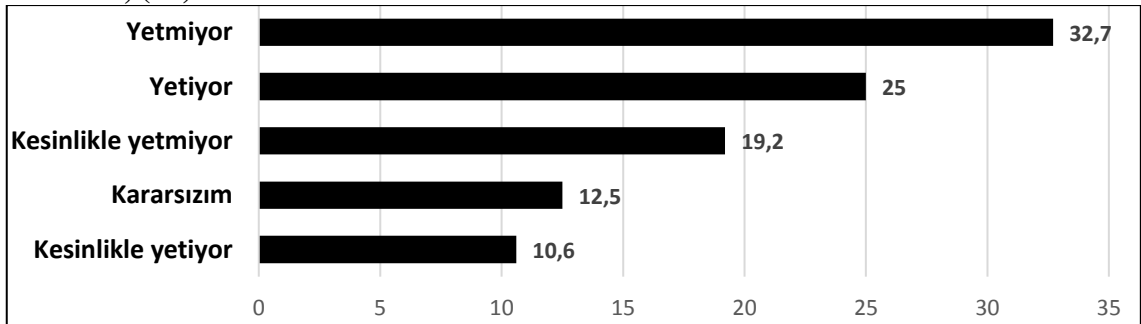
Grafik 16'ya göre, Sultanbeyli halkının %32,7'sinin elde ettiği gelir düzeyini yetersiz bulduğu gözlemlenmiştir. Gelirini kesinlikle yetersiz bulanların oranı %23,3 olarak ortaya çıkmıştır. Gelirini yeterli bulanların oranı %22,5 olarak gözlemlenmiştir. Kararsız olanların oranı %11,5 olarak gözlemlenmiştir. Gelirini kesinlikle yeterli bulanların oranının ise %10 düzeyinde kaldığı gözlemlenmiştir. Sultanbeyli halkının büyük çoğunluğu yani %56'sı gelirinin yetersiz olduğunu düşünmektedir.

Grafik 17. Sultanbeyli Halkının En Çok Giderini Oluşturan Kalemler, (%)

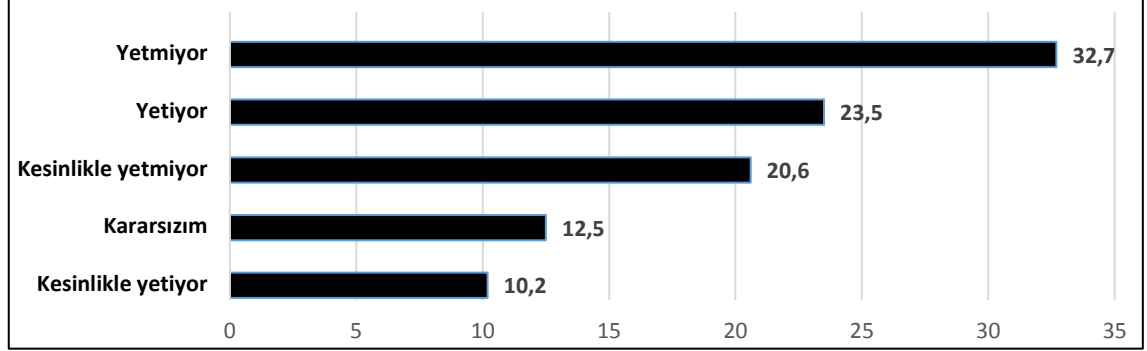

Yapılan anketle, Sultanbeyli halkının en çok giderini oluşturan 3 çeşit kalemin belirtilmesi istenmiş ve katılımcılardan 3 adet beklenmiştir. Bu soruya toplamda 1559 işaretlenme yapılmıştır. Grafik 17'ye göre, Sultanbeyli halkının giderleri arasında birinci sırayı %28,9'luk oranla Elektrik, su ve telefon faturaları giderlerinin aldığı tespit edilmiştir. Onun hemen arkasında ve yakın takipçisi olan Gıda harcamaları ise %27,5 işaretlenme oranına sahiptir. Gider kalemleri içerisinde en az yer tutan kalem ise %1,7 oranla ev eşyası olmuştur. Sultanbeyli halkının zaten dar olan gelir düzeyinin, halkın temel ihtiyaçlarının giderilmesi için kullanıldığı tespit edilmiştir.

Grafik 18. Sultanbeyli Halkının Aylık Gelirinin Fiziksel İhtiyaçları Karşılama Durumu, (%)

Grafik 19. Sultanbeyli Halkının Aylık Gelirinin Sosyal ve Kültürel İhtiyaçları Karşılama Durumu, (%)

Grafik 18 ve Grafik 19 birlikte ele alındığında, ilk göze çarpan durum grafiklerin hemen hemen birbirlerinin aynısı olmasıdır. Çok ufak farklılıklarla ayrılan bu grafiklere göre, Sultanbeyli halkının gelirinin, hem fiziksel hem de sosyal ve kültürel ihtiyaçlarını giderebilmek için gerekli yeterliliğe sahip olmadığı ortaya çıkmaktadır.

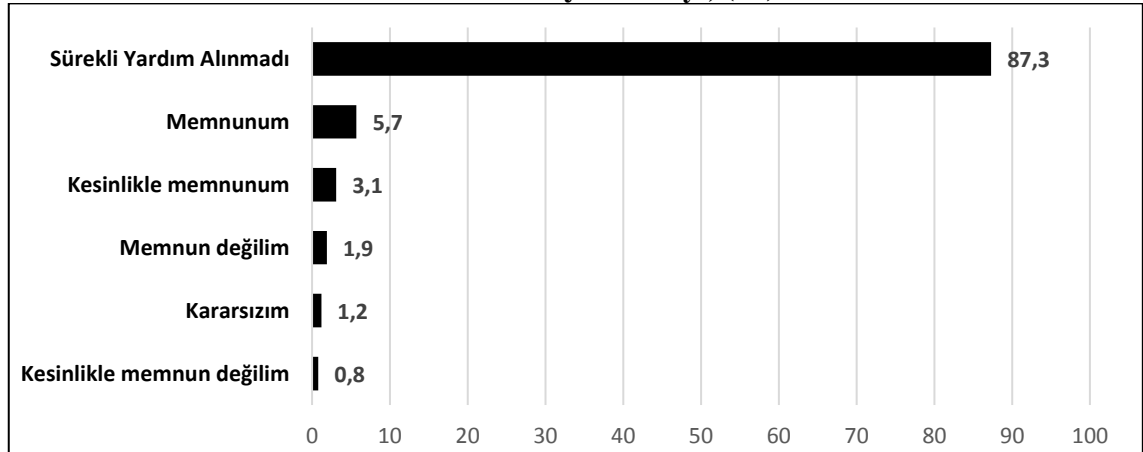
Sultanbeyli halkının, özellikle geçmiş dönemlerde yani yoksulluğun daha derin hissedildiği dönemlerde, içme suyu altyapısı, kanalizasyon altyapısı ve doğalgaz altyapısı olmadığı dönemlerde, sosyal yardımlara sık sık başvuran insanlardan oluştuğu tespit edilmiştir. Günümüzde eskisi kadar olmayan ama hala yüksek oranlarda devam eden ve eğer yoksul duruma düşülürse, sosyal yardım başvurularının, %41,3 oranında kaymakamlığa, %40,8 oranında belediyeye %12,7 oranında SYDV'ye ve %5,2 oranında diğer kurumlara yapılmak istendiği bulgusuna ulaşılmıştır.

Sultanbeyli'de daha önce herhangi bir kuruma sosyal yardım başvurusunda bulunanların oranı %25,6 olarak tespit edilmiştir. Anket katılımcıları genelde gençler olduğu için, oran gerçekte olandan oldukça düşük çıkmıştır. Çünkü orta yaş ve üstünde olan insanlarla yapılan görüşmelerde, aslında eski zamanlarda hemen hemen herkesin o veya bu şekilde yardım başvurusunda bulunduğunu ifade etmişlerdir. Bu durum bir kenara bırakılırsa şu anda bile %25,6 oranında bir sosyal yardım başvuru düzeyi söz konusudur. Bu başvuru düzeyi Sultanbeyli'nin kendi halkı tarafından yapılmaktadır. Buna ilave olarak İstanbul'da neredeyse en fazla Suriyelinin yaşadığı yer olan Sultanbeyli'de hemen hemen her Suriyelinin yardım başvurusunda bulunduğu ifade edilmektedir.

Yapılan anketlerde halkın %25,6'sının yardım başvurusunda bulunduğu tespit edilmiştir. Anket sonuçlarına göre, başvuru yapanların %20,2'sine olumlu dönüş yapıldığı, başvuru yapanların %79'unun yardım alabildiği sonucu ortaya çıkmaktadır. Burada asıl önemli olan durum ise Sultanbeyli halkının yardıma muhtaçlık düzeyidir. Halkın %25'i yardım başvurusunda bulunuyor, bunun da %79'u yardımı alabiliyorsa, bu durum halkın yardıma ne denli muhtaç olduğunu gözler önüne sermeye yetmektedir.

Sultanbeyli'de halkın %12,7'sinin herhangi bir kurum veya kuruluştan sürekli yardım aldığı tespit edilmiştir. Kalan nüfus yani %87,3'lük nüfus sürekli yardım almamaktadır. Sürekli yardım alanların içerisinde en büyük pay, %6,9'luk oranla 0-1 yıl arası süredir sürekli yardım alanların olmuştur. 1-3 yıl arası yardım alanların oranı ise %4,8 olmuştur. Bu sürelerden daha uzun süreli yardım alanların oranı %1'lerin altında kalmaktadır. Sultanbeyli'de sürekli yardım alanlar genellikle 0-1 yıl arasında ve 1-3 yıl arasında yardım almaktadırlar. Uzun süreli yardım alan kişi sayısı oldukça az seviyededir. Uzun süreli yardım alanlarla yapılan görüşmelerde bunların gerçekten yoksul durumda oldukları tespit edilmiştir.

Grafik 20. Sürekli Yardımdan Memnuniyet Düzeyi, (%)

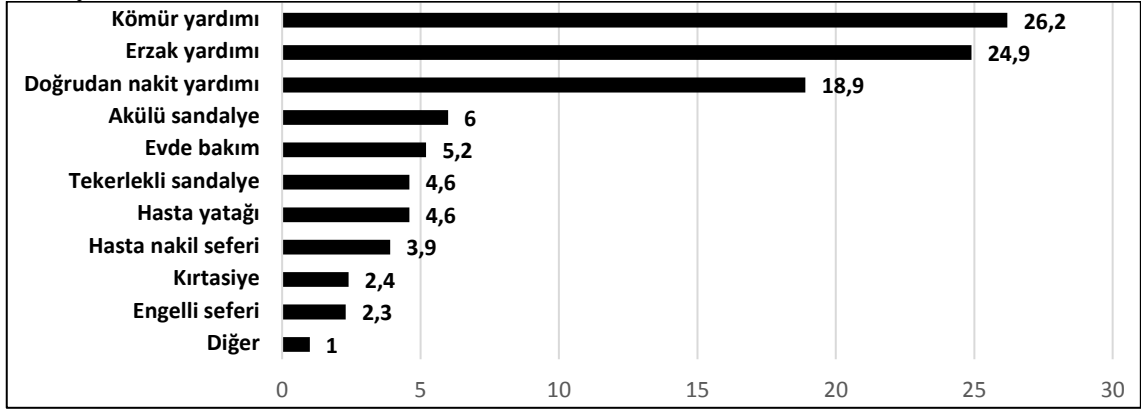

Sultanbeyli'de sürekli yardım alanların, memnuniyet düzeyleri içerisinde en çok memnunum ve kesinlikle memnunum yanıtlarını verdikleri gözlemlenmiştir. Sürekli yardım alanların büyük çoğunluğu aldıkları yardımdan büyük oranda memnun kalmıştır.

3.5.3. Sultanbeyli Belediyesi ve Sosyal Belediyecilik

Sultanbeyli Belediyesi'nin yaptığı sosyal yardımlardan haberdar olma düzeyi değerlendirildiğinde, bu yardımlara başvurma ve başvuru sonucunda yardım alma düzeylerine ilişkin bulgulara ulaşılmaktadır. Halkın bu yardımlardan memnuniyet düzeyleri ise çeşitli yöntemlere göre ölçülmektedir. Halkın Sultanbeyli Belediyesi'yle olan ilişkisi de bu başlık altında irdelenmektedir. Böylece Sultanbeyli Belediyesinin sosyal belediyecilik hizmetleri açıkça ortaya konmaktadır.

Grafik 21. Sultanbeyli Belediyesinin Yaptığı Sosyal Yardımlardan Haberdar Olma Düzeyi, (%)

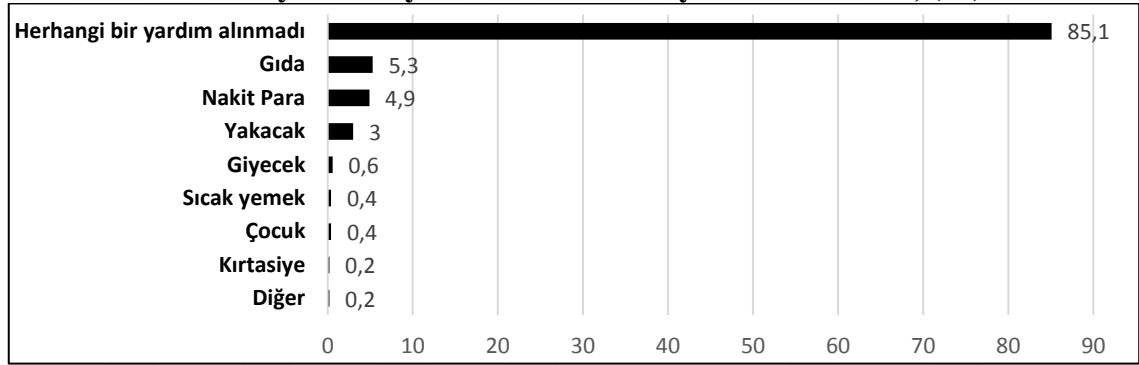

Sultanbeyli Belediyesi'nin yaptığı sosyal yardımlardan halkın haberdar olma düzeyinin ölçümü, çoklu seçeneklerden oluşan sorulardan elde edilen yanıtlara göre elde edilmiştir. Grafik 21 incelendiğinde, insanların en çok kömür yardımından %26,2 oranında, erzak yardımından %24,9 oranında ve %18,9 oranında doğrudan nakit yardımından haberdar oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Sultanbeyli Belediyesi'ne yapılan sosyal yardım başvuru durumu değerlendirildiğinde ise, Sultanbeyli halkının %22,5'inin belediyeye sosyal yardım başvurusunda bulunduğu sonucu elde edilmektedir. Bu oran, bir bölge halkı için oldukça yüksek sayılabilecek bir düzeydir. Öte yandan yapılan başvurular sonucunda başvuranların %12,9'u Sultanbeyli Belediyesinden sosyal yardım alabilmiştir. Yukarıda başvuru oranının %22,5 olduğu belirtilmesine rağmen, yardım alabilenlerin oranı ise %12,9 olarak düşünülürse başvuruda bulunanların yarısından fazlası Sultanbeyli Belediyesinden sosyal yardım alabildiğini gözlemlenmektedir.

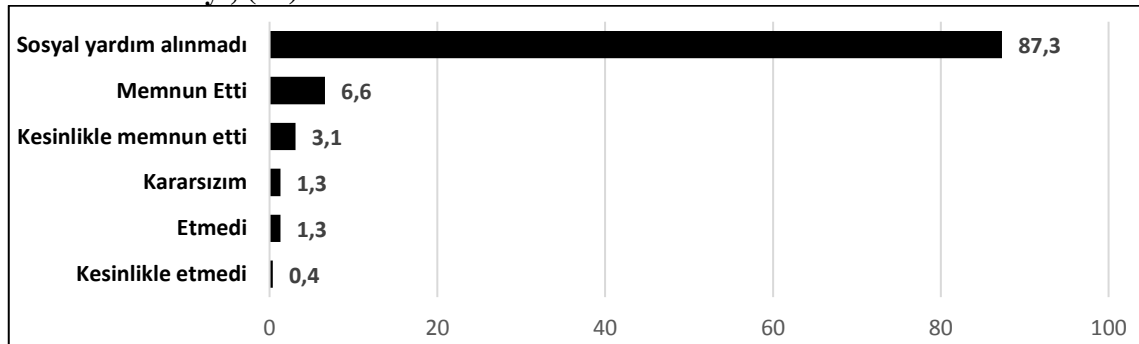
Diğer bir deyişle, Sultanbeyli Belediyesi'ne başvuruda bulunan 117 kişiden 67'si sosyal yardım alabilmektedir. Bu da yaklaşık %57'lik bir orana denk gelmektedir. Yani Sultanbeyli Belediyesi kendisine başvuran kişilerin %57'sine sosyal yardım başvurusu yapabilmektedir. Belediyenin de bir bütçesi olduğu dikkate alındığında bu oran, ne çok yüksek ne çok düşük düzeydedir. Burada önemli olan yardımların gerçekten ihtiyaç sahiplerine yapılıp yapılmadığıdır. Belediyenin faaliyet raporlarına göre doğru şekilde yapıldığı ifade edilmektedir. Ancak, çalışmanın ilerleyen bölümlerinde halkın belirli bir kısmının, yardımların, gerçek ihtiyaç sahiplerine yapılmadığı konusunda endişeleri bulunduğu ortaya çıkmaktadır.

Grafik 22. Sultanbeyli Belediyesinden Alınan Sosyal Yardım Türü, (%)

Grafik 22 incelendiğinde, Sultanbeyli Belediyesinin en çok hangi alanda sosyal yardım yaptığını tespit edilebilmektedir. Buna göre, çoğunlukla gıda, nakit para ve yakacak yardımı alındığı tespit edilmiştir.

Grafik 23. Sultanbeyli Belediyesinden Alınan Sosyal Yardımdan Memnun Olup Olmama Düzeyi, (%)

Sultanbeyli Belediyesi'nin sosyal belediyeciliğe ne kadar yaklaşabildiğini görmemize yardımcı olacak olan Grafik 23'e göre; Sultanbeyli halkının %9,7'sinin

(yardım alan %12,7'lik kesim içerisindeki), aldığı yardımlardan memnun olduğu gözlemlenmiştir. Yani %75 oranındaki kişinin memnun olduğu sonucu elde edilmiştir. Bu durum en azından Sultanbeyli Belediyesi'nin yaptığı sosyal yardımlarda halkı memnun ettiğini ortaya koymaktadır.

Bir yörenin halkı yalnızca sosyal yardım alanlardan oluşmaz. Halkın sorunlarının çözümü ve kalıcı sonuçlar elde edebilmek için uzun vadeli ve makro planlar yapılması da gerekmektedir. Sosyal yardımdan, anketlere göre sınıfı geçme aşamasında bulunan Sultanbeyli Belediyesi'nin yardımlarda insanları memnun ettiği gibi her alanda halkı memnun etmesi büyük önem taşımaktadır.

Sultanbeyli'de ikamet süreleri incelendiği zaman halkın, %43,5'lik kesiminin 10-20 yıl arası, %38,5'lik kesiminin 21 yıl ve üzeri, %10'luk kesimin 5-9 yıl arası ve %8,1'lik kesimin 5 yıldan az süredir Sultanbeyli'de ikamet ettikleri tespit edilmiştir. Sultanbeyli'nin, Anadolu insanının İstanbul'a göç merkezi olduğu tespit edilmiştir. Özellikle Karadeniz ve Doğu bölgelerinden göç edip gelen insanlar burada ağırlıktadırlar. Sultanbeyli'ye son 5 ve 10 sene içinde göç eden insan sayısı oldukça az sayıdadır.

Sultanbeyli'de yaşayan insanların göç nedenleri araştırıldığında, halkın %37,9'luk kesiminin Sultanbeyli'ye iş amacıyla yerleştiği sonucuna ulaşılmıştır. İşten sonraki en yüksek göç nedenini, %36,2'lik oranla ailesi ve akrabası Sultanbeyli'de olduğu için buraya yerleşenler oluşturmaktadır. Halkın %16,7'lik kesimi ise Sultanbeyli'nin yerlisi olduğunu söylemektedir. %5'lik kesim diğer nedenlerden dolayı Sultanbeyli'ye göç ederken yalnızca %4,2'lik kesim Sultanbeyli'ye eğitim amaçlı göç etmiştir. Bu soruya verilen diğer nedenler arasında, arsa fiyatlarının ucuz olması, ucuz yaşam, gelir yetersizliği, evlilik, aile içi olaylar... faktörler yer almaktadır.

Öte yandan Sultanbeyli'ye göç nedenleri arasında bulunan eğitimin, Sultanbeyli'nin, en az cazibeli yanını oluşturduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sultanbeyli, eğitimin iyi bir şekilde yapıldığı yer olmaktan uzak bir profil çizmektedir. Bu yüzden Sultanbeyli'nin, eğitim açısından oldukça geri kaldığı söylenebilir. Dikkat edilmesi gereken bir konu da Sultanbeyli'ye göçte en yüksek orana sahip olan işin, Sultanbeyli'de iş imkanlarının geniş olmasından kaynaklanmamasıdır. Anadolu kentlerinden İstanbul'da bir iş bulabilme umuduyla gelen kişiler aynı zamanda Sultanbeyli'ye yerleşen kişilerdir.

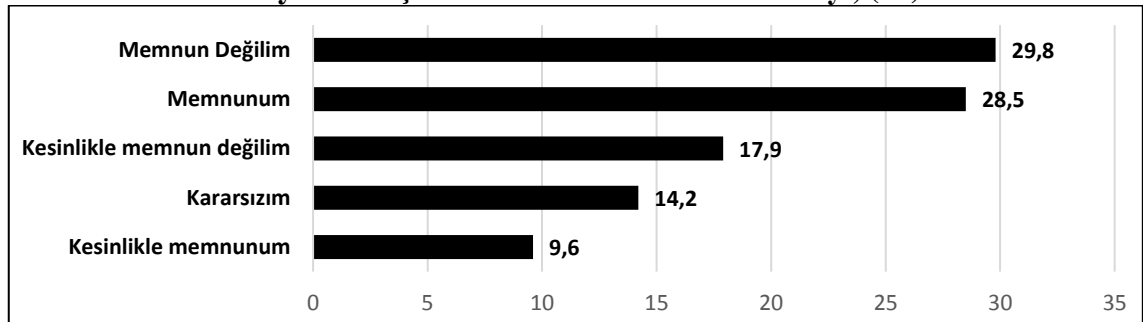
Sultanbeyli'ye bir işte çalışmak için gelen kişiler bu oran içinde oldukça az yer tutmaktadırlar. Bunlar da mecburiyetten veya gönüllü olarak gelen, doktor, hemşire, öğretmen, belediye memurları, devlet memurları ya da özel şirketlerin mağaza şube yöneticilerinden oluşmaktadır. İş seçeneğini işaretleyen kişilerin de aslında büyük çoğunluğunun aile ve akrabaları burada olup burada yer tutularak İstanbul'da iş bulabilme ümidiyle gelen kişilerden oluşmaktadır. Yani gerçekte Sultanbeyli'ye göç eden insanların %60'a yakını aile ve akrabaları burada olduğu için göç etmişlerdir.

Tarihsel süreç ele alındığında Sultanbeyli'de 200 yıllık yerli bir ailenin bulunmadığı gözlemlenebilmektedir. Kendilerini yerli olarak ifade eden kesim ise aslında yakın tarihte Sultanbeyli'ye göç etmiş kişilerden oluşmaktadır. Bunların diğer göçmenlerden farkı, Sultanbeyli'ye ilk olarak yerleşen olmalarıdır.

21 yıl ve üzerinde Sultanbeyli'de yaşayanların büyük çoğunluğu, ya Sultanbeyli'nin yerlisi ya da Sultanbeyli'ye aile ve akrabaları için göç etmiş insanlardan oluşmaktadır. Sultanbeyli'de 5 yıldan az süredir yaşayan insanlar içerisinde ise büyük çoğunluğun iş için Sultanbeyli'ye gelenlerden olduğu anlaşılmaktadır.

Grafik 24 incelendiği zaman, Sultanbeyli halkının Sultanbeyli'ye dair görüşleri net bir biçimde ortaya çıkmaktadır. Kesinlikle memnun olmayanlarla memnun olmayanlar topladığında Sultanbeyli halkının %47,7'si Sultanbeyli'de yaşamaktan memnun değildir. Bu oran, bir yöre halkı için yüksek düzeydedir ve insanlar yöreye karşı ötekileşme, kendini yöreden saymama düşüncelerine sahiptirler.

Grafik 24. Sultanbeyli'de Yaşamaktan Memnun Olma Düzeyi, (%)

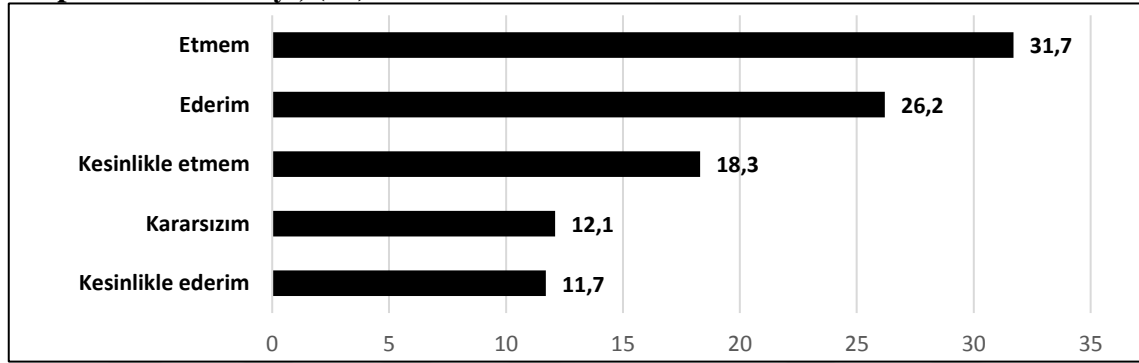

Grafik 24'e göre Sultanbeyli halkının %29,8'lik kısmının Sultanbeyli'de yaşamaktan memnun olmadığı gözlemlenmiştir. Bu orana kesinlikle memnun

olmayanların %17,9'luk kısmı da eklenince neredeyse halkın yarıya yakınının Sultanbeyli'de yaşamak istemediği sonucuna ulaşılmaktadır.

Dikkat çeken bir konu ise, Sultanbeyli'de yaşamaktan memnun olan kişilerin büyük çoğunluğunun 10-20 yıl ve 21 yıl üzerinde süredir Sultanbeyli'de ikamet eden kişilerden oluşuyor olmasıdır. Sultanbeyli'de yaşamaktan kesinlikle memnun olanların büyük çoğunluğu ise, 21 yıl ve üzeri süredir Sultanbeyli'de ikamet eden ve Sultanbeyli'nin yerlisi olan insanlardan oluştuğu gözlemlenmektedir.

Grafik 25. Maddi Durumun İyileşmesine Göre Sultanbeyli'de Yaşamaya Devam Edip Etmeme Düzeyi, (%)

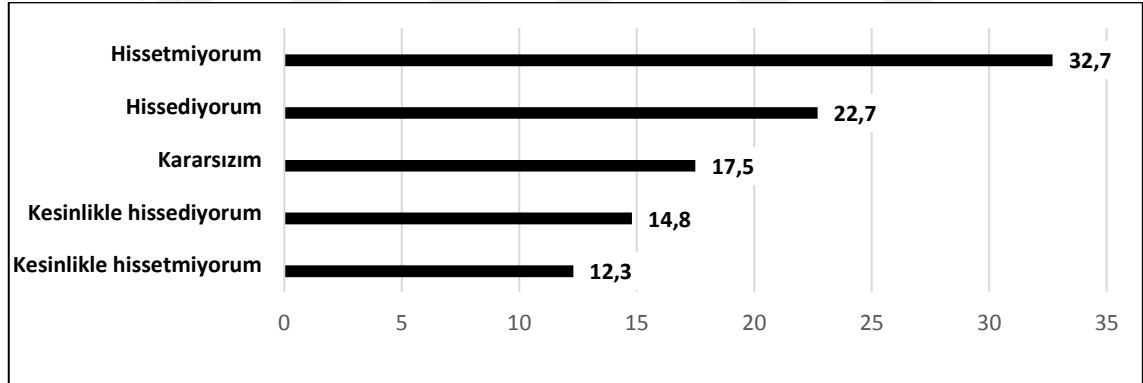
Grafik 25 incelendiği zaman, Grafik 24'e benzer bir grafik ortaya çıkmaktadır. Sultanbeyli'de kesinlikle yaşamaya devam etmem diyenlerle etmem diyenlerin oranı tam olarak nüfusun yarısına denk gelmektedir. Bu durumda Sultanbeyli halkı için, eğer daha iyi maddi olanaklara sahip olurlarsa Sultanbeyli'yi terk etme niyetinde oldukları sonucunu vermektedir. Bu bir yöre halkı için sorun teşkil etmektedir. İnsanlar bir yerde durmak istemiyorsalar bu yörenin merccek altına alınması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Çünkü halkın aidiyet duygusu yerleşmediği sürece bölgenin gelişme göstermesi mümkün değildir.

Halkın geriye kalan yarısı ise ya kararsız durumda ya da yaşamaya devam edeceğini düşünmektedir. Sultanbeyli'den ayrılmak isteyenlerin Sultanbeyli ile olan problemlerinin araştırılması belediyece gerçekleştirilmelidir. Aksi halde, durum bu şekilde devam ederse yaşamaya devam etmek isteyenler de zamanla devam etmek istememe hissine sahip olabilirler.

Tüm bu sorunların altında yatan ekonomik, sosyal ve psikolojik nedenlerin çözümü için Sultanbeyli Belediyesi'nin ivedili planlar hazırlaması gerekmektedir. Hazırlanan ivedi planlara halkın desteği de sağlanmalı ve böylece halkın kabul edebilirliği artırılabilir.

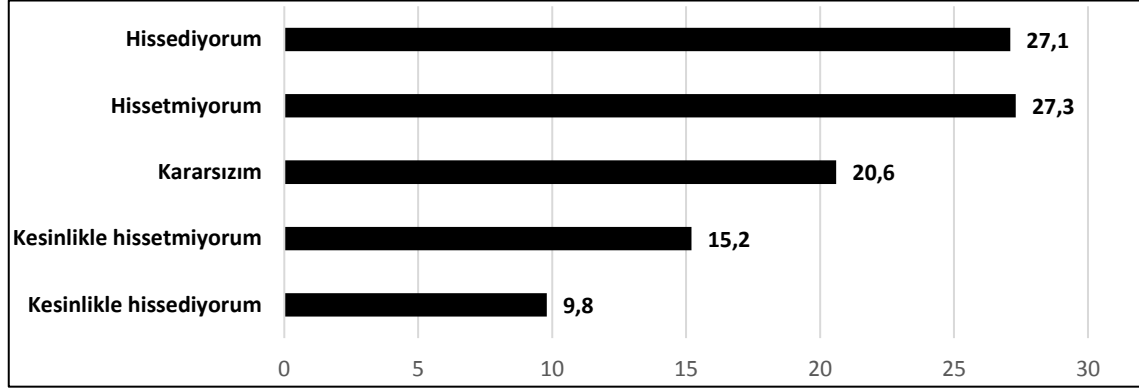
Sultanbeyli'ye göç nedeninin, Sultanbeyli'de yaşama memnuniyetinin ve maddi durumda iyileşme olduğunda Sultanbeyli'de yaşayıp yaşamama durumunun birlikte değerlendirilmesi halinde, Sultanbeyli'de yaşamaktan memnun olmayanların maddi durumları iyileştiğinde buradan ayrılacakları ihtimali ortaya çıkmaktadır. Bu da Sultanbeyli'ye göç edenlerin büyük çoğunluğunun iş için geldiklerini açıkça ortaya koymaktadır. Diğer yandan Sultanbeyli'de yaşamaktan kesinlikle memnun olanların ve maddi düzeyi daha iyi bir düzeye çıksa da Sultanbeyli'de yaşamaya kesinlikle devam edecek olanların Sultanbeyli'de ikamet nedenleri Sultanbeyli'nin yerlisi olmalarından kaynaklanmaktadır.

Grafik 26. Sultanbeyli Halkının Kendilerini İstanbul Genelinde Yoksul Hissetme Durumu (%)

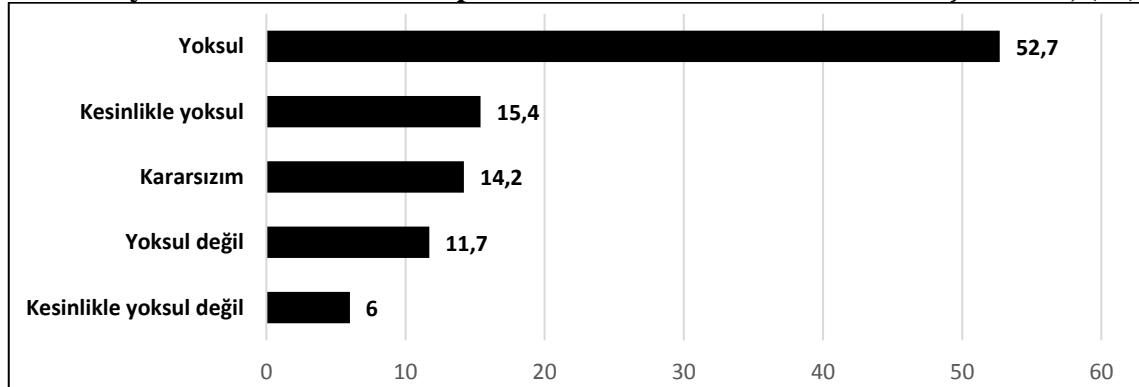
Grafik 26'ya göre, Sultanbeyli halkının %45'i kendisini İstanbul genelinde yoksul hissetmezken, %37,5'inin kendisini İstanbul'da yoksul hissettiği ifade etmiştir. Halkın kendisini İstanbul'da %37,5 yoksul hissediyor olması kendisini İstanbul'a karşı bir o kadar da zayıf hissetmesine neden olacağı tahmin edilmektedir.

Grafik 27. Sultanbeyli Halkının Kendilerini Sultanbeyli Genelinde Yoksul Hissetme Durumu (%)

Grafik 27'ye göre, Sultanbeyli halkının %42,5'inin kendisini Sultanbeyli genelinde yoksul hissetmezken, 36,9'unun kendisini Sultanbeyli genelinde yoksul hissediyor olduğu gözlemlenmiştir. Buna göre Tablo 33'te yer alan yoksulluk değerlerinden TÜİK'i baz aldığımızda Sultanbeyli'nin yoksulluk oranının %12,18 olduğu tespit edilmiştir. Yani halkın %12,18'lik kesiminin kendisini yoksul hissetmesi gerekirken Grafik 27'ye göre karşımıza çıkan sonuçtan halkın %12,18'lik kısmının değil %42,5'lik kısmı kendisini yoksul hissettiği ortaya çıkmıştır. Burada dikkat edilmesi gereken, TÜİK ile yapılan analiz mutlak yoksulluğu oluştururken, kişilerin kendilerini yoksul hissedip hissetmeme durumu subjektif yoksulluğu ortaya çıkarmaktadır.

Grafik 28. Ankete Katılanların Kendi Durumları Bir Kenara Bırakıldığında, Sultanbeyli Halkının Yoksul Olup Olmama Durumu Hakkındaki Düşünceleri, (%)

Sultanbeyli halkının, kendi durumlarını bir kenara bırakmaları halinde, Sultanbeyli hakkındaki görüşlerinde daha fazla duyarlı oldukları gözlemlenmiştir. Bireysel olarak zor durumda olsalar da bunun büyük bir sorun olmadığını ama toplumsal olarak yoksul oldukları zaman daha derin sorunlar oluşacağını beyan edenlerin olduğu ortaya

çıkıştır. Grafik 28'e göre, halkın yarıdan fazlası kendi durumları bir kenara bırakıldığında, Sultanbeyli halkının yoksul olduğunu düşünürken kesinlikle yoksul ve yoksul olanlar birlikte ele alındığında ise halkın %68,1'lik kısmı Sultanbeyli'nin yoksul olduğunu vurgulamaktadır

Tablo 33. Sultanbeyli'de Çeşitli Yöntemlere Göre Hesaplanmış Yoksulluk Oranları, (%)

Yoksulluk Türü	Hesaplanma Yöntemi	Yoksulluk Oranı
Mutlak Yoksulluk		
Birleşmiş Milletlere göre	1,90\$ günlük	13,7
TÜİK'e göre	1\$ günlük	12,18
TÜRK-İŞ'e göre	Açlık Sınırı: 1.942,71 TL/aylık Yoksulluk Sınırı: 6.328,05 TL/aylık	Açlık Sınırı:31,76 Yoksulluk Sınırı: 79,41
Görelî Yoksulluk¹⁴	Toplumun gelir ortalamasının altında kalanlar	34,6
Sübjektif Yoksulluk¹⁵	Bireyin kendini yoksul hissetmesi	36,9

Yukarıda Bazı kurum ve kuruluşlara göre, Sultanbeyli için mutlak yoksulluk oranları hesaplanmıştır. Buna göre, Sultanbeyli için görelî yoksulluk ve sübjektif yoksulluk oranlarını da hesaplamak gerekirse: Geliri toplumun ortalama gelirin altında kalan kişiler görelî olarak yoksul sayılmaktadırlar. Görelî yoksulluk oranının hesaplanabilmesi için Sultanbeyli'nin ortalama gelirinin bulunması gerekmektedir. SPSS programı sayesinde bu ortalama gelir durumu kolayca hesaplanabilmektedir. Program aracılığıyla yapılan hesaplama sonucunda Sultanbeyli halkının ortalama geliri 1604-3000 Türk Lirası aralığında bulunmuştur. Yani geliri 1604- 3000 Türk Lirası altında olanlar Sultanbeyli'de görelî yoksul sayılmaktadırlar. Şimdi Sultanbeyli halkının ne kadarının görelî yoksul olduğunun tespit edilmesi gerekmektedir. Bunun için daha önce oluşturulan grafikten yararlanılabilir¹⁶. Grafik incelendiği zaman Sultanbeyli halkının %34,6'sının görelî yoksulluk oranının altında kaldığı görülmektedir. Yani Sultanbeyli halkının **%34,6'sı görelî yoksul** olduğu sonucu elde edilmektedir.

Görelî yoksulluk oranından sonra sübjektif yoksulluk oranının hesaplanması ise toplumda yaşayan bireylerin kendilerini yoksul hissedip hissetmediklerine bağlıdır.

¹⁴ Bakınız: Başlık: 1.3.1.2

¹⁵ Bakınız: Başlık: 1.3.2

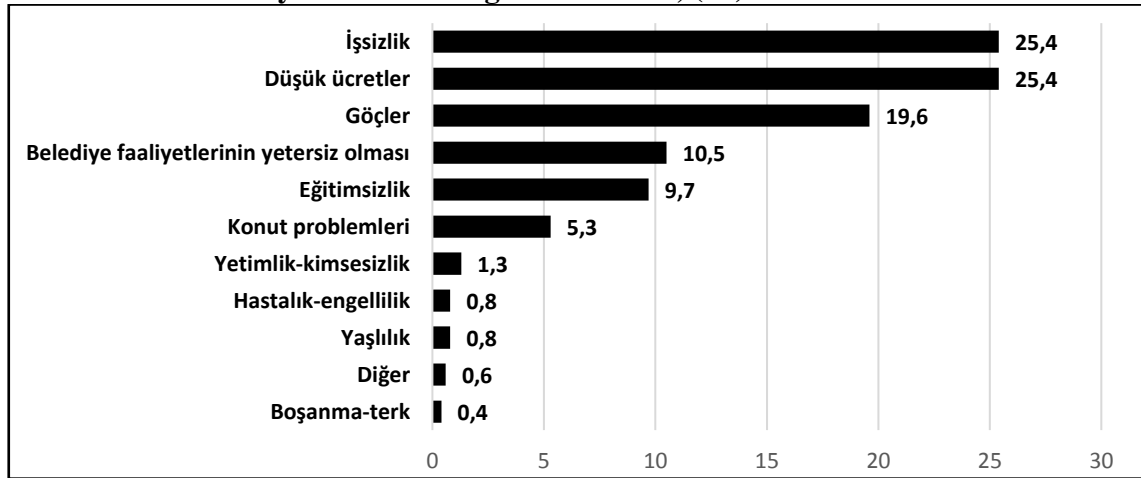
¹⁶ Bakınız Grafik 14: Sultanbeyli'de kişilerin aylık kazanç durumu

Anket sorularının SPSS programıyla analiz edilmesi sonucunda Sultanbeyli'nin subjektif yoksulluk oranı da kolayca hesaplanabilmektedir. Anket sorularından 38. soru yani “Kendinizi Sultanbeyli genelinde yoksul hissediyor musunuz?” sorusu Sultanbeyli’de subjektif yoksulluğu ölçmek amacıyla oluşturulmuştur. Bu soruya verilen cevapların bulunması ise yine yukarıda ki grafik sayesinde kolayca bulunabilir¹⁷.

Grafik 27 incelendiği zaman Sultanbeyli halkının, %27,1’i kendisini Sultanbeyli’de yoksul olarak hissetmekteyken, %9,8’i kendisini Sultanbeyli’de kesinlikle yoksul olarak hissetmektedir. Bu iki seçeneği tercih edenler kendilerini yoksul olarak değerlendirmektedirler. Yani toplamda Sultanbeyli halkının %36,9’u kendisini Sultanbeyli genelinde yoksul hissetmektedir. Subjektif yoksulluk da halkın kendisini yoksul hissedip hissetmeme durumu olduğu için Sultanbeyli halkının **subjektif yoksulluk oranı %36,9** olarak hesaplanmaktadır. Bulunan oranlar Tablo 33’te gösterilmiştir.

Sultanbeyli halkına, Sultanbeyli’deki halkın yoksul olmasında kimin sorumlu olduğu sorulduğunda, katılımcıların %35,4’ü sorumluluğu yerel yöneticilere yüklerken %28,3’ü de devlete yüklemiştir. Devletten sonra %22,1 oranında halkın sorumluluğu olduğunu kabul edenler gelmektedir. Sorumluluğun son halkasında ise %11,9 oranla hükümet yer almıştır. Kalan %2,3’lük oran ise bunların dışında olan nedenlere bağlanmıştır.

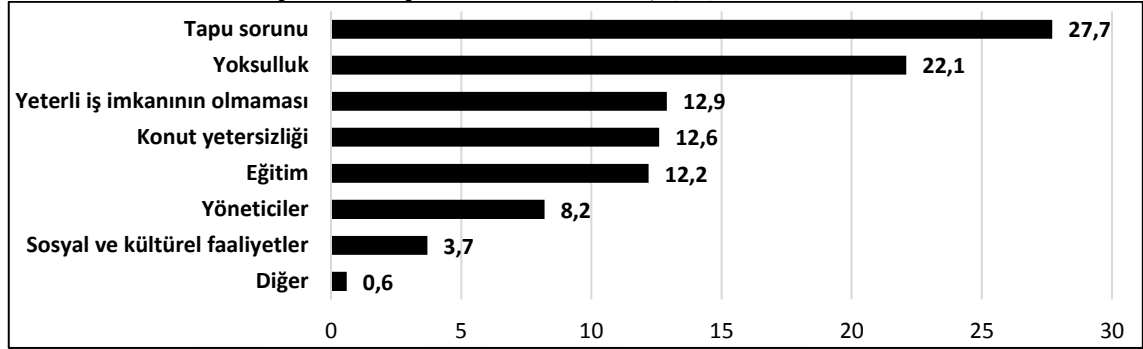
Grafik 29. Sultanbeyli’de Yoksulluğun Nedenleri, (%)

¹⁷ Bakınız Grafik 26 ve 27: Kendinizi İstanbul ve Sultanbeyli genelinde yoksul hissetme durumu

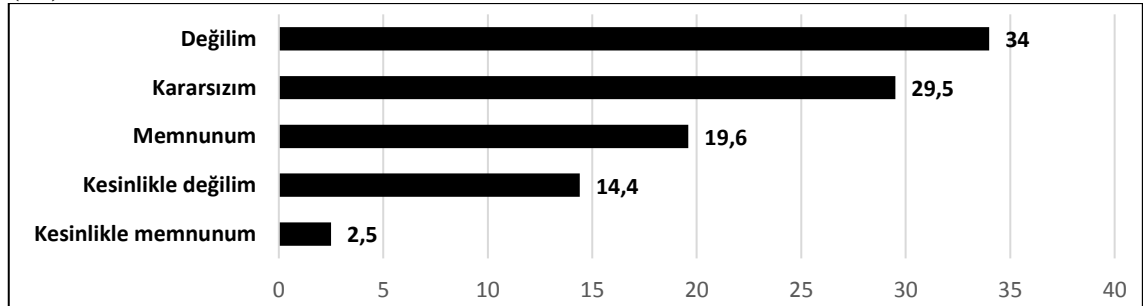
Grafik 29’da Sultanbeyli’de yoksulluğun nedenleri araştırıldığında, yoksulluğun belli başlı nedenleri olduğu ortaya çıkmıştır. Bu nedenlerden ilk 5’inin aynı zamanda Sultanbeyli’nin kronik sorunları olduğu da gözlemlenmiştir. Burada dikkat edilmesi gereken nokta belediye faaliyetlerinin yetersiz oluşunun halk tarafından bir yoksulluk nedeni olarak görülüyor olmasıdır. Bu durum aslında tezin araştırma konusunu oluşturmaktadır ve belediyenin bu konuda sınıfta kaldığı bulgusunu pekiştirmektedir.

Grafik 30. Sultanbeyli Belediyesi'nin Sorunları, (%)

Sultanbeyli Belediyesi’nin sorunlarının araştırıldığı Grafik 30’a göre; en büyük iki sorunun tapu sorunu ve yoksulluk sorunu olduğu anlaşılmaktadır. Orta düzeyde kalan sorunların yani konut yetersizliği, iş imkanının olmaması ve eğitimin, şehirde hissedilir bir ağırlıkları da bulunmaktadır. Katılımcılar sosyal ve kültürel faaliyetlerinin de yetersizliğinin ciddi derecede yüksek olduğunu ama sorun olma sırasının henüz onlara gelmediğini belirtmişlerdir. Bu durum da Sultanbeyli Belediyesi’nin sosyal belediyecilikten ne denli uzak olduğu sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

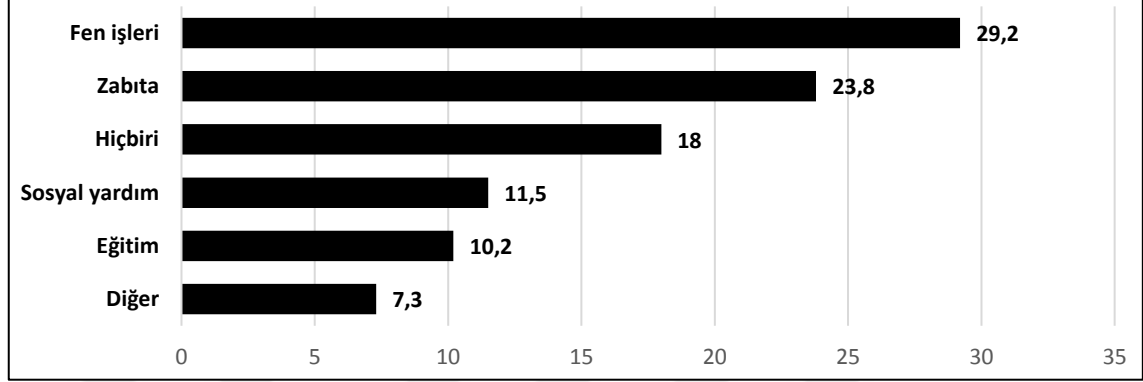
Grafik 31. Sultanbeyli Belediyesi'nin Genel Hizmetlerinden Memnuniyet Düzeyi, (%)

Grafik 31’e göre, Sultanbeyli halkının yaklaşık olarak %45’inin Sultanbeyli Belediyesinin genel hizmetlerinden memnun olmadığı gözlemlenmektedir. Yaklaşık

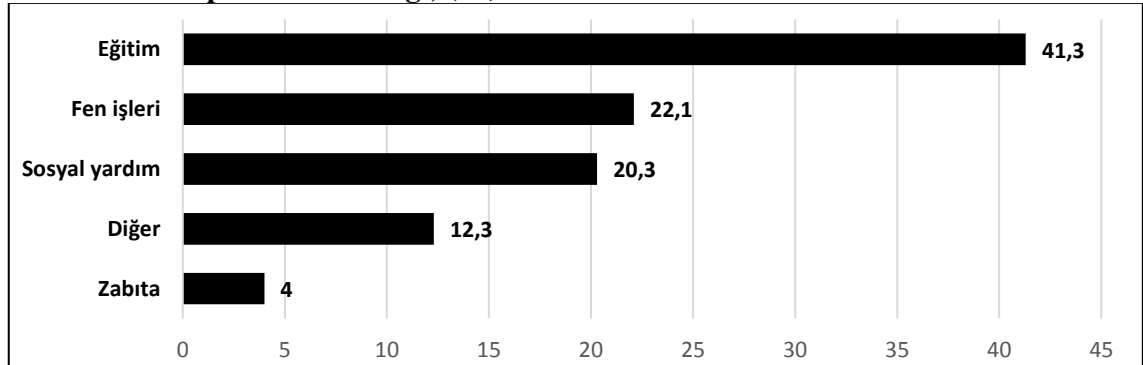
olarak %30'luk kısmın ise kararsız kaldığı ve yaklaşık olarak %20'lik kısmın memnun olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlara göre, Sultanbeyli Belediyesi bir kez daha sosyal belediyecilik alanında sınıfta kalmıştır.

Grafik 32. Sultanbeyli Belediyesi'nin En Çok Memnun Ettiği Hizmet Kolu, (%)

Sultanbeyli halkının yarıdan fazlasının Sultanbeyli Belediyesi'nin fen işleri ve zabıta alanındaki çalışmalarından memnun olduğu Grafik 32'den gözlemlenmektedir. Yaklaşık olarak %20'lik bir nüfus hiçbir hizmetten memnun olmadığını ifade ederken, belediyenin sosyal yardım ve eğitim alanındaki hizmetlerinden memnuniyet düzeylerinin düşük seviyelerde kaldığı anlaşılmaktadır. Özellikle sosyal yardımların düşük düzeyde olması sosyal belediyecilik adına Sultanbeyli Belediyesi'ne bir eksi puan daha kazandırmıştır.

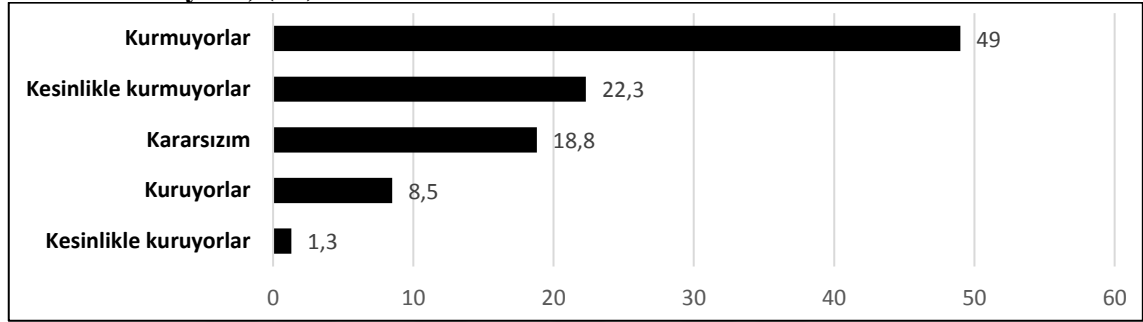
Grafik 33. Sultanbeyli Belediyesinde Yönetici Olsanız En Çok Hangi Alanda Düzenleme Yapılmak İstendiği, (%)

Grafik 33'e göre Sultanbeyli halkı, eğitimi, yoksulluğun ve belediyenin en büyük problemleri arasında görmezken, belediyede yönetici olsalar en çok düzenleme yapmak istedikleri alan olarak görmektedirler. Sultanbeyli halkının, yoksulluk, işsizlik, tapu

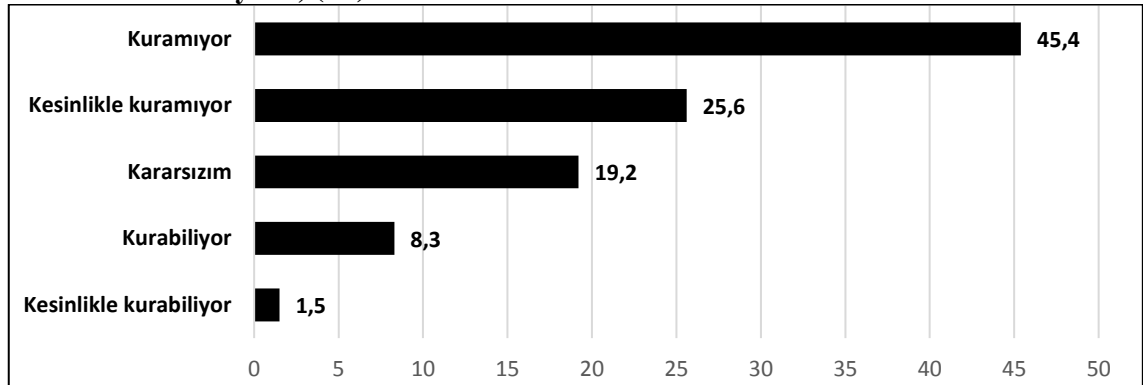
sorunu gibi sorunları eğitim yardımıyla çözebilecekleri sonucuna ulaşmak mümkündür. Diğer önemli nokta, Sultanbeyli halkının %20'lik kısmı yönetici olsalar sosyal yardım konusunda düzenleme yapmak istemektedirler. Bunun nedeninin belediyenin sosyal yardım ve sosyal belediyeçilik konularında zayıf kalmasından olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, imar, mülki sorunlar, emlak düzenlemeleri, hepsi, iktisadi alanda, her alanda, etik problemler, Suriyelilerin geri gönderilmesi... gibi cevaplar da dikkat çekmektedir.

Grafik 34. Sultanbeyli Belediyesi Yöneticilerinin Sultanbeyli Halkı İle İletişim Kurma Düzeyleri, (%)

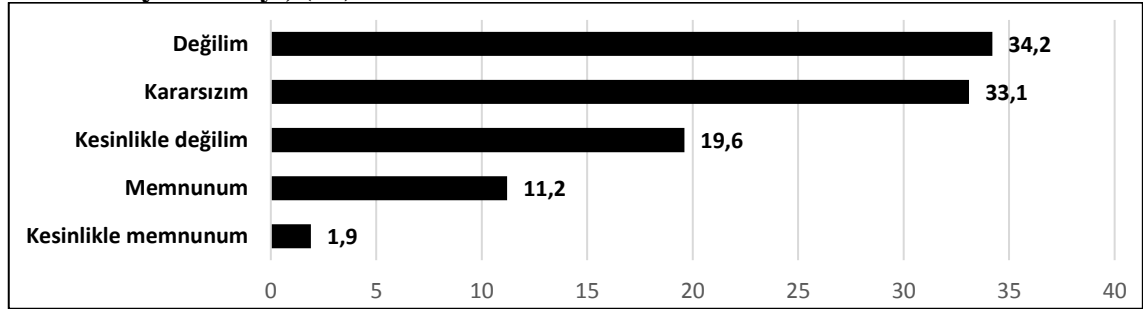
Sultanbeyli Belediyesi yöneticilerinin halk ile iletişim düzeylerinin incelendiği Grafik 34'e göre, halkın yaklaşık olarak %70'i iletişim kurulmadığını beyan etmiştir. %20'lik kararsız olan kesimi bir kenara bırakıldığında yaklaşık %10'luk bir kesim, Sultanbeyli Belediyesi yöneticilerinin halk ile iletişim kurduklarını düşünmektedirler. Sosyal belediyeçilikte önemli unsur olan iletişim, halk ile belediyeyi bütünleştiren bir araçtır. Sultanbeyli Belediyesi'nin bu araçtan mahrum kalması, Sultanbeyli Belediyesi'nin sosyal belediyeçilikten ne denli uzak olduğunu göstermektedir.

Grafik 35. Sultanbeyli Halkının Sultanbeyli Belediyesi Yöneticileri İle İletişim Kurabilme Düzeyleri, (%)

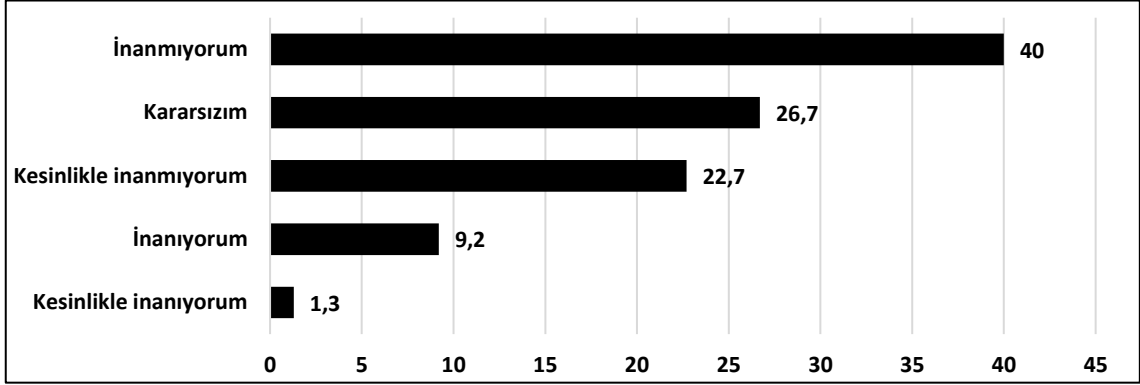
Grafik 34 ile hemen hemen aynı sonucu taşıyan Grafik 35'e göre, Sultanbeyli halkının yaklaşık %70'lik kısmı yöneticilerle diledikleri zaman iletişim kuramadıklarını ifade etmektedirler. Kararsız olan %20'lik kısmı bir kenara bırakırsak halkın yaklaşık olarak %10'luk kısmının Sultanbeyli Belediyesi'nin yöneticileriyle iletişim kurabildiklerini vurgulamaktadırlar. Sultanbeyli Belediyesi'nin hem kendisini hem de halkı, iletişime kapattığı sonucuna ulaşmak, açık bir şekilde tespit edilmiştir.

Grafik 36. Sultanbeyli Belediyesi'nin Yoksullukla Mücadele Yöntemlerinden Memnuniyet Düzeyi, (%)

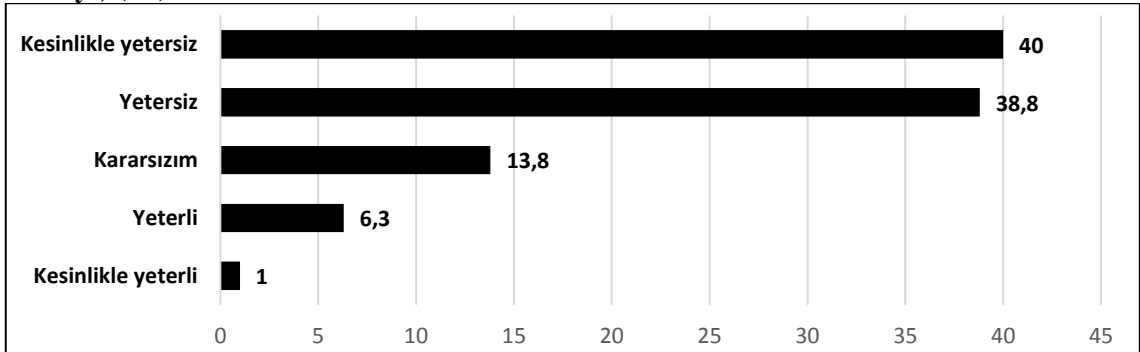
Sultanbeyli Belediyesinin yoksullukla mücadele yöntemlerindeki başarısını faaliyet raporları dışında, bizzat sosyal yardımlardan yararlananlarla veya bu konuda bilgi sahibi olan halkla değerlendirmek, hem yoksullukla mücadelenin başarısı açısından hem de sosyal belediyecilik açısından oldukça önemlidir. Bu doğrultuda, Grafik 36'ya göre, Sultanbeyli halkının yaklaşık %55'inin Sultanbeyli Belediyesi'nin yoksullukla mücadele yöntemlerinden memnun olmadığı gözlemlenmiştir. Halkın yarısından fazlası, belediyenin eksikliğini görüp bu konuda bir fikir sahibi olabiliyorsa ortada ciddi bir sorunun olduğu görüşüne sahiptir. Ayrıca yoksullukla mücadelede, sosyal belediyeciliğin önemli araçlarından birisidir. Yoksullukla mücadele konusunda yeteri düzeye ulaşamamış bir yerel yönetim biriminin sosyal belediyecilik konusunda yetersiz düzeyde olduğu kanısının yaygınlaşmasına neden olmaktadır.

Grafik 37. Sultanbeyli Belediyesi'nin Yoksullukla Mücadelede Samimiyet Düzeyi, (%)

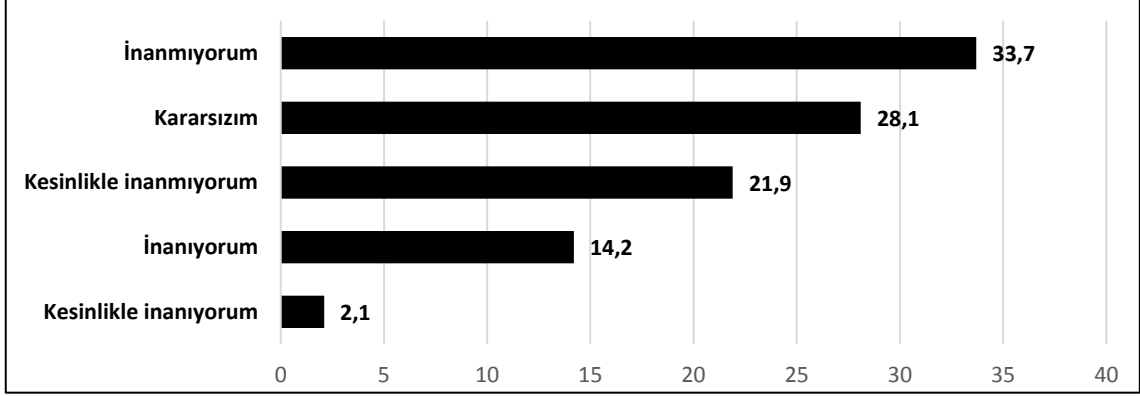
Sultanbeyli Belediyesi'nin yoksullukla mücadelede samimiyet düzeyinin ölçüldüğü Grafik 37'ye göre, halkın, yaklaşık olarak %60'mın belediyenin yoksullukla mücadelesinde samimi olduğuna inanmadığı anlaşılmaktadır. Kararsız olan kesim bir kenara bırakılırsa halkın yaklaşık olarak %10'luk kısmının belediyenin yoksullukla mücadelesinde samimi olduğuna inandığı sonucu elde edilmektedir. Yoksullukla mücadelede samimiyetten uzak olmayı başaran Sultanbeyli Belediyesi'nin sosyal belediyecilikten de bir o kadar uzak olacağı öngörülmektedir.

Grafik 38. Yoksullukla Mücadelede Yalnızca Belediye Faaliyetlerinin Yeterlilik Düzeyi, (%)

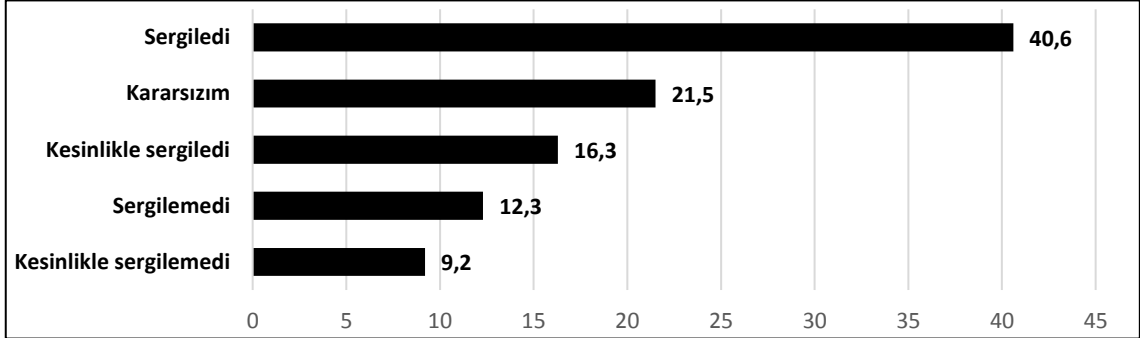
Grafik 38'e göre, Sultanbeyli halkının yaklaşık olarak %80'i yoksullukla mücadelede yalnızca belediye faaliyetlerinin yeterli olmadığını düşünmektedir. Buna ek olarak yoksullukla mücadele için belediyenin bütçesinin yeterli olmadığı ve devletle ortaklaşa projeler üretmesi gerekliliğini düşünenler de bulunmaktadır.

Grafik 39. Sosyal Yardım İhtiyacınıza, Sultanbeyli Belediyesi'nin Yapacağı Yardıma Duyulan İnanç Düzeyi, (%)

Grafik 39'a göre Sultanbeyli halkının yaklaşık olarak %55'i, sosyal yardıma ihtiyaç duyması halinde belediyenin kendisine destek olmayacağına inanmamaktadır. Kendisine Sultanbeyli Belediyesi'nin destek olacağına inanların oranı ise yaklaşık %15 düzeyinde bulunmaktadır. Halkın belediyeye karşı güven problemi duyduğu gözlemlenmiştir. Bu hem belediyenin gelişimine hem halkın gelişimine ve hem de sosyal belediyeciliğe ciddi anlamda zararlar verebilecek bir problem niteliği taşımaktadır.

Grafik 40. Sultanbeyli Belediyesi'nin ve Halkının 1990'lı ve 2000'li Yıllara Göre Yoksulluk Açısından Gelişim Sergileyip Sergilememesi, (%)

Grafik 40'a göre, Sultanbeyli Belediyesi ve halkı 1990'lı ve 2000'li yıllara göre yaklaşık olarak %55 oranında yoksulluk açısından gelişim sergilemiştir. Yüz yüze yapılan mülakatlarda anketlere katılanlar Sultanbeyli'nin öncesini ve sonrasını detaylıca anlatmışlardır. Ele alınan örneklem kütleye göre, Sultanbeyli'de 20 yıl öncesine kadar bazı mahallelerin içme ve kullanma suyu bulunmazken, 10 yıl öncesine kadar da Sultanbeyli'nin büyük bir kesiminde doğalgaz altyapısı bulunmamaktaymış. Yine 10 yıl öncesine kadar Sultanbeyli'de bir alış-veriş merkezi ve bir sinema bulunmamaktaymış.

Bu durumları referans alanlar Sultanbeyli halkının refahının 1990'lı ve 2000'li yıllara göre önemli oranda arttığını ifade etmektedirler.

Son olarak, çalışmanın kapsamı dahilinde, Sultanbeyli halkının yoksullukla mücadele için ankete katılanların ileri sürdükleri öneriler şu şekilde sıralamaktadırlar: Suriyelilerin göçü engellenmeli, plansız yapılaşmanın önüne geçilmeli, adam kayırma önlenmeli ve belediye yetkilileri halktan kopuk olmamalıdır. Belediyede israfla mücadele etkin bir şekilde yerine getirilmelidir. Yöneticiler imar ve çevre düzenlemesi yapmalıdır. Eğitime destek olunmalı ve ekonomi güçlendirilmelidir. Halk ile iletişim kurulmalı, samimi ve adil olunmalıdır. İstihdam seviyesi artırılmalıdır. İhtiyaç sahipleri varken ihtiyacı olmayanlara yardım yapılmamalıdır. Sultanbeyli ticaret ve finans merkezi olmalı, sanayi, eğitim ve sosyal alanlarda düzenleme yapılmalı, yüksek olan tapu fiyatları yeniden düzenlenmelidir. Halkın yaşayabileceği nezih ortamlar oluşturulmalı, Web siteleri kurularak insanların sorunlarıyla daha yakından ilgilenilmelidir. Ulaşım sorunu çözülmeli ve metro hattı faaliyete geçmelidir. Plansız yapılaşma, adama kayırma ve göç alma son bulmalıdır. Kendi vatandaşımıza öncelik verilmelidir. Yol yapmak yerine halka yardım yapılmalı, Sultanbeyli insanı Sultanbeyli'de çalışmalıdır. Tapu sorunu çözülmeli, belediye hizmetlerini yerine getirmelidir. Yoksulları teker teker belirleyip gerekli yardımlar yapılmalı, yoksullara yardım yapacak bir dernek açılmalı, üniversite mezunu işsizlere yardımcı olunmalıdır. İşsizlik, sosyal aktiviteler, ulaşım, hastane ve diğer problemler çözülmelidir. Halka daha yakın olunmalı ve sorunları dinlenmelidir. Bütçe eğitime ve sosyal yardıma harcanmalıdır. Sultanbeyli, Kurtköy ve Sancaktepe arasında köhne kalmış yer olmaktan kurtarılmalıdır. Bütün bunlardan hareketle, yetkililer halkın sorunlarını daha iyi bir şekilde fark eder ve gerekli düzenlemeleri bu doğrultuda gerçekleştirirse Sultanbeyli'nin daha hızlı gelişme göstermesi muhtemel bir sonuçtur.

Tablo 34. Anket Sorularının Ortalaması Tablosu

Soruların Ankette Verilen Değerlerine Göre Ortalamaları Tablosu				
	Yanıt	En küçük	En büyük	Ortalama
Cinsiyetiniz nedir?	520	1	2	1,30
Yaş aralığınız nedir?	520	1	6	2,31
Eğitim düzeyiniz nedir?	520	1	8	3,47
Mesleğiniz nedir?	520	1	9	3,75
Sultanbeyli'nin hangi mahallesinde oturmaktasınız?	520	1	15	7,32
Kaç kişilik bir ailede yaşamaktasınız?	520	1	9	4,43
Oturduğunuz ev kendinizin mi kira mı?	520	1	2	1,38
Oturduğunuz evin tapusu var mı?	520	1	2	1,71
Oturduğunuz evin yapı ruhsatı var mı?	520	1	2	1,69
Oturduğunuz evin türü nedir?	520	1	4	1,87
Evinizin kaç odası bulunmakta?	520	1	6	3,46
Ailenizde kaç kişi gelir getiren bir işte çalışmakta?	520	1	5	2,63
Aylık gelirin ne kadar? (TL)	520	1,00	5,00	2,3058
Ailenizin toplam aylık geliri ne kadar? (TL)	520	1,00	5,00	2,7654
Var olan gelirinize katkı için ek bir işte çalışıyor musunuz?	520	1	2	1,88
Aylık gelirinizi yeterli buluyor musunuz?	520	1	5	2,63
Aylık gelirin fiziksel ihtiyaçlarınızı karşılamak için ne ölçüde yetiyor?	520	1	5	2,75
Aylık gelirin sosyal ve kültürel ihtiyaçlarınızı karşılamak için ne ölçüde yetiyor?	520	1	5	2,69
Yardıma muhtaç olsanız ve bir devlet kurumundan yardım alacak olsanız öncelikle hangi kuruma müracaat ederiniz?	520	1	4	1,82
Ailenizde yardım kuruluşlarına daha önce hiç başvuran oldu mu?	520	1	2	1,74
Aile olarak, daha önce bir kerelik de olsa yardım aldığınız bir kurum veya kuruluş var mı?	520	1	2	1,80
Aile olarak, sürekli yardım aldığınız bir kurum veya kuruluş var mı?	520	1	2	1,87
Eğer yardım aldıysanız bu kurum veya kuruluştan ne kadar süredir yardım almaktasınız?	520	1,0	5,0	4,565
Eğer sürekli yardım aldıysanız/alıyorsanız aldığınız yardımdan memnun musunuz?	65	1	5	3,66
Daha önce hiç Sultanbeyli Belediyesine sosyal yardım başvurusunda buldunuz mu?	520	1	2	1,78
Eğer başvuruda bulduysanız yardım başvurunuz sonucunda Sultanbeyli Belediyesinden yardım alabildiniz mi?	520	1	3	2,65
Eğer yardım aldıysanız Sultanbeyli Belediyesinden aldığınız yardım sizi memnun etti mi?	66	1	5	3,83
Kaç yıldır Sultanbeyli'de ikamet ediyorsunuz?	520	1	4	3,12
Sultanbeyli'ye sizin veya ailenizin göç sebebi nedir?	520	1	5	2,28
Sultanbeyli'de yaşamaktan memnun musunuz?	520	1	5	2,82

Maddi durumunuz daha iyi bir düzeye çıkarsa Sultanbeyli’de yaşamaya devam eder misiniz?	520	1	5	2,81
Kendinizi İstanbul genelinde yoksul hissediyor musunuz?	520	1	5	3,05
Kendinizi Sultanbeyli genelinde yoksul hissediyor musunuz?	520	1	5	2,62
Kendi durumunuzu göz ardı edersek Sultanbeyli halkının yoksul olup olmadığı hakkında ne düşünüyorsunuz?	520	1	5	2,40
Eğer Sultanbeyli halkının yoksul olduğunu düşünüyorsanız en büyük sorumluluk kime ait?	520	1	5	2,58
Sultanbeyli Belediyesi’nin genel hizmetlerinden (çevre, temizlik, imar, ruhsat, sosyal yardım, zabıta, eğitim ve diğer) memnun musunuz?	520	1	5	2,62
Sultanbeyli Belediyesi’nin sizi en çok memnun ettiği hizmet kolu hangisidir?	520	1	6	3,59
Sultanbeyli Belediyesinde yönetici olsanız en çok hangi alanda düzenleme yapardınız?	520	1	5	2,47
Sultanbeyli Belediyesinin yöneticileri halk ile iletişim kuruyorlar mı?	520	1	5	2,18
Halk istediği zaman Sultanbeyli Belediyesinin üst düzey yöneticileri ile iletişim kurabiliyor mu?	520	1	5	2,15
Sultanbeyli Belediyesi’nin yoksullukla mücadele yöntemlerinden memnun musunuz?	520	1	5	2,42
Sultanbeyli Belediyesi’nin yoksullukla mücadele çalışmalarında samimi olduğuna inanıyor musunuz?	520	1	5	2,27
Sultanbeyli’de yoksullukla mücadele için yalnızca belediye faaliyetleri yeterli mi?	520	1	5	1,89
Maddi açıdan zor duruma düşseniz Sultanbeyli Belediyesi’nin size destek olacağına inanıyor musunuz?	520	1	5	2,41
Sultanbeyli Belediyesi ve halkı 1990’lı ve 2000’li yıllara göre yoksulluk açısından gelişim sergiledi mi?	520	1	5	3,43

Yanıt: Cevaplayan kişi sayısı, En küçük: Soruya ankette verilen en küçük değer, En büyük: Soruya ankette verilen en büyük değer, Ortalama: İşaretleyen sayısına göre soruda oluşan ortalama işaretlenme değeri

Sorulardaki işaretlenme sayılarından oluşan Tablo 34, hangi şıkların ne kadar işaretlenme aldığına ortalamasını görmek amacıyla oluşturulmuştur. Örneğin cinsiyetiniz nedir sorusunda 1 ve 2 değerleri bulunmaktadır. 1 erkeği 2 kadını temsil etmektedir. Ortalaması 1,30 çıkmıştır, yani katılımcıların çoğunluğa 1. Şikkı yani erkek şikkını işaretlemiştir. Bu katılımcıların çoğunlukla erkeklerden oluştuğu bulgusunu elde etmemize yaramaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Yoksulluk, insanlık tarihinin en büyük ekonomik problemlerinden birisi olmuştur. Tarihsel süreçte yoksulluk sorunuyla karşılaşmayan ve mücadele etmeyen toplum neredeyse yok gibidir. Günümüzün en gelişmiş devletleri dahi geçmişte yoksulluk sorunuyla karşı karşıya kalmışlardır. Dünyanın hızla küreselleşmesiyle birlikte yoksulluk sorunu daha çok hissedilir hale gelmiştir. Dünyada belirli bir bölgenin aşırı gelişmesi, diğer bölgelerin yoksulluğunu da hızlandırmaktadır. Bu hızlı yoksullaşma durumu, yoksullukla mücadele edilmesinin gerekliliğini ortaya çıkarmıştır.

Yoksulluk, dünya genelinde daha fazla hissedilir hale gelince dünyanın önde gelen kurum ve kuruluşları yoksullukla mücadelede daha çok rol üstlenmek zorunda kalmışlardır. Bu yüzden gerek Birleşmiş Milletler gerek Dünya Bankası ve gerekse UNİCEF gibi kurumlar, kendilerini revize ederek yoksulluğa ışık tutmaya çalışmaktadırlar.

Yoksulluk sorunu, ülkemizde büyük bir sorun gibi görünmese de bazı bölge ve yörelerde yoksulluk kronik bir sorun olarak varlığını sürdürmektedir. Nitekim Türkiye'nin en zengin ve gelişmiş olan İstanbul şehrinin de bazı bölgeleri yoksulluktan nasibini almış durumdadır. Sultanbeyli ilçesi de bu bölgelerden birinde yer almaktadır.

Ele alınan bu çalışmada, İstanbul'un 39 ilçesinden biri olan ama diğer ilçelerine göre daha yoksul bir konumda bulunan Sultanbeyli İlçesinin, yoksulluk açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma sonucunda ulaşılan bulgulara göre, Sultanbeyli'nin yoksul olmasının üç ana sebebinin olduğu dikkati çekmektedir. Bunlar; işsizlik, düşük ücretler ve göç olarak sıralanmaktadır. Sultanbeyli'ye 1980 ve 1990'lı yıllarda yaşanan yoğun göç, bölgenin yoksullaşmasının temel sebeplerinden birisini oluşturmaktadır. Bu göç, köyden kente ve vasıfsız işçilerin göçü olarak gerçekleştiği için, gelen göçmenler iş bulmakta zorlanmış ve böylece bölgenin yoksullaşmasını daha da hızlandırmışlardır.

Sultanbeyli'de yoksulluğun nedenini oluşturan bir diğer sorun ise, düşük ücret problemidir. Çünkü insanlar nitelikli ve yüksek ücretli iş bulmakta zorlandıkları için ne iş olursa yaparım mantığıyla hareket etmektedirler. Bu nedenle de bireyler asgari ücrete

ve hatta bazen de asgari ücretin altında çalışmaya razı olmuşlardır. Düşük ücretlerle çalışan Sultanbeyli halkı, günlük geçimini bile sağlamakta zorlanmaktadırlar. Bu da Sultanbeyli’de yoksulluk sorununun daha da derinleşmesine neden olmaktadır.

Çalışma, Sultanbeyli Belediyesi’nin gerek yoksulluğa ve gerekse sosyal belediyecilik uygulamalarına dair yapılanları ön plana aldığında, Sultanbeyli Belediyesi’nin üç ana problemine dikkat çekmektedir: Tapu sorunu, yoksulluk ve yeterli iş imkanının olmaması. Sultanbeyli halkı, tapu sorununu belediyenin en önemli problemi olarak görmektedir. Yüz yüze yapılan görüşmelerde, hemen hemen herkes bu sorundan ciddi düzeyde rahatsız olduklarını belirtmişlerdir. Üstelik, bu çoğunluk tapu sorunu çözülmeden Sultanbeyli’nin herhangi bir alanda gelişmesinin mümkün olmayacağı görüşüne de sahiptir.

Sultanbeyli halkına göre, belediyenin en önemli ikinci sorunu ise yoksulluktur. Sultanbeyli’de yaşanan yoksulluğun farkında olan halk, bu sorunu gideremediği için belediyeyi suçlamaktadır. Sultanbeyli’de yeterli iş imkanının olmaması nedeniyle başka yerlere çalışmaya giden ve düşük ücretlere çalışmaya mecbur olan halk, hem çalışma sürelerinin hem de yol mesafelerinin uzunluğundan dolayı sosyal ve kültürel hayattan oldukça uzak kalmaktadır. Bu sorunun belediyeden kaynaklandığını düşünen halk, belediyenin, yatırımcıları desteklemesi ve yatırımcıları Sultanbeyli’ye çekmeyi başarması halinde Sultanbeyli’nin hem yoksulluk sorununun hem de sosyal ve kültürel sorununun çözüleceğine dair inancı tamdır.

Ancak yapılan değerlendirmelere göre, “Sultanbeyli Belediyesi, sosyal belediyecilik uygulamaları açısından sınıfta kalmıştır” denilebilir. Rakipleri ve komşuları olan, Pendik Belediyesi, Kartal Belediyesi, Sancaktepe Belediyesi ve Tuzla Belediyesi gibi belediyelerin oldukça gerisinde kalan Sultanbeyli Belediyesi, değişime ve gelişime ayak uyduramamıştır. Sosyal belediyeciliğin gerekli koşullarını yerine getiremeyen Sultanbeyli Belediyesi’nin halk ile ciddi problemleri de bulunmaktadır. Özellikle belediyenin halk ile iletişim bozukluğu yaşadığı herkes tarafından bilinen bir gerçektir. İlgili belediye, halka karşı samimiyetini ispatlayamamış, halkı ile bütünleşememiş ve halkının güvenini kazanamamıştır.

Hepsinden önemlisi, Sultanbeyli halkı, Sultanbeyli’de yaşamayı istememektedir. Maddi düzeyleri daha iyi bir seviyeye ulaştığında Sultanbeyli’de yaşamayacaklarını beyan etmektedirler. Buna göre, Sultanbeyli Belediyesi, halkın huzur ve güvenini sağlayamamakta ve halkını bir toplum olmanın gereklilikleri konusunda bilinçlendirememektedir. Sultanbeyli’de halk ve aidiyet duygusu birbirlerinden kopmuş durumdadır.

Öte yandan Sultanbeyli Belediyesi’nin sosyal belediyecilikte başarılı olduğu alanlar da bulunmaktadır. Bunlardan bazılarını şu şekilde sıralanmak mümkündür: Oldukça küçük olan bütçesine rağmen yardıma muhtaç olanlara yardım etmekte, özellikle cenazesi olanlara gerek araç temini ve gerekse de pide ve ayran ikramı gibi hizmetler sunmakta, ramazan aylarında mahallelerde binlerce kişilik yemek organizasyonları yapılmakta, henüz yetersiz düzeyde olan kütüphanelerin sayısının ve niteliğinin artırılması amacıyla çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. Bu ve bunun gibi çalışmaları da olsa Sultanbeyli Belediyesi, sosyal belediyecilik anlamında sınıfta kalmıştır, düşüncesi halk arasında oldukça yaygındır.

Ülkede, yoksulluk sınırlarını çeşitli kriterlere göre ölçüp değerlendiren kurum ve kuruluşların Sultanbeyli özelindeki yoksulluk oranlarına ilişkin bulguları, Sultanbeyli’de var olan sorunlara yenilerinin eklenmesiyle sorunların, kartopu etkisiyle daha da büyümesine neden olduğunu göstermektedir. İlçede geçici işsizliğin yüksek olması, öğrencilerin olması ve halkın doğru beyanlarda bulunmamaları gibi nedenlerden dolayı, yoksulluk oranlarının, çıkan sonuçlardan %5 oranında daha düşük çıkması gerektiği dikkate alınsa bile Sultanbeyli’de yoksulluk oranlarının oldukça yüksek olduğu gözlemlenmektedir.

Sultanbeyli halkının ve Sultanbeyli Belediyesi’nin sorunlarının bir bütün halinde ele alınması için çalışmada, ankete verilen yanıtlardan hareketle bir genelleme yapılmış ve aşağıda başlıklar halinde yer alan noktaların ön plana çıktığı anlaşılmıştır:

1. Tapu sorunu,
2. Yoksulluk,
3. İşsizlik,

4. Yeterli iş imkanının olmaması,
5. Göçler,
6. Eğitim,
7. Ulaşım,
8. Toplu taşımada yetersizlik ve insana yakışmayacak hizmetler sunulması,
9. Yönetici yetersizliği,
10. Alt ve üst yapı problemleri,
11. Konut yetersizliği,
12. Gecekondulaşma,
13. Çarpık kentleşme,
14. Yeşil alan eksikliği,
15. Sosyal ve kültürel eksiklikler,
16. Belediyenin israfları,
17. Belediyede adam kayırma,
18. Belediyede niteliksiz kişilerin istihdam edilmesi,
19. Halkın Suriyeli göçmenlerle olan sorunları,
20. Devlet kurumu eksikliği,
21. Belediye bütçesinin kısıtlı olması,
22. Bazı özel firmaların Sultanbeyli insanına ikinci sınıf vatandaş muamelesi yapması ve hizmetlerini buna göre gerçekleştirmeleri.

Bu sorunlar, Sultanbeyli halkının ve Sultanbeyli Belediyesi'nin temel problemleri olup bunun haricinde çok farklı ve çok fazla sayıda problemler de bulunmaktadır. Bu sorunların yarıya yakını iktisadi problemlerden oluşmaktadır ve ekonomi bilimini ilgilendirmektedir. Kalan kısımlar ise sosyal sorunlar olup sosyal bilimleri ilgilendirmektedir. Bu sorunların büyük çoğunluğu derinleşerek, yerleşik hale gelmişlerdir. Elbette ki hem ekonomik sorunların hem de sosyal sorunların çözümleri vardır. Bu sorunların büyük kısmı kısa vadeli araçlarla çözülemeyecekken küçük bir bölümü ise kısa vadeli araçlarla çözümlenebilir durumdadır.

Öncelikli olarak sorunların çözümü için yalnızca belediyenin çabalarının yetersiz kalacağını bilmesi gerekmektedir. Yıllık 158.000.00 TL belediye bütçesinin tamamı bu sorunların çözümüne harcansa bile yine de yetersiz düzeyde kalmaktadır. Bu yüzden

bu sorunların çözümünde, belediye, halk ve devlet ortaklaşa çalışmalıdırlar. Sorunların çözümünde, sorunların yoğunluğuna göre öncelikler belirlenmeli ve buna göre hareket edilmelidir. Bazen bir sorunun çözümü dolaylı olarak diğer sorunların çözümüne de etki edebilmektedir. Bu ve bunun gibi hesaplamalar da yapılırsa sorunların çözümü daha kolay ve daha hızlı bir şekilde gerçekleştirilebileceği düşünülmektedir.

Sorunların çözümünde karşılaşılan en önemli sorun finansal yetersizlik sorunudur. Finansal sorunların aşılması için alternatif gelir kaynaklarının üretilmesi, çözümün sağlanabilirliğini kuvvetlendirmektedir. Sultanbeyli'deki sorunların çözülmesi amacıyla gerekirse iç ve dış borçlanma yoluna gidilmelidir. Sultanbeyli; Anadolu ve İstanbul'un birleşme noktasında yer almaktadır. Ayrıca havaalanına, ormanlık alanlara ve içme suyuna yakın olması gibi avantajlara sahip olan bir bölge niteliği taşımaktadır. Bu bölgenin gelişmesi, İstanbul'un ve aynı zamanda Türkiye'nin de gelişmesine katkı sağlayacağı apaçık ortadadır.

Sultanbeyli'de en önemli sorun olarak ifade edilen tapu sorunu çözüldüğü takdirde beraberinde pek çok sorunun da çözülmüş olacağı düşünülmektedir. Tapu sorunun çözümünde yalnızca belediye faaliyetlerinin olması oldukça yetersiz kalmaktadır. Bunun için de devletin gerekli kanuni ve finansal desteği sağlaması gerekmektedir. Tapu sorununun çözümünde dikkat edilmesi gereken en önemli nokta, hak mahrumiyetinin yaşanmasının önüne geçilmesi ve halkın maddi imkanlarının da düşünülmesi gerekliliğidir. Rayiç bedellerin halkın gelir durumuna göre düzenlenmesi gerekmektedir. Aksi takdirde ortalama bir arsa için ortalama 100.000 TL tapu ücreti çıkarılırsa zaten zor geçinen Sultanbeyli halkının çoğunun bu bedelleri ödemesi mümkün bulunmamaktadır. Bu bedelleri ödemekte güçlük çeken Sultanbeyli halkının ya yüksek faiz oranlarında bankalardan kredi almak zorunda kalacağı ya da tefeci denilen mafyaların ellerine düşmek zorunda kalacağı kaçınılmaz bir gerçektir.

Yoksulluk sorunu, işsizlik sorunu ve düşük ücret sorunu birbirlerinden etkilenmektedirler. Bu sorunlardan işsizlik sorunu çözüldüğü zaman diğer iki sorunun da çözülmüş olması öngörülmektedir. İşsizlik sorununun çözümünde ise tapu sorununun çözülmesi Sultanbeyli için çok ciddi bir hamle niteliği taşımaktadır. Sultanbeyli'nin tapu sorunu çözülmesi halinde, şehrin bir bölümü yerleşime açılmalı (otoyolun güneyiyle

Aydos tepesi arasında kalan alan) diğerk bölümünde (otoyolun kuzey tarafı) ise istihdam alanları oluşturacak iş merkezleri kurulmalıdır. Sultanbeyli'nin tam ortasından geçen Anadolu otoyolunun bir tarafı yerleşim bölgesi yapılmalı kalan taraf ise; finansal merkez, ticaret merkezi, eğitim merkezi, sağlık merkezi, sanayi kuruluşları, lojistik üst ve serbest bölge gibi hem bölge halkının, hem bölgenin hem de ülkenin gelişimine katkı sağlayacak iş merkezine dönüştürülmesi gerekmektedir. Bu proje çok kapsamlı olmalıdır. Türkiye'nin ve hatta Avrupa'nın en büyük üstleri Sultanbeyli'de kurulmalıdır. Bu şekilde büyük iş merkezleri oluşturulursa hem işsizlik sorunu hem düşük ücret sorunu ve hem de yoksulluk sorunu çözüme kavuşacak demektir.

Sultanbeyli ilçesinin haritası EK-II'de verilmiştir. Harita, Sultanbeyli'nin mevcut durumunu göstermektedir. Sultanbeyli için öngörülen ve yukarıda bahsedilen projeler EK-III'te verilmiştir. Bu projeye uygun olacak şekilde eklenecek büyük projeler Sultanbeyli'nin ekonomisini ve kronik sorunlarını bitirmeye yeterli olacak düzeydedir. Hatta Sultanbeyli'yi İstanbul'un ve Anadolu'nun cazibe merkezi haline getirmeye yetecek özelliğindedir. Bu projelerin en zor aşamasını finansal zorluklar oluşturmaktadır. Finansal sorunların aşılması için ise devlet ve belediye alternatif çözümler üretmelidir. Bu çözümlerden bir tanesi ise örnek olması açısından şu şekilde ifade edilebilir: Devlet vatandaş ile anlaşıp öncelikli olarak ekonomik faaliyetlerin yapılacağı bölgelerin yapımını özel şirketlere verebilir. Daha sonra buradan elde edilmesi planlanan gelir ile yine TOKİ ortaklığında büyük müteahhitlik firmalarına yerleşim alanları yaptırılabilir. Yapılan yerleşim yerlerine öncelikle Sultanbeyli'de yaşayan, elinde tapusu olan veya daha önce bir konutu olan kişiler yerleştirilerek sorunlar bertaraf edilebilir.

Aynı zamanda tapu sorununun çözümü beraberinde, gecekondulaşma, çarpık kentleşme, konut yetersizliği, altyapı ve üst yapı problemleri, ulaşım, göçler ve yeşil alan eksikliği gibi sorunların çözümünde de etkili olabilecek bir nitelik taşımaktadır. Sultanbeyli'de tapu sorunu çözüldüğü zaman işsizlik, düşük ücret ve yoksulluk sorunlarının çözümü de kolaylaşmaktadır. Gecekondulaşma, çarpık kentleşme, konut yetersizliği, altyapı ve üst yapı problemleri, ulaşım, göçler ve yeşil alan eksikliği sorunlarının tapu sorunuyla birlikte çözümü ise şu şekilde olabilir: Yerleşime açılan bölgelerde büyük projeli toplu konutların inşa edilmesinde modern mühendislik sistemleri kullanılabilir. Ayrıca şu anda mevcut olarak varlığını koruyan gecekondu-

apartman karışımı farklı görünümlü evlerin tamamı yıkılarak modern mühendislik sistemleri ile yapılan yeni çok katlı apartmanlar, gecekondular ortadan kaldırılabılır. Böylece çarpık kentleşme, konut yetersizliği, altyapı ve üst yapı, ulaşım, göç sorunu gibi sorunlar da çözüme kavuşturulabilir. Bunlarla birlikte konutlar modern sistemle yapılacağı için ve kanuni olarak yeşil alana da önem verme zorunluluğu bulunduğu için yeteri düzeyde yeşil alana da sahip olması mümkün hale gelmektedir.

Bütün bunlardan anlaşıldığı üzere, Sultanbeyli Belediyesinin, bazı sorunları tek bir sorunun çözümüyle çözüme kavuşturması mümkün olmaktadır Sultanbeyli Belediyesiyle alakalı; yönetici yetersizliği, sosyal belediyecilik, belediyede niteliksiz kişilerin istihdam edilmesi, belediyenin israfları ve belediyede adam kayırma gibi sorunlar da yönetici yetersizliği sorunu çözüldüğü zaman ortadan kalkacak problemlerdir. Bir yerel yönetim biriminin idarecisi, sadece o yörede kendisinin veya ailesinin tanınmış olmasından dolayı seçilmemeli, bir siyasi partiden aday oldu diye de seçilmemeli, veya zengin olduğu için de seçilmemelidir. Bir belediye başkanı gerçekten liderlik vasıflarına sahip, teknik ve beşeri donanıma sahip birisi olduğu için seçilmelidir. Sultanbeyli'nin kısa sürede kalkınmaya ihtiyacı vardır, kısa sürede kalkınan yerel yönetim birimleri incelediğinde, halkı ile bütünleşebilen liderlerin, o yöreyi kalkındırabildikleri gözlemlenmiştir. Bu yüzden Sultanbeyli'de yönetici problemi öncelikle aşılması gereken problemlerden birisidir. Gerekli vasıflara sahip bir belediye yöneticisi aynı zamanda, sosyal belediyecilik sorununu, niteliksiz kişilerin istihdam edilmesi sorununu, israf sorununu ve adam kayırma sorununu çözebilecek nitelikte olmalıdır. Belki de Sultanbeyli'nin en kolay çözülebilecek sorunlarından birisi budur. Eğer Sultanbeyli halkı gerekli teknik ve beşeri niteliklere sahip yöneticisini bulursa öncelikli olarak belediyeye alakalı sorunlarını daha sonrasında da şehrin tüm sorunlarını çözebilecektir. Burada eski Türk hükümdarı Cengiz Han'ın tüm dünyaca bilinen şu sözünün vurgulanması yapılması gerekenleri özetlemek için yeterli görülmektedir (<http://www.derinsayfa.com> Erişim Tarihi: 12/11/2018): *“Sakın bir çiviyi küçümseme. Bir çivi bir nalı, bir nal bir atı, bir at bir komutanı, bir komutan bir orduyu, bir ordu koca bir ülkeyi kurtarır.”*

Ancak, Sultanbeyli Belediyesi'nin, sosyal belediyeciliğin birçok alanında başarısız olduğu söylenebilir. Çünkü, Sultanbeyli Belediyesinin ve Sultanbeyli halkının

ekonomik ve sosyal sorunları da bulunmaktadır. İçerisinde bulunulan konjonktür gereği bu sorunların aşılması gerekmektedir. Bu sorunlar aşıldığı zaman, Sultanbeyli daha yaşanılabilir bir yer haline gelebilir.

Ele alınan bu çalışmada ortaya çıkan bir sonuç vardır ki, o da, İstanbul'un 39 ilçesinden biri olan Sultanbeyli'nin gelişmeye açık olduğudur. Buna rağmen Sultanbeyli halkının, Türkiye için hesaplanan %12'lik kırsal kesim yoksulluğunu aynen yaşamakta olduğu belirlenmiştir. Bu da büyük bir metropolün parçası olarak varlık gösteren Sultanbeyli halkının bir İstanbullu gibi yaşamayıp, bir kırsal kesim bireyi gibi hayat sürdüğünü ortaya koymaktadır.

KAYNAKÇA

Kitaplar

Akbaş, T. (2007). “Türkiye’de Yoksulluğun Nedenleri ve Yoksullukla Mücadele Yöntemleri.” İç: Küresel Yoksulluk. (Ed.) Ali AKDEMİR vd. 4. Uluslararası Sivil Toplum Kuruluşları Kongresi. Çanakkale: Pozitif Matbaacılık:3.

Akdoğan, B. ve Neriman Z. (2013). “Sultanbeyli’nin Yarım Asırlık Çınarları.” İstanbul: Ege Basım.

Aktan, C. (2002). “Yoksulluk Sorununun Nedenleri ve Yoksullukla Mücadele Stratejileri.” İç: Yoksullukla Mücadele Stratejileri. Ankara: Hak-ış Konfederasyonu Yayını.

Aktan, C. C., & Vural, İ. Y. (2002). “Yoksulluk: Terminoloji, Temel Kavramlar ve Ölçüm Yöntemleri. Yoksullukla Mücadele Stratejileri.”

Akyol, A. İ. (2003). “Yoksulluk ve Eskişehir Ticaret Odası.” Ed: Ahmet Emre Bilgili ve İbrahim Altan. Yoksulluk 3.Cilt. İstanbul: Deniz Feneri Yayınları, 183.

Arı, A. (2003). “Yoksullukla Mücadelede Yerel Bir Dest: Dost Eli.” Ed: Ahmet Emre Bilgili ve İbrahim Altan. Yoksulluk 3.Cilt. İstanbul: Deniz Feneri Yayınları, 161-162.

Arda, E. (2002). “Ekonomi Sözlüğü.” İstanbul: Alfa Basım.

Bilge, O. (2009). “Ekonomik Krizlerin Yoksulluk Üzerine Etkileri.” Sosyal Yardım Uzmanlık Tezi, T.C. Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü, Ankara. Yayınlanmamış Sosyal Yardım Uzmanlık Tezi.

Buğra, A. (2013). “Kapitalizm, Yoksulluk ve Türkiye’de Sosyal Politika.” İstanbul: İletişim Yayıncılık.

Demiral, N., E.H., B.D. (2007). “Küresel Yoksulluk.” Ed: Ali AKDEMİR vd. 4. Uluslararası Sivil Toplum Kuruluşları Kongresi. Çanakkale: Pozitif Matbaacılık:3.

DPT (2001). “Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, Gelir Dağılımının İyileştirilmesi ve Yoksullukla Mücadele Özel İhtisas Komisyonu Raporu.” DPT: 2599-ÖİK: 610.

Dumanlı, R. (1996). “Yoksulluk ve Türkiye’deki Boyutları.” Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı Yayını.

Engin, V., Afyıncu E., Şahin C., Mazak M. (2013). “Sultanbeyli Tarihi.” İstanbul: Sultanbeyli Kültür Yayınları.

Fidan, F. Z. (2016). “Yoksulluk Kıskaçında Kadın.” İstanbul: Opsiyon Yayınları.

Hatıplı, M., Aytaç A. (2011). “Dünya’da ve Türkiye’de Yoksulluğun Özgün Yapısı ve Yoksullukla Mücadele.” İstanbul: Kriter Yayınevi.

Işık, O. ve Pınarcıoğlu M. M. (2013). “Nöbetleşe Yoksulluk Sultanbeyli Örneği.” İstanbul: İletişim Yayıncılık.

Kızılkaya, A., OSMANOĞLU E., ÇETİN S. vd. (2010). “Türkiye’de Yoksulluk Algısı.” Ankara: Anıl Grup Matbaacılık.

Kotler, P. and Nancy R. L. (2010). “Yoksulluğa Karşı Sosyal Pazarlama.” Çev.: Zeynep Kökkaya Chalar, İstanbul: Kapital Yayınları.

Kulca, Y. A. ve Korkmazlar Ü. (2003). “Yoksulluk 3.Cilt.” Ed: Ahmet Emre Bilgili ve İbrahim Altan. İstanbul: Deniz Feneri Yayınları.

Lipsey, G. Richard, P. O. Steiner, Douglas D. Purvis, Paul N. Courant (1990). “Economics.” Ney Work: Happer&Row, Publishers.

Metin, B. (2013). “Türkiye’de 2000 Sonrası Dönemde Uygulanan Ekonomik ve Sosyal Politikalar Temelinde Yoksulluk Sorunu: Ankara’da Uygulamalı Bir Araştırma.” Ankara: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim ve Araştırma Merkezi Yayınları, No (39).

Okumuş, Ş. (2010). “Dünyada ve Türkiye’de Mikro Finansman ve Yoksulluğun Azaltılması Teori ve Uygulamalar.” İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayınları

Öztürk, A. İ. (2009). “Aydos’dan Sultanbeyliği’ne Kent-Kale ve Fetih.” İstanbul: Nur Matbaacılık.

Öztürk, N. (2003). “Yoksulluk ve Sivil Toplum Kuruluşları.” Ed: Ahmet Emre Bilgili ve İbrahim Altan. Yoksulluk 3.Cilt. İstanbul: Deniz Feneri Yayınları.

Özcan, T. (2003). “Osmanlı Yetimlerinin Hamisi: Eytam Sandıkları.” Ed: Ahmet Emre Bilgili ve İbrahim Altan. Yoksulluk 3.Cilt. İstanbul: Deniz Feneri Yayınları, 33-34.

Özşahin, Ş.(2003). “Yoksulluğu Yenmek İçin Acil Plan.” Ed: Ahmet Emre Bilgili ve İbrahim Altan. Yoksulluk 3.Cilt. İstanbul: Deniz Feneri Yayınları, 171.

Ridley, M. (2013). “The Rational Optimist: How Prosperity Evolves (Akılcı İyimser Refahın Evrimi).” Çev. Mehmet Doğan, İstanbul: G.M. Matbaacılık.

Saltık, A. (2003). “Sürdürülebilir Kırsal ve Kentsel Kalkınma Derneği (SÜRKAL) ve Yoksullukla Mücadele Yöntemi.” Ed: Ahmet Emre Bilgili ve İbrahim Altan. Yoksulluk 3.Cilt. İstanbul: Deniz Feneri Yayınları.

Samuelson, P. A. (1973). “Economics (İktisat).” Çev. Demir Demirgöl, İstanbul: Menteş Kitabevi.

Şenses, F. (2006). “Küreselleşmenin Öteki Yüzü Yoksulluk.” İstanbul: İletişim Yayıncılık.

Şenses, F. (2014). “Gelir Dağılımı ve Yoksulluk: Temel Eğilimler, Nedenler ve Politikalar.” İçinde: Ahmet Faruk AYSAN ve Devrim DUMLUDAĞ Kalkınmada Yeni Yaklaşımlar. Ankara: İmge Kitabevi.

Stern, N. (2011). “Yaşanabilir Bir Gezegen Projesi: İklim Değişikliklerini Yöneterek Verimliliği Artırmanın Yolları.” Çev: Gizem Altın Nance. İstanbul: Doğan Egmont Yayıncılık ve Yapımcılık Tic. A.Ş.

TÜSİAD (2000). “Türkiye’de Bireysel Gelir Dağılımı ve Yoksulluk.” Ankara: Lebib Yalkın Yayınları.

Walker, R.(2014). “The Same of Povert.” Oxford: Oxford University Press.

Makaleler, Bildiriler ve Diğer Basılı Yayınlar

Acar, A. (2014). “Yoksulluk dinamikleri üzerine üç makale.” Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Bilgi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Açıkgöz, R., & Yusufoglu, Ö. Ş. (2012). “Türkiye’de Yoksulluk Olgusu ve Toplumsal Yansımaları.” İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 1(1), 76-117.

Akçakaya, M. (2017). Türkiye’de Bölgesel Yoksulluk. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

AKDOĞAN, Y. (2002), “Ulusal Soruna Yerel Çözüm: Sosyal Belediyecilik”, Eminönü Bülteni, Şubat Sayısı.

Akkaya, Y. (2003). “Küreselleşme, Sendikasılaştırma ve Yoksullaştırma.” Ekonomik Yaklaşım Dergisi, 14(49-Proceedings), 99-110.

Aksan, G. (2009). “Yoksulluk ve Yoksulluk Kültürünün Toplumsal Görünümleri.” Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Arpacıoğlu, Ö. (2012). “Dünya’da ve Türkiye’de Yoksulluk ve Yoksullukla Mücadele.” Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.

Aslan, H. (2017). “1990 Yılı Sonrası Türkiye’de Ortaya Çıkan İktisadi Krizler, Krizlerin Yoksulluk Üzerine Etkileri ve Çözüm Önerileri Üzerine Bir Çalışma.” Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Avrasya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.

Başaran, K. (2012). “Yoksulluk Suç İlişkisi.” Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı, Gaziantep.

Buğra, A. (2008). “Yoksullukla Mücadeleden Ne Anlıyoruz.” Boğaziçi Üniversitesi, Sosyal Politika Forumu.

Ceren, F.(2015). “Sosyal Hizmet Uzmanlarının Yoksulluğun Nedenlerine İlişkin Algıları ve Yoksulluğa Yönelik Tutumları.” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Hizmetler Anabilim Dalı, Ankara.

Çapık, C. (2006). “Yoksul ve Yoksul Olmayan Kadınlarda Sağlık Algısını Etkileyen Etmenlerin İncelenmesi.” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Çetin, Z. Ö.(2012). “Yerel yoksullukla Mücadele Politikalarının Kritik Bir Değerlemesi: Türkiye’de Üç İl Alan Örneği.” Yayınlanmamış Doktora Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kentsel Politika Planlaması ve Yerel Yönetimler Anabilim Dalı, Ankara.

Çınar, H. (2015). “2000-2012 Döneminde Türkiye’de Yoksulluk ve Gelir Dağılımındaki Eşitsizlik Sorunsalı.” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı, İstanbul.

Danışoğlu, A. (2004). “Küreselleşmenin Gelir Eşitsizliği ve Yoksulluk Üzerindeki Etkileri.” İstanbul Ticaret Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi, 3 (6), 35-59.

Dicleli, V. (1946). “Yoksulluk ve Sosyal Yardım Şekilleri.” Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 3(1), 108-124.

Doğan, E. M., Tatlı, H. (2014). “İnsani Gelişme ve Yoksulluk Bağlamında Türkiye’nin Dünyadaki Yeri.” Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 28(1).

Erdem, T., Kızılkaya, A., Kurt, T., Osmanoğlu, E., & Çetin, S. (2011). “Yoksulluk, Türkiye’de Yoksullara Yapılan Yardımlar ve Yardım Kuruluşları Algısı.” OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, 1(1).

Ergün, B. (2012). “2008 Küresel Krizi Sonrası Türkiye’de Yoksullukla Başa Çıkma Yollarının Değerlendirmesi: Türkiye Refah İzleme Anketi Üzerine Bir Çalışma.” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Boğaziçi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Ertem, E. T. (2015). “Toplumsal Farklılaşma ve Türkiye’de Yoksulluk Sorununun Ölçümü.” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı, Ankara.

Es M., & Ateş H. (2004). “Kent Yönetimi, Kentleşme ve Göç: Sorunlar ve Çözüm Önerileri.” Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi, (48).

Fırat, S. (2011). “Yoksulluğun Azaltılmasında Yerel Yönetim Sosyal Yardım Projelerinin Önemi.” Yoksullukla Mücadele Stratejileri Sempozyumu.

Gedikoğlu, G. (2015). “Türkiye’de Yoksulluk ve Yoksullukla Mücadele: Biga Örneği.” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı, İstanbul

Gizir, C. A. (2004). "Akademik Sağlamlık: Yoksulluk İçinde Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Akademik Başarılarına Katkıda Bulunan Koruyucu Faktörlerin İncelenmesi." Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara

Gündoğan, N. (2008). "Türkiye'de Yoksulluk ve Yoksullukla Mücadele." ASOMEDYA (Ankara Sanayi Odası Dergisi) 42-56.

Güneş, F. (2006). "Kadın Emeği ve Yoksulluk: Türkiye'de Eskişehir İli Örneği." Yayınlanmamış Doktora Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Hız, G., Hız K. (2011). "Yoksulluk ve Yoksunluk Penceresinden Tüketimi, Lüks Tüketimi ve Tüketim Toplumunu İzleme." Yoksullukla Mücadele Stratejileri Sempozyumu, 145-146.

İncedal, S. (2013). "Türkiye'de Yoksulluğun Boyutları: Mücadele Politikaları ve Müdahale Araçları." Aile ve Sosyal Politikalar Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü, Ankara, 23, 29.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi (2018), "İstanbul Büyükşehir Belediyesi 2017 Yılı Faaliyet Raporu."

Karadağ, M. A., & Saraçoğlu, B. (2015). "ok Boyutlu Yoksulluk Analizi: Türkiye-AB Karşılaştırması". Amme İdaresi Dergisi, 48(4).

Kartal, N., & Demirhan, Y. (2014). "Türkiye'de Kentsel Yoksulluğun Kırsal Nedenleri ve Çözüm Önerileri Üzerine". Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 15(2), 135-154.

Kayalıdere, G., & Şahin, H. (2014). "Sosyal Devlet Anlayışı Çerçevesinde Türkiye'de Sosyal Koruma Harcamalarının Gelişimi ve Yoksulluk." Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi, 2(2).

Kesgin, B. (2016). "Sosyal Belediyecilik Uygulamalarında Sivil Toplum Ortaklığı." Strategic Public Management Journal, 2(4), 82-94.

Kömürcü, M. (2014). "Türkiye'de Yoksulluk Olgusu, Yoksullukla Mücadele Politikaları ve Gelir Dağılımı." Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı, Balıkesir.

Kule, H., & Es M. (2005). "Türkiye'de Kentsel Yoksulluk: Kocaeli Örneği." Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi, (50).

Kurnaz, Ş. A. (2007). "Çocuk yoksulluğu." Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, 12(12).

Orhan, A. (2017). "Beşeri Sermayenin İnovatif Atakları." (Ed.) Selçuk KOÇ, Sema Yılmaz GENÇ, Dünden Bugüne Ekonomi Yazıları. 2017, Kocaeli: Umuttepe Yayınları

Önen, S. M. (2010). “Yerel Yönetimlerin Yoksullukla Mücadelesi: Malatya Belediyesi Örneği.” *Sayıştay Dergisi*, 79, 63-95.

Özdemir, O. (2013). “Yoksulluk ve Terör İlişkisi.” Yayımlanmış Aile ve Sosyal Politikalar Uzmanlık Tezi, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Ankara.

Öztürk, M., Çetin, B. I. (2009). “Dünyada ve Türkiye’de Yoksulluk ve Kadınlar.” *Journal of Yasar University*, 2661-2662.

Özüye, O. (2001). “En Az Gelişmiş Ülkeler.” Dış İşleri Bakanlığı Yayınları. Uluslararası Sorunlar Dergisi, sayı 3.

Pendik Belediyesi (2018). “Pendik Belediyesi 2017 Faaliyet Raporu.”

Ravallion, M., Shaohua C. (1997). “What Can New Survey Data Tell Us about Recent Changes in Distribution and Poverty.?” Dünya Bankası ekonomik inceleme, Cilt 11, Sayı 2, 1 Mayıs 1997, sayfa 357-382.

Sancaktepe (2018). Aylık Gelişim Bülteni. 93. Sayı. İstanbul: Pelikan Basım

Sancaktepe Belediyesi (2018). “Sancaktepe Belediyesi 2017 Faaliyet Raporu”

Sultanbeyli Belediyesi (2017). “Sultanbeyli Belediyesi 2016 Faaliyet Raporu”

Sultanbeyli Belediyesi (2018). “Sultanbeyli Belediyesi 2017 Faaliyet Raporu”

Şeker, S. D. (2012). “Türkiye’nin Yoksulluk Dinamikleri.” Yayımlanmamış Doktora Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Şengür, M. (2011). “Yoksulluk ve Yoksullukla Mücadele Politikası Aracı Olarak Mikro Kredi (Eskişehir Grameen Bank Analizi).” Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

Tarozzi A., Angus D.(2009). “Using Census and Survey Data to Estimate Poverty and Inequality for Small Areas.” *The Review of Economics and Statistics* 2009 91:4, 773-792.

Taş, H. Y., & Özcan, S. (2012). “Türkiye’de ve Dünya’da Yoksulluk Üzerine Bir Aştırma.” In *International Conference on Eurasian Economies* (pp. 423-430).

Üzümcü, A., & Korkat, M. (2014). “Türkiye’de Gelir ağılımı Adaletsizliği ve Yoksullukla Mücadelede Sosyal Yardımların Gelişimi (2003-2012).” *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 5(8).

Yıldırım, Ö. A. M. (2011). “Dünyada ve Türkiye’de Yoksulluğun Analizi.” *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 4(2), 60.

Yavuz, H., Erdal, H., Erdal, G., Çallı, A., & Açıkgöz, E. (2016). “Kırsal Kesimde Yoksulluk Algısı: Yozgat İli Aydıncık İlçesi Örneği.” 7. Ulusal Ekonomi Tarım Kongresi.

Zülfikar, B. Ş. (2010). “Yoksulluk ve Yoksullukla Mücadele Yöntemleri: Katılımcı Bir Yaklaşımla Sosyal Riski Azaltma Projesi'nin Başarı Değerlendirmesi-Ankara İli Örneği.” Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Elektronik Kaynaklar

Ceylan, C. Sosyal Yardım Alanı ve Yoksulluk. <http://www.sosyalhizmetuzmani.org/sosyalyardim1.htm> Erişim Tarihi: 25.01.2018.

Dışişleri Bakanlığı, <http://www.mfa.gov.tr/en-az-gelismis-ulkeler.tr.mfa> Erişim Tarihi: 18.01.2018.

Derin Sayfa, <http://www.derinsayfa.com/2016/04/sakn-bir-civi-yi-kucumseme-bir-civi-bir.html> Erişim Tarihi:12/11/2018.

DPT (2010). Binyıl Kalkınma Hedefleri Raporu Türkiye 2010. http://www.surdurulebilirlikkalkinma.gov.tr/wp-content/uploads/2016/07/UNDP-TR-TR-2010-MDG-Report_TR.pdf Erişim Tarihi: 28.12.2017.

Küresel Hedefler, <http://www.kureselhedefler.org/hedefler/yoksulluga-son/> Erişim Tarihi: 05.01.2018.

Merkez Bankası, <https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/tr/tcmb+tr/main+page+site+area/bugun> Erişim Tarihi: 11/12/2018

Mevzuat, <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5393.pdf> Erişim Tarihi: 20.02.2018.

Muhasebe Dersleri, <http://muhasabedersleri.com/butce-vergi/kamu-giderleri.html> Erişim Tarihi: 02.03.2018.

OECD (A), <https://data.oecd.org/inequality/poverty-rate.htm> Erişim Tarihi: 20.01.2018.

OECD (B), <http://www.compareyourcountry.org/inequality?cr=oecd&lg=en&page=0&charts=c1474547376417+1+c1474547882847&template=6> Erişim Tarihi: 20.01.2018.

Sabah Haber, En Az Gelişmiş Ülkeler Antalya'da Buluşacaklar. <https://www.sabah.com.tr/galeri/dunya/en-az-gelismis-ulkeler-antalyada-bulusacak> Erişim Tarihi: 15.12.2017.

Sancaktepe Belediyesi, <http://www.sancaktepe.istanbul/tr/sosyal-yardim-isleri-faaliyetleri/sancaktepe-sevgi-magazasi> Erişim Tarihi: 28.02.2018.

Survey Monkey, <https://tr.surveymonkey.com/mp/sample-size-calculator/> Erişim Tarihi: 25.08.2018

TDK Güncel Türkçe Sözlük,
http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5a54c2ffbb87e4.68459828 Erişim Tarihi: 23.10.2017.

TÜİK (A), Yoksulluk İstatistikleri http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1013
Erişim Tarihi: 25.10.2017.

TÜİK (B), <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?locale=tr> Erişim Tarihi: 28.10.2017.

TÜİK (C),
http://www.tuik.gov.tr/MicroVeri/GYKA_Panel_2011/turkce/metaveri/tanim/essdeggerlik-oelcceggi/index.html Erişim Tarihi: 03.02.2018.

TÜİK (D), 2016. 21867 Sayılı Haber Bülteni.
<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21867> Erişim Tarihi: 25.10.2017.

TÜRK-İŞ (A), <http://www.turkis.org.tr/dosya/HVUL9hF26ioz.pdf> Erişim Tarihi: 30.01.2018.

TÜRK-İŞ (B), Açlık ve Yoksulluk Sınırları, <http://www.turkis.org.tr/OCAK-2017-ACLİK-ve-YOKSULLUK-SINIRI-d14694> Erişim Tarihi: 30.01.2018.

UN (A), No Poverty (2016). Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri.
<http://www.un.org.tr/belgeler/surdurulebilir-kalkinma-hedefleri/> Erişim Tarihi: 14.01.2018.

UN (B), Millennium Development Goals: 2015 Progress Chart.
http://www.un.org/millenniumgoals/2015_MDG_Report/pdf/MDG%202015%20PC%20final.pdf Erişim Tarihi: 30.12.2017.

UNDP (A), İnsani Gelişme Endeksi Raporu, 1997
http://hdr.undp.org/sites/default/files/reports/258/hdr_1997_en_complete_nostats.pdf
Erişim Tarihi: 18.10.2017.

UNDP (B), 1990 yılı İnsani Gelişme Raporu, <http://hdr.undp.org/en/global-reports>
Erişim Tarihi: 30.12.2017.

UNDP (C), Human Development Index And Its Components
<http://hdr.undp.org/en/composite/HDI> Erişim Tarihi: 18.02.2018.

UNDP (D), Multidimensional Poverty Index: Developing Countries
<http://hdr.undp.org/en/composite/MPI> Erişim Tarihi: 18.01.2018.

UNDP(E),
<http://www.tr.undp.org/content/dam/turkey/docs/Publications/hdr/HDR2010Turkiye.pdf>
Erişim Tarihi: 03.01.2018.

UNDP (F) http://www.tr.undp.org/content/dam/turkey/docs/Publications/hdr/faq_mpi-TR_ece%20FU.pdf Erişim Tarihi: 03.01.2018.

UNDP (G), 2010 Yılı İnsani Gelişme Raporu, <http://hdr.undp.org/en/global-reports> Erişim Tarihi: 03.01.2018.

UNDP (H)

http://www.tr.undp.org/content/turkey/tr/home/library/human_development/human-development-report-2015.html Erişim Tarihi: 25.01.2018.

UNDP (I), 2016: Support To The Implementation Of Sustainable Development Goal1: Poverty <http://www.tr.undp.org/content/undp/en/home/librarypage/sustainable-development-goals/undp-support-to-the-implementation-of-the-2030-agenda/> Erişim Tarihi: 03.01.2018.

UNDP (İ), Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri:

<http://www.tr.undp.org/content/turkey/tr/home/sustainable-development-goals.html> Erişim Tarihi: 03.01.2018.

UNDP (J), (İnsani Gelişme Türkiye) <http://hdr.undp.org/en/countries/profiles/TUR#> Erişim Tarihi: 16.02.2018.

UNDP (K), (2005). Millennium Development Goals Report Turkey 2005. [http://www.tr.undp.org/content/turkey/tr/home/library/mdg/national MDGs 2005.html](http://www.tr.undp.org/content/turkey/tr/home/library/mdg/national_MDGs_2005.html) Erişim Tarihi: 25.01.2018.

UNICEF (A), About UNICEF. <https://www.unicef.org/about-us> Erişim Tarihi: 19.01.2018.

UNICEF (B), Statistics. https://www.unicef.org/statistics/index_24287.html Erişim Tarihi: 19.01.2018.

UNICEF (C), Statistical Tables. <http://data.unicef.org/resources/state-worlds-children-2017-statistical-tables/> Erişim Tarihi: 19.01.2018.

WB (A), FAQs: Global Poverty Line Update.

<http://www.worldbank.org/en/topic/poverty/brief/global-poverty-line-faq> Erişim Tarihi: 01.11.2017.

WB (B), Poverty and Shared Prosperity 2016: Taking on Inequality. Washington D.C.: World Bank.

<https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/25078/9781464809583.pdf> Erişim Tarihi: 04.01.2018.

WB (C),

<http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=2&series=SI.POV.DDAY&country=WLD,TUR#> Erişim Tarihi: 30.01.2018.

WB (D), <http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=poverty-and-equity>
Erişim Tarihi: 29.01.2018.

WB (E),
<http://web.archive.org/web/20160331041630/http://mdgs.un.org/unsd/mdg/Metadata.aspx?IndicatorId=0&SeriesId=584> Erişim Tarihi: 03.11.2017.

Yolcuoğlu, İ. G. (2018). Sosyal Hizmet Perspektifinden Kentsel Yoksulluk Sorunu.
<http://www.sosyalhizmetuzmani.org/kentselyoksulluk.htm> Erişim Tarihi: 25.01.2018.

Yurt Haber, <http://yurthaber.mynet.com/hakkinda/istanbul> Erişim Tarihi: 19.02.2018.

EKLER

EK-I ANKET FORMU

Bu anket “**YOKSULLUKLA MÜCADELEDE SOSYAL BELEDİYESİ**” adlı yüksek lisans tezi çalışması için oluşturulmuştur. Amaç Sultanbeyli Belediyesinin yoksullukla mücadele ne kadar etkin olduğunu ve Sultanbeyli halkının bu mücadeleden ne kadar memnun olduğunu ölçebilmektir.

1.Cinsiyetiniz nedir?

Erkek Kadın

2.Yaş aralığınız nedir?

18-27 28-37 38-47 48-57 58-67 68+

3.Eğitim düzeyiniz nedir?

İlköğretim Ortaöğretim Lise Yüksekokul
 Lisans Yüksek Lisans Doktora Okur - yazar değil

4.Mesleğiniz nedir?

İşçi Memur Esnaf Tüccar
 Çiftçi Ev Hanımı Emekli Çalışmıyor
 Diğer, belirtiniz (.....)

5.Sultanbeyli'nin hangi mahallesinde oturmaktasınız?

Abdurrahman Gazi Mahallesi Adil Mahallesi Ahmet Yesevi Mahallesi
 Akşamseddin Mahallesi Battal Gazi Mahallesi Fatih Mahallesi
 Hamidiye Mahallesi Hasan Paşa Mahallesi Mecidiye Mahallesi
 Mehmet Akif Mahallesi Mimar Sinan Mahallesi Necip Fazıl Mahallesi
 Orhan Gazi Mahallesi Turgut Reis Mahallesi Yavuz Selim Mahallesi

6.Kaç kişilik bir ailede yaşamaktasınız?

1 2 3 4 5 6 7 8 9 ve üzeri

7.Oturduğunuz ev kendinizin mi kira mı?

Kendi evimiz Kira

8.Oturduğunuz evin tapusu var mı?

Var Yok

9.Oturduğunuz evin yapı ruhsatın var mı?

Var Yok

10.Oturduğunuz evin türü nedir?

Apartman dairesi Bodrum kat Gecekondu Müstakil ev

11.Evinizin kaç odası bulunmakta?

1 2 3 4 5 6 ve üzeri

12.Evinizde aşağıdaki problemlerden hangisi/hangileri var?

- Elektrik- su - tesisatı problemi Tuvalet problemi Doğalgaz problemi
 Rutubet problemi Çatı, duvar ve pencere problemi
 Diğer problemler, belirtiniz(.....) Hiçbir problem yok

13.Evinizde olmayan ya da eksik olan eşyalar nelerdir?

- Ulaşım aracı Bulaşık ve çamaşır makinesi Buzdolabı
 Elektrikli küçük ev aletleri Telefon Bilgisayar
 Televizyon Diğer, belirtiniz(.....) Eksik yok

14.Ailenizde kaç kişi gelir getiren bir işte çalışmakta?

- 0 1 2 3 4 5 ve üzeri

15.Aylık geliriniz ne kadar? (TL)

- 0-1603 1604-3000 3001-4500 4501-6000 6001+

16.Ailenizin toplam aylık geliri ne kadar? (TL)

- 0-1603 1604-3500 3501-5500 5501-8000 8001+

17.Var olan gelirinize katkı için ek bir işte çalışıyor musunuz?

- Evet Hayır

18.Aylık gelirinizi yeterli buluyor musunuz?

- Kesinlikle yetersiz Yetersiz Kararsızım Yeterli Kesinlikle yeterli

19.En çok giderinizi oluşturan 3 harcama kaleminiz aşağıdakilerden hangileridir?

- Elektrik, su ve telefon Gıda Yakacak Kira
 Giyecek Ev eşyası SGK ödemeleri
 Vergi ödemeleri Kişisel giderler Diğer giderler, belirtiniz(.....)

20.Aylık geliriniz fiziksel ihtiyaçlarınızı karşılamak için ne ölçüde yetiyor?

- Kesinlikle yetmiyor Yetmiyor Kararsızım Yetiyor Kesinlikle yetiyor

21.Aylık geliriniz sosyal ve kültürel ihtiyaçlarınızı karşılamak için ne ölçüde yetiyor?

- Kesinlikle yetmiyor Yetmiyor Kararsızım Yetiyor Kesinlikle yetiyor

22.Yardıma muhtaç olsanız ve bir devlet kurumundan yardım alacak olsanız öncelikle hangi kuruma müracaat ederdiniz?

- Belediye Kaymakamlık SYDV Diğer, belirtiniz(.....)

23.Ailenizde yardım kuruluşlarına daha önce hiç başvuran oldu mu?

- Evet Hayır

24.Aile olarak, daha önce bir kerelik de olsa yardım aldığınız bir kurum veya kuruluş var mı?

- Evet Hayır

25.Aile olarak, sürekli yardım aldığınız bir kurum veya kuruluş var mı?

- Evet Hayır

26.Eğer sürekli yardım aldıysanız/alıyorsanız bu kurum veya kuruluştan ne kadar süredir yardım almaktasınız?

0-1 yıl 1-3 yıl 3-5 yıl 5 yıl ve üzeri Yardım alınmadı

27.Eğer sürekli yardım aldıysanız aldığınız yardımdan memnun musunuz?

Kesinlikle memnun değilim Memnun değilim Kararsızım Memnunum
 Kesinlikle memnunum

28.Sultanbeyli Belediyesinin yaptığı sosyal yardımların hangisi/hangilerinden haberdardınız?

Doğrudan nakit yardımı Erzak yardımı Kömür yardımı Tekerlekli sandalye
 Akülü sandalye Hasta yatağı Engelli seferi Hasta nakil seferi
 Evde bakım Kırtasiye Diğer belirtiniz (.....)

29.Daha önce hiç Sultanbeyli Belediyesine sosyal yardım başvurusunda buldunuz mu?

Evet Hayır

30.Eğer başvuruda bulduysanız yardım başvurunuz sonucunda Sultanbeyli Belediyesinden yardım alabildiniz mi?

Yardım aldım Yardım alamadım Başvuru olmadı

31.Sultanbeyli Belediyesinden ne tür bir yardım aldınız?

Çocuk Gıda Giyecek Yakacak Para
 Sıcak yemek Kırtasiye Diğer, belirtiniz(.....)
 Herhangi bir yardım alınmadı

32. Eğer yardım aldıysanız Sultanbeyli Belediyesinden aldığınız yardım sizi memnun etti mi?

Kesinlikle etmedi Etmedi Kararsızım Etti Kesinlikle etti

33.Kaç yıldır Sultanbeyli’de ikamet ediyorsunuz?

5 yıldan az 5-9 yıl arası 10-20 yıl arası 21 yıl ve üzeri

34.Sultanbeyli’ye sizin veya ailenizin göç sebebi nedir?

Aile- akraba burada olduğu için İş Eğitim
 Diğer nedenler, belirtiniz(.....) Sultanbeyli’nin yerlisiyiz

35.Sultanbeyli’de yaşamaktan memnun musunuz?

Kesinlikle değilim Değilim Kararsızım Memnunum Kesinlikle memnunum

36.Maddi durumunuz daha iyi bir düzeye çıkarsa Sultanbeyli’de yaşamaya devam eder misiniz?

Kesinlikle etmem Etmem Kararsızım Ederim Kesinlikle ederim

37.Kendinizi İstanbul genelinde yoksul hissediyor musunuz?

Kesinlikle hissetmiyorum Hissetmiyorum Kararsızım Hissediyorum
 Kesinlikle hissediyorum

38.Kendinizi Sultanbeyli genelinde yoksul hissediyor musunuz?

- Kesinlikle hissetmiyorum Hissetmiyorum Kararsızım Hissediyorum
 Kesinlikle hissediyorum

39.Kendi durumunuzu göz ardı edersek Sultanbeyli halkının yoksul olup olmadığı hakkında ne düşünüyorsunuz?

- Kesinlikle yoksul değil Yoksul değil Kararsızım Yoksul Kesinlikle yoksul

40.Eğer Sultanbeyli halkının yoksul olduğunu düşünüyorsanız en büyük sorumluluk kime aittir?

- Devlete Hükümete Yerel yöneticilere Halka Diğer, belirtiniz
(.....)

41.Sultanbeyli'deki yoksul kişilerin, yoksulluklarının en temel 3 nedeni nedir?

- İşsizlik Düşük ücretler Göçler Konut problemleri
 Belediye faaliyetlerinin yetersiz olması Boşanma-terk Yaşlılık
 Hastalık-engellilik Yetimlik-kimsesizlik
 Eğitimsizlik Diğer, belirtiniz(.....)

42.Sultanbeyli Belediyesi'nin en büyük 3 sorunu nedir?

- Yoksulluk Tapu sorunu Konut yetersizliği Eğitim Sosyal ve kültürel faaliyetler Yeterli iş imkanının olmaması Yöneticiler
 Diğer, belirtiniz(.....)

43.Sultanbeyli Belediyesi'nin genel hizmetlerinden (çevre, temizlik, imar, ruhsat, sosyal yardım, zabıta, eğitim ve diğer) memnun musunuz?

- Kesinlikle değilim Değilim Kararsızım Memnunum Kesinlikle memnunum

44.Sultanbeyli Belediyesi'nin sizi en çok memnun ettiği hizmet kolu hangisidir?

- Sosyal yardım Eğitim Fen işleri Zabıta Diğer, belirtiniz(.....)

45.Sultanbeyli Belediyesinde yönetici olsanız en çok hangi alanda düzenleme yapardınız?

- Sosyal yardım Eğitim Fen işleri Zabıta Diğer, belirtiniz(.....)

46.Sultanbeyli Belediyesinin yöneticileri halk ile iletişim kuruyorlar mı?

- Kesinlikle kurmuyorlar Kurmuyorlar Kararsızım Kuruyorlar
 Kesinlikle kuruyorlar

47.Halk istediği zaman Sultanbeyli Belediyesinin üst düzey yöneticileri ile iletişim kurabiliyor mu?

- Kesinlikle kuramıyor Kuramıyor Kararsızım Kurabiliyor Kesinlikle kurabiliyor

48.Sultanbeyli Belediyesi'nin yoksullukla mücadele yöntemlerinden memnun musunuz?

() Kesinlikle değilim () Değilim () Kararsızım () Memnunum () Kesinlikle memnunum

49.Sultanbeyli Belediyesi'nin yoksullukla mücadele çalışmalarında samimi olduğuna inanıyor musunuz?

() Kesinlikle inanmıyorum () İnanmıyorum () Kararsızım () İnanıyorum
() Kesinlikle inanıyorum

50.Sultanbeyli'de yoksullukla mücadele için yalnızca belediye faaliyetleri yeterli mi?

() Kesinlikle yetersiz () Yetersiz () Kararsızım () Yeterli () Kesinlikle yeterli

51.Maddi açıdan zor duruma düşseniz Sultanbeyli Belediyesi'nin size destek olacağına inanıyor musunuz?

() Kesinlikle inanmıyorum () İnanmıyorum () Kararsızım () İnanıyorum
() Kesinlikle inanıyorum

52.Sultanbeyli Belediyesi ve halkı 1990'lı ve 2000'li yıllara göre yoksulluk açısında gelişim sergiledi mi?

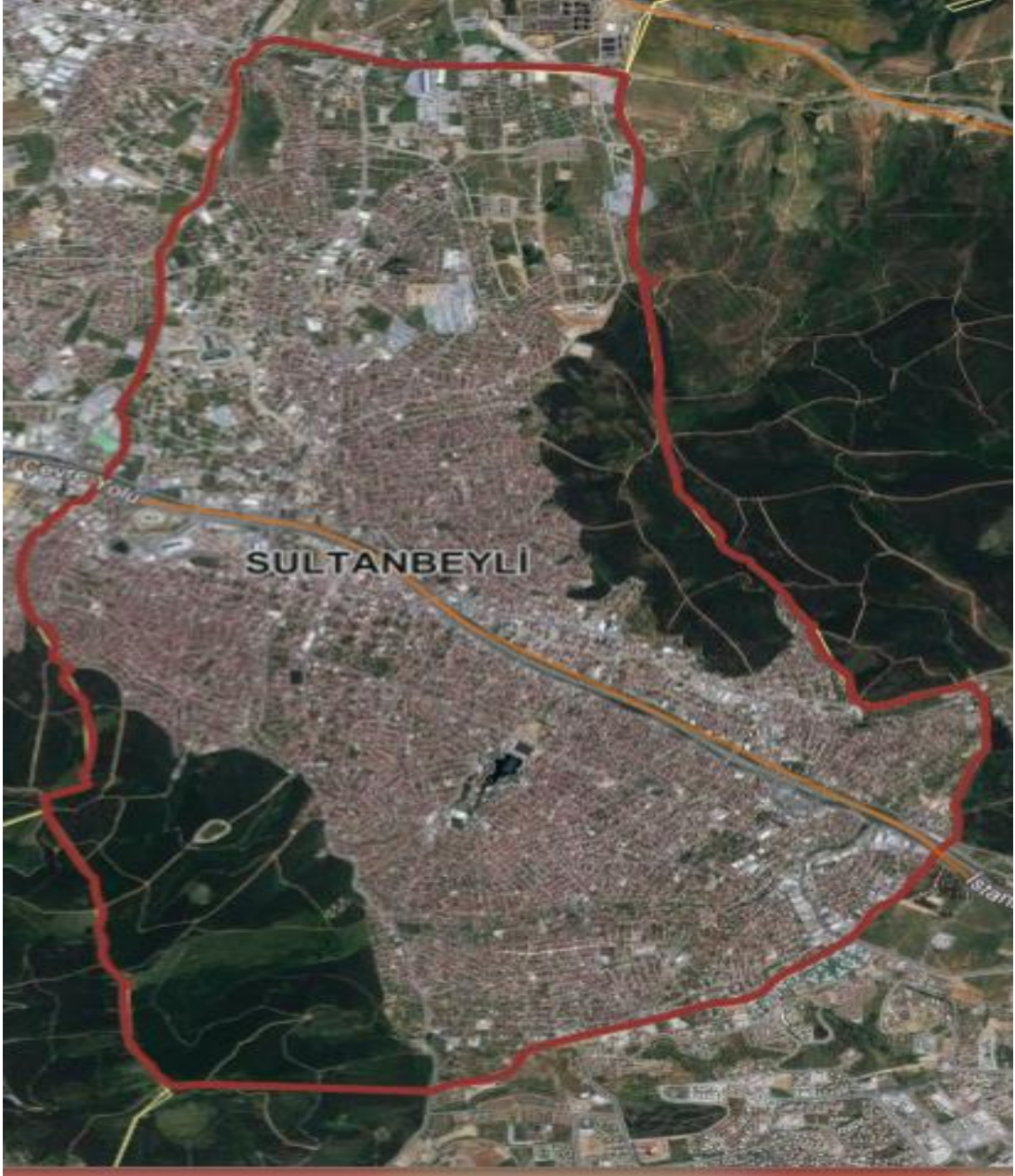
() Kesinlikle sergilemedi () Sergilemedi () Kararsızım () Sergiledi () Kesinlikle sergiledi

53.Sultanbeyli Belediyesi ve halkı için yoksullukla mücadele konusunda bir öneriniz, talebiniz veya görüşünüz var mı? Varsa paylaşabilir misiniz?

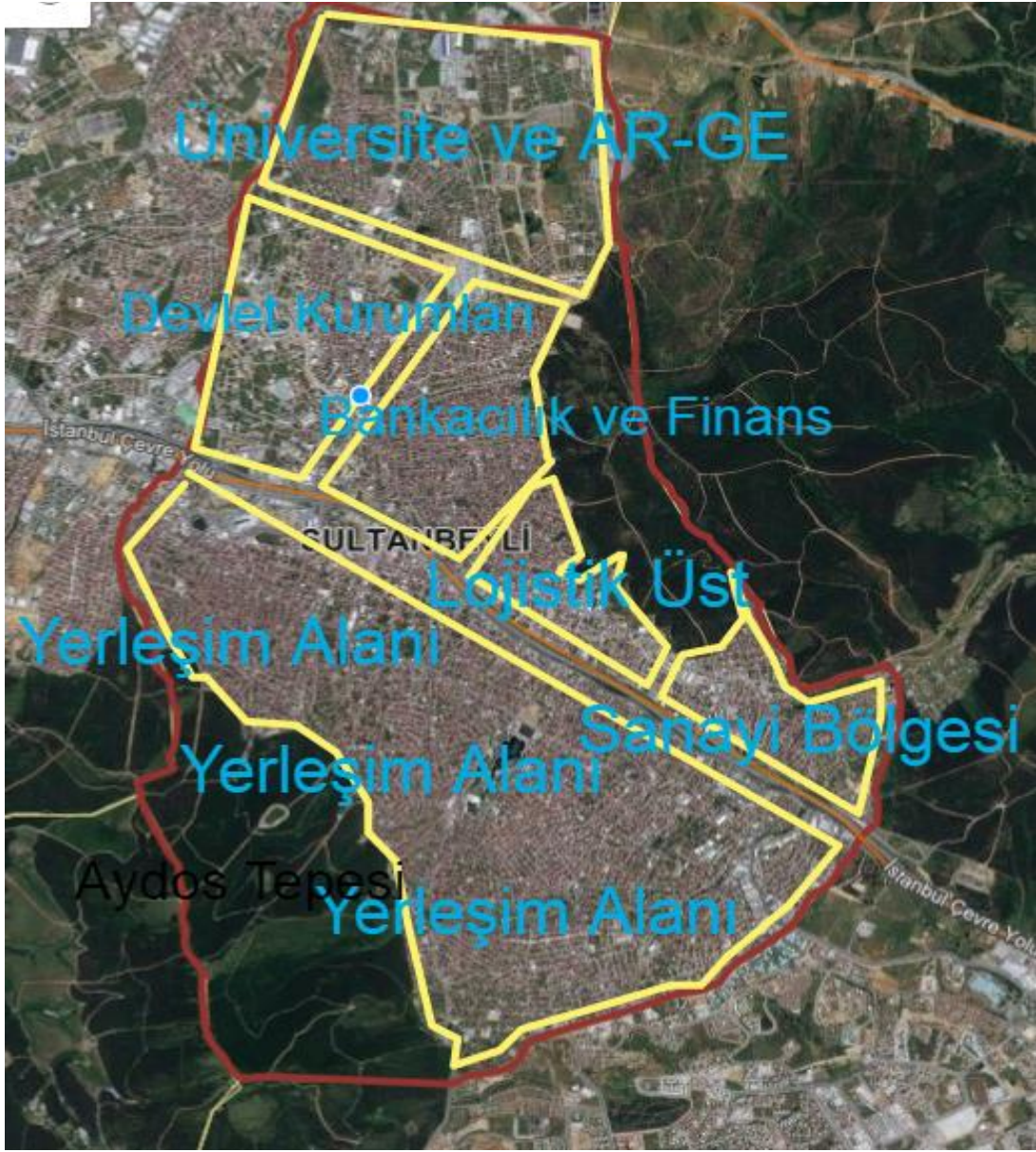
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Katılımınız için Teşekkürler.

EK-II Sultanbeyli İlçesinin Haritası

EK-III Sultanbeyli İlçesi İçin Öngörülen Gelişim ve Kalkınma Haritası

ÖZGEÇMİŞ

Mücahit PEKDAŞ 1991 yılında İstanbul'da doğdu. İlk ve lise öğrenimini İstanbul'da tamamladı. 2013 yılında Gaziosmanpaşa Üniversitesinden mezun oldu. 2016 yılında Kocaeli Üniversitesinde İktisat Teorisi ve Tarihi adlı bölümde Yüksek Lisans eğitimine başladı. 2017 yılında Kocaeli Üniversitesi öncülüğünde düzenlenen '*European Congress On Economic Issues (ECOEI)*' adlı kongrede '*Joseph Alois Schumpeter'in İktisadi Düşünceye Katkıları Üzerine Bir Değerlendirme*' adlı bildirisi yayımlandı.

İletişim: mucahitpekdas@gmail.com

